

BIG BAZAAR
Grocery, Sweets & Catering
*Fresh Vegetables Every Thursday
*Book your catering now.
Baljinder S. Ben
Ph: 317-640-2400
Like our Facebook page:
BigBazaarIndianGrocery
5425 E. Thompson Rd., Indianapolis IN 46237

Mela
INDIAN RESTAURANT • PUB
ਮੇਲਾ ਰੈਸਟੋਰੈਂਟ ਦਾ ਖਾਣਾ ਇਕ ਵਾਰ ਖਾਓਗੇ, ਵਾਰ ਵਾਰ ਆਓਗੇ
Baljinder S. Ben
Ph: 317-869-2400

Regal Jewels
LEARN ABOUT GOLD & SILVER INVESTMENT
Store: 773-262-4377
Cell: 773-983-6877
WWW.RJBULLION.COM

Buying/Selling in Michigan
All types of Residential & Commercial properties. Gas Stations, Liquor Stores, Hotels, Plazas, Truck Terminals etc.
Canton Realty
5820 N Canton Center Rd., Suite# 141, Canton, MI 48187
Call: 734-751-4455 **Raj S. Shergill**
rajsshergill@yahoo.com **Broker**

Twenty-Third Year of Publication ਮਿਡਵੈਸਟ ਐਡੀਸ਼ਨ Price 50¢
ਸ਼ਿਕਾਗੋ, ਸੈਨ ਫਰਾਂਸਿਸਕੋ ਅਤੇ ਨਿਊ ਯਾਰਕ ਤੋਂ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਹਫਤਾਵਾਰ
Email: punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼
Punjab Times, Vol 23, Issue 34, August 20, 2022 20451 N. Plum Grove Rd., Palatine, IL 60074 Ph: 847-359-0746, Fax: 847-705-9388

ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਛਿੜੀ

ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਦੇ ਸਾਕੇ ਲਈ ਅਰਦਾਸ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਵੋਟਰਾਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਗੱਫਿਆਂ ਉਤੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਵੱਡੀ ਬਹਿਸ ਛਿੜੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਇਸ ਸਮੇਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸਰਬ ਉਚ ਅਦਾਲਤ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੇ ਸਮਾਜ ਭਲਾਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹਨ ਤੇ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪੈਸੇ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੇ ਭਲਾਈ ਕਦਮਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਵਾਜ਼ਨ ਕਾਇਮ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੇਂ ਭਾਜਪਾ, ਖਾਸਕਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ 'ਰਿਓਟੀਆਂ' ਦੱਸ ਕੇ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਉਤੇ ਤੰਜ ਕੱਸ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਥੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਖੁਦ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਲਾਅਰੇ ਲਾ ਕੇ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਸੀ। ਆਪ ਸੁਪਰੀਮੇ ਅਤੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਸਖਤ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਕੁਝ ਖਰਾਬ ਹੈ। ਰੱਖਿਆ ਭਰਤੀ ਯੋਜਨਾ ਅਗਨੀਪਥ, ਕੇਂਦਰੀ ਟੈਕਸਾਂ 'ਚ ਰਾਜਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ 42 ਫੀਸਦ ਤੋਂ ਘਟਾ ਕੇ 29 ਫੀਸਦ

ਕਰਨ, ਖੁਰਾਕੀ ਪਦਾਰਥਾਂ 'ਤੇ ਲਾਏ ਗਏ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਅਤੇ ਮਨਰੋਗਾ ਫੰਡਾਂ 'ਚ 25 ਫੀਸਦ ਦੀ ਕਟੌਤੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਸਵਾਲ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਰਾ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੇ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਕੇਂਦਰ ਪੈਟਰੋਲ ਤੇ ਡੀਜ਼ਲ ਤੋਂ ਹਰ ਸਾਲ 3.5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸਮੇਤ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ

ਵੱਡਾ ਰੋਲ ਅਦਾ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਸਮੇਂ ਵੀ ਇਸ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤ ਦਾ ਖੂਬ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹੋਇਆ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤ ਆਸਰੇ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਪਿਰਤ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਭਾਜਪਾ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਭਾਈਵਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਬਾਦਲ ਨੇ ਹੀ ਪਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲੈਪਟਾਪ, ਕਰਜ਼ਾ ਮੁਆਫੀ, ਮੁਫਤ ਤੀਰਥ ਯਾਤਰਾ ਸਣੇ ਕਈ ਵੱਡੇ ਐਲਾਨ ਕਰਕੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਭਾਈਵਾਲੀ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਰਹੀ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਹਾਲ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਮਸਲੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਸਣੇ ਕਈ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ) ਲਈ ਵੀ ਇਹੋ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸੂਬੇ ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਹਾਲ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਮਸਲੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਸਣੇ ਕਈ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ) ਲਈ ਵੀ ਇਹੋ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸੂਬੇ ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ।

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਰ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਹੀ ਰਾਹ ਚੁਣਿਆ। ਹਾਲ ਹੀ ਹੋਈਆਂ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਤਾਂ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੀਆਂ ਧਿਰਾਂ ਨੇ ਲੋਕ ਮਸਲੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਕਰਕੇ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨਾਂ ਦਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੋਕਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਤਾਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ ਦਿੱਤੇ। ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਮੁਫਤ ਬਿਜਲੀ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ 1000 ਰੁਪਏ ਮਹੀਨਾ, ਨੌਕਰੀਆਂ ਸਣੇ ਕਈ ਵਾਅਦਿਆਂ ਨਾਲ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ। ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਅਗਲੇ ਸਾਲ ਚੋਣਾਂ ਵਾਲੇ ਸੂਬਿਆਂ (ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਗੁਜਰਾਤ) ਲਈ ਵੀ ਇਹੋ ਐਲਾਨ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਦੋਵੇਂ ਸੂਬੇ ਭਾਜਪਾ ਸੱਤਾ ਵਾਲੇ ਹਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲੇ ਹੁੰਗਾਰੇ ਕਾਰਨ ਭਾਜਪਾ ਚਿੰਤਾ ਵਿਚ ਵੀ ਹੈ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: 1947 ਵਿਚ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਹਿੰਸਾ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਦਸ ਲੱਖ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਇਥੇ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਸਮੂਹਿਕ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਤਖਤ ਦੇ ਜਥੇਦਾਰ ਗਿਆਨੀ ਹਰਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦਿਆਂ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੋਵਾਂ ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਕਿ ਉਹ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਆਪੋ-ਆਪਣੀ ਸੰਸਦ ਵਿਚ ਸੋਗ ਮਤੇ ਪਾਸ ਕਰਨ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਉਜਾੜੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋਏ ਲੋਕਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਜਨਮ ਭੋਇ ਵੇਖਣ ਵਾਸਤੇ ਵੀਜ਼ੇ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ 75 ਵਰ੍ਹੇ ਬੀਤ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਉਂਦਿਆਂ ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਵਸ ਧੂਮ ਧੜੱਕੇ ਅਤੇ ਜੋਸ਼-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ

ਗਿਆ ਹੈ ਪਰ ਅਫਸੋਸ ਕਿ ਉਸ ਵੇਲੇ ਵੰਡ ਵਿਚ ਮਾਰੇ ਗਏ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵੱਲੋਂ ਅੱਜ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਰੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮੂਹਿਕ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਅਰਦਾਸ ਸਿਰਫ ਅਕਾਲ ਤਖਤ ਵਿਖੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਤਖਤ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ, ਤਖਤ ਕੇਸਗੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਹੋਰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੋ ਸੂਬਿਆਂ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਨੇ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਈ ਸੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਸੂਬਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਹੋਈ ਅਤੇ ਲੋਕ ਵੰਡੇ ਗਏ ਤੇ ਮਾਰੇ ਗਏ। ਸਮੂਹਿਕ ਅਰਦਾਸ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੇ ਲੋਕ ਵੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ।

India Palace Restaurant
And Banquet Hall
Restaurant-Fine Indian Cuisine
4213 Lafayette Road, Indianapolis, IN
(Ph:317-298-0773)
Banquet Hall Available Up to 550 People
Amber Indian Restaurant
Restaurant-Fine Indian Cuisine
12510 N. Meridian St., Carmel, IN
Ph: 317-580-0828
We do private party's & catering at your home or business.
Call, Lakhvir S. Johal
Ph: 317-709-7800
www.indianpalaceindy.com
www.AmberIndianRestaurantCarmel.com

Singh Auto Group
3983 ST RD 38E
Lafayette, IN 47905
Ph: 765-607-1300
www.singhautosgroup.com
Best Buy Motors
1805 Elmwood, Lafayette, IN 47904
Ph: 765-449-0490
www.bestbuymotorsin.com
University Motors
3312 Klondike Rd, West Lafayette, IN 47906
Ph: 765-497-1100
www.universitymotors1.com
Serving Indian American community over 30 years in Midwest for their auto needs.
ਕੋਈ ਵੀ ਗੱਡੀ ਖਰੀਦਣ ਜਾਂ ਵੇਚਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
Jaspal S. Ghotra: 765-337-5151

Blue Diamond
ਬਲੂ ਡਾਇਮੰਡ ਬੈਂਕੁਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਬਣਾਓ
ONE STOP SHOP
• Brand new Hall, 600+ people gathering
• Fresh In-house catering (from Mela Indian Restaurant)
• 2-Built in Bars (Beer, Wine, Liquor)
• High Ceilings
• Big Dance Floor, Big Parking lot
• DJ with LED screens, cold sparklers, wall up lights, moving heads & dry ice fog machine
• Photo, Video, Dholi, MC
• TV screen + Projector screen
• Live Streaming, Decoration
• 360 Video Booth
• Much more stuff
5425 E Thompson Road, Indianapolis-46237
CALL to book us today : 317 604 9924

OPEN 7 DAYS A WEEK
ਤੁਹਾਡੇ ਆਪਣੇ ਲੋਗ, ਆਪਣੀ ਭਾਸ਼ਾ, ਆਪਣਾ ਸਟੋਰ
Regal Jewels
22KT GOLD Diamonds JEWELRY
Wedding Jewellery
Store Hours
11 am to 8 pm
Call: 773-262-4377

ਸਿੱਖਾਂ ਵਲੋਂ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸਾਲਾਨਾ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ

ਸਿੱਖ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ; ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਲਾਈ

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ: ਇੱਥੋਂ ਦੀ ਜ਼ੇਵੀਅਰ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਖੇ ਪੰਜਵਾਂ ਸਾਲਾਨਾ 'ਫੈਸਟੀਵਲ ਆਫ ਫੇਥਸ' (ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮ ਸੰਮੇਲਨ) ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। 'ਇਕੁਏਜਨ' ਸੰਸਥਾ ਵਲੋਂ ਕਰਵਾਏ ਜਾਂਦੇ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ 13 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਵ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕ ਅਤੇ 30 ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਾਰਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਇਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਇਕੱਠ ਹੋਈਆਂ ਅਤੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਸਭਿਆਚਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣ ਅਤੇ ਲੈਣ ਲਈ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਲੋਕ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ।

ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਨੇੜਲੇ ਸ਼ਹਿਰ ਡੇਟਨ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟਰ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਲੋਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਏ ਹੋਏ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਲਈ ਲੰਗਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਵਿਚ ਲੰਗਰ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸੋਸਾਇਟੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਦੇ ਕੀਰਤਨੀ ਜਥੇ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਗਾਇਨ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨੀ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਪੰਜ ਕਕਾਰ ਰੱਖੇ ਗਏ। ਆਉਣ ਵਾਲੇ

ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖ ਧਰਮ ਸੰਬੰਧੀ ਕਿਤਾਬਚੇ ਵੰਡੇ ਗਏ। ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦੇ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ ਗਈਆਂ। ਦਸਤਾਰ ਸਜਾ ਕੇ ਬੱਚੇ, ਵੱਡੇ, ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਹੁੰਦੇ, ਤਸਵੀਰਾਂ ਲੈਂਦੇ ਅਤੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਸੰਮੇਲਨ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦੇ ਰਹੇ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਵਲੋਂ ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਸਹਿ-ਚੇਅਰ ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਈ ਮਹੀਨੇ ਕੈਂਸਰ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕਾਰਨ 41 ਸਾਲ ਦੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਸੰਮੇਲਨ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਰੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਚਿੱਪ ਹੈਰੋਡ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਗ ਲੈਣ ਵਾਲੀਆਂ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਸਾਡਾ ਸਥਾਨਕ

ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਕਾਮਯਾਬ ਕਰਨ ਵਿਚ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਸਾਡੇ ਸੰਸਥਾਪਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਇਸ ਸਾਲਾਨਾ ਸੰਮੇਲਨ ਨੂੰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਹਿੱਸਾ ਪਾਇਆ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਦੇ ਵੱਖ ਵੱਖ ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ ਸੰਬੰਧ, ਹਮਦਰਦੀ, ਸਮਝ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਪੈਦਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸਵਰਗੀ ਜੈਪਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਤਨੀ ਅਸੀਸ ਕੌਰ ਨੇ ਆਏ ਹੋਏ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੈਪਾਲ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ, ਭਾਈਚਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆਪਸੀ

ਸੰਬੰਧ, ਪਿਆਰ ਤੇ ਸਮਝ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਸੰਮੇਲਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਗੌਰੇ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਵਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ 6 ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਅਮਰੀਕ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਸੁਨੇਹਾ "ਏਕੁ ਪਿਤਾ ਏਕਸ ਕੇ ਹਮ ਬਾਰਿਕ ਤੂ ਮੇਰਾ ਗੁਰਹਾਈ।" ਇੱਥੇ ਆਏ ਹੋਏ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਹੈ।

-ਰਿਪੋਰਟ: ਸਮੀਪ ਸਿੰਘ ਗੁਮਟਾਲਾ

ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਾਰੇ ਗਏ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ

ਡੇਟਨ (ਓਹਾਇਓ): ਸਿੱਖ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਟਨ ਓਹਾਇਓ ਵਲੋਂ ਵਿਸਕਾਨਸਿਨ ਦੇ ਓਕ ਕਰੀਕ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ 10 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਇਕ ਗੌਰੇ ਕੱਟਤਪੰਥੀ ਬੰਦੂਕਧਾਰੀ ਵਲੋਂ ਮਾਰੇ ਗਏ 6 ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਅਰਦਾਸ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ ਡੇਟਨ, ਸਿਨਸਿਨੈਟੀ ਅਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਨਗਰ ਵਾਸੀਆਂ ਨੇ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਖੂਨੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਪੀੜਤਾਂ ਨਮਿਤ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸਿੱਖ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਧਰਮਾਂ ਦੇ ਆਗੂ ਗ੍ਰੇਟਰ ਡੇਟਨ

ਕ੍ਰਿਸਚੀਅਨ ਕਨੈਕਸ਼ਨ, ਇੰਟਰਫੇਥ ਫੋਰਮ ਆਫ ਗ੍ਰੇਟਰ ਡੇਟਨ, ਮੈਕਕਿਨਲੇ ਯੂਨਾਈਟਿਡ ਕਮਿਊਨਿਟੀ, ਰਿਵਰ ਸਾਈਡ ਪੁਲਿਸ ਵਿਭਾਗ ਵੀ ਸਿੱਖ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਇਕੱਠਤਾ ਅਤੇ

ਮੈਥੋਡਿਸਟ ਚਰਚ, ਮਿਆਮੀ ਵੈਲੀ ਯੂਨੀਟੇਰੀਅਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਫੈਲੋਸ਼ਿਪ ਡੇਟਨ, ਡੇਟਨ ਹਿੰਦੂ ਟੈਂਪਲ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀ ਡੇਟਨ ਸਿਟੀ

ਸਮਰਥਨ ਦਾ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਕਰਨ ਲਈ ਪਹੁੰਚੇ ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ। ਸਿੱਖ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਟਨ ਦੇ ਡਾ. ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਸਹਿਬੀ ਤੇ ਇੰਟਰਫੇਥ ਦੇ

ਡਾ. ਰੈਵ ਕ੍ਰਿਸਟਲ ਵਾਲਕਰ ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਸਨ। ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਗ੍ਰੰਥੀ

ਭਾਈ ਹੇਮ ਸਿੰਘ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ 'ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਦਾ ਜਾਪ ਕਰਨ ਲਈ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ

ਬਾਹਰ ਨਿਸ਼ਾਨ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਮੋਮਬੱਤੀਆਂ ਜਗਾ ਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਜਾਪ ਅਤੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ।

ਸਿੱਖ ਸੋਸਾਇਟੀ ਆਫ ਡੇਟਨ ਦੇ ਸੈਕਟਰੀ ਪਿਆਰਾ ਸਿੰਘ ਸਹਿਬੀ ਨੇ ਆਈ ਹੋਈ ਸੰਗਤ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

Matrimonials

ਲੜਕੇ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh family looking for a USA citizen equal qualification boy for their smart and beautiful girl, October 1990 born, 5' 4". B.Sc Nursing (NCLEX) NY RN passed. Presently working as RN in Government Health sector in Punjab. Family currently residing at Moga, Punjab and very soon moving to USA. Contact us at: 1 (414) 574-1313 USA or 91 9417931388 India 34-37

A Sikh Hundal family seeking a suitable, well educated, well settled boy from USA or Canada for their 32 years old, daughter, height 5-3", smart, well educated knowing both cultures very well. She did Bachelor of Dental Surgery, Master degree Epidemiology from UNSW Sydney, Australia, Currently working as a Research Fellow with Bill and Malinda Gates Foundation, in collaboration World Health Organization, Public Health Foundation. Previously in Australia worked as Health Officer. Father B.Tech. (GNE, Ludh. retired from Government job). Family currently residing in Chandigarh and owns rural and urban agriculture land. Contact us at: ranjitsingh56@yahoo.com or 1+905-866-6091 Canada 91+896-869-7166. 29-32

Jatt Sikh family looking for a Jatt Sikh match for their 34 years, 5' 4" daughter. Master of Business Administration, Marketing, Food media. Permanent Resident of Canada. Mother retired govt. Principal, Brother Sarpanch of village & now preparing for MLA Election, urban and rural property. Boy wanted from jatt sikh family only. Contact us at: +1 4373328422 or E-mail at: punetasra17october@gmail.com 29-32

Looking for an educated Jatt Sikh Punjabi girl (willing to move in TX) for handsome Jatt Sikh boy 5'10" (32), US born and raised. Degree in BBA (IT), presently working, belongs to a educated family. Please contact and send bio-data at: srom2000@yahoo.com 27-30

ਲੜਕੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ

Jatt Sikh family looking for a Jatt Sikh match for their 1993 born, 5' 11", Canadian PR son. Currently working as a software engineer after completing his Masters in Electrical Engineering from university in USA (USA Green Card applied). Family is well educated and has urban and rural property (parents reside in Ludhiana). Please contact us at: +12488540003 or email: jpssandhu17@gmail.com 33-36

Suitable match for Sikh Rajput, clean shaved boy, 1989, 5'-3". MS from Boston. Senior Cybersecurity engineer in San Jose. Well- educated family with liberal values. Upper caste no bar. Please contact and send bio-data at: rajput.gagan255@gmail.com, Whatsapp no. 6506844709 32-33

Looking for a suitable match for our well educated Engineering and MBA and a professionally accomplished son 37, 5' 9". Working in US as a Manager with an IT consulting firm (MNC) based out of Chicago. Relocation to any state in the US possible. Please contact at Sandeep.ksb21@gmail.com or +1-630-464-9893. 31-34

Well settled Jatt Sikh family in USA looking for a suitable Sikh girl from USA for New Zealand citizen jatt sikh boy (currently in USA) 32 years, 5'9". Bachelor in business. Also have a business in USA. Please Call us at 856-693-5401 or email rajdeepmann4u@yahoo.com 31-34

Sikh Kamboj family, looking for a suitable match for their Oct 73, 5' 8" well educated, Electronics Engineer son working as a Director in the IT field. USA Citizen based in Bay Area, CA. Divorcee (issue less). Contact us at: +1 (510) 806-7385 29-32

ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਮੌਕਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਚਰਚਾ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਭਾਰਤੀ ਕੌਂਸਲੇਟ ਜਨਰਲ ਨੇ ਅਮਰੀਕਾ-ਭਾਰਤ ਰਣਨੀਤਕ ਭਾਈਵਾਲੀ ਫੌਰਮ (ਯੂ.ਐੱਸ.ਆਈ.ਐੱਸ.ਪੀ.ਐੱਫ.) ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ 'ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ: ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਮੌਕੇ' ਵਿਸ਼ੇ 'ਤੇ ਵਰਚੁਅਲ ਪੈਨਲ ਬਹਿਸ-ਵਟਾਂਦਰਾ ਕਰਵਾਇਆ। ਇਹ ਵੈਬਿਨਾਰ ਕੌਂਸਲੇਟ ਦੇ 'ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਉਤਸਵ' ਪੰਦਰਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਵਿਚ 70 ਤੋਂ ਉਪਰ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਸ਼ਿਰਕਤ ਕੀਤੀ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਮੁੱਖ ਭਾਸ਼ਣ ਕੌਂਸਲ ਜਨਰਲ ਅਮਿਤ ਕੁਮਾਰ ਨੇ ਦਿੱਤਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤ-ਅਮਰੀਕਾ ਦੇ ਰਣਨੀਤਕ ਸਬੰਧਾਂ ਅਤੇ ਗਲੋਬਲ ਚੇਨ ਸਪਲਾਈ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵੱਲੋਂ ਉਠਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਪੈਨਲ ਨੇ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਅਤੇ ਭੂ-ਸਿਆਸੀ ਸਫ਼ਬੰਦੀ ਕਾਰਨ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਹਾਲਾਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਉਪਲਬਧ ਮੌਕਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚਕਾਰ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਬਾਰੇ ਚੱਲ ਰਹੇ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਿਆਂ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ

ਹੋਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਸੈਮੀ-ਕੰਡਕਟਰ, ਫਾਰਮਾ ਤੇ ਪਸ਼ੂਆਂ-ਪੌਦਿਆਂ-ਮਨੁੱਖਾਂ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਐਨ, 5 ਜੀ ਤੇ ਟੈਲੀਕਾਮ, ਮਸ਼ਹੂਰ ਬੌਧਿਕਤਾ ਆਦਿ ਮਸਲੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ।

ਪੈਨਲ ਵਿਚ ਐਮਰਸਨ ਆਟੋਮੋਸ਼ਨ ਦੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਤੇ ਐੱਮ.ਡੀ. ਅਨਿਲ ਭਾਟੀਆ, ਹੋਨਸਨ ਕੰਟਰੋਲਜ਼ ਦੀ ਮੁੱਖ ਚੇਨ ਸਪਲਾਈ ਅਫਸਰ ਤੇ ਮੀਤ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸੁਸਨ ਹਪਰਟਜ਼, ਕਮਿੰਗ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀਜ਼ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਪਲਾਈ ਚੇਨ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਪ੍ਰਵੀਨ ਗੋਸਾਈ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਪੈਨਲ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਡਿਲੋਇਟ ਇੰਡੀਆ ਦੇ ਚੇਅਰਪਰਸਨ ਅਤੁਲ ਧਨ ਨੇ ਚਲਾਈ। ਯਾਦ ਰਹੇ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਵਿਕਾਸ ਦਰ 7 ਫੀਸਦੀ ਹੋਣ ਦੀ ਪੇਸ਼ਨਿਗੋਈ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਅਗਲੇ ਇਕ ਦਹਾਕੇ ਦੌਰਾਨ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥ ਵਿਵਸਥਾ 50 ਖਰਬ ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਲਈ ਤਿਆਰੀ ਕੱਸ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹ ਗਲੋਬਲ ਚੇਨ ਸਪਲਾਈ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਏਗੀ।

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਖਾਲਸਈ ਝੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ

ਤਲਵੰਡੀ ਸਾਬੋ: ਦੇਸ਼ ਦੇ 75ਵੇਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਜਿਥੇ ਦੇਸ਼ ਭਰ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਤਿਰੰਗਾ ਲਹਿਰਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਥੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਸਥਾਨਕ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਖਾਲਸਈ ਝੰਡੇ ਨੂੰ

ਕੇ ਮਾਰਚ ਕੱਢਦਿਆਂ ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਨਿਸ਼ਾਨ ਝੁਲਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਵੱਲੋਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਤਿਰੰਗੇ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣੇ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਕੇਸਰੀ ਝੰਡੇ ਝੁਲਾਉਣ ਦੀ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ

ਗਈ ਸੀ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅ) ਦੇ ਸਰਕਲ ਪ੍ਰਧਾਨ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੀਵਾਂਦਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਮਾਰਚ ਤਖਤ ਸ੍ਰੀ ਦਮਦਮਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਅਰਦਾਸ ਉਪਰੰਤ ਰਵਾਨਾ ਹੋਇਆ। ਇਹ ਮਾਰਚ ਬਾਜ਼ਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਦੀ ਹੁੰਦਾ ਹੋਇਆ ਖੰਡਾ ਚੌਕ ਆ

ਕੇ ਸਮਾਪਤ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਯਾਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭਾਗੀਵਾਂਦਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਸਿੱਖਾਂ ਨੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਪਰ ਦੇਸ਼ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਉਪਰੰਤ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰਾਲੇ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ਰਾਇਮ ਪੇਸ਼ਾ ਕੌਮ ਕਰਾਰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਹਿਮਾਚਲ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਅਲੱਗ ਕੱਢ ਦਿੱਤੇ ਗਏ। ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਰਾਜਧਾਨੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਪਾਣੀਆਂ ਤੋਂ ਸੂਬੇ ਦਾ ਹੱਕ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕੀਮਤ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਅਦਾ ਕਰਨੀ ਪਈ। ਕਰੀਬ 10

ਲੱਖ ਲੋਕ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀ ਭੇਟ ਚੜ੍ਹ ਗਏ, ਇਸ ਲਈ ਅਸੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸਿੱਖ ਘਰਾਂ 'ਤੇ ਤਿਰੰਗੇ ਦੀ ਥਾਂ ਖਾਲਸਈ ਝੰਡੇ ਝੁਲਾਉਣ।

To Advertise with Punjab Times Call: 847-359-0746
ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਇਸ਼ਤਿਹਾਰ ਦੇਣ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰੋ:
847-359-0746

Follow us on:

ACCOMPLISHED IMMIGRATION Attorneys
help FAMILIES REUNITE in the

UNITED STATES

Our Global & Nationwide Services
in the field of
U.S. Immigration & Nationality Law

Come talk to an experienced immigration attorney
Toll Free No
866-424-4000

OUR OFFICES

- 432 S Emerson Ave, Suite 220, Greenwood, IN 46143
Phone: 317.560.4777
- 1067 N Mason Rd., Suite 4, St Louis, Missouri 63141
Phone: 314.416.8000
- 2440 W Shaw Ave., Suite 205, Fresno, California 93711
Phone: 559.578.4344

www.usa-immigrationlaw.com

Business Immigration & Worksite Compliance ■
ਬਿਜਨੈਸ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਵਰਕਸਾਈਟ ਕਮਪਲਾਇੰਸ

Family & General Immigration ■
ਫੈਮਿਲੀ ਐਂਡ ਜਨਰਲ ਇੰਮੀਗਰੇਸ਼ਨ

Naturalization & Citizenship ■
ਨੈਚੁਰਲਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਐਂਡ ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ

Removal Defense & Waivers ■
ਰੀਮੁਵਲ ਡਿਫੇਂਸੀ ਐਂਡ ਵੈਵਰਸ

Languages SPOKEN Punjabi | Hindi | Urdu | Spanish & English

ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਲੋਂ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ (ਬਿਊਰੋ): ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਅਤੇ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕਾਰਜ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਦਿੱਤੇ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਨ ਲਈ ਲੰਬੇ ਅੰਤਰਾਲ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ। ਸੰਗਤ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, 'ਅਸੀਂ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ, ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਦੀ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਇਕਲਾਕੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਪੱਖੋਂ ਵੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਨਿਵਾਸੀ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਕਾਰਜ ਵਿਚ ਵੱਡਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਇਆ ਹੈ।

ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮੇਜਰ ਝੱਜ ਨੇ ਅਕਾਲ ਅਕੈਡਮੀ ਲਈ ਜ਼ਮੀਨ ਖਰੀਦ ਕੇ ਦਿੱਤੀ ਸੀ, ਜਿਸ ਦੀ ਕੀਮਤ ਤਕਰੀਬਨ 3 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ। ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਮੁਲਾਕਾਤ ਹੋਈ ਤੇ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਲੈ ਗਏ। ਉਹ 1991 ਤੋਂ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਦੇਖਦਿਆਂ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਕਿ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀਆਂ ਦੇ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਹੋਂਦ ਤਾਂ ਹੀ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਜੇ ਉਹ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੇ ਮੁਹਾਰਤ ਹਾਸਲ ਕਰਨ। ਸਿੱਖ ਵੀ ਘੱਟ-ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਹੀ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਕੂਲ ਤੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਖੋਲ੍ਹਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਬੱਚਾ ਪੜ੍ਹਾਈ ਤੋਂ ਵਾਂਝਾ ਨਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚੇ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਸਿੱਖਿਆ ਜ਼ਰੂਰ ਲੈਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੱਗੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅੱਜ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ ਵਾਤਾਵਰਨ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਵੱਡੀ ਸਮੱਸਿਆ

ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਨੂੰ ਖਤਰਾ ਹੈ। ਇਕ ਵਾਰੀ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਕੋਲ ਗਿਆ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਕਿਵੇਂ ਆਵੇਗੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਦੋਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਹਰ ਖੂਹ 'ਤੇ ਬਾਲਟੀਆਂ ਖੜਕਣਗੀਆਂ ਭਾਵ ਹਰ ਕੋਈ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਨ ਕੇ ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਕਰੇਗਾ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਸ਼ਾਂਤੀ ਆਵੇਗੀ। ਅੱਜ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ, ਸਕੂਲ, ਅਦਾਰੇ ਆਦਿ ਸਿਰਫ ਦੁਨਿਆਵੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। 4500 ਦੇ ਕਰੀਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਸਿਰਫ ਯੂ.ਐਸ. ਏ. ਵਿਚ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਚ ਸੰਸਾਰੀ ਵਿਦਿਆ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਬੱਚਾ ਇਥੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ, ਉਚ ਅਫਸਰ ਬਣਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਘਮੰਡ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਰੱਖ ਪਾਉਂਦਾ। ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਰਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਆਦਮੀ ਵਿਚੋਂ ਹਉਮੈ ਨਿਕਲ ਜਾਏ ਤਾਂ ਉਹ ਉਤਮ ਇਨਸਾਨ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਕਿ ਸਾਇੰਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਪੁੱਠੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨਾ ਕੱਢ ਲੈਣ ਜਿਹੜੀਆਂ ਮਾਨਵ ਕਲਿਆਣ ਦੇ ਹਿੱਤ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਣ। ਸੋ ਅਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਰਾਹੀਂ ਉੱਚੀ-ਸੁੱਚੀ ਜੀਵਨ ਜਾਂਚ ਵੀ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਵਿਸ਼ਵ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਹੋ ਸਕੇ।

ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਸ ਗੱਲ 'ਤੇ ਜ਼ੋਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਇਕ ਐਸਾ ਅਦਾਰਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਗਿਆਨ ਤਾਂ ਆਏ ਪਰ ਬੱਚੇ ਦਾ ਹੰਕਾਰ ਵੀ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰਹੇ। ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਸਤੂਆਣੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਲੜਕੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਉਹ ਆਪ ਕਿਸੇ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਗਏ ਪਰ ਕੌਮ ਨੂੰ ਸੋਧ ਦੇਣ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਜ਼ਨ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਬੱਚੇ ਸੰਭਾਲਣੇ ਹਨ ਤਾਂ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਅਧਿਆਤਮਕਾ ਦੀ ਹੋਵੇ। ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਸਿੱਖੀ ਦੇ ਦੋ ਥੰਮ੍ਹ ਹਨ, ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਸੇਵਾ, ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਨਾਲ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣੇ

ਹਨ। ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਕੋਲ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗਿਆ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਸੇਵਾ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸੇਵਾ ਬਿਨਾ ਨਿਮਰਤਾ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ। ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਨਾਲ ਅਕਸਰ ਹਉਮੈ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵੇਦ ਪੜ੍ਹ ਲਏ, ਯੋਗ ਆਸਨ ਕਰ ਲਏ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵੀ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਹੰਕਾਰ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ। ਸਿੱਖ ਨੂੰ ਇਕੱਠ ਵਿਚ, ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚ ਤਪੱਸਿਆ ਕਰਨ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਜਦੋਂ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਸਹਿਜ ਸੁਖਾਏ ਹਉਮੈ ਆ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਚੱਕਰਵਿਉ ਵਿਚ ਘੁੰਮਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਦਾਰੇ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰੀਏ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਗੁਰਮਤਿ, ਪੰਜਾਬੀ, ਉੱਚ ਕਿਰਦਾਰ ਦੀ ਸਿੱਖਿਆ ਮਿਲ ਸਕੇ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦੇਂਦੇ ਹੋਏ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੀ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਯਹੂਦੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਵਧਾਓ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਉਹ ਕਰਨਗੇ ਤੇ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਹੀ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅੱਜ ਯਹੂਦੀ ਸਮਾਜ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਕੇ ਉਸਾਰੂ ਕੌਮ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵੱਲ ਕਦਮ ਚੁੱਕੀਏ। ਕਿਤੇ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਦੀ ਘਾਟ ਕਰਕੇ ਇਹ ਬੱਚੇ ਨਸੇ ਜਾਂ ਹੋਰ ਗਲਤ ਰਸਤਾ ਅਖਤਿਆਰ ਨਾ ਕਰ ਲੈਣ। ਜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਦੇਖੀਏ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ 1990 ਦੇ ਦੌਰ ਵਿਚ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਨੁਕਸਾਨ ਹੋਇਆ, ਫਿਰ ਨੌਜਵਾਨ ਨਸਿਆਂ ਦੀ ਲਪੇਟ ਵਿਚ ਆ ਗਏ ਤੇ ਹੁਣ 12ਵੀਂ ਪਾਸ ਕਰ ਕੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਭੱਜਣ ਦੀ ਹੋੜ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਇੱਥੇ ਆ ਕੇ ਮਜ਼ਦੂਰੀ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਮਿਸ਼ਨ ਤੋਂ ਪਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੀਸਰੀ ਸਮੱਸਿਆ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਇਸਾਈ ਬਣ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਕੋਲ ਜ਼ਮੀਨ ਬਹੁਤ ਥੋੜ੍ਹੀ ਹੈ ਤੇ ਘਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਪੂਰੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਇਸਾਈ ਮਿਸ਼ਨਰੀ ਵਾਲੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਮਦਦ ਵੀ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਾਨਵੈਂਟ ਸਕੂਲ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਵੱਡਾ ਚੈਲੰਜ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਉਣਾ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਇਕ ਸਿੱਖ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਫੰਡ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਣ। ਹੁਣ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚੋਂ 20 ਹਜ਼ਾਰ ਬੱਚਾ ਸਾਡੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਸਕੂਲ ਵੀ ਖੋਲ੍ਹ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਜੇ ਦਸਵੰਧ ਕੱਢ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਪਾਉਣ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਸਿੱਖ ਦਸਵੰਧ ਦੇ ਕੇ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਏ ਤਾਂ ਹੋਰ ਸਕੂਲ, ਹਸਪਤਾਲ ਆਦਿ ਇੱਥੇ ਖੁਲ੍ਹ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦੂਸਰੀ ਸੇਵਾ ਤਨ ਦੀ ਵੀ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਆਈ.ਟੀ, ਹੈਲਥ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਿੱਤੇ ਵਿਚ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਹੋ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਵੈਬਸਾਈਟ ਅਕਾਲ ਕਾਂਟੈਂਟ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਜਾ ਕੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਫੀਲਡ ਰਾਹੀਂ ਗਿਆਨ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੀਸਰੀ ਸੇਵਾ ਮਨ ਦੀ ਹੈ, ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਰਵਿੰਦਰ ਪਾਲ ਸਿੰਘ ਕੋਹਲੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਵੀਜ਼ਨ ਸੀ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਸਮਾਂ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਦੇਸ਼, ਜਾਤੀ ਬਿਨਾ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਪਰ ਵਿਗਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਨਾਸ਼ ਵੀ ਆਉਣਾ ਹੈ। ਪਹਿਲੀ ਤੇ ਦੂਜੀ ਸੰਸਾਰ ਜੰਗ, ਇਰਾਕ ਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਦੀ ਲੜਾਈ ਸਭ ਸਾਇੰਸ ਦੇ ਜੰਗੀ ਹਥਿਆਰ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ। ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਨੂੰ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਅਸੀਂ ਉਹ ਬੱਚੇ ਤਿਆਰ ਕਰੀਏ ਜਿਹੜੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਤਾਂ ਕਿ ਚੰਗੇ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਕੇ ਸਦੀਵੀ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਯਾਸ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜ਼ਿਆਦਾ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੀ ਕੈਰੀਅਰ ਸਟੈਂਡੀ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਅਮੀਰ ਤਾਂ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਜੇ ਨਰੋਏ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਸਿਰਜਣ ਲਈ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ

ਤਾਂ ਇਕੱਲੀ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਲਈ ਲਿਟਰੇਚਰ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਨਾਲ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਸੁਮੇਲ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੇ ਇੰਜਨਿਅਰ ਤੇ ਚੰਗੇ ਡਾਕਟਰ ਬਣ ਕੇ ਸਮਾਜ ਦੀ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਾਬਕਾ ਆਈ ਸੀ. ਐਸ. ਸਕਾਲਰ ਤੇ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੁਲਾਕਾਤ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਅਤਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਵੀ ਇਸ ਮਿਸ਼ਨ ਵਿਚ ਸੰਤ ਜੀ ਨਾਲ ਜੁੜ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੰਤ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਕੈਂਬਰਿਜ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਾਰਵਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚੋਂ ਉਚ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ। ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਹਾਰਵਰਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਆਏ ਖਾਲਸਾ ਕਾਲਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਬਣੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਯਤਨ ਸਦਕਾ ਹੀ 1956 ਵਿਚ ਬੜੂ ਸਾਹਿਬ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ। ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਿਮਾਚਲ ਵਿਚ ਐਗਰੀਕਲਚਰਲ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਸਨ, ਇਸ ਸੰਸਥਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਤੇ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਮਾਂਡ ਸੰਭਾਲੀ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ 1986 ਵਿਚ 5 ਬੱਚਿਆਂ ਨਾਲ ਸਕੂਲ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਪਰ ਬਾਬਾ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕਾਰਜ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਤਿੰਨ ਗੁਣ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਧੀਰਜਤਾ, ਗੰਭੀਰਤਾ, ਸੂਰਬੀਰਤਾ ਇਸ ਨੂੰ ਕ੍ਰਮਵਾਰ ਅਪਣਾਉਣ ਨਾਲ ਹੀ ਅੱਜ 5 ਬੱਚਿਆਂ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਰੂਲਰ ਏਰੀਏ ਵਿਚ 129 ਸਕੂਲ ਹਨ। ਅੱਜ ਸੀ.ਬੀ.ਐੱਸ.ਈ. ਵਿਚ ਬੜੂ ਸਹਿਬ ਦੇ ਬੱਚੇ ਟਾਪ ਪ੍ਰਜੀਸ਼ਨਾਂ ਹਾਸਿਲ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਅਕਾਲ ਅਕੈਡਮੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਆਈ.ਏ.ਐਸ, ਆਈ.ਪੀ ਐਸ ਤੇ ਸਿਵਲ ਸਰਵਿਸਜ ਦੀਆਂ ਉਚ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਤਾਇਨਾਤ ਹਨ। ਇਹ ਬੱਚੇ ਛੋਟੇ ਕਿਸਾਨਾਂ, ਪ੍ਰਾਏਟ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਤੇ ਸਧਾਰਨ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ।

(ਬਾਕੀ ਵੇਰਵੇ ਤੇ ਤਸਵੀਰਾਂ ਸਫਾ 10 'ਤੇ)

ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ: ਬਾਦਲ, ਕੈਪਟਨ, ਭੱਠਲ ਸਣੇ ਕਈਆਂ ਨੂੰ ਲੱਗੇਗਾ ਝਟਕਾ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵੱਲੋਂ 'ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਸਬੰਧੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਰਾਜਪਾਲ ਬਨਵਾਰੀ ਲਾਲ ਪੁਰੋਹਿਤ ਨੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 'ਦਿ ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਲੈਜਿਸਲੇਚਰ ਮੈਂਬਰਜ਼ (ਪੈਨਸ਼ਨ ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਸਹੂਲਤ ਰੈਗੂਲੇਸ਼ਨ) ਸੋਧ ਐਕਟ 2022 ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਸਬੰਧੀ ਨੋਟੀਫਿਕੇਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਨਵਾਂ ਕਾਨੂੰਨ ਲਾਗੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਵੇਂ ਕੋਈ ਵੀ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰ ਵਿਧਾਇਕ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਹੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਾਲ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ, ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਝਟਕਾ ਲੱਗੇਗਾ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਐਲਾਨ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕਈ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਦੋ ਲੱਖ, 3 ਲੱਖ, 5 ਲੱਖ ਅਤੇ ਕਈ ਤਾਂ ਅਜਿਹੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ 7 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਤੱਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਹਿ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਨੂੰ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਇਕੋ ਸਮੇਂ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਵਾਲੀ ਭਾਵ ਦੋਵੇਂ ਪੈਨਸ਼ਨ ਹਾਸਲ ਕਰਨ

ਦਾ ਹੱਕ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਇਸ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸੂਬੇ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਵਿੱਤੀ ਝਟਕਾ ਲੱਗੇਗਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਕੈਪਟਨ ਅਮਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਬੀਬੀ ਰਾਜਿੰਦਰ ਕੌਰ ਭੱਠਲ, ਲਾਲ ਸਿੰਘ, ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਫਿਲੌਰ, ਜਥੇਦਾਰ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬ੍ਰਹਮਪੁਰਾ, ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ, ਸੁਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਜਥੇਦਾਰ ਤੋਤਾ ਸਿੰਘ, ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢੀਂਡਸਾ, ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ, ਓਮ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸੋਨੀ, ਨਿਰਮਲ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ, ਰਾਕੇਸ਼ ਪਾਂਡੇ, ਬਲਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨਸ, ਬ੍ਰਹਮ ਮਹਿੰਦਰਾ, ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੇਤ, ਆਦੇਸ਼

ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਗਠਨ ਹੁੰਦਿਆਂ ਹੀ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਨਾ ਲੈਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਸਾਰੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਭਲਾਈ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਲਿਖਿਆ ਸੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਗਠਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 25 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਸੂਬੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨੀ ਗੱਡਿਆਂ ਦੀ ਥਾਂ ਸਿਰਫ ਇਕੋ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਜੂਨ 'ਚ ਬਜਟ ਸੈਸ਼ਨ ਦੌਰਾਨ ਵਿਧਾਨ

ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ 'ਚ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਬਚਣਗੇ: ਕੰਗ
ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 'ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ-ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ' ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਦੇ ਫੈਸਲੇ ਨਾਲ ਸਾਲਾਨਾ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਤੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਲਗਭਗ 100 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਬੱਚਤ ਹੋਵੇਗੀ। ਇਹ ਰਕਮ ਹੁਣ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਲਈ ਵਰਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। 'ਆਪ' ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਮਾਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕੰਗ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਨਤਾ ਦੇ ਪੈਸੇ ਨਾਲ ਨੇਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਵਾਲੀਆਂ ਰਿਚੀਜ਼ਾਂ ਉਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲਗਾਈ ਹੈ।

ਸਭਾ ਨੇ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਨੂੰ ਪਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਹ ਬਿੱਲ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਲਈ ਜੂਨ ਦੇ ਅਖੀਰ ਤੋਂ ਹੀ ਰਾਜਪਾਲ ਕੋਲ ਪਿਆ ਸੀ। ਨਵੇਂ ਕਾਨੂੰਨ ਮੁਤਾਬਕ ਵਿਧਾਇਕੀ ਦੀ ਮਿਆਦ ਖਤਮ ਹੋਣ ਮਗਰੋਂ ਹੁਣ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ 60 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਭੱਤਿਆਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਹ ਅਦਾਇਗੀ 75 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰੀਬ ਮੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ 'ਆਪ' ਆਗੂ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਕ ਵਫ਼ਦ ਨੇ 17 ਅਗਸਤ, 2021 ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਤਤਕਾਲੀ ਸਪੀਕਰ ਨੂੰ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਦੇ ਕੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਮੌਜੂਦਾ ਵਿਵਸਥਾ ਮੁਤਾਬਕ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਦੋ ਵਾਰ

ਵਿਧਾਇਕ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 1.25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਹਰ ਇਕ ਟਰਮ ਵਿਚ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਦਾ ਵਾਧਾ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਜੇ ਕਰੀਬ 66 ਫ਼ੀਸਦੀ ਬਣਦਾ ਹੈ। ਬੇਸ਼ੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਪਰ ਉਹ 10 ਵਾਰੀ ਵਿਧਾਇਕ ਰਹੇ ਹੋਣ ਕਰਕੇ 5.25 ਲੱਖ ਰੁਪਏ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੇ ਹੱਕਦਾਰ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ 'ਤੇ ਲਕੀਰ ਫੇਰਦਿਆਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਦੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਨਾਲ ਖਜ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਦਾ ਬੋਝ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਇਸ ਵੇਲੇ ਦੋ ਸੌ ਦੇ ਕਰੀਬ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨ ਮਿਲ ਰਹੀ ਹੈ ਜਾਂ ਮਿਲਣੀ ਹੈ।

ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਵਾਅਦਾ ਪੂਰਾ ਕਰੇਗੀ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ

ਰਈਆ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਛੇ ਹਜ਼ਾਰ ਆਂਗਣਵਾੜੀ ਵਰਕਰਾਂ ਦੀ ਭਰਤੀ ਜਲਦੀ ਹੀ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ 4500 ਪੁਲਿਸ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਭਰਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ ਮੁਕੰਮਲ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਤੇ ਜਲਦੀ

ਹੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਯੁਕਤੀ ਪੱਤਰ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ 16 ਨਵੇਂ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜ ਖੋਲ੍ਹੇ ਜਾਣਗੇ ਜਿਸ ਨਾਲ ਹਰ ਜਿਲ੍ਹੇ ਨੂੰ ਇਕ ਕਾਲਜ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਕੁੱਲ ਮੈਡੀਕਲ ਕਾਲਜਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ 25 ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਮੈਡੀਕਲ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਲਈ

ਯੂਕਰੇਨ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਾਝੇ ਦੀ ਤਰੱਕੀ ਲਈ ਕਲਾਨੌਰ ਵਿਚ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਕਾਲਜ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਧਰਨੇ ਦੇ ਰਹੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਪੀਲ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਭਰਤੀ ਪ੍ਰਕਿਰਿਆ

ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਮਰ ਹੱਦ ਵਿਚ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਫਵਾਹਾਂ ਪਿੱਛੇ ਨਾ ਲੱਗਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰੁਕੇ ਹੋਏ ਆਰ ਫੰਡ ਸਬੰਧੀ ਕੈਬਨਿਟ 'ਚ ਮਤਾ ਪਾਸ ਕਰਕੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 1760 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਰਿਲੀਜ

ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਕਰੈਡਿਟ ਲਿਸਟ 'ਤੇ 1 ਫੀਸਦ ਵਿਆਜ ਦਰ ਦੀ ਛੋਟ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮੰਡੀਆਂ ਤੇ ਪੇਂਡੂ ਸੜਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਝੋਨੇ ਦੀ ਫਸਲ ਦਾ ਇਕ-ਇਕ ਦਾਣਾ ਖਰੀਦਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਖਰੀਦ ਦੇ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰ ਲਏ ਗਏ ਹਨ।

ਸੁਖਬੀਰ ਦੀ ਕੁਰਸੀ ਸਲਾਮਤ, ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਚੱਲ ਰਹੀ ਸਿਆਸੀ ਰੱਸਾਕਸੀ ਦੌਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸੀਨੀਅਰ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣ ਲਈ ਭਾਰੀ ਕਸ਼ਮਕਸ਼ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲੀ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਭੰਗ ਕੀਤੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਵੱਲੋਂ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਭਵਿੱਖ ਦਾ ਆਗੂ ਮੰਨਣ ਦੇ ਐਲਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਐਲਾਨ 'ਤੇ ਹੀ ਫੁੱਲ ਚੜ੍ਹਾ ਦਿੱਤੇ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਮੀਟਿੰਗਾਂ ਦਾ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਦੇਖਣ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਦੀ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ 'ਤੇ ਸਿੱਧੇ ਜਾਂ

ਅਸਿੱਧੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਂਗਲ ਉਠਾਉਣ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਬੂਲਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸੀਨੀਅਰ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ

ਚੰਦੁਮਾਜਰਾ ਨੇ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਬਦੀਲੀ ਦੇ ਏਜੰਡੇ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮ ਜਾਂ ਹੋਰ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਅਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਲਈ ਸਲਾਹ-ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇਣ ਨੂੰ ਬਗ਼ਾਵਤ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੀਬੀ ਜਗੀਰ ਕੌਰ ਅਤੇ ਮਾਝੇ ਦੇ ਆਗੂ ਰਵੀਕਰਨ ਸਿੰਘ ਕਾਹਲੌਂ ਨੂੰ ਵੀ ਐਲਾਨ ਸਮੇਂ ਉਚੇਚੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਹਰੇ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਬਲਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤਬਦੀਲੀ ਦੀ ਮੱਦ ਹੋਣ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਦੇ 42 ਨੁਕਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਿਧਰੇ ਵੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਨੂੰ

ਬਦਲਣ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਗਈ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਜਨਤਕ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬਦਲਣ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਦਿਮਾਗ ਦੀ ਕਾਢ ਦੱਸੀ। ਸ੍ਰੀ ਚੰਦੁਮਾਜਰਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਵੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਦਿਖ ਸੰਵਾਰਨ ਅਤੇ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਦੀ ਲੜਾਈ ਲੜਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਘੜਨ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਪਾਰਟੀ ਇਕਜੁੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਕਜੁੱਟ ਹੀ ਰਹੇਗੀ। 'ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਲਈ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਡਟ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਵੀ ਸੂਬੇ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਨਾਲ ਖਿਲਵਾਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੇ ਫਤਵਾ ਤਾਂ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਹਕੂਮਤ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀ

ਚਲਾ ਰਹੇ ਹਨ।' ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ 'ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਹੱਕ ਮਾਰਨ ਜਿਹੇ ਮਨਸੂਬੇ ਗੈਰ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਰਾਜ ਕਾਰਨ ਹੀ ਸਿਰੇ ਚੜ੍ਹਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ ਦੀ ਗੈਰਮੌਜੂਦਗੀ 'ਤੇ ਸ੍ਰੀ ਭੁੰਦਤ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਰਿਵਾਰਕ ਕਾਰਨਾਂ ਕਰਕੇ ਉਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰ ਸਭ ਅੱਛਾ ਹੋਣ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਇਕ ਜਮਹੂਰੀ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ 'ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦੇਣ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਲੋਕ ਅਕਾਲੀਆਂ ਤੋਂ ਅਕਸਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਮੀਦਾਂ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਲ ਉਠਣੇ ਮਾੜੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਕਈ ਵਾਰ ਬਿਨਾਂ ਗੱਲ ਤੋਂ ਖੰਭਾਂ ਦੀਆਂ ਡਾਰਾਂ ਬਣ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੱਲੋਂ ਬਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਕੇਤ

ਕੋਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਬਾਲਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਾਇੰਸ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਤੇ ਵਾਤਾਵਰਨ ਮੰਤਰੀ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨੇ ਇਥੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਨਅਤੀ ਇਕਾਈਆਂ ਵਿਚ ਕੋਲੇ ਦੀ ਥਾਂ ਝੋਨੇ ਦੀ ਪਰਾਲੀ ਨੂੰ ਬਾਲਣ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣ ਲਈ ਤਕਨੀਕੀ ਹੱਲਾਂ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਕਦਮ ਚੁੱਕੇ ਜਾਣਗੇ। ਇਸ ਨਾਲ ਨਾ ਸਿਰਫ ਨਿਕਾਸੀ ਦਾ ਬੋਝ ਘਟੇਗਾ ਸਗੋਂ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਪੈਲੇਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਪਲਾਂਟ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨ ਲਈ ਮਾਰਕੀਟ ਪੈਦਾ ਕਰਕੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਮੌਕੇ ਵੀ ਬਣਾਏ ਜਾਣਗੇ।

ਪੰਜਾਬ ਸਟੇਟ ਕੌਂਸਲ ਫਾਰ ਸਾਇੰਸ ਐਂਡ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ (ਪੀ.ਐਸ.ਸੀ.ਐਸ.ਟੀ.) ਦੇ ਮਾਹਰਾਂ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਮੀਤ ਹੋਅਰ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੇ ਇੰਡੀਆ ਇਨੋਵੇਸ਼ਨ ਇੰਡੈਕਸ ਰੈਂਕਿੰਗ ਫਰੇਮਵਰਕ 'ਤੇ ਸਥਿਤੀ 'ਚ ਸੁਧਾਰ ਕਰਕੇ 10ਵੇਂ ਤੋਂ 6ਵਾਂ ਸਥਾਨ ਹਾਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ।

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਾਨਾਜੋਗੀ ਦੇ ਚੱਲਦਿਆਂ ਭੰਗ ਹੋਏ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਦੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਨੇ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਭਰੋਸਾ ਪ੍ਰਗਟਾਇਆ ਹੈ। ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪ੍ਰਧਾਨਾਂ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਪਾਰਟੀ ਆਗੂਆਂ ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ, ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ ਤੇ ਮਨਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਨ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਉਹੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਰਹਿਣਗੇ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਸ੍ਰੀ ਬਾਦਲ ਦੀ ਕਾਰਗੁਜ਼ਾਰੀ ਤੇ ਕਾਰਜਸ਼ੈਲੀ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੱਸਦਿਆਂ ਬਾਗੀ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਜਾਬਤਾ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਸੰਕੇਤ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਵਿਰਸਾ ਸਿੰਘ ਵਲਟੋਹਾ ਨੇ ਤਾਂ ਬਾਗੀ ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ 'ਤੇ ਭਾਜਪਾ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਣ ਤੇ ਦਲ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵੀ ਲਾਏ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੇ ਸ਼ਿਵ ਸੈਨਾ ਨੂੰ

ਕਮਜ਼ੋਰ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਵੀ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਚਾਲਾਂ ਚੱਲੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ 'ਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਕਈ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਹਰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਜੋ ਰਿਪੋਰਟ

ਜਗਮੀਤ ਬਰਾੜ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋਵੇਗੀ?

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ 'ਬਾਗੀ' ਆਗੂ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਨੂੰ ਕੱਢਣ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਖਿੱਚ ਲਈ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਤੇ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਸਾਰੇ ਮਾਮਲੇ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨਹੀਣਤਾ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਿਸੇ ਵੀ ਸਮੇਂ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਪਾਰਟੀ ਅੰਦਰਲੇ ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਦੱਸਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਛੱਡ ਕੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ 'ਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ ਜਗਮੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਾੜ ਵਿਰੁੱਧ ਕੀਤੀ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਕਾਰਵਾਈ ਤਾਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੈ ਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਹੋਰਨਾਂ ਆਗੂਆਂ ਖਿਲਾਫ ਵੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ ਕਾਰਵਾਈ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਵੀ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਲਾਹੁਣ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸ੍ਰੀ ਵਲਟੋਹਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿਰੋਧੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਖਿਲਾਫ ਝੂਠਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਨ 'ਤੇ ਕਾਰਵਾਈ ਜਵਾਬ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹਰ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅੰਦਰੂਨੀ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਤਹਿਤ ਪਾਰਟੀ ਪਲੇਟਫਾਰਮ 'ਤੇ ਗੱਲ ਕਰਨ

ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਕੋਈ ਆਗੂ ਜਨਤਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਜਾਂ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਆਗੂ ਦੀ ਅਲੋਚਨਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵੀ ਅਜਿਹੇ ਆਗੂਆਂ ਦੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਹਿਣ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਝੁੰਦਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੇਕਰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਮੀ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ ਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਨਵਾਂ ਰੂਪ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਉਤੇ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਘੇਰਿਆ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਮਗਰੋਂ ਸਾਬਕਾ ਅਕਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਪਟਿਆਲਾ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਉਹ ਕਰੀਬ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚ ਰਹੇ। ਉਧਰ, ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਉਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਜਾਣਬੁਝ ਕੇ ਛੱਡਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਾਇਆ ਹੈ। ਕਾਂਗਰਸ ਸੰਸਦ ਮੈਂਬਰ ਰਵਨੀਤ ਸਿੰਘ ਬਿੱਟੂ ਨੇ ਆਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਸ ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਕੀਤਾ ਸੀ ਪਰ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿੱਤਾ। ਸਾਬਕਾ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸੁਖਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਸਬੰਧੀ ਜੇ ਕੇਸ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਉਹ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੱਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਆਏ ਹੱਥੀ ਲੈਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਬਾਹਰ ਆਉਣ

ਬਾਰੇ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਪੁੱਛੋ, ਸਗੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ ਜਿਹੜੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਡੀ.ਜੀ.ਪੀ. ਨੇ, ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ, ਜੋ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਹਨ ਤੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਜਨਰਲ ਤੋਂ ਪੁੱਛੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਈਕੋਰਟ ਵਿਚ ਕੇਸ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ ਤੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰਕੇ ਸਬੂਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੇ।

ਦੱਸ ਦਈਏ ਕਿ ਚਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਚੰਨੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ 20 ਦਸੰਬਰ

ਨੂੰ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਾਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਮਗਰੋਂ ਮਜੀਠੀਆ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਰੁਪੌਸ ਵੀ ਹੋ ਗਏ ਸਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਪਰ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਸਨ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ 23 ਫਰਵਰੀ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਨਾ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ 'ਚ ਪ੍ਰਚਾਰ ਲਈ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਇਹ ਮੋਹਲਤ ਮਿਲੀ ਸੀ। ਚੋਣਾਂ ਮਗਰੋਂ 24 ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰੀਬ 168 ਦਿਨ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਆਗੂ ਵੱਲੋਂ ਵਕੀਲਾਂ ਆਰ.ਐਸ. ਚੀਮਾ ਅਤੇ ਅਰਜੁਨ ਸਿੰਘ ਨੇ 23 ਮਈ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ 'ਚ ਨਿਯਮਤ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਪਹੁੰਚ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਜਸਟਿਸ ਏ.ਜੀ. ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸੰਦੀਪ ਮੌਦਗਿੱਲ ਦੇ ਬੈਂਚ

ਨੇ 4 ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਫੈਸਲਾ ਸੁਣਾਏ ਜਾਣ ਮੌਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਲਾਂਭੇ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਟੀਸ਼ਨ 'ਚ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਤਤਕਾਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਸਿਆਸੀ ਬਦਲਾਖੋਰੀ ਲਈ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਅਤੇ ਅਹੁਦੇ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ।

ਡਿਵੀਜ਼ਨ ਬੈਂਚ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਐਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਨੂੰ ਅੱਠ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਿੱਤੀ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਜਾਣਕਾਰੀ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਟੀਸ਼ਨਰ ਵੱਲੋਂ ਆਤਮ ਸਮਰਪਣ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਉਸ ਦੇ ਰਿਮਾਂਡ ਦੀ ਮੰਗ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦੱਸਣਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਡਰੱਗ ਚੈਕਟ ਦੀ 2018 ਦੀ ਜਾਂਚ ਰਿਪੋਰਟ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਪੰਜਾਬ ਪੁਲਿਸ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਮਾਮਲਾ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ।

ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ-ਸਿਰ ਕਰਨਾ ਮੁੱਖ ਮਕਸਦ: ਕਟਾਰੂਚੱਕ ਅਜੀਤਵਾਲ: ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਲਾਲ ਚੰਦ ਕਟਾਰੂਚੱਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 'ਆਪ' ਨੂੰ ਜਦੋਂ ਸੱਤਾ ਮਿਲੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਬਹੁਤ ਮਾੜੀ ਸੀ ਤੇ ਕੰਗਾਲ ਹੋਏ ਸੂਬੇ ਨੂੰ ਮੁੜ ਪੈਰਾਂ ਸਿਰ ਕਰਨ ਲਈ ਹਾਲੇ ਸਮਾਂ ਲੱਗੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਸੂਬੇ ਨੂੰ 'ਜਿਉਂਦਾ ਜਾਗਦਾ ਪੰਜਾਬ' ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਟੀਚਾ ਹੈ। ਮੀਡੀਆ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਜੰਗਲਾਤ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਹਰਿਆ ਭਰਿਆ ਕਰਨ ਲਈ ਸੂਬੇ ਵਿਚ 1.20 ਕਰੋੜ ਬੂਟੇ ਲਗਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਨੀਲੇ ਕਾਰਡ ਬਣਾਉਣ ਮੌਕੇ ਹੋਈਆਂ ਗਤਬਤੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਪੁੱਛ ਗਏ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਅਯੋਗ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਨੀਲੇ ਕਾਰਡ ਬਣਾਏ ਗਏ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਪਤਤਾਲ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਫਿਰਕੂ ਨੀਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਸੰਘਰਸ਼ ਤੇਜ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਅਹਿਦ

ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ: ਸ਼ਹੀਦ ਕਿਰਨਜੀਤ ਕੌਰ ਦਾ 25ਵਾਂ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਸਮਾਗਮ ਅਨਾਜ ਮੰਡੀ ਮਹਿਲ ਕਲਾਂ 'ਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਜੋਸ਼ੋ-ਖਰੋਸ਼ ਨਾਲ ਮਨਾਇਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਵਿਛੋੜਾ ਦੇ ਗਏ ਚਾਰ ਸੰਗਰਾਮੀ ਯੋਧਿਆਂ ਮਰਹੂਮ ਮੌਹਨ ਸਿੰਘ, ਭਗਵੰਤ ਸਿੰਘ, ਕੁਲਵੰਤ ਰਾਏ, ਪ੍ਰੀਤਮ ਦਰਦੀ ਨੂੰ ਸ਼ਰਧਾਂਜਲੀ ਭੇਟ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਐਕਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਕਨਵੀਨਰ ਗੁਰਬਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਕਲਾਲਾ ਤੇ ਨਰਾਇਣ ਦੱਤ ਨੇ ਇਸ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਬਾਰੇ ਚਾਨਣਾ ਪਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵੇਲੇ ਮੋਦੀ ਹਕੂਮਤ ਵੱਲੋਂ ਆਰਥਿਕ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ ਹੱਲਾ ਤੇਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਧਾਰਮਿਕ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ, ਦਲਿਤਾਂ, ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਸ ਮੌਕੇ ਸਮਾਜਿਕ ਕਾਰਕੁਨ ਤੇ

ਮਰਹੂਮ ਨਾਟਕਕਾਰ ਗੁਰਸ਼ਰਨ ਭਾਅ ਜੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਡਾ. ਨਵਸ਼ਰਨ ਕੌਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ

ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਰਗਰਮ ਸਮੂਲੀਅਤ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਫਿਰਕੂ ਫਾਸ਼ੀ

ਅਗਨੀਪਥ ਯੋਜਨਾ ਖਿਲਾਫ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਰੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੇ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਅਗਨੀਪਥ ਯੋਜਨਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ (ਏਕਤਾ-ਉਗਰਾਹਾਂ) ਵੱਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਭਰ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਹਨ। ਯੂਨੀਅਨ ਦੇ ਆਗੂ ਸਖਦੇਵ ਸਿੰਘ ਕੋਕਰੀ ਕਲਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਬਰਨਾਲਾ 'ਚ ਡੀਸੀ ਦਫਤਰ ਤੇ ਗੁਰਦਾਸਪੁਰ ਦੇ ਡੇਰਾ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਐਸ.ਡੀ.ਐਮ. ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੰਗਰੂਰ, ਮੋਗਾ, ਮਾਲੇਰਕੋਟਲਾ, ਫਰੀਦਕੋਟ, ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ, ਫਾਜ਼ਿਲਕਾ, ਮੁਕਤਸਰ ਤੇ ਪਟਿਆਲਾ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਵਿਚ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਕਿਸਾਨਾਂ ਨੇ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦਿਆਂ ਅਗਨੀਪਥ ਯੋਜਨਾ ਰੱਦ ਕਰਨ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ ਤੇ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਦੇ ਨਾਂ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਸਬੰਧਿਤ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ।

ਹੱਲੇ ਖਿਲਾਫ ਸਾਂਝਾ ਸੰਘਰਸ਼ ਸਮੇਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਆਰ.ਐਮ.ਪੀ.ਆਈ. ਦੇ ਕੌਮੀ ਸਕੱਤਰ ਕਾਮਰੇਡ ਮੰਗਤ ਰਾਮ ਪਾਸਲਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਭਾਵੇਂ ਪੁਲਿਸ ਤੇ ਸਿਆਸੀ ਗੱਠਜੋੜ ਖਿਲਾਫ ਵੱਡੀ ਲੜਾਈ ਜਿੱਤ ਲਈ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਅੰਤਿਮ ਜਿੱਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੱਜ ਵੀ ਸੰਸਦ

ਤੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾਵਾਂ 'ਚ 37 ਫੀਸਦ ਨੁਮਾਇੰਦਿਆਂ ਦਾ ਅਪਰਾਧਿਕ ਪਿਛੋਕੜ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਕਿਸਾਨ ਯੂਨੀਅਨ ਏਕਤਾ (ਡਕੋਂਦਾ) ਦੇ ਸੂਬਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਬੁਰਜ ਗਿੱਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਿਸਾਨ ਮੰਗਾਂ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਤੱਕ ਸੰਘਰਸ਼ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗਾ।

Punjab Times

Established in 2000
22nd Year in Publication

Published every Saturday
by **A B Publication Inc.**
20451 N Plum Grove Rd.
Palatine, IL 60074-2018
Ph:847-359-0746

Fax:847-705-9388

Email:punjabtimes1@gmail.com
www.punjabtimesusa.com

Founder Editor:

Amolak Singh Jammu

Astt. Editors:

Jaspreet Kaur
Amrit Pal Kaur

Photographer

Kamaljit Singh Virdi
Ph. 847-502-2703

Our Columnists

Gurbakhsh Singh Bhandal

Baljit Basi

Buta Singh

Tarlochan Singh Dupalpur

Major Kular

Corrpondents

Detroit, MI

Rajinder Syan

734-261-0936

New York

Iqbal S. Jabowalia

917-375-6395

Postmaster: Please send
address changes to Punjab Times,
20451 N. Plum Grove Rd., Palatine,
IL 60074

Distributed in:

California, Illinois, Indiana, Ohio,
Michigan, Wisconsin, Mississippi,
Iowa, Arkansas, Massachusetts,
Texas, Virginia, Nevada, Washington,
Oregon, Arizona, Georgia, Florida,
New York, New Jersey, Connecticut,
Oklahoma, Pennsylvania, Missouri,
Kentucky, Kansas.

ਡਾਕ ਰਾਹੀਂ ਪਰਚਾ ਮੰਗਵਾਉਣ ਲਈ

ਸਾਲਾਨਾ ਚੰਦਾ: 115 ਡਾਲਰ

ਪੰਜ ਸਾਲ ਲਈ: 475 ਡਾਲਰ

ਨੋਟ: ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਲੇਖਾਂ ਵਿਚਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਸਹਿਮਤ ਹੋਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਿੱਤ ਛਾਪੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹੀ ਜਾਂ ਗਲਤ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਫੈਸਲਾ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਵਿਚ ਕੀਤੇ ਗਏ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਅਦਾਰਾ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਤਾਈਦ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਾਠਕ ਕਿਸੇ ਵੀ ਇਸਤਿਹਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਆਪ ਕਰ ਲੈਣ।

Disclaimer

The views expressed in the articles published in the columns of Punjab Times are that of their writers, and it is not implied that Punjab Times endorses them.

Sameway Punjab Times does not necessarily endorses the claims made in the advertisements published in Punjab Times.

All disputes subject to Chicago jurisdiction.

ਯਾਦ-47: ਫਿਰਕੂ ਫਸਾਦਾਂ ਖਿਲਾਫ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਹੋਣ?

ਪਟਿਆਲਾ (ਨਵਨੀਤ ਕੌਰ): ਸਾਲ 1947 ਵਿਚ ਹੋਈ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਦਹਿਸ਼ਤ ਉੱਤੇ ਦੁਬਾਰਾ ਝਾਤ ਪਾਉਣ ਲਈ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪਟਿਆਲਾ ਵਿਚ ਸਮਾਗਮ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਪਏ ਅਸਰ ਅਤੇ ਔਰਤਾਂ ਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਹੋਣੀ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ ਗਈ।

ਸਮਾਗਮ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਵਿਚ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ ਦੇ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਦਲਜੀਤ ਅਮੀ ਨੇ ਸਾਫ਼ ਕੀਤਾ ਕਿ ਵੰਡ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤਾਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੀ ਹੈ, ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਅਤੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਬੇਇਤਫਾਕੀ ਫੈਲਾਉਣ ਵਾਲੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਦੀ ਸਨਾਖਤ ਕਰਨ ਅਤੇ ਲੋੜੀਂਦੀਆਂ ਪੇਸ਼ਬੰਦੀਆਂ ਕਰਨ ਲਈ ਵੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਵਿਚ ਤਰਜੀਹ ਸਿਰਫ 'ਆਪਣਿਆਂ ਉੱਤੇ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਮਿਲੀ' ਹੈ ਅਤੇ 'ਆਪਣਿਆਂ ਦੇ ਕੀਤੇ ਜ਼ੁਲਮ' ਵਿਸਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਪੂਰਬੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਅਤੇ ਪੱਛਮੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਸਿੱਖਾਂ ਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ 'ਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਚਰਚਾ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਆਖਰ 1947 ਵਾਲੇ ਕਾਤਲ ਵੀ ਸਾਡੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਹੀ ਵਿਚਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ।

ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਬੁਲਾਰੇ ਵਜੋਂ ਸ਼ਾਮਿਲ ਡਾਕਟਰ ਕਵਿਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਅੱਜ ਆਖਾਂ ਵਾਰਸ ਸਾਹ ਨੂੰ' ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਚਿੱਤਰਾਂ ਅਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਸ਼ਾਹਕਾਰ ਕਵਿਤਾ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕੀਤੀ। ਬੌਤਰ ਚਿੱਤਰਕਾਰ

ਸਮਾਗਮ ਨੂੰ ਸੰਬੋਧਨ ਕਰ ਰਹੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਰਵਿੰਦ।

ਕਵਿਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਪ੍ਰੀਤਮ ਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਹਰ ਸਤਰ ਦੀ ਚਿੱਤਰ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਯਾਦਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਦਾਦੀ ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਗੁਣਗੁਣਾਉਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕਵਿਤਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਵੰਡ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਅਹਿਸਾਸ ਅਤੇ ਬਿੰਬਾਂ ਰਾਹੀਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮਹਿਮਾਨ ਵਜੋਂ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਰਵਿੰਦ ਨੇ ਵੰਡ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਉਸ ਵਕਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਅੰਤਿਆਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ; ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਦੁਆਰਿਆਂ ਮਸਜਿਦਾਂ ਅਤੇ ਮੰਦਿਰਾਂ ਵਿਚ ਲਿਜਾ ਕੇ ਮਾਰ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਅੱਜ

ਵੀ ਇਸੇ ਸਮਾਜ ਵਿਚ ਵਿਚਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਸ ਵਕਤ ਧਰਮ ਦੇ ਰਾਖੇ ਆਪਣਾ ਹੀ ਧਰਮ ਭੁਲ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਔਰਤਾਂ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ ਗਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅਲਕਾ ਨੇ ਸਮੁੱਚੇ ਸਮਾਗਮ ਦਾ ਨਾਲੋ-ਨਾਲ ਤਰਜਮਾ 'ਚਿੰਨ੍ਹ ਬੋਲੀ' (ਸਾਇਨ ਲੈਂਗੂਏਜ) ਵਿਚ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਜੋ ਸੁਣਨ-ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਜੀਅ ਵੀ ਇਸ ਸੰਵਾਦ ਦੇ ਹਿੱਸੇਦਾਰ ਹੋ ਸਕਣ। ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਪਹੁੰਚੇ ਜਗਦੀਪ ਸਿੰਘ ਨੇ ਇਸ ਬੰਦੋਬਸਤ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸੁਣ-ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਪਰ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ (ਈ.ਐੱਮ.ਆਰ.ਸੀ.) ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ

ਬਰਾਦਰੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਰਾਬਰ ਦੇ ਮਨੁੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸਮਾਗਮ ਦੌਰਾਨ ਮੰਚ ਸੰਚਾਲਨ ਸਮਾਜ ਵਿਗਿਆਨ ਦੀ ਸਹਾਇਕ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡਾ. ਕਿਰਨ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜੋ ਆਪ ਦੇਖ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਇੰਪਾਵਰਮੈਂਟ ਆਫ ਪੀਪਲ ਵਿਚ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀਜ਼ ਦੇ ਕੋਆਰਡੀਨੇਟਰ ਹਨ।

ਸਮਾਗਮ ਦੇ ਦੂਜੇ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਵੰਡ ਦੀ ਦਹਿਸ਼ਤ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਫਿਲਮ 'ਗਰਮ ਹਵਾ' ਦਿਖਾਈ ਗਈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਐੱਮ. ਐੱਸ. ਸੱਤਯੂ ਨੇ 1974 ਵਿਚ ਬਣਾਈ ਸੀ; ਇਸ ਵਿਚ ਜਜ਼ਬਾਤ, ਸੱਚਾਈ ਅਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਿਹੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਿਖਾਈ ਗਈ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਪਰਦਾਪੇਸ਼ੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਈ.ਐੱਮ.ਆਰ.ਸੀ. ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰਾਂ ਵਜੋਂ ਤਾਇਨਾਤ ਕੁਲਪਿੰਦਰ ਸ਼ਰਮਾ ਅਤੇ ਤਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਾਜ਼ਰੀਨ ਨਾਲ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਇਆ।

ਸਮਾਗਮ ਐਜੂਕੇਸ਼ਨ ਮਲਟੀਮੀਡੀਆ ਰਿਸਰਚ ਸੈਂਟਰ, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਐਡਵਾਂਸ ਮੀਡੀਆ ਸਟੱਡੀਜ਼, ਸੈਂਟਰ ਫਾਰ ਇੰਪਾਵਰਮੈਂਟ ਆਫ ਪੀਪਲ ਵਿਚ ਡਿਸਏਬਿਲਟੀਜ਼, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਭਾਗ, ਸਰਦਾਰ ਸੋਭਾ ਸਿੰਘ ਡਿਪਾਰਟਮੈਂਟ ਆਫ ਫਾਈਨ ਆਰਟਸ ਅਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਰਾਭਾ ਚੇਅਰ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਈ.ਐੱਮ.ਆਰ.ਸੀ. ਆਡੀਟੋਰੀਅਮ ਵਿਚ ਕਰਵਾਇਆ। (ਲੇਖਕ ਪੰਜਾਬੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਲੋਕ ਸੰਪਰਕ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਸਿਖਲਾਈ ਹਾਸਿਲ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।)

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਪੇਪਰ ਮੁਕਤ ਹੋਵੇਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਨੂੰ ਪੇਪਰ ਮੁਕਤ ਕਰਨ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਪਿੱਛ ਲਈ ਹੈ। ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਸਾਧੀਕਰ ਕੁਲਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧਵਾਂ ਨੇ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੇ ਕੰਮਕਾਜ ਡਿਜੀਟਲ ਕਰਨ ਲਈ ਕੰਪਿਊਟਰਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਤੇ ਡਿਜੀਟਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਸਮੀਖਿਆ ਮੀਟਿੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਬੰਧਤ ਵਿਭਾਗਾਂ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਕਿ ਨੈਸ਼ਨਲ ਈ-ਵਿਧਾਨ ਐਪਲੀਕੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਤੇਜ਼ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾਣ ਤਾਂ ਜੋ ਜਲਦ ਹੀ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਾਰਵਾਈ ਪੇਪਰ ਮੁਕਤ ਹੋ ਸਕੇ। ਇਸ ਸਾਰੇ ਕਾਰਜ ਲਈ ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਘਾਟ ਨਾ ਆਉਣ ਦਾ ਭਰੋਸਾ ਦਿੱਤਾ।

ਸੰਯੁਕਤ ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਯੁਕਤ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚਾ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਐਮ.ਐਸ.ਪੀ. ਉੱਤੇ ਬਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੀ ਅਗਾਮੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਅਗਲੇ ਹਫਤੇ ਹੋਣੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਸ ਕਮੇਟੀ ਨੂੰ 'ਮਹਿਜ਼ ਡਰਾਮਾ' ਕਰਾਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਠੋਸ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲੇਗਾ। ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 'ਕਿਸਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਮੇਟੀ' ਨੂੰ ਨਕਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ 22 ਅਗਸਤ ਨੂੰ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਨਹੀਂ ਬਣਨਗੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੂਤਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਪਹਿਲੀ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੈਂਬਰਾਂ

ਦੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਵੀ ਕਰਾਈ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹੋਰਨਾਂ ਮੁੱਦਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਚਾਰ ਲਈ ਸਬ-ਕਮੇਟੀਆਂ ਬਣਾਉਣ ਬਾਰੇ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੋਵੇਗੀ। ਮੋਰਚੇ ਵੱਲੋਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਅਵੇਸਲੇਪਨ ਖਿਲਾਫ 21 ਅਗਸਤ ਤੱਕ ਅੰਦੋਲਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਕਿਸਾਨ ਆਗੂ ਜਗਤਾਰ ਸਿੰਘ ਬਾਜਵਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਯੂਪੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪੰਜਾਬ, ਹਰਿਆਣਾ, ਉੱਤਰਾਖੰਡ, ਮੱਧ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਰਾਜਸਥਾਨ ਸਮੇਤ 20 ਤੋਂ ਵੱਧ ਰਾਜਾਂ ਦੇ ਕਿਸਾਨ ਲਖੀਮਪੁਰ ਮੰਡੀ ਵਿਚ ਇਕੱਠੇ ਹੋਣਗੇ।

ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਅਤੇ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਬਾਰੇ ਬਹਿਸ ਛਿੜੀ

(ਪਹਿਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)
ਆਪ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ ਸਗੋਂ ਇਹ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸਾਂ ਨਾਲ ਉਗਰਾਹਿਆ ਪੈਸਾ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਹੀ ਖਰਚ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਆਪ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਜਪਾ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀ ਕਰਜ਼ ਮੁਆਫੀ ਸਣੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਤੋਂ ਔਖੀ ਹੈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਅਮੀਰ ਮਿੱਤਰਾਂ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਪਨੀਆਂ ਦੇ 10 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਕਰਜ਼ੇ ਤੇ 5 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੇ ਟੈਕਸ ਮੁਆਫ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਇਸ ਮਸਲੇ ਉੱਤੇ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਸੁਝਾਅ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਉੱਤੇ ਗੰਭੀਰ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ, ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ, ਰਿਜ਼ਰਵ ਬੈਂਕ, ਵਿੱਤ ਕਮਿਸ਼ਨ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਕਮਿਸ਼ਨ ਆਧਾਰਿਤ ਕਮੇਟੀ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨ ਨੇ ਅਜਿਹੀ ਕਿਸੇ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ,

ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਬਿਆਨ ਅਤੇ ਜਨਹਿੱਤ ਪਟੀਸ਼ਨ ਨਾਲ ਇਸ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਤੇ ਰਾਜ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਵਿੱਤੀ ਹਾਲਤ ਮੁਫਤ ਵਸਤਾਂ ਜਾਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਦੇਣ ਦੇ ਕਾਰਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ ਲੋਕ ਭਲਾਈ ਸਕੀਮਾਂ ਅਤੇ ਮੁਫਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸਿਆਸੀ ਮਾਹਰਾਂ ਦਾ ਤਰਕ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਸੰਵਿਧਾਨ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਜੀਵਨ ਜ਼ਿਊਣ ਦੀ ਗਰੰਟੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁਨਿਆਦੀ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਾਂਹ-ਪੱਖੀ ਨਹੀਂ ਕਹੀ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਖੁਰਾਕ, ਸਿੱਖਿਆ, ਰੁਜ਼ਗਾਰ, ਸੂਚਨਾ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਸਬੰਧੀ ਲੋਕ-ਪੱਖੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਅਤੇ ਨੀਤੀਆਂ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਹੈ। ਜਦ ਪਾਰਟੀਆਂ ਠੋਸ ਨੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਤਜਵੀਜ਼ਾਂ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਕੁਝ ਲੋਕ-ਲੁਭਾਉ ਨਾਅਰਿਆਂ ਦੇ ਬਲਬੂਤੇ 'ਤੇ

ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਦੇ ਮਸਲੇ ਪਿੱਛੇ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਵੀ ਗੌਰ ਕਰਨ ਲਾਇਕ ਹੈ ਕਿ ਕੀ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਜਗਤ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਣ ਵਾਲੀਆਂ ਛੋਟਾਂ, ਟੈਕਸ ਰਿਆਇਤਾਂ ਤੇ ਕਰਜ਼ਿਆਂ 'ਚ ਰਾਹਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਹੋ ਰਹੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਨੂੰ ਠੱਲ੍ਹਣ ਲਈ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸਿਰਜਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਟੈਕਸ 'ਚ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ 1.84 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਘੱਟ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਏ ਹਨ। ਰਾਜ ਸਭਾ 'ਚ ਦਿੱਤੇ ਜਵਾਬ ਮੁਤਾਬਕ ਪਿਛਲੇ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਵੱਡੇ ਘਰਾਣਿਆਂ ਦੁਆਰਾ ਕਰਜ਼ਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾ ਮੋੜਨਯੋਗ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ 10 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਮੁਆਫ ਕੀਤੇ ਗਏ। ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰਾਂ ਵੱਲੋਂ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਇਸ ਮੁੱਦੇ ਉੱਤੇ ਘੇਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਭਾਜਪਾ ਇਸ ਉੱਤੇ ਕੋਈ ਠੋਸ ਜਵਾਬ ਦੇਣ ਦੀ ਥਾਂ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਮੁਫਤ ਐਲਾਨਾਂ ਨੂੰ ਜ਼ੋਰ-ਸ਼ੋਰ ਨਾਲ ਮੁੱਦਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਬਿਲਕਿਸ ਬਾਨੋ ਕੇਸ ਦੇ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਤੋਂ ਇਕ ਦਿਨ ਬਾਅਦ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮਨੀਸ਼ ਤਿਵਾੜੀ ਨੇ ਸਿੱਖ ਕੈਦੀਆਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਉਠਾਇਆ ਤੇ ਕੈਦੀਆਂ ਦੀ ਮੁਆਫੀ ਨੀਤੀ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਦੀ ਮੰਗ ਕੀਤੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੁਝ ਦੋਸ਼ੀ 15 ਸਾਲ ਬਾਅਦ ਰਿਹਾਅ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਦ ਕਿ ਦੂਸਰੇ 30 ਸਾਲ ਜਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਹਨ।

'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਈਆਂ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਰਿਪੋਰਟ ਕਾਰਡ ਪੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਕੀਤੀਆਂ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਗਿਣਾਈਆਂ। ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਪੰਜ ਵਜ਼ੀਰਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨਿਆਂ 'ਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਵਿੱਤ ਮੰਤਰੀ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਚੀਮਾ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ ਲਈ 9 ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਭਾਗਾਂ ਸਿਹਤ ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਭਲਾਈ, ਮੈਡੀਕਲ ਸਿੱਖਿਆ ਤੇ ਖੋਜ, ਸਿੱਖਿਆ, ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ, ਗ੍ਰੀਨ ਮਾਮਲੇ, ਸਹਿਕਾਰਤਾ, ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਅਤੇ ਕਿਸਾਨ ਭਲਾਈ ਅਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਸੁਰੱਖਿਆ, ਇਸਤਰੀ ਤੇ ਬਾਲ ਵਿਕਾਸ ਵਿਭਾਗ ਲਈ ਰੱਖੇ ਕੁੱਲ ਬਜਟ ਦਾ 35.06 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ 5 ਮਹੀਨਿਆਂ ਅੰਦਰ ਹੀ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 12,339 ਕਰੋੜ ਕਰਜ਼ਾ ਵਾਪਸ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦਕਿ ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ 10729 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਲਿਆ ਹੈ। ਚਾਲੂ ਵਿੱਤੀ ਸਾਲ 2022-23 ਦੌਰਾਨ ਜੀ.ਐਸ.ਟੀ. ਮਾਲੀਆ 24.15 ਵਧਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਦਾ ਆਨਰੇਰੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਬੋਰਡ

(ਡਾ.) ਨਵਦੀਪ ਕੌਰ
ਬਲਵਿੰਦਰ (ਨਿੱਕੀ) ਕੌਰ ਸੇਖੋਂ
ਜਸਬੀਰ ਕੌਰ ਢਿੱਲੋਂ
ਅਮੋਲਕ ਸਿੰਘ ਗਾਖਲ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ
ਹਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਦਿਓਲ | ਡਾ. ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ ਬਸਰਾਨ
ਹਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸਾਹੀ
ਸਰਵਣ ਸਿੰਘ ਟਿਵਾਣਾ
ਜੈਦੇਵ ਸਿੰਘ ਭੱਠਲ
ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਵਾਲੀਆ
ਜਸਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ (ਜੱਸੀ) ਗਿੱਲ | ਡਾ. ਹਰਗੁਰਮੁਖਪਾਲ ਸਿੰਘ
ਡਾ. ਤੇਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਮੰਡੇਰ
ਜਗਦੀਸ਼ਰ ਸਿੰਘ ਕਲੇਰ
ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ ਘੁੰਨ
ਦਰਸ਼ਨ ਸਿੰਘ ਦਰੜ
ਡਾ. ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ | ਰਾਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ
ਮਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਭੂਰਾ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ
ਅਵਤਾਰ ਸਿੰਘ ਸਪਰਿੰਗਫੀਲਡ
ਗੁਰਵੀਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ |
|--|--|--|---|

AVEER TRAVEL SOLUTIONS LLC

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਸੇਵਾਵਾਂ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ:

- US Passport Services
- EAD Renewal
- Indian Passport Renewal
- Flight Tickets
- US Citizenship Application
- Visa Services
- Green Card Renewal
- Notary Services
- OCI & Renunciation
- Power of Attorney
- Airport Pick-up & Drop-Off Services

Contact: Aman Kaur Ph: 847-338-2141

(Consular Expert with more than 10 years of experience)

E-mail: Aveertravel@gmail.com

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

For Airport Drop-Off and Pickup Indy to Chicago Please Contact AVI at: 847-226-2323

Located in INDIANAPOLIS (IN)

SUPER TRAVEL

847-676-9090, 773-465-5566

E-mail: supertravel2003@live.com

Lowest Fares With Excellent Service

United Airlines
British Airways

Etihad, Air India,
KLM, Lufthansa,
Delta, Qatar Airlines.

For Emergency
Call anytime at
847-673-3825

EARLY BIRD SALE!!!! Domestic fares available

ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਦੇ ਕਹਾਣੀ-ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਲਟ ਲਟ ਬਲਦਾ ਦੀਵਾ' ਦਾ ਲੋਕ ਅਰਪਣ 21 ਨੂੰ

ਵਿਸ਼ਵ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕੈਡਮੀ (ਵਿਪਸਾ) ਦੀ ਸਾਹਿਤਕ ਮਿਲਣੀ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ, 21 ਅਗਸਤ ਦਿਨ ਐਤਵਾਰ ਨੂੰ ਸਵੇਰੇ 11:30 ਵਜੇ Mehran Restaurant, 5774 Mofry School Rd, Nefark Ca ਵਿਖੇ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ ਦਾ ਕਹਾਣੀ ਸੰਗ੍ਰਹਿ 'ਲਟ ਲਟ ਬਲਦਾ ਦੀਵਾ' ਲੋਕ ਅਰਪਣ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਾ ਅਰੰਭ ਸੰਗੀਤ ਦੇ ਧਨੀ

ਸੁਖਦੇਵ ਸਾਹਿਲ ਵਲੋਂ ਸ਼ਬਦ ਗਾਇਨ ਨਾਲ ਹੋਵੇਗਾ। ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਸੁਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਹਾਣੀਕਾਰ ਅਜਮੇਰ ਸਿੰਧੂ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਕੀਤਾ ਸੁਨੇਹਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ।

ਡਾ. ਹਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੁਤ (ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਪੇਪਰ ਜਗਜੀਤ ਨੌਸ਼ਹਿਰਵੀ ਵਲੋਂ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ। ਹਾਜ਼ਰ ਲੇਖਕ ਅਤੇ ਪਾਠਕ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲੈਣਗੇ। ਪੁਸਤਕ ਲੋਕ ਅਰਪਣ

ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਖਾਣਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਮਾਗਮ ਸੰਬੰਧੀ ਸੱਦਾ-ਪੱਤਰ ਭੇਜੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਲਈ ਡਾ. ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਕੰਬੋਜ (ਪ੍ਰਧਾਨ) ਨਾਲ ਫੋਨ: 925-308-3000, ਕੁਲਵਿੰਦਰ (ਜਨਰਲ ਸਕੱਤਰ) ਨਾਲ 510-267-2090 ਅਤੇ ਲਾਜ ਨੀਲਮ ਸੈਣੀ (ਸਹਾਇਕ ਸਕੱਤਰ) ਨਾਲ ਫੋਨ ਨੰਬਰ 510-502-0551 'ਤੇ ਸੰਪਰਕ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

GoldenKey LENDING

ਗੋਲਡਨ ਕੀਅ ਲੈਂਡਿੰਗ
ਸੁਪਨਿਆਂ ਦਾ ਘਰ ਲੈਣ 'ਚ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰਦਾ ਹੈ।
ਸਸਤੇ HOUSE LOAN ਲੈਣ 'ਚ ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡੀ ਮਦਦ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਾਂ।

HOME LOANS MADE SIMPLE

The feeling of attachment, togetherness
We understand what a home means

Manny Singh Nagra
Principal Broker
Star Alliance Brokerage, INC

Contact Us at
317-620-4100
317-750-1900

REAL ESTATE | RESIDENTIAL & COMMERCIAL
325 S. College Avenue, Indianapolis, Indiana 46202

NMLS 147421
www.goldenkeylending.com

Malik law pllc.com

Located in Seattle Washington

Our Services:

- * Immigration visa, *Non-immigration visa, *Asylum, *Green card,
- * Citizenship, * Visitor visa, *Removal defenses and waivers.

Malik Law was founded to help people face the difficulties in dealing with the American immigration system and other legal issues through a personal approach. Richa Malik will be your attorney from the beginning to the end of your case.

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਸੇਵਾਵਾਂ

ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੀਜ਼ਾ, ਨਾਨ-ਇਮੀਗ੍ਰੇਸ਼ਨ ਵੀਜ਼ਾ, ਅਸਾਇਲਮ, ਗਰੀਨ ਕਾਰਡ, ਸਿਟੀਜ਼ਨਸ਼ਿਪ, ਵਿਜ਼ੀਟਰ ਵੀਜ਼ਾ, ਰੀਮੂਵਲ ਡਿਫੈਂਸਿਜ਼ ਅਤੇ ਵੇਵਰਜ਼ ਲਈ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ।

ਫੋਨ: 206-771-6207

ਤੁਸੀਂ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ, ਹਿੰਦੀ, ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਗੱਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ।

Richa Malik
Immigration Attorney

I would love to help people for their visa in a reasonable price.
I can speak Punjabi, Hindi, Urdu, English.

Contact: 206-771-6207, Email: Richa@maliklawpllc.com

ਯਾਦਗਾਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਪੀ.ਏ.ਓ. ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਤੀਆਂ ਦਾ ਮੇਲਾ

ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਨਾਲ ਸਮਾਂ ਬੰਨ੍ਹਿਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਪੰਜਾਬੀ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਸੰਸਥਾ ਪੰਜਾਬੀ ਅਮੈਰੀਕਨ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ (ਪੀ ਏ ਓ) ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਾਲ ਦਾ ਤੀਆਂ ਦਾ

ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਾਟਰਫੋਰਡ ਬੈਂਕਇਟ ਹਾਲ ਵਿਖੇ ਧੂਮ-ਧਾਮ ਨਾਲ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਸਵੇਰੇ 10:30 ਵਜੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਇਸ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ

ਤਕ ਰੌਣਕਾਂ ਲੱਗੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਬੱਚੀਆਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਔਰਤਾਂ ਤਕ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦਾ ਖੂਬ ਆਨੰਦ ਮਾਣਿਆ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦੀਆਂ ਨਾਲ ਲਗਦੀਆਂ ਸਟੇਟਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਬੀਬੀਆਂ ਪਹੁੰਚੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਕਰੋਨਾ ਮਹਾਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵਿਚ ਹਾਲ ਖੱਚਾ ਭਰਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

ਫੁੱਲੇ ਨਹੀਂ ਸਮਾਂ ਰਹੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਇਆ।

ਏ' ਗੀਤ 'ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਕੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਤੇ ਆਪਣੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਕਰਵਾਈ। ਪਰ ਮੁਕਾਬਲਾ

ਤੀਆਂ ਲੱਗੀਆਂ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਨੀਂ ਕਾਹਲੀ-ਕਾਹਲੀ ਪੈਰ ਪੁੱਟ ਲੈ। ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਦਾ ਤੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਮੇਲਾ ਭਾਵੇਂ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਨਾ ਲੱਗ ਕੇ ਬੈਂਕਇਟ ਹਾਲ ਵਿਚ ਲੱਗਿਆ ਪਰ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੇ ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ, ਗਹਿਣਿਆਂ ਤੇ ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ ਵਿਚ ਸਜੀਆਂ ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਤੀਆਂ ਦਾ ਹੀ ਭੁਲੇਖਾ ਪਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਸਹੇਲੀਆਂ, ਭੈਣਾਂ ਮੇਲੇ 'ਤੇ ਮਿਲ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਦੁਖ-ਸੁਖ ਸਾਂਝਾ ਕਰ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਉਤੋਂ ਸਾਉਣ ਮਹੀਨੇ ਹੋਈ ਬੱਦਲਵਾਈ ਨਾਲ ਮੌਸਮ ਵੀ ਖੁਸ਼ਗਵਾਰ ਰਿਹਾ।

ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਮੁਲਤਾਨੀ ਤੇ ਮਿਨੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਦੀ ਬੇਟੀ ਸਮਰੀਤ ਅਤੇ ਹਾਲ ਹੀ ਵਿਚ ਮਿਸਿਜ਼ ਇੰਡੀਆ ਇਲੀਨੋਇ 2022 ਬਣੀ ਰੂਪੀ ਕੌਰ ਨੇ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲਦਿਆਂ ਅਮੇਜ਼ਿੰਗ ਜਸਲੀਨ ਨੂੰ ਢੋਲ 'ਤੇ ਬੋਲੀਆਂ ਪਾਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਮੇਲੇ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ। ਕੁੜੀਆਂ ਨੇ ਮੇਲੇ ਦੌਰਾਨ ਢੋਲ ਵਜਾ ਕੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਰ-ਚੰਨ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਿੰਘ ਬੁਦਰਜ, ਰਿਦਮ ਸ਼ਿਕਾਗੋ ਤੇ ਐੱਸਮ ਹੁੰਜਨਜ਼ ਨੇ ਭੰਗੜੇ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਕੀਤੀ। ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਅਮਰਿੰਦਰ ਗਿੱਲ ਦੇ ਗੀਤ 'ਚੱਲ ਮੇਲੇ ਨੂੰ ਚੱਲੀਏ' 'ਤੇ ਭੰਗੜਾ ਪਾ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਨੱਚਣ 'ਤੇ ਮਜਬੂਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਮਿਲਵਾਕੀ ਤੋਂ ਮਾਂ-ਧੀ ਪੂਜਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਧਾਲੀਵਾਲ ਨੇ ਗੀਤ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ।

ਰਿਐਲਟਰ ਜਗਮੀਤ (ਜੈਸੀ) ਸਿੰਘ ਨੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਵਾਂਗ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਦਾ ਮੁਜ਼ਾਹਰਾ ਕਰਦਿਆਂ ਦਿਲਜੀਤ ਦਾ ਗੀਤ 'ਸੂਟ ਪਾਉਣੋਂ ਹਟ ਗਈ ਤੂੰ ਪਾਪਲੀਨ ਦੇ' ਤੇ ਮੋਨਾ ਭੱਲਾ ਨੇ 'ਲੱਠੇ ਦੀ ਚਾਦਰ' ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਸਭ ਦਾ ਮਨ ਮੋਹ ਲਿਆ।

ਜਿੱਤਿਆ ਸੁਖਵੀਰ ਢਿਲੋਂ ਨੇ।

ਪੰਜਾਬੀ ਪਹਿਰਾਵੇ ਘੱਗਰਿਆਂ, ਫੁਲਕਾਰੀਆਂ, ਗੁੱਤਾਂ 'ਚ ਪਰਾਂਦੇ ਪਾ ਕੇ ਸਜੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਬੱਚੀਆਂ ਜਦੋਂ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਪੁੱਜੀਆਂ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਖਿੜ ਗਏ। ਜਦੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗੀਆਂ ਤਿਤਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੀ ਹਾਣ ਦੀ ਕਿਸਤੂ ਕੇ ਦੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਗਿੱਧਾ ਪਾਇਆ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਹਾਲ ਤਾਤੀਆਂ ਨਾਲ ਗੂੰਜ ਉਠਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਿੱਕੀਆਂ ਬਾਲਤੀਆਂ ਦਾ ਹੁਨਰ ਵੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਪੇ ਵੀ

ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਆਈਆਂ ਦਾਦੀਆਂ, ਨਾਨੀਆਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਵੇਲੇ ਦੇ ਗੀਤ ਗਾ ਕੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਗਾਉਣ ਦੀ ਕੋਈ ਪੁਰਾਣੀ ਰੀਝ ਪੂਰੀ ਹੋ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਮੇਲਣਾਂ ਦਾ 'ਸ਼ੌਂਕਣ ਮੇਲੇ ਦੀ' ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਸੀਰਤ ਕੌਰ ਕਲੋਰ, ਅਰਸ਼ਦੀਪ ਕੌਰ, ਹਰਜੀਤ ਭੁੱਲਰ, ਸੁਖਵੀਰ ਢਿੱਲੋਂ, ਰਾਜਵਿੰਦਰ ਕੌਰ, ਰਿੰਪਲ ਘੋਤੜਾ, ਅਨੁਰੀਤ ਕੌਰ, ਸ਼ਬਾਨਾ ਨੇ 'ਕਿੱਥੇ ਚੱਲੀ ਜਾਨੀ

ਇਸ ਮੌਕੇ ਗਹਿਣਿਆਂ, ਕੱਪੜਿਆਂ ਦੇ ਲੱਗੇ ਸਟਾਲਾਂ 'ਤੇ ਵੀ ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਭੀੜ ਰਹੀ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਨੇ ਤੀਆਂ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਇਕ ਹੋਰ ਮੇਲੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਜੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਖਰੀਦੋ-ਫਰੋਖਤ ਕਰ ਲਈ। ਕੋਈ ਲਹਿਰੇ ਖਰੀਦ ਰਹੀ ਸੀ ਤਾਂ, ਕਿਸੇ ਦਾ ਦਿਲ ਫੁਲਕਾਰੀ 'ਤੇ ਆਇਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਕੁੰਦਨ ਦਾ ਸੈੱਟ ਪਸੰਦ ਸੀ ਤਾਂ ਉਥੇ ਹੀ ਕਈ ਵੱਧ ਕੀਮਤ ਵੇਖ ਕੇ ਨੱਕ-ਬੁੱਲ ਵੱਟ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।
ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਪੀਘ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਲੱਗੇ ਪੰਘੂੜੇ 'ਤੇ ਬਹਿ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਬੀਬੀਆਂ ਫੋਟੋਆਂ ਖਿਚਵਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਈ ਤਾਂ ਪੰਘੂੜੇ ਤੋਂ ਉਠਣ ਦਾ ਨਾਂ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੈ ਰਹੀਆਂ,

ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਫੋਟੋ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਲਾਈਨ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਜੇ ਫੋਟੋ ਨਾ ਕਰਵਾਈ ਤਾਂ ਮੇਲੇ 'ਚ ਆਉਣ ਦਾ ਵੀ ਕੀ ਫਾਇਦਾ। ਉੱਜ ਪੰਧੂਤਾ ਮੱਲ ਕੇ ਬੈਠੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਤੋਂ ਬਾਕੀ ਔਖੀਆਂ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀਆਂ ਸਨ।
 ਮੇਲਣਾਂ ਲਈ ਖਾਣੇ ਦਾ ਵੀ ਖਾਸ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ। ਖਾਣੇ ਲਈ ਕੂਪਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸਨ। ਸਮੇਸੇ ਛੋਲਿਆਂ ਦਾ ਸਵਾਦ ਤਾਂ ਬਿਲਕੁਲ ਪੰਜਾਬ ਵਾਲਾ ਹੀ ਸੀ, ਮੈਂਗੋ ਲੱਸੀ ਤੇ ਬਿਰਿਆਨੀ ਵੀ ਬੜੀ ਲਜ਼ੀਜ਼ ਸੀ ਤੇ ਚਿਕਨ ਦੇ ਸ਼ੌਕੀਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਬਾਲੀ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਸੀ।
 ਮੇਲੇ ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਰੂਹ-ਏ-ਰਵਾਂ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ

ਮੁਲਤਾਨੀ ਅਤੇ ਮਿਨੀ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਸਾਰੇ ਸਪਾਂਸਰਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਮਾਲੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਚੀਫ ਗੈਸਟ ਮਿਸਿਜ਼ ਜੋਡੀ ਅਤੇ ਮਨਜਿੰਦਰ ਭਮਰਾ ਅਤੇ ਸਪਾਂਸਰ ਅੰਮ੍ਰਿਤਾ ਤੇ ਪਾਲ ਡੰਡੋਨਾ, ਕੈਲੀ ਅਤੇ ਜਸਬੀਰ ਸੂਗਾ (ਸੂਗਾ ਬਿਲਡਰਜ਼), ਵਿਭਾ ਰਾਜਪੂਤ, ਸ਼੍ਰੀਮਤੀ ਕੌਮਲ ਅਤੇ ਕੇਤੂ ਅਮੀਨ, ਡਾ. ਸੋਨਲ ਪਟੇਲ, ਸੁਖੀ ਤੇ ਜੱਸੀ ਸਿੰਘ, ਕਲੋਰ ਬੁਦਰਜ਼, ਨੈਨਾ ਅਤੇ ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ, ਕਮਲ ਤੇ ਲੱਕੀ ਸਹੋਤਾ, ਨਵਰੀਨ ਤੇ ਹੈਪੀ ਹੀਰ, ਮੇਗਨ ਤੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨਾ ਬਾਂਸਲ, ਰੁਪੀ ਤੇ ਸਵੀ ਅਟੱਲ, ਸਤਵੰਤ ਤੇ ਅਵਤਾਰ ਮੁਲਤਾਨੀ, ਪਿੰਦੀ ਛੀਨਾ ਤੇ ਜੱਸੀ ਗਿੱਲ, ਦਾ

ਪਲੇਕਾਂ ਦੇ ਕੇ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ।
 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਉਦੋਂ ਆਪਣੀ ਚਰਮ ਸੀਮਾ 'ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਿਆ, ਜਦੋਂ ਉਘੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਾਇਕਾ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਆਈ ਤੇ ਆਪਣੀ ਟੀਮ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਪੂਰਾ ਰੰਗ ਬੰਨ੍ਹ ਦਿੱਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਗੀਤ 'ਵੈ ਮੈਂ ਪਰੀਆਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੋਹਣੀ' ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੇਲਣਾਂ ਦੀ ਫਰਮਾਇਸ਼ 'ਤੇ 'ਸੀਟੀ ਮਾਰ ਕੇ ਬੁਲਾਉਣੇ ਹਟ ਜਾ', 'ਚਿੱਟੇ ਸੂਟ 'ਤੇ' ਗੀਤ ਗਾਏ। ਉਸ ਨੇ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਸੰਭਾਲੀ ਤੇ ਮੇਲਣਾਂ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਖੂਬ ਠੁਮਕੇ ਲਾ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸਟੇਜ 'ਤੇ ਜਾ ਕੇ ਤਸਵੀਰਾਂ

ਖਿਚਵਾਈਆਂ ਤੇ ਕਈਆਂ ਨੇ ਹਾਸਾ-ਮਖੌਲ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਬੱਚੀਆਂ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਸੌਂਕਣ-ਸੌਂਕਣੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ। ਇਸੇ ਦੌਰਾਨ ਸਟੇਜ ਤੋਂ 'ਸੌਂਕਣ ਮੇਲੇ ਦੀ ਐਵਾਰਡ' ਵੀ ਅਨਾਉਂਸ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਤੇ ਬਾਕੀ ਮੇਲਣਾਂ ਨੂੰ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਕੇ ਸੁਖਵੀਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੇ ਇਹ ਖਿਤਾਬ ਜਿੱਤਿਆ। ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਤੇ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਨੇ ਸੁਖਵੀਰ ਢਿੱਲੋਂ ਨੂੰ ਕਰਾਊਨ ਪਹਿਨਾਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਸਨਮਾਨ ਵਜੋਂ ਫੁਲਕਾਰੀ ਵੀ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਸਾਰੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ, ਔਰਤਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਛੱਡ ਕੇ ਮਿਸ ਪੂਜਾ ਦੇ ਗੀਤਾਂ 'ਤੇ ਉਸ ਵਲੋਂ ਪਾਈਆਂ ਬੋਲੀਆਂ 'ਤੇ ਖੂਬ ਧਮੱਚਤ ਪਾਇਆ।

ਐੱਸਆਰਐੱਸ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਵਿਚ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖੀ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਿਆ

ਸ਼ਿਕਾਗੋ: ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਵਿਖੇ ਜੁਲਾਈ ਮਹੀਨੇ 5 ਰੋਜ਼ਾ ਐੱਸਆਰਐੱਸ ਗੁਰਮਤਿ ਕੈਂਪ ਲਗਾਇਆ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ 95 ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੈਂਪਰਜ਼ ਨੇ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਅਤੇ 15 ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਲਗਭਗ 25 ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ

ਸਿੱਖ ਜੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਇਸ ਸਾਲ ਥੀਮ ਸ਼ਬਦ “ਤਉ ਕੋ ਬਿਗਨ ਨਾ ਕੋਉ ਲਾਗੇ ਜਾ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਆਗੇ ਅਰਦਾਸ” ਸੀ। ਆਪਣੇ ਉਮਰ ਵਰਗ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ, ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਸੇਵਾ, ਚੌਰ ਸੇਵਾ ਜਾਂ ਪਰਸ਼ਾਦ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ।

ਨੇ ਲੋੜਵੰਦ ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਭੋਜਨ ਦੇ 63 ਤੋਂ ਵੱਧ ਡੱਬੇ ਪੈਕ ਕੀਤੇ ਜੋ ਪੂਰੇ ਸਾਲ ਲਈ 30 ਬੱਚਿਆਂ ਲਈ ਕਾਫ਼ੀ ਸਨ। ਦੁਪਹਿਰ ਦਾ ਸੇਵਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅਹਾਤੇ ਵਿਚ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਸੀ। ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ 5

ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖ ਪੜ੍ਹਾਣ ਚਰਚਾਵਾਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਸਿਹਤ ਵਰਕਸ਼ਾਪਾਂ, ਅਤੇ 'ਸਿੱਖੀ ਪਰਿਵਾਰਕ ਝਗੜੇ' ਵਰਗੀਆਂ ਗਤੀਵਿਧੀਆਂ ਵਿਚ ਵੀ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਸਿੱਖ ਇਤਿਹਾਸ ਅਤੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਸ਼ਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਬਾਰੇ ਮੁਢਲੇ ਗਿਆਨ ਦੀ

ਨੇ ਕੈਂਪ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ। ਕੈਂਪ ਨੂੰ ਚਾਰ ਉਮਰ ਵਰਗਾਂ 6-8 (ਸਤਿ/ਸਿੱਤੋਖ), 9-10 (ਦਯਾ), 11-12 (ਨਿਮਰਤਾ), ਅਤੇ 13-14 (ਪਿਆਰ) ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਕੈਂਪਰਜ਼ ਨੂੰ ਸਵੇਰ ਦੇ ਨਿਤਨੇਮ ਗਰੁੱਪ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ, ਜਿਸ ਤਹਿਤ 15 ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਹਰ ਰੋਜ਼ ਸਾਰੀਆਂ ਪੰਜ ਬਾਣੀਆਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਇਸ ਸਾਲ ਕੈਂਪ ਦਾ ਵਿਸ਼ਾ 'ਅਰਦਾਸ' ਸੀ। ਕੈਂਪ ਦਾ ਹਰੇਕ ਦਿਨ ਦੀਵਾਨ ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਜਿੱਥੇ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ, ਥੀਮ ਸ਼ਬਦ, ਲਾਈਨ ਅਨੁਵਾਦ, ਅਨੰਦ ਸਾਹਿਬ, ਅਰਦਾਸ ਅਤੇ ਹੁਕਮਨਾਮਾ ਪੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ। ਸਾਰੇ ਦੀਵਾਨਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ, ਕੈਂਪਰਾਂ ਅਤੇ ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ

ਹਰੇਕ ਦੀਵਾਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੋਂ ਗੱਤਕਾ ਟੀਮ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਗੱਤਕੇ, ਭਾਈ ਮਹਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਕੈਂਪ ਕੌਂਸਲਰਾਂ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਕੀਰਤਨ, ਡਾ. ਜਸਵੀਰ ਕੌਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਗੁਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਕਲਾਸ ਅਤੇ ਪਰਮਵੀਰ ਕੌਰ, ਸੁਪ੍ਰੀਤ ਕੌਰ ਅਤੇ ਗੁਰਲਾਭ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੀਆਂ ਕਲਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਣ ਲਈ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ।

ਲੈਂਡਸਕੇਪ ਡਿਜ਼ਾਈਨ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਪੌਦਿਆਂ ਦੇ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਬਿਹਤਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਮਧੁ-ਮੱਖੀਆਂ ਅਤੇ ਤਿਤਲੀਆਂ ਦੇ ਜੀਵਨ ਚੱਕਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। 'ਪਿਆਰ ਉਮਰ ਸਮੂਹ' ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਮੁਢਲੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਖੇਤੀ ਸੰਦਾਂ ਅਤੇ ਖੇਤੀ ਦੇ ਢੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਣ 'ਤੇ ਕੇਂਦਰਿਤ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰਕਸ਼ਾਪ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲਿਆ। ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੂੰ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਲੰਗਰ ਲਈ ਜੈਵਿਕ ਖੇਤੀ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਜੈਵਿਕ ਬਾਗ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ।

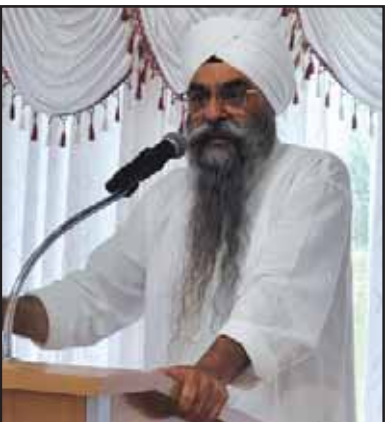
ਜਾਂਚ ਕੀਤੀ ਗਈ। ਆਖਰੀ ਦਿਨ, ਸਾਰੇ ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਸਿੱਖੀ ਓਲੰਪਿਕ ਗੇਮ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟ ਵਿਚ ਭਾਗ ਲਿਆ ਜਿੱਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਿਆ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਸਾਖੀਆਂ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰੇਰਿਤ ਗੇਮਾਂ ਖੇਡ ਕੇ ਅੰਕ ਹਾਸਲ ਕੀਤੇ। ਹੋਰ ਓਲੰਪਿਕ ਖੇਡਾਂ ਵਿਚ ਸੁਖਾਸਨ/ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦੇ ਸਹੀ ਕਦਮਾਂ ਬਾਰੇ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨਾ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਕੈਂਪਰਾਂ ਨੇ ਕੁਝ ਨਵਾਂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ, ਸਾਰੇ ਸਲਾਹਕਾਰਾਂ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਾ, ਅਤੇ ਸੇਵਾਦਾਰਾਂ ਨੇ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਅਧਿਆਪਕ ਬਣਨ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਕੀਤੀ ਤੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਮੁਹਾਰਤ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕੀਤੀ। ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਇਹ ਕੈਂਪ ਸਫਲ ਰਿਹਾ।

ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਅਕਾਲ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਵਲੋਂ ਪੈਲਾਟਾਈਨ ਦੀ ਸੰਗਤ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਲਈ ਧੰਨਵਾਦ (ਸਫਾ 4 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਤੇ ਇਕ ਬੱਚੇ ਦੀ ਪੜ੍ਹਾਈ 'ਤੇ ਸਾਲ ਵਿਚ 500 ਡਾਲਰ ਖਰਚਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ 28 ਬੱਚੇ ਅਸਿਟਡ ਸਿੱਖਿਆ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। 4000 ਬੱਚੇ ਹੋਰ ਤਕਨੀਕੀ ਸਿੱਖਿਆ ਵਿਚ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ 2800 ਸਪਾਂਸਰ ਹਨ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ 26000 ਹੋਰ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਲੈਬ, ਲਾਇਬਰੇਰੀ,

ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਵਲੋਂ ਹੈੱਡ ਗ੍ਰੰਥੀ ਭਾਈ ਪਰਮਿੰਦਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਸਰੋਪਾ ਭੇਟ ਕੀਤਾ। ਸਿੱਖ ਰਿਲੀਜੀਅਸ ਸੁਸਾਇਟੀ ਦੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸਕੱਤਰ ਸ. ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ਮੁਲਤਾਨੀ ਨੇ ਸਟੇਜ ਦੀ ਸੇਵਾ

ਹੈ ਅਜੇ ਹੋਰ ਨਵੇਂ ਵਿਦਿਅਕ ਅਦਾਰੇ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਹੋਰ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹੋ ਸਕਣ ਤੇ ਹੋਰ ਬੱਚੇ ਵਿਦਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕਣ। ਮੇਜਰ ਝੱਜ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਦੇਸ-ਵਿਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਚੀਆਂ ਪੁਜੀਸ਼ਨਾਂ

ਜਸਪਾਲ ਸਿੰਘ ਸਿੰਧੂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ 1990 ਤੋਂ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹਨ ਤੇ 1999 ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਬਚੀਆਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਲਈ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਲੈ ਕੇ ਗਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੇ ਉਥੇ 14 ਸਾਲ ਪੜ੍ਹਾਈ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਉਥੇ ਉਸ ਸਮੇਂ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਸੀਪਲ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਥੇ ਮੁਲਕਾਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਅੱਜ 129 ਸਕੂਲ ਹਨ ਤੇ ਕਰੀਬ 3500 ਅਧਿਆਪਕ ਹਨ। ਸਕੂਲ ਦੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਦੇ ਵੀ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਨਸ਼ਾ ਕੇਂਦਰਾਂ ਵਿਚ ਨਸ਼ਾ ਛੁਡਾਉ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਚੱਲ ਰਹੇ ਹਨ। ਵਿਮੈਨ ਐਂਪਾਵਰਮੈਂਟ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਅਧੀਨ ਲੇਡੀਜ਼ ਟੀਚਰਾਂ ਨੂੰ ਟ੍ਰੇਨਿੰਗ ਦਿੱਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਮੇਂ 70,000 ਬੱਚੇ ਹਨ

ਤਕਨੀਕੀ ਸਹੂਲਤਾਂ, ਵਧੀਆ ਮਾਹੌਲ ਵਾਲੇ ਕਮਰੇ, ਸੁਰੱਖਿਆ, ਸਟਾਫ ਹੋਰ ਕਈ ਖਰਚੇ ਹਨ। ਅਸੀਂ ਕੁਆਲਿਟੀ ਐਂਜੂਕੇਸ਼ਨ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਦੇਂਦੇ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਤੇਜੀ ਨਾਲ ਇਹ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਇਹ ਬਾਬਾ ਜੀ ਦੀ ਵੀਜ਼ਨ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਸੀ “ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹਾਓ, ਪੰਜਾਬ ਬਚਾਓ”। ਇਸ ਵੇਲੇ ਸਾਰੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦਾ ਕੁਲ ਰਕਬਾ 46 ਲੱਖ ਸਕੁਏਅਰ ਫੁਟ ਵਿਚ ਫੈਲਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੇਜਰ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧੰਨਵਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਝੱਜ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਪਿਛਲੇ 35 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਤੇ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਨੂੰ ਭਰਵਾਂ ਸਹਿਯੋਗ

ਨਿਭਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬਾਬਾ ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਮਾਜ ਤੇ ਸਿੱਖਿਆ ਖੇਤਰ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਮਹਾਨ ਕੰਮ ਕੀਤੇ। ਸਾਨੂੰ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈ ਵਿਚੋਂ ਮਾਈਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦੇ ਕੇ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਸੰਸਥਾ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੌਮ ਦਾ ਨਾਂ ਰੌਸ਼ਨ ਕਰ ਸਕਣ। ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਝੱਜ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼ ਨਾਲ ਗੱਲਬਾਤ ਕਰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਜਿੱਥੇ ਅਕੈਡਮੀਆਂ ਖੁੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹਨ, ਉਥੋਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਨਿਰਸੰਦੇਹ ਬਹੁਤ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਚ ਮਿਆਰੀ ਸਿੱਖਿਆ ਪਲਾਨ ਤੇ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਨਾਲ ਕਾਫੀ ਬਦਲਾਅ ਆਇਆ

‘ਤੇ ਪਹੁੰਚੇ ਹਨ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨੇ ਤਕਨੀਕੀ ਪੜ੍ਹਾਈ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿੱਖਿਆ ਵੀ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਲੜਕੀਆਂ ਨੂੰ ਸਿੱਖਿਆ ਦੇਣੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ, ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਇਹ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਡਾ. ਦਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਜੀ 1991 ਤੋਂ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਹ ਆਪਣੇ ਡਾਕਟਰੀ ਦੇ ਪੇਸ਼ੇ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਹੁਣ ਸਦਾ ਲਈ ਬੜ੍ਹ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਸੇਵਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਲਗੀਧਰ ਟਰੱਸਟ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜਿਹੜਾ ਵਿਦਿਆ ਦਾ ਚਾਨਣ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਲਾਘਾਯੋਗ ਕੰਮ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਰੋਸ ਮਾਰਚ

ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ: ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮੌਕੇ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਖਿਲਾਫ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦੇ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਦੇ ਨਾਂ ਇਕ ਮੰਗ ਪੱਤਰ ਵੀ ਸੌਂਪਿਆ ਗਿਆ।

ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਕੰਪਲੈਕਸ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਬੰਧਕ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਹਰਜਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਧਾਮੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਆਰੰਭ ਹੋਏ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਵਿਚ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਕਮੇਟੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰ, ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਤੋਂ ਹੋਰ ਸਿੱਖ ਸ਼ਾਮਲ ਸਨ। ਮਾਰਚ 'ਚ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀਆਂ ਨੇ ਰੋਸ ਵਜੋਂ ਕਾਲੀਆਂ ਦਸਤਾਰਾਂ ਸਜਾਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਸਬੰਧੀ ਤਖ਼ਤੀਆਂ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸਨ। ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਬਾਰੇ ਨਾਅਰੇ ਵੀ ਲਾਏ। ਜਾਣਕਾਰੀ ਅਨੁਸਾਰ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨਕਾਰੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹਾਲ ਗੇਟ 'ਤੇ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ ਅਤੇ ਫਿਰ ਰੋਸ ਮਾਰਚ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਦਫਤਰ ਪੁੱਜੇ।

ਇਸ ਦੌਰਾਨ ਪ੍ਰਧਾਨ ਐਡਵੋਕੇਟ ਧਾਮੀ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖ ਨਿਰਧਾਰਤ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦੀ ਮਿਆਦ ਪੂਰੀ

ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ 550 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੁਰਬ ਮੌਕੇ ਕਈ ਬੰਦੀ

ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦਾ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਧਰਨਾ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਸੰਗਰੂਰ ਤੋਂ ਲੋਕ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ) ਨੇ ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਬੰਦੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਲਈ ਧਰਨਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਦਰੋਪਦੀ ਮੁਰਮੂ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਯਾਦ ਪੱਤਰ ਵਿਚ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਤਹਿਤ 25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਾਨੂੰਨੀ ਸਜ਼ਾ ਭੁਗਤ ਚੁੱਕੇ ਸਾਰੇ ਸਿੱਖ ਬੰਦੀਆਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ। ਜੰਤਰ-ਮੰਤਰ 'ਤੇ ਦਿੱਤੇ ਧਰਨੇ 'ਚ ਇਮਾਨ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਆਏ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਸਿੱਖ ਵੀ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ। ਸਿਮਰਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਸੂਬਿਆਂ 'ਚ ਕਾਨੂੰਨ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਕਰਦਿਆਂ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਕੇ 25-25 ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਜ਼ਬਰੀ ਬੰਦੀ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਸੰਵਿਧਾਨ ਦੀ ਧਾਰਾ 72 ਤਹਿਤ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੈਦੀ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਘਟਾ, ਸਜ਼ਾ ਬਦਲ ਸਕਦੇ ਹਨ ਜਾਂ ਮੁਆਫ਼ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਰਿਹਾਅ ਕਰਨ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ 'ਤੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਬੁਰ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਸ੍ਰੀ ਧਾਮੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ, ਕੇਂਦਰੀ ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ, ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਕਰਨਾਟਕ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਲਈ ਪੱਤਰ ਵੀ ਭੇਜੇ ਗਏ ਹਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਕੋਈ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਹ ਬੇਹੱਦ ਮੰਦਭਾਗਾ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਧੱਕਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫਿਲਹਾਲ ਇਹ ਇਕ ਸੰਕੇਤਕ ਰੋਸ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਪਰ ਜੇਕਰ ਸਰਕਾਰ ਨਾ ਜਾਗੀਆਂ ਤਾਂ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਰੂਪ ਰੇਖਾ ਉਲੀਕੀ ਜਾਵੇਗੀ।

31 ਹੋਰ ਅਫਗਾਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਈ-ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਰੀ

ਨਵੀਂ ਦਿੱਲੀ: ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਲਡ ਫੋਰਮ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ 31 ਹੋਰ ਅਫਗਾਨ ਹਿੰਦੂਆਂ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਈ-ਵੀਜ਼ਾ ਜਾਰੀ ਡਿਗਰੀਆਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੀਆਂ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਦੇ ਹੁਕਮ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪੋਸਟਮੋਟੋਰ ਵਜ਼ੀਫਾ ਸਕੀਮ ਦੀ ਆੜ 'ਚ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਰੋਕਣ ਵਾਲੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਖਿਲਾਫ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਸਮਾਜਿਕ ਨਿਆਂ ਅਤੇ ਸਸ਼ਕਤੀਕਰਨ ਵਿਭਾਗ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਕਿ ਸੂਬੇ ਵਿਚ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਕਿਸੇ ਵੀ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾ ਵੱਲੋਂ ਇਕ ਵੀ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਦੀ ਡਿਗਰੀ ਨਾ ਰੋਕੀ ਜਾਵੇ।

ਸ੍ਰੀ ਮਾਨ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਸਕੀਮ ਤਹਿਤ ਫੰਡਾਂ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਦਾ ਮਾਮਲਾ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਵਿੱਦਿਅਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦਾ ਆਪਸੀ ਮਸਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਮਾਜ ਦੇ ਪੱਛੜੇ ਅਤੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਵਰਗ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਵੀ ਕੀਮਤ 'ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦੀਆਂ ਡਿਗਰੀਆਂ ਰੋਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਭਵਿੱਖ ਤਬਾਹ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਅਧਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਵਿੱਦਿਅਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਅਨੁਸੂਚਿਤ ਜਾਤੀ ਦੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਨਾਲ ਧੱਕੇਸ਼ਾਹੀ ਵਾਲਾ ਵਤੀਰਾ ਅਪਨਾਉਣ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਕੀਤਾ ਅਤੇ 23 ਹੋਰ ਅਰਜ਼ੀਆਂ ਅਜੇ ਵੀ ਬਕਾਇਆ ਹਨ। ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਲਡ ਫੋਰਮ ਨੇ ਇੱਥੇ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਬਿਆਨ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਵਿਚ 74 ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਕੋਲ ਵਾਜਬ ਈ-ਵੀਜ਼ਾ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਜਲਦ ਭਾਰਤ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇੰਡੀਅਨ ਵਰਲਡ ਫੋਰਮ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਪੁਨੀਤ ਚੰਦੋਕ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਫਗਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਦੀਆਂ ਚਿੰਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਲਈ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ, ਗ੍ਰਹਿ ਮੰਤਰੀ ਅਮਿਤ ਸ਼ਾਹ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਮੰਤਰਾਲੇ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਲਈ ਬਹੁਤ ਰਿਣੀ ਹਾਂ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜੂਨ ਵਿਚ ਕਾਬੁਲ ਦੇ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕਰਤਾ-ਏ-ਪਰਵਾਨ ਉੱਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਹਮਲੇ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਚਾਰ ਜਥਿਆਂ ਵਿਚ 66 ਅਫਗਾਨ ਸਿੱਖਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਭੇਜਿਆ ਗਿਆ ਸੀ।

ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਦੇ ਖਰਚੇ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਕੋਰੀ ਨਾਂਹ ਕੀਤੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਅਧਿਕਾਰ ਕਾਨੂੰਨ (ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ.) ਦੇ ਦਾਇਰੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਦੇ ਖਰਚਿਆਂ ਸਬੰਧੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਪਾਈ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਰੱਦ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਕਾਰਕੁਨ ਮਾਨਿਕ ਗੋਇਲ ਨੇ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਰਾਹੀਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੇ 11 ਮਾਰਚ 2022 ਤੋਂ 20 ਜੂਨ 2022 ਤੱਕ ਦੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਦੇ ਖਰਚ, ਪਾਇਲਟ ਦੀ ਤਨਖਾਹ, ਰਹਿਣ-ਸਹਿਣ, ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਰਿਪੇਅਰ ਤੇ ਤੋਲ ਖਰਚ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਮੰਗੀ ਸੀ।

ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਦੀ ਦਲੀਲ ਦਿੰਦਿਆਂ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ.

ਐਕਟ ਅਧੀਨ ਇਹ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀਆਂ ਦੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਵਿਚ ਸਾਂਝੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ। ਸੂਤਰਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਮਗਰੋਂ ਗੁਜਰਾਤ ਅਤੇ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਵੀ ਸਫਰ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਇੰਨਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਪ ਦੇ ਦਿੱਲੀ ਦੇ ਕਈ ਆਗੂ ਵੀ ਇਸ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਵਿਚ ਸਫਰ

ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਨੇਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹੈਲੀਕਾਪਟਰ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਸਿਰਫ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਹੀ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਆਰ.ਟੀ.ਆਈ. ਕਾਰਕੁਨ ਮਾਨਿਕ ਗੋਇਲ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਵੱਲੋਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਦੀ ਮੰਗੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ 'ਤੇ ਸੁਰੱਖਿਆ ਵਿਚ ਕੀ ਸਮੱਸਿਆ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਬਹਾਨਾ ਲਗਾ ਕੇ ਅਰਜ਼ੀ ਰੱਦ ਕਰਨਾ ਗਲਤ ਹੈ। ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਜਨਤਾ ਦੇ ਪੈਸੇ 'ਤੇ ਹਵਾਈ ਸਫਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਸ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣੀ ਪਵੇਗੀ।

'ਪਿੰਡ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ' ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰ ਤੋਂ 500 ਕਰੋੜ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ

ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ: ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮੰਤਰੀ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੁਲਤਾਨਪੁਰ ਲੋਧੀ ਵਿਚ ਪਿੰਡ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ 500 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦੀ ਸਿਧਾਂਤਕ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਬੰਧੀ ਸੂਬਾ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਮੁਢਲੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ ਜਿਸ ਲਈ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਮਿਲ ਗਈ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਪਿੰਡ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਦੇ ਵਿਰਾਸਤੀ ਕੰਪਲੈਕਸ ਨੂੰ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜਲਦੀ ਹੀ ਸਲਾਹਕਾਰ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ ਜਾਣਗੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸੈਰ-ਸਪਾਟਾ ਅਤੇ ਸੱਭਿਆਚਾਰਕ ਮਾਮਲੇ ਵਿਭਾਗ ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵ ਪੱਧਰੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਲਈ ਛੇਤੀ ਹੀ ਟੈਂਡਰ ਲਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਨੂੰ ਜਲਦੀ ਮੁਕੰਮਲ ਕਰਨ ਲਈ ਹਰ ਯਤਨ ਕਰੇਗੀ ਤੇ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਿਰਦੇਸ਼ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਗਾਇਕਾ ਜੋਤੀ ਨੂਰਾਂ ਦੀ ਪਤੀ ਨਾਲ ਸੁਲ੍ਹਾ

ਜਲੰਧਰ: ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸੂਫੀ ਗਾਇਕਾ ਜੋਤੀ ਨੂਰਾਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਕੁਨਾਲ ਪਾਸੀ ਨਾਲ ਮੀਡੀਆ ਦੇ ਰੂਬਰੂ ਹੋਈ। ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਕਜੁੱਟ ਤਾ ਦਿਖਾਉਂਦਿਆਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਕੁਝ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਹੋ ਗਈ ਸੀ ਪਰ ਰੱਬ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੁਬਾਰਾ ਮਿਲਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।

ਤਲਾਕ ਦੀ ਅਰਜ਼ੀ ਵਾਪਸ ਲੈ ਲਈ ਹੈ। ਪਤੀ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇਤੀ ਕਹਿਣ ਬਾਰੇ ਜੋਤੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਗੁੱਸੇ 'ਚ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਪਰ ਅੱਜ

ਉਹ ਸਭ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦਾ ਪਤੀ ਸਿਗਰਟ ਜਾਂ ਭੰਗ ਹੀ ਪੀਂਦਾ ਹੈ।

ਕੁਨਾਲ ਨੇ ਉਸ ਨਾਲ ਵਾਅਦਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਛੱਡ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਵੇਗਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਕੋਈ ਨਸ਼ਾ ਲਵੇਗਾ। ਕੁਨਾਲ ਪਾਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਦੋਹਾਂ 'ਚ ਗਲਤਫਹਿਮੀ ਦਾ ਕਈ ਲੋਕ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਦੋਵੇਂ ਫਿਰ ਇਕ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਪਤਨੀ ਨੇ 20 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਗਾਇਬ ਕਰਨ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਇਆ ਸੀ ਤਾਂ ਕੁਨਾਲ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਮਾਮਲਾ ਵੀ ਸੁਲਝਾ ਲਿਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੱਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਛੱਤ ਡਿੱਗੀ

ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ: ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਵਰਤੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਕਾਰਨ ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਸ਼ਹਿਰ 'ਚ ਸਥਿਤ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੀ ਜੱਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਛੱਤ ਡਿੱਗ ਗਈ ਹੈ। ਵੇਰਵਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ 'ਸ਼ੇਰ-ਏ-ਪੰਜਾਬ' ਦੀ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਛੱਤ ਦਾ ਕੁਝ ਹਿੱਸਾ ਡਿੱਗ ਗਿਆ ਹੈ।

ਹਾਲੇ ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸਕ ਸੈਰ-ਸਪਾਟੇ ਵਾਲੀ ਥਾਂ ਵਿਚ ਤਬਦੀਲ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਸੁਰੱਖਿਅਤ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਵੇਲੀ ਨੂੰ ਸੈਲਾਨੀਆਂ, ਖਾਸ ਕਰ ਕੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਖ ਸਾਮਰਾਜ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦਾ ਜਨਮ ਇਸ ਘਰ ਵਿਚ 13 ਨਵੰਬਰ, 1780 ਨੂੰ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਹ ਹਵੇਲੀ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਦੇ ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਅਹਿਮੀਅਤ ਰੱਖਦੀ ਹੈ।

ਜਾਣਕਾਰਾਂ ਮੁਤਾਬਕ 18ਵੀਂ ਸਦੀ ਤੱਕ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਕਾਫੀ ਹਰਿਆਲੀ ਸੀ ਤੇ ਥਾਂ ਵੀ ਕਾਫੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਭੀੜ-ਭੜੱਕਾ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਉਸਾਰੀਆਂ ਹੋ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਇਕ ਵੀਡੀਓ ਵੀ ਸ਼ੇਅਰ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਵਿਰਾਸਤੀ ਜਾਇਦਾਦ ਖਸਤਾ ਹਾਲ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਦਕਿ ਕਿਸੇ ਵੇਲੇ ਇਹ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਦੇ ਪਿਤਾ ਮਹਾਂ ਸਿੰਘ ਦੀ ਦੌਲਤ ਤੇ ਸ਼ਾਨ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ। ਗੁੱਜਰਾਂਵਾਲਾ ਦੇ ਇਕ ਵਾਸੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਅੱਗੇ ਇਕ ਗੈਰਕਾਨੂੰਨੀ ਮੱਛੀ ਮਾਰਕੀਟ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ।

ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਕਈ ਵਾਰ ਹਵੇਲੀ ਦੀ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਰਾਸ਼ੀ ਜਾਰੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਛੱਤ ਦਾ ਡਿੱਗਣਾ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਲਾਪਰਵਾਹੀ ਵਰਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਹਵੇਲੀ ਦਾ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਾ ਵੀ

ਬਹੁਤੀ ਚੰਗੀ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਪੁਰਾਤਤਵ ਵਿਭਾਗ ਇਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਵਿਰਾਸਤੀ ਇਮਾਰਤਾਂ ਦੇ ਵਰਗ ਵਿਚ ਰੱਖ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੈ ਪਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਕਦੇ-ਕਦਾਈਂ ਹੀ ਗੋਤਾ ਮਾਰਦੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮੁਰੰਮਤ ਲਈ ਕਈ ਵਾਰ ਫੰਡ ਜਾਰੀ ਕੀਤੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਰਤਿਆ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਕੁਝ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਕੂੜਾ ਡੰਪ ਵਜੋਂ ਵਰਤਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਲੇ ਹਿੱਸੇ ਨੂੰ ਵੰਡ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੁਲਿਸ ਥਾਣੇ ਵਜੋਂ ਵੀ ਵਰਤਿਆ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਮਗਰੋਂ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਡੰਪ ਨੂੰ ਹਟਾ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਪਾਰਕਿੰਗ ਬਣਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸੰਨ 2012-13 ਵਿਚ ਹਵੇਲੀ ਦੇ ਇਕ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੁਕਾਨਾਂ ਬਣ ਗਈਆਂ।

ਪੰਜਾਬ ਟਾਈਮਜ਼

ਸਨਿਚਰਵਾਰ, 20 ਅਗਸਤ 2022

ਚੀਸ ਬਨਾਮ ਹਾਕ

ਸੰਨ ਸੰਤਾਲੀ ਵਿਚ ਹੋਈ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਅਤੇ ਉਜਾੜੇ ਵਾਲੀ ਚੀਸ ਪੱਣੀ ਸਦੀ ਬਾਅਦ ਹੁਣ ਹਾਕ ਬਣ ਗਈ ਹੈ। ਬਿਨਾ ਸ਼ੱਕ ਐਤਕੀ ਵੰਡ ਦੀ ਇਹ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਵਜੋਂ ਮਨਾਉਂਦਾ ਹੈ, ਨਿਵੇਕਲੀ ਅਤੇ ਨਿਆਰੀ ਹੋ ਨਿੱਬੜੀ ਹੈ। ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਹ ਵੀ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਵਕਤ ਭਾਰਤ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਬੰਗਾਲ ਦੀ ਵੰਡ ਹੋਈ ਸੀ। ਬੰਗਾਲ ਵਿਚ ਆਬਾਦੀ ਦਾ ਤਬਾਹਦਲਾ ਖੁੰਘਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਉਸ ਵਕਤ ਜੋ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਹੋਈ, ਉਸ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਅੱਜ ਤੱਕ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਕਿਤੇ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਸ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੀ ਦਿਨਾਂ ਅੰਦਰ 10 ਲੱਖ ਜਾਨਾਂ ਚਲੀਆਂ ਗਈਆਂ ਸਨ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਹੋਰ ਉਜੜ ਗਏ ਸਨ। ਇਸ ਕਤਲੋ-ਗਾਰਤ ਦੌਰਾਨ ਔਰਤਾਂ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜੋ ਮੁਸੀਬਤਾਂ ਝੱਲਣੀਆਂ ਪਈਆਂ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਨੇ ਰੂਹ ਤੱਕ ਕੰਬ ਉਠਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਵਕਤ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਬੰਦਾ ਇੰਨਾ ਕਰੂਰ ਅਤੇ ਜ਼ਾਲਮ ਹੋ ਨਿੱਬੜਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਵੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਦੋਂ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਬਾਰੇ ਲੱਖਾਂ ਸਫੇ ਲਿਖੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬੁਰੇ ਵਕਤਾਂ ਦੀਆਂ ਚੀਸਾਂ ਪਰੋਈਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਸਬੰਧੀ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਹਾਕ ਸਿਰਫ ਐਤਕੀ ਹੀ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੇ ਪੰਜਾਬਾਂ ਲਈ ਐਤਕੀ 14-15 ਅਗਸਤ ਵੱਖਰਾ ਸੁਨੇਹਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝ ਦੀਆਂ ਹੁਕਾਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਉਠਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਹੁਕਾਂ ਅਤੇ ਕੂਕਾਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਕਰਕੇ ਅਣਸੁਣੀਆਂ ਹੀ ਰਹਿ ਜਾਂਦੀਆਂ ਸਨ। ਐਤਕੀ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ ਇਹ ਹੁਕ ਅਤੇ ਹਾਕ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਨੇ ਸੁਣੀ ਹੈ ਅਤੇ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਵੀ ਭਰਿਆ ਹੈ।

ਇਹ ਵੀ ਸਚਾਈ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਉਠਦੀ ਹੁਕ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸੀਮਤ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਇਹ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਸਿਰਫ ਆਮ ਲੋਕ ਸਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਇਸ ਹੁਕ ਨੂੰ ਕਦੀ ਹੁੰਗਾਰਾ ਨਹੀਂ ਭਰਿਆ ਸਗੋਂ ਦੋਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਸਿਆਸਤ ਚਲਾਉਂਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ 2014 ਤੋਂ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਸੱਤਾ ਵਿਚ ਆਈ ਹੈ, ਨਫਰਤ ਅਤੇ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਵਾਲਾ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੁਬਾਰਾ ਸੁਣਾਇਆ ਹੋ ਗਿਆ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਦੀ ਸਮੁੱਚੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਧੁਰਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਫਰਤ ਹੈ। ਜਦੋਂ 1990ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਅਟਲ ਬਿਹਾਰੀ ਵਾਜਪਾਈ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਸੀ ਤਾਂ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਨਾ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਏਜੰਡਾ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ਾਹਿਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜਦੋਂ 2014 ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਨੂੰ ਪੂਰਨ ਬਹੁਮਤ ਮਿਲ ਗਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਨੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੰਮ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਕਰਨ ਦਾ ਕੀਤਾ। ਇਉਂ ਆਪਣੇ ਪੰਜ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਨੂੰ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਧੂੜ ਚਟਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ 2019 ਵਿਚ ਲੋਕ ਸਭਾ ਚੋਣਾਂ ਹੋਈਆਂ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸੀਟਾਂ ਲੈ ਕੇ ਜਿੱਤ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤਾਂ ਫਿਰ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਅਤੇ ਫਿਰਕੂ ਏਜੰਡੇ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਹੀ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਣ-ਮਿਥ ਕੇ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾਇਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ।

ਹੁਣ ਹਾਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣੀਆਂ ਅੰਦਰੂਨੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕਲੇਸ਼ ਕਾਰਨ ਮੁੱਖ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਨਿੱਸਲ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਜੇ ਕਿਤਿਉਂ ਵਿਰੋਧ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਸਿਰਫ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਤਕੜੀ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀ ਵਜੋਂ ਲਗਾਤਾਰ ਹਾਜ਼ਰੀ ਲੁਆਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਸਿਆਸੀ ਸਾਂਝ ਨੇ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਪਾਸੇ ਹੀ ਪਲਟ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਢਾਈ ਦਹਾਕਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਸ਼ਰਤ ਹਮਾਇਤ ਦਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਪਰਿਵਾਰਵਾਦ ਭਾਰੂ ਹੁੰਦਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹੇਠ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਸਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲ ਗਿਆ। ਜਿਹੜਾ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਸੁਬਿਆਂ ਲਈ ਵੱਧ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦਾ ਸੀ, ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹੱਥ ਮਿਲਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅਜਿਹੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਬਾਰੇ ਖਾਮੋਸ਼ ਹੀ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਇਹ ਨਿੱਕਲਿਆ ਕਿ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਦੀ ਹਨੇਰੀ ਝੁੱਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤਾਂ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਕਿਤੇ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਹੀ।

ਮੁਲਕ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਹਾਲਾਤ ਵੇਲੇ ਜੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵੰਡ ਮੌਕੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੰਢਾਏ ਦੁਖੜਿਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਸਮਝਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਤਿਹੁ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਵਿਦਵਾਨ ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜੇਕਰ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਵਿਚਕਾਰ ਸਾਂਝ ਵਧਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਦੋਹਾਂ ਧਿਰਾਂ ਨੂੰ ਵਪਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਾਂ ਫਾਇਦਾ ਹੋਵੇਗਾ ਹੀ, ਮੁਲਕ ਦੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਵੀ ਦੋਵੇਂ ਮੁਲਕ ਨੇੜੇ ਆ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅਜਿਹੀ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਟਾਕਰਾ ਵੀ ਤਕੜੇ ਹੋ ਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਹੁਣ ਇਹ ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਂਝ ਲਈ ਕਿੰਨਾ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਦੇ ਹਨ। ਦੋਹਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਦੀ ਅਵਾਮ ਸਾਂਝ ਦੀ ਇੱਛਾ ਇਕ ਵਾਰ ਨਹੀਂ, ਅਨੇਕ ਵਾਰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀਆਂ ਨੂੰ ਵਡੇਰਾ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਲਈ ਹੁਣ ਕਮਰ ਕੱਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਦੋਹਾਂ ਪੰਜਾਬਾਂ ਦੀ ਸਾਂਝ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਦੀ ਸੱਜਰੀ ਅਤੇ ਸੂਰੀ ਸਵੇਰ ਬਣ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪਾਸੇ ਸੰਜੀਦਗੀ ਨਾਲ ਕਦਮ ਉਠਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਰਿਹਾਈ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ

ਸਬੂਤ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਬਲਕਿ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਸਬੂਤ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜਿਸ ਦਾ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਵਾਲ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਹੀ ਉੱਠੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਕਮਜ਼ੋਰ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ.' ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ।

ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ (ਬਾਦਲ) ਦੇ ਆਗੂ ਅਤੇ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਸਾਢੇ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਉਪਰੰਤ ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਤੋਂ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲ ਗਈ। ਮਜੀਠੀਆ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਅਜਿਹਾ ਚਰਚਿਤ ਚਿਹਰਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀ ਨਸ਼ਾ ਤਸਕਰਾਂ ਨਾਲ ਕਥਿਤ ਸਬੰਧਾਂ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਲਗਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੇ ਭੋਲਾ ਡਰੱਗ ਤਸਕਰੀ ਮਾਮਲੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਦਸੰਬਰ 2021 ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਵਿਰੁੱਧ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐਸ. ਐਕਟ ਦੀਆਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਧਰਾਵਾਂ ਤਹਿਤ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਰਿਹਾਈ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕੀਤਾ, ਉੱਥੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ

ਨਵਕਿਰਨ ਸਿੰਘ ਪੱਤੀ
ਈਮੇਲ: n4navkiran@gmail.com

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਇਸ ਜ਼ਮਾਨਤ 'ਤੇ ਮਿਹਣੇ-ਮਿਹਣੀ ਹੁੰਦੇ ਨਜ਼ਰ ਆਏ ਹਨ।

ਮਜੀਠੀਆ ਨੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਲਈ ਮੁਹਾਲੀ ਦੀ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਸਰਬ ਉੱਚ ਅਦਾਲਤ ਤੱਕ ਮਹਿੰਗੇ ਤੋਂ ਮਹਿੰਗੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀਆਂ ਟੀਮਾਂ ਭੇਜਣ ਵਿਚ ਕੋਈ ਕਸਰ ਬਾਕੀ ਨਹੀਂ ਛੱਡੀ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਾ ਰਾਹ ਜਿਆਦਾ ਸੁਖਾਲਾ ਵੀ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਕੁਝ ਮਹੀਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਡਰੱਗ ਕੇਸ ਖਾਰਜ ਕਰਵਾਉਣ ਲਈ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਗਏ ਸਨ ਤਾਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਜਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ। ਮਜੀਠੀਆ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਦੌਰਾਨ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਦੋ ਜੱਜਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਸ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਕੇਸ ਦੀ ਸੁਣਵਾਈ ਲਈ ਜਸਟਿਸ ਏ.ਜੀ. ਮਸੀਹ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਸੰਦੀਪ ਮੋਦਗਿਲ ਦੀ ਬੈਂਚ ਦਾ ਗਠਨ ਕੀਤਾ ਸੀ ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਜਸਟਿਸ ਮਸੀਹ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਨ ਤੋਂ ਇਨਕਾਰ ਕਰਦਿਆਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਸ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਕੇਸ ਜਸਟਿਸ ਰਾਓ ਅਤੇ ਜਸਟਿਸ ਅਨੂਪ ਚਿਤਕਾਰਾ ਦੀ ਬੈਂਚ ਕੋਲ ਭੇਜ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ ਪਰ ਜਸਟਿਸ ਅਨੂਪ ਚਿਤਕਾਰਾ ਨੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਸ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਕਰ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਚੀਫ ਜਸਟਿਸ ਵੱਲੋਂ ਨਿਯੁਕਤ ਤੀਸਰੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਸੁਣਵਾਈ ਕਰਦਿਆਂ ਇਸ ਕੇਸ ਵਿਚ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦਿੱਤੀ ਹੈ।

ਕਾਂਗਰਸ ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦੀ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਪੈਰਵਾਈ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲੀ ਹੈ; ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ 'ਆਪ' ਆਗੂਆਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਦਰਜ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਹੀ ਢਿੱਲ ਵਰਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲੀ ਹੈ। ਹਕੀਕਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸ ਅਤੇ 'ਆਪ', ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੰਭੀਰ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੱਥ ਪਾਉਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਰੋਟੀਆਂ ਹੀ ਸੇਕੀਆਂ ਹਨ।

ਕਾਂਗਰਸ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਖਿਲਾਫ ਕੇਸ ਤਾਂ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਪਰ ਉਸ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਲਈ ਬਹੁਤਾ ਤਰੱਦਦ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਤੋਂ ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਸਿਰਫ ਸਿਆਸੀ ਸਟੰਟ ਸੀ। ਕੇਸ ਦਰਹ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਗਭੱਗ ਡੇਢ ਮਹੀਨਾ

ਮਜੀਠੀਆ 'ਰੂਪੋਸ਼' ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਚੰਨੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਬਹੁਤਾ ਜ਼ੋਰ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ। ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਗੰਭੀਰ ਕੇਸ ਵਿਚ ਨਾਮਜ਼ਦ ਕੋਈ ਵਿਅਕਤੀ ਪੁਲਿਸ ਅੱਗੇ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਪੁਲਿਸ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ/ਨੇਤਲੇ ਮਿੱਤਰਾਂ 'ਤੇ ਦਬਾਅ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਢੰਗ ਅਪਣਾਉਂਦੀ ਹੈ ਪਰ ਇਸ 'ਖਾਸ' ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਦੌਰਾਨ ਮਜੀਠੀਆ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਲੈਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਚੋਣ ਲੜਨ ਤੱਕ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ 'ਤੇ ਰੋਕ ਲਗਾ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਵੋਟਾਂ ਪੈਦਿਆਂ ਹੀ ਚੋਣ ਜ਼ਾਬਤੋਂ ਦੌਰਾਨ ਅਦਾਲਤੀ ਹੁਕਮਾਂ ਤਹਿਤ 24

ਫਰਵਰੀ ਨੂੰ ਮਜੀਠੀਆ ਜੇਲ੍ਹ ਚਲਾ ਗਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਦੇ ਕਰੀਬ 20 ਦਿਨ ਬਾਅਦ 16 ਮਾਰਚ ਨੂੰ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕੀ ਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਨਵੀਂ ਐੱਸ.ਆਈ.ਟੀ. ਦਾ ਗਠਨ ਤਾਂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਲੈਣ ਦੀ ਮੰਗ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਦੇਣ ਸਮੇਂ ਹਾਈਕੋਰਟ ਦੇ ਬੈਂਚ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖਤਾ ਨਾਲ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਪੁਲਿਸ ਰਿਮਾਂਡ ਨਹੀਂ ਲਿਆ ਗਿਆ।

ਹਰ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਬੂਤ ਦਰਖਤਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦੇ ਬਲਕਿ ਇਕੱਤਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਨਵੀਂ ਚੁਣੀ ਸਰਕਾਰ ਸਬੂਤ ਇਕੱਤਰ ਕਰਕੇ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕੀ ਜਿਸ ਦਾ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਫਾਇਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। 'ਆਪ' ਦੀ ਇਸ ਦਲੀਲ ਕਿ ਪਿਛਲੀ ਕਾਂਗਰਸ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ. ਦਰਜ ਕੀਤੀ, ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਸਵਾਲ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ 'ਤੇ ਉੱਠੇਗਾ ਕਿ ਉਹਨਾਂ 'ਕਮਜ਼ੋਰ ਐੱਫ.ਆਈ.ਆਰ.' ਨੂੰ ਸਬੂਤਾਂ ਨਾਲ ਲੈਸ ਚਲਾਨ ਪੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਹਕੀਕਤ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਵਿਚ ਹੁਣ ਤੱਕ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ 'ਪਾਸ' ਦੇ ਕੇ 'ਉੱਤਰ ਕਾਟੇ ਮੈਂ ਚੜ੍ਹਾਂ' ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਖੇਡ ਖੇਡਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਮਜੀਠੀਆ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਢਿੱਲੀ ਪੈਰਵਾਈ ਨਾਲ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਵੀ ਇਹੋ ਝਲਕਾਰਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਖੇਡ ਖੇਡਣ ਦੀ ਇੱਛੁਕ ਹੈ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ 2017 ਦੀ ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਚੋਣ ਦੌਰਾਨ ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਲਿਆ ਸੀ ਪਰ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਮੁਆਫੀ ਮੰਗ ਗਏ ਸਨ। ਜਦ ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਹੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਕੋਲ ਹੈ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਆਪਣੀਆਂ 2017 ਵਿਚ ਕਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਦੀ ਮੌਕਾ ਸੀ ਪਰ ਸ਼ਾਇਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ 'ਮੁਆਫੀ'

'ਤੇ ਮੁੜ ਸਵਾਲ ਉੱਠ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਇਸ ਕੇਸ ਨੇ ਇਸ ਦਲੀਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪੁਖਤਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਪੈਸਾ ਹੈ, ਤਾਕਤ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮਹਿੰਗੇ ਵਕੀਲਾਂ ਦੀ ਫੌਜ ਖੜ੍ਹੀ ਕਰਕੇ ਅਦਾਲਤ ਤੋਂ ਰਾਹਤ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਐਨ.ਡੀ.ਪੀ.ਐੱਸ. ਐਕਟ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਕਿੰਨੇ ਮਾਮਲੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਐਨੀ ਛੋਟੀ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਦੀ ਹੋਵੇ।

ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ 'ਤੇ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਬਿਆਨ ਸਾਹਮਣੇ ਆਏ ਹਨ ਪਰ ਅਜੇ ਤੱਕ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਇਸ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਮਜੀਠੀਆ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣ ਉਪਰੰਤ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੀ ਵਰਕਿੰਗ ਕਮੇਟੀ ਵੱਲੋਂ ਦੋ ਰੋਜ਼ਾ ਮੰਥਨ ਵੀ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਪਰ ਉਸ ਵਿਚ ਵੀ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਗਿਆ। ਦਰਅਸਲ, ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਖਾਸਕਰ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਇਸ ਸਮੇਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਸਿਆਸੀ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਵਿਧਾਇਕ ਮਨਪ੍ਰੀਤ ਸਿੰਘ ਇਯਾਲੀ, ਜਗਮੀਤ ਬਰਾੜ ਸਮੇਤ ਪਾਰਟੀ ਦਾ ਗਿਣਨਯੋਗ ਹਿੱਸਾ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਦੌਰਾਨ ਲਗਾਤਾਰ 10 ਸਾਲ ਸੁਖਬੀਰ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਤੇ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਜੋੜੀ ਨੇ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕਾਰੋਬਾਰਾਂ 'ਤੇ ਆਪਣੀ ਇਜ਼ਾਰੇਦਾਰੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਨੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਵੱਕਾਰ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਖੋਰਾ ਲਾਇਆ ਤੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਨੇ ਕਾਫੀ ਹੱਦ ਤੱਕ ਆਪਣੀ ਸਾਖ ਗਵਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਸ ਸੂਰਤ ਵਿਚ ਹੋ ਸਕਦਾ ਪਾਰਟੀ ਪ੍ਰਧਾਨ ਸਾਖ ਬਹਾਲੀ ਲਈ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਕੁਝ ਸਮੇਂ ਲਈ ਪਾਰਟੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਦੇ ਘੇਰੇ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਰੱਖਣ ਪਰ ਇਹ ਵੀ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਖੇਤਰੀ ਅਤੇ ਪੰਥਕ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਕਿਸੇ ਸੀਨੀਅਰ ਆਗੂ 'ਤੇ ਅਜਿਹੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹਨ।

ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ 'ਤੇ ਜਿੱਥੇ ਅਕਾਲੀ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਖੁਸ਼ੀ ਮਨਾਈ, ਉੱਥੇ ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਹਰਜੀਤ ਗਰੇਵਾਲ ਨੇ ਮਜੀਠੀਆ ਦੀ ਤਰੀਫ ਕੀਤੀ ਤੇ ਜ਼ਮਾਨਤ ਮਿਲਣ ਉਤੇ ਵਧਾਈ ਵੀ ਦਿੱਤੀ। ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਦੇ ਇਸ਼ਾਰੇ 'ਤੇ ਈ.ਡੀ., ਸੀ.ਬੀ.ਆਈ. ਵਰਗੀਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀਆਂ ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਕਾਂਗਰਸ ਸਮੇਤ ਖੇਤਰੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂਆਂ ਨੂੰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਕੇਸਾਂ ਵਿਚ ਉਲਝਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਲੇਕਿਨ ਬਾਦਲ/ਮਜੀਠੀਆ ਪ੍ਰਤੀ ਭਾਜਪਾ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਵੱਖਰੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਭੋਲਾ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਡਰੱਗ ਰੈਕੋਟ ਦੀ ਜਾਂਚ ਈ.ਡੀ. ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ, ਇਸ ਲਈ ਜੇ ਭਾਜਪਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮਜੀਠੀਆ ਮਾਮਲੇ ਦਾ ਰੁਖ ਬਦਲ ਸਕਦੀ ਸੀ ਪਰ ਭਾਜਪਾ ਆਗੂ ਦਾ ਵਧਾਈ ਦੇਣਾ ਕਾਫੀ ਕੁਝ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਨਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਇਸੇ ਮਾਮਲੇ ਦੀ ਜਾਂਚ ਦੌਰਾਨ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਏਜੰਸੀ ਈ.ਡੀ. ਦੇ ਡਿਪਟੀ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਨਿਰੰਜਣ ਸਿੰਘ ਦਾ ਆਪਣੇ ਆਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਅਸਤੀਫਾ ਵਾਪਸ ਲੈਣਾ ਭਾਜਪਾ ਹਕੂਮਤ ਦਾ ਇਸ ਕੇਸ ਪ੍ਰਤੀ ਰੁਖ ਸਪੱਸ਼ਟ ਕਰ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਅਫਸਰ ਦੇ ਵਕੀਲ ਨੇ ਖੁਲਾਸਾ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮੁਵੱਕਲ ਨੂੰ ਸਬੂਤ ਇਕੱਠੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨ ਦਿੱਤੇ ਗਏ।

ਸੋ, ਸਥਿਤੀ ਸਾਫ ਹੈ ਕਿ ਬਿਕਰਮ ਸਿੰਘ ਮਜੀਠੀਆ ਦਾ ਮਸਲਾ ਸਿਆਸੀ ਮਸਲਾ ਬਣਾ ਕੇ ਕਾਂਗਰਸ, ਭਾਜਪਾ ਤੇ 'ਆਪ' ਸਿਆਸੀ ਲਾਹਾ ਤਾਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਮਸਲੇ ਨੂੰ ਸਹੀ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੀਆਂ।

ਠਾਹ-ਸੋਟਾ -ਚਾਚਾ ਬੇਲਿਹਾਜ਼

ਭਰਦਾਨ ਦੇ ਤਰਲੇ !

ਅੱਖੀਂ ਘੱਟਾ ਪਾਉਣ ਵਾਲੀ ਨੀਤੀ ਨਹੀਂ ਚੱਲਣੀ, ਪੰਥ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਇਹ ਖੇਡ ਕੋਈ 'ਤਾਸ' ਨੀ। ਜੀ-ਹਜੂਰੀਏ ਸੀ ਬਣੇ ਰਹੇ ਜਿਹੜੇ ਮਾਲਕਾਂ ਦੇ, ਲੱਗ ਪਏ ਕਹਿਣ ਕਈ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਦਾਸ ਨੀ। ਚਮਚੇ-ਕਤਫ਼ੀਆਂ ਹੀ ਨਾਲ ਰਹਿਣੇ ਜਾਪਦੇ ਐ, ਬਹੁਤਿਆਂ ਨੇ ਚੱਢ ਲਈ ਬਗਾਵਤਾਂ ਦੀ ਚਾਸ਼ਨੀ। ਦੁਖੀ ਹੋਇਆ ਸਿੱਖ ਦੇਖੇ ਦੇਸ਼ ਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ ਵਾਲਾ, 'ਗੱਪੀ' ਖੋਰੇ ਸਮਝੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕੋਈ ਖਾਸ ਨੀ। ਜਾਵੇ ਨਾ ਟੱਬਰ ਵਿਚੋਂ ਅਹੁਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨਗੀ ਦਾ, ਕਬਜ਼ਾ ਸਦੀਵੀ ਜਾਪੇ ਆਉਣਾ ਹੁਣ ਰਾਸ ਨੀ। ਵਿਰਸਾ-ਰਵਾਇਤਾਂ ਸਾਰੇ ਰੋਲ ਦਿੱਤੇ ਜਿਹਨੇ ਯਾਰੇ, ਬਣਾ'ਤੀ 'ਭਰਦਾਨ' ਨੇ ਕਮੇਟੀ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨੀ!

ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੁੱਧ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ

2014 'ਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.-ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸੱਤਾ 'ਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਮਾਇਤੀ ਕਰਾਰ ਦੇਣ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਵਿਆਪਕ ਜ਼ਹਿਰੀਲੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਰੂਪ ਅਖਤਿਆਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਗੁਜਰਾਤ, ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਰਗੇ ਰਾਜਾਂ 'ਚ ਜਿੱਥੇ ਮੁਸਲਮਾਨ, ਹਿੰਦੂ ਜਨੂਨੀਆਂ ਦੇ ਹਮਲਿਆਂ ਤੇ ਦੰਗਿਆਂ ਕਾਰਨ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦਿਆਂ ਮਿੱਸੀ ਵਸੋਂ ਵਾਲੇ ਇਲਾਕੇ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਬਸਤੀਆਂ 'ਚ ਜਾ ਕੇ ਵਸ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅੰਗ ਅਤੇ ਨਫਰਤ ਨਾਲ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਫਿਰਕੂ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਾਰਨ ਆਏ ਜਾਂ ਟੈਕਸੀ ਵਾਲੇ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਸਤੀਆਂ 'ਚ ਸਵਾਰੀਆਂ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੇ। ਇਹ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੇ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੋਂ ਸਿਰਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਾ ਸਿੱਟਾ

ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ
ਫੋਨ: +91-94634-74342

ਹੈ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਆਗੂ ਅਤੇ ਆਪੇ ਬਣੇ ਹਿੰਦੂ ਸੰਤ-ਮਹੰਤ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਿਰਤਾਂਤ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦਾ ਏਜੰਡਾ ਅੱਗੇ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਕਾਰਗਰ ਸੰਦ ਹੈ। ਬੂਟਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਲੋਕ ਮਨਾਂ 'ਚ ਕੁੱਟ-ਕੁੱਟ ਕੇ ਭਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ 'ਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਯਕੀਨ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ।

ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਸਾਵਰਕਰ, ਗੋਲਵਲਕਰ ਵਰਗੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ ਨੇ 20ਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਹੀ ਰੱਖ ਦਿੱਤੀ ਸੀ। ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਫਿਰਕਿਆਂ ਨੂੰ ਸਮੇਟ ਵਾਲੇ ਸਾਂਝੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਾਰਨਾ ਨੂੰ ਰੱਦ ਕੀਤਾ। ਬਾਲ ਗੰਗਾਧਰ ਤਿਲਕ ਵਰਗੇ ਆਗੂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਵਕਾਲਤ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਵਜੋਂ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਵੀ ਧਰਮ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਫਿਰਕੂ ਸਿਆਸਤ ਕਾਰਨ 1947 'ਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਮੁਲਕ ਬਣ ਗਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹਿੰਦੂਤਵ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹਮਲਾ ਹੋਰ ਤਿੱਖਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਗੋਲਵਲਕਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਿਤਾਬ 'ਬੰਚ ਆਫ ਬਾਟਸ' ਜਿਸ ਨੂੰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ ਪਵਿੱਤਰ ਗ੍ਰੰਥ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਦੇ ਅਧਿਆਇ 'ਅੰਦਰੂਨੀ ਖਤਰੇ' ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲੇ ਨੰਬਰ ਦਾ ਖਤਰਾ ਕਰਾਰ ਦਿੰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ- 'ਅੱਜ ਵੀ ਕਈ ਲੋਕ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਦੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ 'ਹੁਣ ਕੋਈ ਮੁਸਲਿਮ ਮਸਲਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਉਹ ਦੰਗਈ ਅਨਸਰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਹ ਸਾਰੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਇੱਥੇ ਬਚੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਮੁਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਹਨ। ਹੁਣ ਉਹਨਾਂ ਕੋਲ ਕਿਤੇ ਜਾਣ ਦੀ ਕੋਈ ਜਗ੍ਹਾ ਨਹੀਂ। ... ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਕਰ ਲਈਏ ਕਿ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਹ ਰਾਤੋ-ਰਾਤ ਦੇਸ਼ਭਗਤ ਹੋ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਆਤਮਘਾਤੀ ਭਰਮ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਨ ਨਾਲ ਮੁਸਲਿਮ ਖਤਰਾ ਸੈਂਕੜੇ ਗੁਣਾ ਵਧ ਗਿਆ ਹੈ। ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਖਿਲਾਫ ਹਮਲਾਵਰ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਲਈ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਸਿੱਧ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਗੋਲਵਲਕਰ ਅੱਗੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ- 'ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਬਾਦ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੀਆਂ ਹਨ ਜੋ ਮਿੰਨੀ (ਛੋਟੇ) ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਾਂਗ ਹਨ।... ਸਾਡੀ ਧਰਤੀ ਉੱਪਰ ਇਹ ਮੁਸਲਿਮ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਵਾਲੇ ਖੇਤਰ ਸਦਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਹਮਾਇਤੀ ਤੱਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਹਨ।... ਕੁਲ ਮਿਲਾ ਕੇ, ਹਰ ਥਾਂ ਤੋਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਟਰਾਂਸਮੀਟਰ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੇ ਸੰਪਰਕ ਬਣੇ ਹੋਏ ਹਨ..'। ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਹਿੰਦੂਤਵ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੀ ਸਮੁੱਚੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹਨ। 2018 'ਚ ਸੰਘ ਦੇ ਸੁਪਰੀਮੋ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਭਾਵੇਂ ਸਪਸ਼ਟੀਕਰਨ ਦਿੰਦਿਆਂ 'ਬੰਚ ਆਫ ਬਾਟ' ਦੇ ਵਿਵਾਦਪੂਰਨ ਹਿੱਸਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਵਿੱਥ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ 'ਉਹ ਖਾਸ ਹਾਲਤ 'ਚ ਬੋਲਿਆ ਗਿਆ ਸੀ, ਸੰਘ ਬੰਦ ਸੰਗਠਨ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਮਾਂ ਬਦਲਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੀ ਸੋਚ

ਬਦਲਦੀ ਹੈ' ਪਰ ਵਿਹਾਰ 'ਚ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਰੋਧੀ ਨਫਰਤ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਤਿੱਖੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਰਾਜਸੀ ਅਤੇ ਰਾਜਕੀ ਸਰਪ੍ਰਸਤੀ ਹਾਸਲ ਹੈ। ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਜਿਸ ਦੀ ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਅਤੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਵਿਰਾਸਤ ਹੈ, ਹਿੰਦੂਤਵ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਆਜ਼ਾਦ ਕਰਾਉਣ 'ਚ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੇਮੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ ਸੰਘ ਪਰਿਵਾਰ ਤਾਂ ਖੁਦ ਐਸਾ ਸਮੂਹ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਵਰਕਰ ਵਰਗੇ ਆਗੂਆਂ/ਸਿਧਾਂਤਕਾਰਾਂ ਨੇ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸਖਤੀਆਂ ਤੇ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਤੋਂ ਬਚਣ ਲਈ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੂੰ ਮੁਆਫੀਨਾਮੇ ਲਿਖਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਆਗੂ ਤਾਂ ਹਿੰਦੂਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿੱਖਿਆ ਦਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਤਾਕਤ ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਜ਼ਾਇਆ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸਗੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਛੱਡਣ ਸਮੇਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਤੋਂ ਸਦੀਵੀ ਅਪਮਾਨ ਦਾ ਬਦਲਾ ਲੈਣ ਲਈ ਢੁਕਵੇਂ ਸਮੇਂ ਲਈ ਬਚਾ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਸਿਤਮਜ਼ਰੀਫੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਐਸੇ ਘਿਨਾਉਣੇ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਇਹ ਫਤਵੇ ਦੇ ਰਹੀ ਹੈ ਕਿ ਮੁਲਕ ਦੀ ਵੰਡ ਸਮੇਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਚਲੇ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੁਲਕ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਸ਼ੱਕੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕੂੜ ਨੂੰ ਆਧਾਰ ਮੁਹੱਈਆ ਕਰਨ 'ਚ ਵੱਡੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪੱਖਪਾਤੀ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰੀ ਦੀ ਵੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਮਜ਼ਬੂਤ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਮੁਲਕ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਜਾਇ ਜਾਣ ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਇਤਿਹਾਸ 'ਚੋਂ ਮਨਫੀ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਅੱਧਾ ਸੱਚ ਸਥਾਪਿਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਕਿ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਮੌਲਾਨਾ ਅਬੁਲ ਕਲਾਮ ਆਜ਼ਾਦ ਵਰਗੇ ਬੋਝੂ ਜਿਹੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਹੀ ਵੰਡ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਸਨ। ਬਾਕੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਤਾਂ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੰਗ ਦੇ ਹਮਾਇਤੀ ਸਨ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ, ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਹਰੇ ਪੈਮਾਨੇ ਅਨੁਸਾਰ ਇਕ ਹੋਰ ਤੱਥ ਨੂੰ ਵੀ ਚਲਾਕੀ ਨਾਲ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਆਗੂ ਸਨ, ਜਿਵੇਂ ਲਾਲਾ ਲਾਜਪਤ ਰਾਏ, ਬਾਲ ਗੰਗਾਧਰ ਤਿਲਕ, ਲਾਲਾ ਹਰਦਿਆਲ, ਮਦਨ ਮੋਹਨ ਮਾਲਵੀਆ, ਐੱਮ.ਆਰ. ਜੈਅਕਰ, ਐੱਨ.ਸੀ. ਕੇਲਕਰ, ਸਵਾਮੀ ਸ਼ਰਧਾਨੰਦ ਵਗੈਰਾ ਜੋ ਸਾਂਝੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਸਨ ਸਗੋਂ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਸ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਅਨੁਸਾਰ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਚਨਬੱਧ ਸਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਤਾਂ ਆਦਿ-ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈ। ਜਿਨਾਹ ਉੱਪਰ ਤਾਂ 'ਦੋ ਕੌਮ-ਸਿਧਾਂਤ' ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਵੱਖਰਾ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤ ਹੋਣ ਦਾ ਠੱਪਾ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜੋ ਸਹੀ ਵੀ ਹੈ ਪਰ ਸਾਂਝੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤ ਆਗੂਆਂ ਦੀ ਬਹੁਗਿਣਤੀ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤੀ ਨੂੰ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦ ਹੇਠ ਲੁਕੇ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਅਤੇ ਹਿੰਦੂ ਆਗੂਆਂ ਲਈ ਇਤਿਹਾਸਕਾਰਾਂ ਦੇ ਪੈਮਾਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਨ।

ਅਹਿਮ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪੰਨੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਐਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗੀ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ। ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਲਈ ਮਜ਼ਬੂਰ ਹੋ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਵੀ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਜਨੂਨੀਆਂ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਕਤਲੇਆਮ, ਮਾਰਧਾਤ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਬਲਾਤਕਾਰਾਂ ਨਾਲ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀ ਅਸੁਰੱਖਿਆ ਕਾਰਨ ਘਰ-ਬਾਰ ਛੱਡ ਕੇ ਜਾਣਾ ਪਿਆ। ਜੋ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੀ ਰਹੇ ਉਹ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਜੇ ਉਹ ਨਹੀਂ ਗਏ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਅਜਿਹਾ ਆਪਣੇ ਵਤਨ ਨਾਲ ਪ੍ਰੇਮ ਕਾਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਵੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਜਾਣ ਜਾਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦੇ ਦੋਨੋਂ ਰਸਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਸਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਧਰਮਤੰਤਰੀ ਰਾਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ 'ਚ ਜਾਣ ਦੀ ਬਜਾਇ ਭਾਰਤ

ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਨੂੰ ਤਰਜੀਹ ਦਿੱਤੀ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਸ਼ਧ੍ਰੋਹੀ ਕਹਿਣਾ ਦੁਸ਼ਟ ਏਜੰਡੇ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕੁਝ ਨਹੀਂ।

ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਵਿਚ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਅਹਿਮ ਭੂਮਿਕਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਬਸਤੀਵਾਦੀ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਰੁੱਧ 1857 ਦੇ ਜਿਸ ਗਦਰ ਨੂੰ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਉੱਘੀਆਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਨੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਅਗਵਾਈ ਕੀਤੀ ਸਗੋਂ ਜਾਨਾਂ ਵੀ ਕੁਰਬਾਨ ਕੀਤੀਆਂ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਤਨਪ੍ਰੇਮੀ ਭੂਮਿਕਾ ਐਨੀ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਸੀ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਬਾਨੀ ਵੀ.ਡੀ. ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਵੀ 1907 'ਚ ਲਿਖੀ ਕਿਤਾਬ 'ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਜੰਗੇ-ਆਜ਼ਾਦੀ' ਵਿਚ ਵਤਨਪ੍ਰੇਮੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਆਗੂ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਸਲਾਹਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਲਿਖਿਆ- 'ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੋਨੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਕ ਦੀ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦੇ ਲਈ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਲੜੋ ਤਾਂ ਜੋ ਮੁਲਕ ਦੇ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਣ ਤੋਂ

ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦਾ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅਣਗੌਲੇ ਪੰਨੇ ਦੱਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਦੋਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਤਾਦਾਦ 'ਚ ਐਸੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗੀ ਏਜੰਡੇ ਦਾ ਪੁਰਜ਼ੋਰ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਬਾਦ ਸਾਂਝੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਭਾਰਤੀ ਹਾਕਮਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਕੁਮਾਰਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬਣਾਈ ਜਾ ਸਕੇ।' ਨਾਨਾ ਸਾਹਿਬ (ਜੋ ਗਦਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਜੋ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਦੀ ਬਗ਼ਾਵਤ ਦਾ ਆਗੂ ਬਣ ਗਿਆ) ਦੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸਪਾਤਰ ਅਤੇ ਯੁੱਧਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਹਰ ਅਜ਼ੀਮੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਨ ਸਨ। ਈਸਟ ਇੰਡੀਆ ਕੰਪਨੀ ਦੇ ਰਾਜ ਵਿਰੁੱਧ ਗਦਰ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਉਸ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, '1857 ਦੇ ਇਨਕਲਾਬੀ ਯੁੱਧ ਵਿਚ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਭੂਮਿਕਾ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ 'ਚ ਅਜ਼ੀਮੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਨ ਦਾ ਨਾਮ ਯਾਦ ਰੱਖਣ ਲਾਇਕ ਹੈ। ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਦਾ ਵਿਚਾਰ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਬੁੱਧੀਮਾਨ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਅਜ਼ੀਮੁੱਲ੍ਹਾ ਨੂੰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਥਾਨ ਦੇਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਖਰੀਆਂ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਦਰਮਿਆਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਹਾਰੇ ਗਦਰ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪੜਾਵਾਂ 'ਚ ਅੱਗੇ ਵਧਿਆ, ਅਜ਼ੀਮੁੱਲ੍ਹਾ ਖਾਨ ਦੀ ਰਣਨੀਤੀ ਉੱਪਰ ਖਾਸ ਧਿਆਨ ਦਿੱਤਾ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।' ਇਕ ਹੋਰ ਉੱਘੀ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਬਾਰੇ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ, 'ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਸੰਤ ਸੂਭਾਅ ਦੇ ਅਹਿਮਦ ਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੁਜ਼ਿਆਰੀ ਨਾਲ ਲਖਨਊ ਅਤੇ ਆਗਰਾ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਵਿਚ ਜਹਾਦ ਦਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਫੈਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਗਦੀਸ਼ਪੁਰ ਦੇ ਨਾਇਕ ਕੁੰਵਰ ਸਿੰਘ ਸੂਬੇ ਦੀ ਕਮਾਨ ਸਾਂਭ ਚੁੱਕੇ ਸਨ ਅਤੇ ਨਾਨਾ ਦੀ ਸਲਾਹ ਨਾਲ ਯੁੱਧ ਦਾ ਸਮਾਨ ਜਮ੍ਹਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਮਸਰੂਫ ਸਨ। ਜਹਾਦ ਦੇ ਇਹੀ ਬੀਜ ਪਟਨਾ ਵਿਚ ਵੀ ਪੁੰਗਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ, ਜਿੱਥੇ ਪੂਰੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਨਕਲਾਬੀ ਦਲ ਦਾ ਬਸੇਰਾ ਸੀ। ਮੌਲਵੀ, ਪੰਡਿਤ, ਜਗੀਰਦਾਰ, ਕਿਸਾਨ, ਵਪਾਰੀ, ਵਕੀਲ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਅਤੇ ਤਮਾਜ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਸਵਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਲਈ ਆਪਣੀਆਂ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰਨ ਲਈ ਤੱਤਪਰ ਸਨ।'

ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀ ਜੇਲ੍ਹ ਦੀ ਕੈਦ ਨੇ ਸਾਵਰਕਰ ਦੀ ਸੋਚ ਬਦਲ ਦਿੱਤੀ। ਸਾਵਰਕਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦਾ ਵਫ਼ਾਦਾਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਮੁਲਕ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਾ ਮਿਸ਼ਨ ਤਿਆਗ ਕੇ ਉਸ ਨੇ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੀ ਨੀਂਹ ਰੱਖੀ। ਹਿੰਦੂਤਵ ਦੇ ਬਾਨੀ ਆਗੂਆਂ ਨੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਵਤਨ ਪ੍ਰਤੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕੀ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਦਰਅਸਲ, 'ਦੋ ਕੌਮਾਂ' ਦਾ ਸਿਧਾਂਤ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਜਿਨਾਹ ਨੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਵਰਕਰ ਨੇ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਅੱਜ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਕਿ

ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਏਕਤਾ ਵਿਚ ਪਰੋਇਆ ਹੋਇਆ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਉਲਟ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਦੋ ਰਾਸ਼ਟਰ ਹਨ, ਹਿੰਦੂ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ।'

ਇਕ ਪਾਸੇ ਹਿੰਦੂ ਫਿਰਕੂਪ੍ਰਸਤ ਅਤੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ 'ਦੋ-ਕੌਮ ਸਿਧਾਂਤ' ਰਾਹੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਅੰਦੋਲਨ ਨੂੰ ਸੱਟ ਮਾਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਸੱਚੀਆਂ ਵਤਨਪ੍ਰੇਮੀ ਤਾਕਤਾਂ ਇਕਜੁੱਟ ਭਾਰਤ ਲਈ ਲੜ ਰਹੀਆਂ ਸਨ। ਗਦਰੀ ਆਗੂ ਰਹਿਮਤ ਅਲੀ, ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਬਰਕਤਉੱਲਾ, ਖਿਲਾਫਤ ਲਹਿਰ ਤੋਂ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਬਣੇ ਇਨਕਲਾਬੀਆਂ ਅਤੇ ਕਾਕੋਰੀ ਕਾਂਡ ਦੇ ਸ਼ਹੀਦ ਅਸ਼ਫਾਕਉੱਲਾ ਖਾਨ ਵਰਗਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨਦਾਰ ਵਿਰਾਸਤ ਸੀ। ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨਫਰੰਸ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਪਾਟਕਪਾਉ ਸਿਆਸਤ ਵਿਰੁੱਧ ਵਿਸ਼ਾਲ ਆਧਾਰ ਵਾਲਾ ਅੰਦੋਲਨ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਆਲ ਪਾਰਟੀਜ਼ ਸੀਆ ਕਾਨਫਰੰਸ ਅਤੇ ਹੋਰ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਅਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਹੋਰ ਉੱਘੇ ਇਸਲਾਮਿਕ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਮਿਲ ਕੇ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਮਸ਼ਹੂਰ ਵਿਦਵਾਨ, ਸਾਹਿਤਕਾਰ ਅਤੇ ਸ਼ਾਇਰ ਮੌਲਾਨਾ ਹਸਰਤ ਮੋਹਾਨੀ, ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਕਾਂਗਰਸੀ ਆਗੂ ਡਾ. ਮੁਖਤਾਰ ਅਹਿਮਦ ਅੰਸਾਰੀ ਜਿਸ ਨੇ ਮੌਲਾਨਾ ਮਹਮੂਦੁਲ ਹਸਨ, ਹਕੀਮ ਅਜਮਲ ਖਾਨ, ਅਬਦੁੱਲ ਮਜੀਦ ਖਵਾਜਾ ਅਤੇ ਮੌਲਾਨਾ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਧਰਮ ਨਿਰਪੇਖ ਅਤੇ ਮਿਲੀਜ਼ਲੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਉੱਪਰ ਆਧਾਰਤ ਮੁਸਲਿਮ ਤਾਲੀਮੀ ਸੰਸਥਾ ਜਾਮੀਆ ਮਿਲੀਆ ਇਸਲਾਮੀਆ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕੀਤੀ ਜੋ 'ਦੋ-ਕੌਮ ਨਜ਼ਰੀਏ' ਨੂੰ ਨਾਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਨ ਦੀ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ ਇੱਛਾ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ, 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ: ਦਿ ਪ੍ਰਾਬਲਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਸ਼ੌਕਤਉੱਲਾ ਅੰਸਾਰੀ, ਖਾਨ ਅਬਦੁੱਲ ਗੱਫਾਰ ਖਾਨ ਉਰਫ ਸਰਹੱਦੀ ਗਾਂਧੀ, ਉੱਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਈਦ ਅਬਦੁੱਲਾ ਬਰੇਲਵੀ, ਸਿੱਖਿਆ ਦੇ ਖੇਤਰ 'ਚ ਚੋਖਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਵਾਲੇ ਐਡਵੋਕੇਟ ਅਬਦੁੱਲ ਮਜੀਦ ਖਵਾਜਾ, ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦੇ ਸੰਸਥਾਪਕ ਸ਼ੇਖ ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦੁੱਲਾ, ਜਮੀਅਤ ਉਲਮਾ-ਏ-ਹਿੰਦ (ਅਰਗੇਨਾਈਜ਼ੇਸ਼ਨ ਆਫ ਇੰਡੀਅਨ ਇਸਲਾਮਿਕ ਸਕਾਲਰਜ਼) ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਮੁਸਲਿਮ ਵਿਦਵਾਨ ਮੌਲਾਨਾ ਮਹਿਮੂਦ ਹਸਨ ਦੇਬਬੰਦੀ, ਮੌਲਾਨਾ ਸਈਦ ਹੁਸੈਨ ਅਹਿਮਦ ਮਦਨੀ, ਮੌਲਾਨਾ ਅਹਿਮਦ ਸਈਦ ਦੇਹਲਵੀ, ਮੁਫਤੀ ਕਿਫਾਇਤਉੱਲਾ ਦੇਹਲਵੀ, ਮੁਫਤੀ ਮੁਹੰਮਦ ਨਈਮ ਲੁਧਿਆਣਵੀ, ਮੌਲਾਨਾ ਅਹਿਮਦ ਅਲੀ ਲਾਹੌਰੀ, ਮੌਲਾਨਾ ਬਸੀਰ ਅਹਿਮਦ ਭੱਟ, ਮੌਲਾਨਾ ਸਈਦ ਗੁਲ ਬਾਦਸ਼ਾਹ, ਮੌਲਾਨਾ ਹਿਫਜ਼ੁਰਰਹਿਮਾਨ ਸਿਓਰਾਰਵੀ, ਮੌਲਾਨਾ ਅਬਦੁੱਲ ਬਾਰੀ ਫਿਰੰਗੀ ਮਹਲੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ, ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸ਼ਰਫ ਵਰਗ (ਉੱਚ ਜਾਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ) ਦੇ ਜਾਤਪਾਤੀ ਦਾਬੇ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਦਸਤਕਾਰਾਂ, ਕਾਰੀਗਰਾਂ, ਬੁਣਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਰਤੀਆਂ ਦੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਆਲ ਇੰਡੀਆ ਮੋਮਿਨ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜਿਸ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਜ਼ਹੀਰੂਦੀਨ ਸਨ, ਲੋਕ ਆਧਾਰ ਵਾਲੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮਜਲਿਸੇ-ਅਹਰਾਰੇ-ਇਸਲਾਮ, ਮੌਲਾਨਾ ਹਬੀਬ-ਉਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠਲਾ 'ਲੁਧਿਆਣਵੀ ਉਲਮਾ' ਨਾਂ ਦਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦਾ ਗਰੁੱਪ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਮਕਬੂਲ ਬੁਲਾਰੇ ਅਤਾਉੱਲਾ ਬੁਖਾਰੀ, ਕ੍ਰਿਸ਼ਕ ਪਰਜਾ ਪਾਰਟੀ ਬੰਗਾਲ, ਸੁੰਨੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸੁਧਾਰਵਾਦੀ-ਰੂੜੀਵਾਦੀ ਸੰਪਰਦਾਇ ਅਹਲੇ-ਹਦੀਸ, ਅੰਜੁਮਨੇ-ਵਤਨ (ਬਲੂਚਿਸਤਾਨ) ਜਿਸ ਦੇ ਆਗੂ ਖਾਨ ਅਬਦੁੱਸਮਦ ਖਾਨ ਉਰਫ ਬਲੂਚੀ ਗਾਂਧੀ ਸਨ, ਦੱਖਣੀ ਭਾਰਤ 'ਚ ਸਾਊਥ ਇੰਡੀਅਨ ਐਂਟੀ-ਸੈਪਰੇਸ਼ਨ ਕਾਨਫਰੰਸ, ਮਾਲਾਬਾਰ ਦੇ ਮੁਸਲਿਮ ਆਗੂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਬਦੁਰ-ਰਹਿਮਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਈ. ਮੁਈਦੁ ਮੌਲਵੀ। ਇਹ ਉਹ ਉੱਘੀਆਂ ਸ਼ਖਸੀਅਤਾਂ ਅਤੇ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਸਨ ਜੋ ਸਾਂਝੀ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤੀ ਵਾਲੇ ਭਾਰਤ ਦਾ ਝੰਡਾ ਬੁਲੰਦ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੰਡਣ ਦੇ ਸਖਤ ਖਿਲਾਫ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਸੰਵਾਦ ਰਚਾਉ ਲਿਖਤਾਂ, ਭਾਸ਼ਣਾਂ, ਸ਼ਾਇਰੀ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਾਹਿਤਕ ਮਾਧਿਅਮਾਂ, ਕਾਨਫਰੰਸਾਂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਮੁਹਿੰਮਾਂ ਰਾਹੀਂ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੇ 'ਦੋ-ਕੌਮ ਨਜ਼ਰੀਏ' ਦਾ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕੀਤਾ।

ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ 'ਚ ਸਿਰਕੱਢ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਸੁਮਰੋ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਕਦੇ ਜ਼ਿਕਰ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਉਹ ਵੱਡੇ ਜਗੀਰਦਾਰ-ਠੇਕੇਦਾਰ ਸਿੰਧੀ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚੋਂ ਸੀ। ਉਹ 1926 'ਚ ਬੰਬਈ ਵਿਧਾਨ ਪ੍ਰੀਸ਼ਦ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ 1934 ਵਿਚ ਸਿੰਧ ਪੀਪਲਜ਼ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਈ ਜੋ ਬਾਅਦ ਵਿਚ 'ਇਤਿਹਾਦ' (ਯਾਨੀ ਏਕਤਾ) ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਨਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੀ ਗਈ। ਉਹ ਦੋ ਵਾਰ ਸਿੰਧ ਦੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ (ਉਸ ਵਕਤ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ) ਬਣੇ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ 23 ਮਾਰਚ 1938 ਤੋਂ 18 ਅਪਰੈਲ 1940 ਤੱਕ ਅਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰ 7 ਮਾਰਚ 1941 ਤੋਂ 14 ਅਕਤੂਬਰ 1942 ਤੱਕ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀਆਂ ਜਾਬਰ ਨੀਤੀਆਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧ 'ਚ ਅਕਤੂਬਰ 1942 'ਚ ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਵੱਲੋਂ ਖਾਨ ਬਹਾਦਰ ਅਤੇ ਆਰਡਰ ਆਫ ਦ ਬ੍ਰਿਟਿਸ਼ ਐਂਪਾਇਰ (ਓ.ਬੀ.ਈ.) ਦੇ ਖਿਤਾਬ ਮੋਤਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਬਰਖਾਸਤ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। 14 ਮਈ 1943 ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਕਾਤਲਾਂ ਕੋਲੋਂ ਉਸ ਦਾ ਕਤਲ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਹ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ ਸੀ ਅਤੇ ਕਾਤਿਲਾਂ ਦਾ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਜੱਗ ਜਾਹਿਰ ਸੀ ਪਰ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਹਕੂਮਤ ਦੀ ਮਿਲੀਭੁਗਤ ਕਾਰਨ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਹ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਿਆ ਅਤੇ ਸਾਜ਼ਿਸ਼ਘਾਤੇ ਬਰੀ ਹੋ ਗਏ।

ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਨੇ ਜਿਨਾਹ ਦੇ 'ਦੋ-ਕੌਮ ਨਜ਼ਰੀਏ' ਦਾ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਅਤੇ ਜਮੀਨੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਡੱਟ ਕੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਦਿਆਂ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਦੀ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਵਿਰੁੱਧ ਪੂਰੇ ਮੁਲਕ 'ਚ ਦੇਸ਼ਪ੍ਰੇਮੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ, ਖਾਸ ਕਰਕੇ ਪਿਛੜੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਨੂੰ 'ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਦੇ ਝੰਡੇ ਹੇਠ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤਾ। ਇਹ ਜਥੇਬੰਦੀ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਅਤੇ ਇੰਡੀਅਨ ਨੈਸ਼ਨਲ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਪਛਾਣ ਰੱਖਦੀ ਸੀ। ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਵੱਲੋਂ 23 ਮਾਰਚ 1940 ਨੂੰ 'ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦਾ ਮਤਾ' ਪਾਸ ਕੀਤੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਵੱਲੋਂ 27 ਤੋਂ 30 ਅਪਰੈਲ ਤੱਕ ਦਿੱਲੀ ਵਿਚ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਜਥੇਬੰਦ ਕੀਤੀ ਗਈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਦੇ ਹਰ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਲੱਗਭੱਗ 1400 ਨੁਮਾਇੰਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹੋਏ। ਕੰਮਾਂ ਦੀ ਭਰਮਾਰ, ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਹਿੱਸੇਦਾਰੀ ਅਤੇ ਅਪਾਰ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਕਾਨਫਰੰਸ ਦਾ ਸਮਾਂ ਇਕ ਦਿਨ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣਾ ਪਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਪਿਛੜੀ ਜਾਤੀਆਂ ਅਤੇ ਕੰਮਕਾਜੀ ਵਰਗ ਦੀਆਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀ ਕਾਨਫਰੰਸ ਸੀ। ਕਾਨਫਰੰਸ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਪੱਖੀ ਬਰਤਾਨਵੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੂੰ ਵੀ ਮੰਨਣਾ ਪਿਆ ਕਿ 'ਆਜ਼ਾਦ ਮੁਸਲਿਮ ਕਾਨਫਰੰਸ' ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਭਰੋਸੇਯੋਗ ਨੁਮਾਇੰਦਾ ਹੈ। 5 ਹਜ਼ਾਰ ਔਰਤਾਂ ਸਮੇਤ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਵਾਲਾ ਪੰਡਾਲ ਵਿਸ਼ਾਲ ਇਕੱਠ ਅੱਗੇ ਛੋਟਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਤੇ ਪੰਡਾਲ ਹੋਰ ਵਧਾਉਣਾ ਪਿਆ। ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨੇ ਅੰਦਾਜ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਵੀ 26 ਅਪਰੈਲ ਨੂੰ ਕੱਢੇ ਗਏ ਵਿਸ਼ਾਲ ਜਲੂਸ ਵਿਚ 50 ਹਜ਼ਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨ ਸ਼ਾਮਿਲ ਸਨ। ਮੁਸਲਿਮ ਲੀਗ ਨੇ ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਨੂੰ ਕਾਲੇ ਝੰਡੇ ਦਿਖਾਉਣ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਬਣਾਈ ਸੀ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਅਵਾਮ ਦਾ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦੇਖ ਕੇ ਲੀਗੀਆਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਇਰਾਦਾ ਤਿਆਗਣਾ ਪਿਆ। ਇਸ ਮੌਕੇ ਅੱਲਾ ਬਖਸ਼ ਨੇ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ- 'ਕੋਈ ਵੱਖਰਾ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਇਲਾਕਾ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਪੂਰਾ ਭਾਰਤ ਦੇਸ਼ ਭਾਰਤੀ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀ ਮਾਂ-ਭੂਮੀ ਹੈ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੰਦੂ ਜਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਮਾਦਰੇ-ਵਤਨ ਦੇ ਇਕ ਇੱਕ ਹਿੱਸੇ ਤੋਂ ਵੀ ਜੁਦਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਪੂਰਾ ਭਾਰਤ ਸਾਡੀ ਮਾਂ-ਭੂਮੀ ਹੈ ਅਤੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਹੋਰ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਹਮਸਫਰ ਰਹੇ ਹਾਂ।'

ਇਤਿਹਾਸਕ ਤੱਥ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਹਿੰਦੂਤਵ ਬ੍ਰਿਗੇਡ ਦਾ ਦੇਸ਼ਭਗਤੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਕਿੰਨਾ ਬੂਠਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਮੁਸਲਮਾਨ ਭਾਈਚਾਰੇ ਦੀ ਵਫ਼ਾਦਾਰੀ ਨੂੰ ਉਹ ਸ਼ੱਕੀ ਕਰਾਰ ਦੇ ਕੇ ਭੰਡਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਤਨਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਬੁਨਿਆਦ ਕਿੰਨੀ ਪੱਕੀ ਹੈ ਅਤੇ ਵਤਨਪ੍ਰੇਮ ਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਾਨਮੱਤੀ ਹੈ।

ਬਾਜ਼ੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ: ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ

ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਨੂੰ ਸੁਰਮਾ ਪਾਉਣਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ ਤੇ ਮਟਕਾਉਣਾ ਵੀ ਆਉਂਦਾ। ਅਸਤਰ ਐਸਾ ਕਿ ਅਧਿਆਨੀ ਦੀ ਦੁਆਨੀ, ਦੁਆਨੀ ਦੀ ਦੁਆਨੀ ਤੇ ਦੁਆਨੀ ਦੀ ਅਠਿਆਨੀ ਬਣਾ ਕੇ ਚਲਾ ਸਕਦਾ। ਹੋ ਸਕਦੇ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਗਾਰਗੀ ਨੂੰ ਵੀ ਮਾਤ ਪਾ ਜਾਵੇ। ਐਪਰ ਵੇਖਣ ਨੂੰ ਐਨਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਜਿੰਨਾ ਹੈਗਾ। ਉਹ ਨਿੰਦਰ ਕੱਦ ਦਾ ਕੱਦਾਵਰ ਲੇਖਕ ਹੈ। ਕੱਦ ਸਵਾ ਪੰਜ ਫੁੱਟ, ਉਮਰ ਪੰਜਾਲੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਘੱਟ, ਪਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਾ ਚੁੱਕੇ ਪੰਜਾਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ। ਤੱਕਤ ਦੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਉਸ ਨੂੰ ਬਿਨਾ ਲਈਏ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਉਹਦੀਆਂ ਤੇ ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੀ ਬੋਰੀ ਪਰ ਲਈਏ ਤਾਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਵਾਲਾ ਪਾਸਾ ਭਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਹੈਰਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਹਦੀ ਲੇਖਣੀ ਦੀਆਂ ਸਪਰਿੰਟਾਂ ਵੇਖ ਕੇ। ਡਰ ਲੱਗਦੇ ਕਿਤੇ ਸਾਹੋ-ਸਾਹ ਹੋਇਆ ਡਿੰਗ ਈ ਨਾ ਪਵੇ?

ਉਸ ਨੇ ਸੱਤਵੀਂ-ਅੱਠਵੀਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ, ਹੱਟੀ ਕਰਦਿਆਂ, ਕਾਗਜ਼ਾਂ-ਕਪੀਆਂ ਤੇ ਵਹੀ ਉੱਤੇ ਲਿਖਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦਾ ਚੇਲਾ ਬਣ ਕੇ ਤੁੰਬੀ ਵਜਾਉਣ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦਾ ਬੋਹਲ ਵੀ ਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਮਸਾਂ ਦਸਵੀਂ ਤਕ ਪੜ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਉੱਤੇ ਹੁਣ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ 'ਚ ਐੱਮ ਫਿੱਲੋ ਤੇ ਪੀਐੱਚ ਡੀਆਂ ਹੋ ਰਹੀਆਂ। ਸਾਲ 'ਚ ਇਕ ਦੋ ਨਹੀਂ ਚਾਰ-ਚਾਰ ਪੁਸਤਕਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਆ ਰਿਹਾ। ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ, ਜੀਵਨੀਆਂ, ਸਫ਼ਰਨਾਮੇ, ਰੇਡੀਓਨਾਮੇ, ਟੀਵੀਨਾਮੇ, ਰੇਖਾ ਚਿੱਤਰ, ਲਲਿਤ ਨਿਬੰਧ, ਯਾਦਾਂ, ਡਾਇਰੀਆਂ, ਮੁਲਕਾਤਾਂ, ਅਖ਼ਬਾਰਾਂ ਰਸਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਥਾਈ ਕਾਲਮ ਤੇ ਫੁਟਕਲ ਰਚਨਾਵਾਂ। ਵਿਚੇ 'ਪਿੰਡ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ' ਤੇ 'ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ'। ਉਸ ਨੇ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਤੇ ਵੱਡੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਅਦਾਰਿਆਂ ਲਈ ਕੁਝ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਵੀ ਕੀਤਾ। ਉਹਦੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਅਨੁਵਾਦ ਵੀ ਹੋਏ ਤੇ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਵੀ ਮਿਲੇ। ਦਰਜਨਾਂ ਆਈਏਐੱਸ ਤੇ ਆਈਪੀਐੱਸ ਅਫਸਰ ਉਹਦੇ ਜਾਣੂੰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਚੰਗੇ ਯਾਰ ਬੋਲੀ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਉਹ ਸਿਫ਼ਾਰਸ਼ੀ ਠੱਗੀਆਂ ਮਾਰਨ ਰਾਹ ਪੈ ਗਿਆ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਡਾਹੀ ਨੀ ਦੇਣੀ! ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਕਦੇ 'ਚਾਚਾ' ਕਦੇ 'ਤਾਇਆ' ਕਹਿ ਕੇ ਛੇੜੜ ਨਹੀਂ ਹਟਦਾ। ਤਾਇਆ ਵੀ ਫੇਰ ਭਤੀਜੇ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਨਾ ਛੇੜੇ? ਤਿੱਖੀ ਤੋਰੇ ਤੋਰ ਕੇ ਚਾਲੋਂ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕੱਢੇ? ਪਿੰਡੋਂ ਭਾਵੇਂ ਪਿੰਟਦਾ ਈ ਫਿਰੇ, ਮੁੜ ਕੇ ਤਾਏ ਨਾਲ ਨੀ ਤੁਰਨਾ!

ਨਿੰਦਰ ਦੇ ਕਈ ਨੇੜੂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਜੁਗਤੀ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਪਰ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਜੁਗਤੀ' ਸਮਝਦਾਂ। ਜੁਗਤੀ ਲੇਖਕ, ਪੱਤਰਕਾਰ, ਕਾਲਮਨਵੀਸ, ਰੇਡੀਓਕਾਰ ਤੇ ਤੁੰਬੀਕਾਰ ਯਾਨੀ ਫਾਈਵ ਇਨ ਵਨ ਹੈ। ਮਿਲਾਪਤਾ ਵੀ ਹੈ ਤੇ ਟੁੱਟ-ਪੈਣਾ ਵੀ। ਨਾ ਹੁੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿੰਟ ਲੱਗਦੇ ਨਾ ਮੰਨਦੇ ਨੂੰ ਮਿੰਟ। ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਉਹਦਾ ਵਾਹਵਾ ਵਾਹ ਰਿਹਾ। ਕੈਨੇਡਾ ਵਿਚ ਵੀ ਤੇ ਪੰਜਾਬ 'ਚ ਵੀ ਮਿਲਦਾ-ਗਿਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ। ਫੋਨ 'ਤੇ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਕੱਢਦਾ ਕਹਿੰਦਿਆਂ ਕਹਾਉਂਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਸਾਂਗਾਂ ਲਾਉਂਦਾ। ਫਿਲਹਾਲ ਵਾਲੇ ਗੁਰਬਚਨ ਦੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਬਖਸ਼ਦਾ ਕਜ਼ਾਕ ਨੂੰ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਤੁੰਬੀ ਦੀ ਤੁਣ-ਤੁਣ ਨਾਲ ਬੋਝਾ ਭਰਨਾ ਜਾਣਦਾ। ਬੋਝਾ ਭਰ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਘਿਲ ਬਿੱਲੀਆਂ ਵੀ ਬੁਲਾਉਂਦੇ!

ਉਹਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਗਦੀ 'ਵਾ ਵਰਗੀ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੇਗ ਨਾਲ ਹੀ ਖਿੱਚੀ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਵਾਰ ਉਹਦੀ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤ 'ਚ ਆਇਆ ਮੁੜ ਕੇ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲ ਸਕਿਆ। ਜਿਸ ਚਾਲ ਨਾਲ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪਾ ਰਿਹੀ, ਲੱਗਦੇ ਸੈਂਕੜਾ ਮਾਰਨ ਦਾ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜੇਗਾ। ਚੋਕੇ ਛਿੱਕੇ ਜੁ ਲਾਉਂਦਾ ਹੋਇਆ! ਉਹ ਸਾਥੋਂ ਪਿੰਡੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਨਿਕਲ ਗਿਐ। ਆਪਣੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ 'ਤੇ ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਬਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਟਿੱਪਣੀਆਂ ਛਪਵਾਉਂਦਾ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਸੁਪਰੀਮ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰ ਜਸਟਿਸ ਜੀ ਐਸ ਸਿੰਘਵੀ, ਦਿੱਲੀ ਹਾਈ ਕੋਰਟ ਦੇ ਰਿਟਾਇਰ ਜਸਟਿਸ ਰਾਜਿੰਦਰ ਸੱਚਰ, ਰਿਟਾਇਰ ਜਸਟਿਸ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬੈਂਸ, ਰਿਟਾਇਰ ਜਸਟਿਸ ਮੈਡਮ ਐੱਚ ਕੇ ਸੰਧੂ, ਚਾਂਸਲਰ ਡਾ. ਸਰਦਾਰ ਸਿੰਘ ਜੋਹਲ, ਸਾਬਕਾ ਚੋਣ ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਡਾ. ਮਨੋਹਰ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਸੀਬੀਆਈ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਡਾਇਰੈਕਟਰ ਜੋਗਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਤੇ ਸਾਬਕਾ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ। ਜਗਦੇਵ ਸਿੰਘ ਜੱਸੋਵਾਲ, ਨਾਵਲਕਾਰ ਗੁਰਦਿਆਲ ਸਿੰਘ, ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ ਭੁੱਲਰ ਤੇ ਹਮਾ ਤੁਮਾ ਨੇ ਤਾਂ

ਉਹਦੇ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਉਹਦੀ ਵਾਰਤਕ ਬਾਰੇ 'ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ' ਪੁਸਤਕ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਰਵਰਕ ਉੱਤੇ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ ਤੇ ਸੁਰਜੀਤ ਪਾਤਰ ਦੇ ਕਥਨ ਛਾਪੇ ਹਨ। ਸੰਧੂ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: ਨਿੰਦਰ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਇਕ ਅਨੂਠੀ ਖਿੱਚ ਹੈ। ਪੜ੍ਹਨ ਬੈਠ ਗਏ ਹੋ ਤਾਂ ਫਿਰ ਜਾਓਗੇ ਕਿੱਥੇ? ਉਹਦੀ ਲਿਖਤ ਤੁਹਾਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਬਹਿ ਜਾਵੇਗੀ। ਜਾਪੇਗਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਕੋਈ ਡਾਢਾ ਪਿਆਰਾ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਹ ਗੱਲ 'ਚੋਂ ਗੱਲ ਕੱਢੀ ਤੁਰਿਆ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਉਹਦੇ ਬੋਲਾਂ ਦੇ ਕੀਲੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਤੁਰੀ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਉਹ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸੋਚਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਅਗਲੇ ਪਲ ਹੀ ਕੁਤਕਤਾਰੀਆਂ ਵੀ ਕਰਨ

ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਮੁਸਕਰਾਂਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡਾ ਰਹਿੰਦਾ ਬਣਿਆ ਵੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਨੂੰ ਹਸਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਗਲੀਆਂ ਸਤਰਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਐਸੀ ਝਾਕੀ ਸਿਰਜਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਸਿੱਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਰੱਜੇ-ਰੱਜੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕਦੇ ਬੈਚੈਨ ਤੇ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਵੀ। ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ ਤੇ ਕਦੇ ਬਹੁਤ ਉਦਾਸ ਵੀ। ਇਹੋ ਹੀ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਰਚਨਾ ਦੀ ਚੰਗੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪਾਤਰ ਨੇ ਲਿਖਿਆ: ਜਦੋਂ ਕਦੀ ਮੈਂ ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਪੜ੍ਹਦਾ ਹਾਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਦੀ ਬੇਬਾਕੀ, ਉਸ ਦੀ ਮਾਸੂਮੀਅਤ, ਵਿਅੰਗ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚਲਾ ਵਿਨੋਦੀਪਣ ਬਹੁਤ ਚੰਗਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਨੇੜਿਓਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਨੇੜੋਂ ਵੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਕ ਅਜਿਹੇ ਕੋਨ ਤੋਂ ਵੇਖਿਆ ਹੈ, ਜਿਥੋਂ ਵੇਖਣਾ ਤਥਾਕਥਿਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਨਿੰਦਰ ਨੇ 'ਕੁਛ ਨਹੀਂ' ਬਣ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਤਮਾਸ਼ਾ ਵੇਖਿਆ, ਜੋ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ 'ਬਹੁਤ ਕੁਛ' ਸਮਝਦੇ ਸਨ। ਨਿੰਦਰ ਦਾ ਇਹ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਬਿੰਦੂ ਉਸ ਦੀ ਵਾਰਤਕ ਨੂੰ ਇਕ ਵੱਖਰੀ ਸਾਰਥਿਕਤਾ ਤੇ ਨਿਆਰਪਣ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਸਵੈ-ਜੀਵਨੀ 'ਮੈਂ ਸਾਂ ਜੱਜ ਦਾ ਅਰਦਲੀ' ਬਹੁਤ ਮਕਬੂਲ ਹੋਈ ਸੀ। ਨਿੰਦਰ ਦੀਆਂ ਵਾਕਫ਼ੀਆਂ ਤੇ ਲਿਹਾਜ਼ਦਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘੇਰਾ ਰੰਗ-ਬਿਰੰਗਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਵਾਰਤਕਕਾਰਾਂ ਦੀ ਬੇਹੱਦ ਲੋੜ ਹੈ। ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਹੈ ਕਿ ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ ਆਪਣੀ ਪ੍ਰੀਤਭਾ ਨੂੰ, ਮਿਹਨਤ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਅਨੁਭਵ ਨਾਲ ਹੋਰ ਚਮਕਾਵੇ ਤੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਵਾਰਤਕਾਰ ਬਣੇ। ਇਹ ਮੇਰੀ ਇੱਛਾ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਸ ਵੀ।

ਬਹੁਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਕਲਪੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਪਿੱਟੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਪਈ ਅਸੀਂ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਵਿਚ ਲਿਖਦੇ-ਲਿਖਦੇ ਲੁੱਟੇ ਗਏ, ਪੱਟੇ ਗਏ! ਪਰ ਨਿੰਦਰ ਕਲਮ ਵਾਹ ਕੇ ਤੇ ਤੁੰਬੀ ਟੁਣਕਾਅ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਗੁਜ਼ਾਰਾ ਸੋਹਣਾ ਤੋਰੀ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਉਹਨੇ ਘਰ ਵੀ ਕੱਚੇ ਤੋਂ ਪੱਕਾ ਬਣਾ ਲਿਐ। ਉਹ ਗਾਰਗੀ ਪਿੰਡੋਂ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਸਫਲ ਸੇਲਜ਼ਮੈਨ ਸਾਬਤ ਹੋ ਰਿਹਾ। ਤੇ ਤਾਂ 2001 ਤੋਂ ਹਵਾਈ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਦਾ ਸਵਾਰ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਉਹਦੇ ਸੈਂਕੜੇ ਪਾਠਕ/ਪ੍ਰੇਮੀ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਾਂ ਉੱਤੇ ਉਹ ਉਡਿਆ ਫਿਰਦਾ। ਜਮਾਤਾਂ ਭਾਵੇਂ

ਘੱਟ ਪੜ੍ਹ ਸਕਿਆ ਪਰ ਧੱਕੇ-ਧੋੜੇ ਖਾਂਦਾ ਗੁੜੁ ਬਹੁਤ ਗਿਐ। ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਰਤਕ ਦੀ ਦੌੜ ਦਾ ਮਿਲਖਾ ਸਿੰਘ ਸਮਝਦਾਂ। ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦਾ ਕਾਲਮ 'ਬਾਵਾ ਬੋਲਦਾ ਹੈ' ਬੜਾ ਚੱਲਿਆ, ਹੁਣ 'ਸਿਆਸੀ ਝਰੋਖਾ' ਚੱਲ ਪਿਐ। ਇਨ੍ਹੀ ਦਿਨੀਂ ਉਹਦੀ 55ਵੀਂ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਈ ਹੈ। ਇਹ ਸਤਰਾਂ ਛਪਣ ਤਕ ਹੋ ਸਕਦੇ 56ਵੀਂ ਵੀ ਛਪ ਜਾਵੇ! ਦਸ ਬਾਰਾਂ ਐਡੀਸ਼ਨਾਂ ਛਪੀ 'ਮੈਂ ਸਾਂ ਜੱਜ ਦਾ ਅਰਦਲੀ' ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਜਦ ਕਿ 'ਕਾਲੇ ਕੋਟ ਦਾ ਦਰਦ' ਵਿਚ ਜੱਜਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦਾ ਦਰਦ ਦੱਸਿਆ।

ਨਿੰਦਰ ਫਰੀਦਕੋਟ ਨੇੜਲੇ ਰੇਤਲੇ ਪਿੰਡ ਘੁਗਿਆਣੇ ਵਿਚ 15 ਮਾਰਚ 1978 ਨੂੰ ਕਿਸਾਨ/ਹਟਵਾਈਏ ਰੋਸ਼ਨ ਲਾਲ ਦੇ ਘਰ ਮਾਤਾ ਰੂਪ ਰਾਣੀ ਦੀ ਕੁੱਖੋਂ ਜੰਮਿਆ। ਬਚਪਨ ਤੰਗੀ ਤੁਰਸੀ

ਮੁਨਸਿਫਾਂ ਦਾ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਿੱਤਾ। ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੀ ਪੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੈਥੋਂ ਅਰਦਲਪੁਣਾ ਛੁਡਵਾਇਆ ਤੇ ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਤੁਰ ਪਿਆ। ਸੱਚੀ-ਮੁੱਚੀ ਅੱਜ ਉਹ ਲੋਕ ਮੈਨੂੰ ਰਹਿ-ਰਹਿ ਕੇ ਯਾਦ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਬਾਵਾ ਮੈਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰਦੀਆਂ ਨੇ, ਜਿਥੇ ਕਦੀ ਮੈਂ ਅਦਾਲਤਾਂ ਦੇ ਬੁਗਿਆਂ ਮੂਹਰੇ ਖਲੋ ਕੇ 'ਫਲਾਣਾ ਬਨਾਮ ਫਲਾਣਾ ਹਾਜ਼ਰ ਹੋ' ਦੀਆਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਿਆ ਕਰਦਾ ਸਾਂ। ਇਕ ਰਾਤ ਚੌਕੀਦਾਰ ਬਣ ਕੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦਿਆਂ ਸਹਿਮੀ ਹੋਈ ਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੂੰ ਮੋਟੇ ਡੰਡੇ ਦੀ 'ਠੱਕ-ਠੱਕ' ਵੀ ਮੈਂ ਸੁਣਾਈ ਸੀ... ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਆਵਾਰਾ ਕੁੱਤਿਆਂ ਦੀ ਬਉਂ-ਬਉਂ ਤੇ ਕਚਹਿਰੀ ਦੇ ਪਿਛਵਾੜਿਓਂ ਅੱਧੀ ਰਾਤੀਂ ਲੰਮੀ ਕੂਕ ਮਾਰ ਕੇ ਲੰਘ ਰਹੀ ਰੇਲ... ਜਾਮਣਾਂ ਦੇ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਬੈਠੇ ਉੱਲੂ ਦੀ

'ਚ ਬੀਤਿਆ। ਪਸੂ ਚਾਰੇ, ਕੱਖ ਖੋੜੇ, ਖੁਰਲੀਆਂ 'ਚ ਪੱਠ ਪਾਏ, ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਜੋੜੇ ਲਾਏ, ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਸੌਦਾ ਪੱਤਾ ਵੇਚਿਆ ਤੇ ਤੁੰਬੀ ਵਜਾਉਂਦਾ ਸੁਣਾਉਂਦਾ ਜੱਜ ਦਾ ਅਰਦਲੀ ਬਣਿਆ। ਢਾਈ ਕੁ ਸਾਲ ਅਰਦਲ 'ਚ ਰਿਹਾ। ਕਚਹਿਰੀ 'ਚ 'ਵਾਜ਼ਾਂ ਮਾਰਦਾ, ਜੱਜ ਦੀ ਮੱਝ ਦਾ ਗੋਰਾ ਕੂੜਾ ਕਰਦਾ, ਦਾਰੂ ਪੀਣੇ ਜੱਜ ਨੂੰ ਤੁੰਬੀ ਸੁਣਾਉਂਦਾ, ਕੁੱਟ ਖਾਂਦਾ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਦਾ ਅਰਦਲਪੁਣਾ ਛੁੱਟਿਆ ਤਾਂ ਪਟਿਆਲੇ ਦੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਭਾਗ ਵਿਚ ਦਿਹਾੜੀਦਾਰ ਕਾਮਾ ਜਾ ਲੱਗਾ। ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਉਥੇ ਪੰਦ ਪਿੱਟਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰ ਲੇਖਕਾਂ ਨੂੰ ਨੇੜਿਓਂ ਵੇਖਦਾ ਚਾਖਦਾ ਰਿਹਾ। ਇਉਂ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਸਾਲਾ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗਦਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ 'ਮੈਂ ਸਾਂ ਜੱਜ ਦਾ ਅਰਦਲੀ' ਪੁਸਤਕ ਲਿਖੀ ਜਿਸ ਨੇ ਉਹਦੀ ਗੁੱਠੀ ਅਸਮਾਨੇ ਚਾੜ੍ਹ ਦਿੱਤੀ। ਜੇ ਉਹ ਜੱਜ ਦਾ ਅਰਦਲੀ ਨਾ ਬਣਦਾ, ਜੇ ਉਹਨੂੰ ਕੁਲੱਕਤ ਜੱਜ ਨਾ ਮਿਲਦਾ, ਜੇ ਯਮਲੇ ਜੱਟ ਦੀ ਤੁੰਬੀ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਨਾ ਲਗਦੀ ਤਾਂ ਨਿੰਦਰ ਅੱਜ ਵੀ ਘੁਗਿਆਣੇ ਦੀ ਹੱਟੀ 'ਤੇ ਬੈਠਾ ਹੁੰਦਾ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਿੰਡ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਜਾਣਦਾ।

ਲਾਲ ਚੰਦ ਯਮਲੇ ਦਾ ਚੇਲਾ ਉਹ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਹੀ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਥੋਂ ਤੁੰਬੀ ਉਹਦੇ ਹੱਥ ਲੱਗ ਗਈ ਸੀ। ਆਵਾਜ਼ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਯਮਲੇ ਵਰਗੀ ਬਰੀਕ ਸੀ। ਉਹ ਤੁੰਬੀ ਐਸੀ ਕਰਮਾਤੀ ਨਿਕਲੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਪਛੜੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਨਿੱਕੇ ਜਿਹੇ ਮੁੰਡੇ ਨੂੰ ਕੈਨੇਡਾ, ਅਮਰੀਕਾ, ਇੰਗਲੈਂਡ ਤੇ ਆਸਟ੍ਰੇਲੀਆ ਦੀਆਂ ਸੈਰਾਂ ਕਰਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਿਥੇ ਪੱਤਾਂ/ਡਾਲਰਾਂ ਨਾਲ ਬੋਝੇ ਭਰਦੇ ਗਏ। ਇਹੋ ਤੁੰਬੀ ਉਸ ਨੇ 2005 'ਚ ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਵਜਾਈ। ਮੌਕਾ ਸੀ ਮਹਾਰਾਜਾ ਰਣਜੀਤ ਸਿੰਘ ਸੈਮੀਨਾਰ। ਉਹ 16 ਸਾਲਾਂ ਦਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਉਹਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕਿਤਾਬ 'ਤੁੰਬੀ ਦੇ ਵਾਰਿਸ' ਛਪੀ। ਫਿਰ ਨਾਵਲ 'ਗੋਧਾ ਅਰਦਲੀ' ਛਪਿਆ। 2001 ਵਿਚ 'ਮੈਂ ਸਾਂ ਜੱਜ ਦਾ ਅਰਦਲੀ' ਛਪੀ ਜੋ ਵਾਰ ਵਾਰ ਛਪਦੀ ਗਈ। ਕੋਣ ਕਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬੀ ਕਿਤਾਬਾਂ ਦੇ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ? ਜੇ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕਾਂ ਦੀਆਂ ਗੱਠੀਆਂ ਕਾਹਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਘੁੰਮਦੀਆਂ? ਇਹ ਗੱਲ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਹੀ ਅਜਿਹੀਆਂ ਛਪੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਬਹੁਤੇ ਪਾਠਕ ਗਾਹਕ ਨਹੀਂ।

ਉਹਦੀ ਵਾਰਤਕ ਦਾ ਨਮੂਨਾ ਵੇਖੋ: ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕੁਰਲਾਹਟ! ਟੁੱਟੇ ਬੈਚ ਤੋਂ ਮੈਂ ਡਰ ਕੇ ਉਠਿਆ ਸਾਂ। ਡੰਡਾ ਚੌਰਾਹੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ। ਉੱਲੂ ਉਡਿਆ ਤੇ ਉਜੜੀ ਕੰਟੀਨ ਵਿਚ ਸੁਈ ਕੁੱਤੀ ਭੱਕੀ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਮੈਂ ਕਦੀ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲ ਸਕਾਂਗਾ...

ਬਾਜ਼ੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ
ਨਿੱਕਾ ਹੀ ਸਾਂ ਹਾਲੇ ਮੈਂ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਘੁਗਿਆਣੇ ਹਰੇਕ ਸਾਲ ਰਾਜਿਸਥਾਨੋਂ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਉਣ ਆਉਂਦੇ। ਉਹ ਕਈ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਆ ਜਾਂਦੇ। ਛੱਪੜ ਕੋਲ ਉਜਾੜ ਪਈ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਥਾਂ ਨੂੰ ਆ ਸੰਵਾਰਦੇ। ਟੋਏ-ਟੋਈਆਂ ਭਰਦੇ। ਅੱਕਾਂ, ਅਰਿਤਾਂ, ਘਾਹ ਤੇ ਝਾੜ ਬੂਟ ਦੀ ਵਾਧ-ਘਾਟ ਪੁੱਟ ਕੇ ਖੂਬ ਸਫ਼ਾਈ ਕਰ ਲੈਂਦੇ। ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਦੇ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਬੁੜੀਆਂ ਆਪੋ-ਆਪਣੀਆਂ ਪਥਕਣਾਂ 'ਚੋਂ ਪਾਬੀਆਂ 'ਕੱਠੀਆਂ ਕਰ ਕੇ ਇਕ ਪਾਸੇ ਵੇਰੀ ਲਾ ਦੇਂਦੀਆਂ, ਥਾਂ ਹੋਰ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ। ਜਿੰਨੇ ਦਿਨ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਠਹਿਰਦੇ ਕੁੜੀਆਂ-ਬੁੜੀਆਂ ਓਨੇ ਦਿਨ ਪਾਬੀਆਂ ਨਾ ਪਥਦੀਆਂ ਤੇ ਘਰੇ ਹੀ ਗੋਹੇ ਦੀਆਂ ਵੇਰੀਆਂ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਆਸ਼ਕ ਸਿੰਘ, ਪੀਪਾ ਖੜਕਾਉਂਦਾ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦਾ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਮੰਨਿਆ ਦੰਨਿਆ ਗੰਗੂ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਵੀ ਹੁੰਦਾ। ਆਸ਼ਕ ਸਿੰਘ ਪੀਪੇ ਉੱਤੇ ਡੰਡਾ ਮਾਰਦਾ ਤੇ ਬੋਲਦਾ, "ਭਾਈ ਫਲਾਣੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ੀ ਪੈਣੀ ਐਂ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ, ਹੁੰਮ-ਹੁੰਮਾ ਕੇ ਪਹੁੰਚਿਓ ਭਾਈ... ਸਭ ਮਾਈ-ਭਾਈ ਤੇ ਜੁਆਕ-ਜੱਲੇ... ਗੰਗੂ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਦਾ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਕਰਿਓ ਭਾਈ ਆਕੋ ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ... ਏਹਨਾਂ ਕਿਹੜਾ ਨਿੱਤ-ਨਿੱਤ ਆਉਣੈ।"

ਗੰਗੂ ਮਧਰੇ ਕੱਦ ਦਾ ਛਾਂਟਵਾਂ ਪਰ ਗੱਠੇ ਜੁੱਸੇ ਵਾਲਾ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ, ਉਦੋਂ ਉਹ ਬਜ਼ੁਰਗੀ ਵੱਲ ਵਧ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਉਹ ਅੱਜ ਕੱਲ੍ਹ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਜੁਆਨੀ ਵੇਲੇ ਤੋਂ ਆ ਰਿਹਾ ਸੀ ਹਰੇਕ ਵਰ੍ਹੇ। ਆਪਣੇ ਪੁੱਤਾਂ, ਭਤੀਜਿਆਂ ਤੇ ਭਾਣਜਿਆਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਉਂਦਾ। ਹਰ ਸਾਲ ਉਹਦੇ ਨਵੇਂ ਪੱਠੇ ਬਣੇ ਹੁੰਦੇ ਜੋ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਉਣੀ ਸਿੱਖਦੇ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦੇ। ਗੰਗੂ ਦੀ ਟੋਲੀ ਦੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਹੱਟੇ-ਕੱਟੇ, ਕਮਾਏ ਸਰੀਰਾਂ ਵਾਲੇ, ਕਾਲੇ ਰੰਗ ਦੇ, ਮੁਗਧਰਾਂ ਵਰਗੇ ਨਿੰਗਰ ਹੁੰਦੇ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿਸ਼ ਅਜੇ ਵੀ ਮੇਰੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਤੈਰਨ ਲਗਦੇ ਨੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਬਾਜ਼ੀ ਪੈਣ ਮੌਕੇ ਗੰਗੂ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਦੀ ਟੋਲੀ ਦਾ ਦਿਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਕਰਦੇ। ਉਸਨੂੰ

ਕਦੇ-ਕਦੇ ਕੋਈ ਗਹਿਣਾ ਵੀ ਪਾ ਜਾਂਦਾ। ਰੁਪਈਆਂ ਨਾਲ ਕਣਕ, ਛੋਲੇ, ਜੌਂ, ਮੂੰਗੀ, ਕੰਬਲ, ਘਿਓ, ਖੇਸ ਤੇ ਘਰ ਦੀ ਸਰ੍ਹੋਂ ਦੇ ਤੇਲ ਦੀਆਂ ਪੀਪੀਆਂ ਦਿੰਦੇ। ਗੰਗੂ ਸ਼ੁਕਰਾਨੇ ਵਜੋਂ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ। ਜਿਹੜੇ ਘਰ ਨਿੱਕ-ਸੁੱਕ ਦੇਣੇ ਖੁੰਝ ਜਾਂਦੇ, ਗੰਗੂ ਉਦੇਚਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੀਂ ਫੇਰੀ ਪਾਉਂਦਾ। ਉਹ ਲਾਲਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਸਾਰੇ ਘਰਾਂ ਬਾਬਤ ਪੂਰਾ ਪਤਾ ਸੀ ਕਿ ਕੋਣ-ਕੋਣ, ਕਿੰਨਾ-ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਬਣਦਾ ਤਣਦਾ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਜਿੰਨਾ ਵੀ ਦਿੰਦਾ, ਗੰਗੂ ਮੱਥੇ ਨੂੰ ਛੁਹਾ ਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕਰਦਾ। ਮੈਂ ਉਹਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੁ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਹੀ ਵੇਖੀਆਂ। ਉਹਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਉਹਦੇ ਜੀਦੇ ਜੀਅ ਸਦਾ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਜਦੋਂ ਉਹ ਚੜ੍ਹਾਈ ਕਰ ਗਿਆ, ਪੁੱਤ ਭਤੀਜੇ ਤੇ ਭਾਣਜੇ ਖਿੰਡ-ਪੁੰਡ ਗਏ ਤਾਂ ਬਾਜ਼ੀ ਵੀ ਮਰ ਮੁੱਕ ਗਈ। ਹੁਣ ਕਦੇ ਕਦਾਈਂ ਗੰਗੂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਪਿੰਡ ਫੇਰੀ ਮਾਰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਕ ਬੋੜੇ ਬਹੁਤ ਪੈਸੇ-ਪੈਲੇ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਵੀ ਜਿਹੜੇ ਪੁਰਾਣੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਗੰਗੂ ਨੂੰ ਜਾਣਦੇ ਸਨ। ਨਵੀਂ ਮੁੰਡੀਗਰ ਨੇ ਕੀ ਲੈਣਾ ਐਂ ਗੰਗੂ ਦੀ ਧੀ ਤੋਂ? ਸਮੇਂ ਦੇ ਰੰਗ ਹਨ ਭਾਈ, ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਲੱਦ ਗਏ। ਪੁਰਾਂ ਦੇ ਪੂਰ ਤੁਰ ਗਏ ਤੇ ਤੁਰਦੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਖੈਰ!

ਉਸ ਦਿਨ ਗੰਗੂ ਬੁੱਢਾ ਪੌੜੀ ਉਪਰ ਟੰਗੇ ਮੰਜਿਆਂ ਉੱਤੇ ਦੀ ਛਾਲ ਮਾਰਨੀ ਚਾਹ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਸਾਰਾ ਪਿੰਡ ਵੇਖ ਰਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਵੇਖੋ ਬੁੱਢੇ ਤੋਂ ਛਾਲ ਵਜਦੀ ਵੀ ਹੈ ਜਾਂ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਹਾਣੀਆਂ ਨਾਲ ਬੈਠਾ ਬੜਾ ਉਤਸੁਕ ਸਾਂ। ਗੰਗੂ ਨੇ ਛਾਲ ਲਗਾਈ, ਪਰ ਮੰਜੇ ਟੱਪ ਨਹੀਂ ਸਕਿਆ। ਉਹ ਮੰਜਿਆਂ ਨਾਲ ਹੀ ਲੁੜਕ ਗਿਆ ਤੇ ਲੋਕ ਹੱਸ ਪਏ। ਫਿਰ ਵੀ ਲੋਕ ਉਹਦਾ ਪੈਸੇ ਦੇ ਕੇ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਕਰਨ ਲੱਗੇ। ਰੁਪਈਆ-ਰੁਪਈਆ ਜਾਂ ਦੇ ਰੁਪਈਏ ਉਦੋਂ ਦੇ ਵੇਲੇ ਵਾਹਵਾ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਪੰਜਾਂ ਦਸਾਂ ਦਾ ਨੋਟ ਤਾਂ ਕੋਈ ਸਰਦਾ-ਪੁੰਜਦਾ ਵਿਰਲਾ ਸਰਦਾਰ ਜ਼ਿਮੀਂਦਾਰ ਹੀ ਦਿੰਦਾ ਸੀ। ਖੈਰ! ਗੰਗੂ ਦੇ ਭਤੀਜੇ ਨੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਚਾਚੇ ਨੇ ਇਹ ਖੇਡ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹਸਾਉਣ ਲਈ ਹੀ ਖੇਡੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਾਜ਼ੀ ਮੁੱਕੂਗੀ, ਉਦੋਂ ਚਾਚਾ ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਲਾਉਂਦਾ, ਵੇਖਦੇ ਜਾਇਓ ਤੁਸੀਂ... ਚਾਚਾ ਕਿੱਥੇ ਟਲਦਾ ਐ!

ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਸਭ ਤੋਂ ਖਤਰਨਾਕ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਵਧੇਰੇ ਖਿੱਚ ਪਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਬਹੁਤੀ ਵਾਰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਨੂੰ ਉਹਦੀ ਜਾਨ ਦਾ ਵਾਸਤਾ ਪਾ ਕੇ ਵਰਜ ਵੀ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਪਰ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਦਾ ਜੁਆਬ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸਬ ਹੈ, ਕਿੱਤਾ-ਕਰਮ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਰਸਾ ਹੈ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੈ, ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਲੱਗਾ। ਤੁਸੀਂ 'ਕੇਰਾਂ ਛਾਲ ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਲੱਗਦੀ ਵੇਖੋ। ਗੰਗੂ ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਲਾਉਂਦਾ ਤਾਂ ਲੋਕ ਏਨਾ ਮਾਣ ਸਨਮਾਨ ਕਰਦੇ ਕਿ ਗੰਗੂ ਦੀਆਂ ਸਾਲ ਭਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਬਾਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਰਾਤ ਪਿੰਡ 'ਚ ਬੱਕਰੇ-ਮੁਰਗੇ ਰਿਝਦੇ ਤੇ ਤੰਦੁਰ-ਤਵੀਆਂ ਤਪਦੇ। ਹਾਰਿਆਂ ਉੱਤੇ ਧਰੀਆਂ ਤੋੜੀਆਂ 'ਚ ਦਾਲਾਂ ਰਿਝਦੀਆਂ। ਦੁੱਧ ਦੇ ਭਰੇ ਡੋਲੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੰਭਾਲੇ ਨਾ ਜਾਂਦੇ। ਖਾਣ-ਪੀਣ ਵਾਲੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਦੀ ਖੂਬ ਟਹਿਲ ਸੇਵਾ ਹੁੰਦੀ। ਕਈ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਤੋਂ ਸੰਗਦੇ ਕਿ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇੜੀ ਨਾ ਕਹਿਣ ਤੇ ਫਿਰ ਕਿਤੇ ਦਾਨ-ਦਕਸ਼ਣਾ ਹੀ ਨਾ ਦੇ ਦੇਣ! ਸਾਲ ਮਗਰੋਂ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਦਿਨ ਪਿੰਡ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਖੂਬ ਮਨੋਰੰਜਨ ਵਾਲਾ ਦਿਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਇਸ ਦਿਨ ਦੀ ਉਦੇਚੀ ਉਡੀਕ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਦੇ ਸਿਆਣੇ ਦਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਗੰਗੂ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਤੋਂ ਸੰਨਿਆਸ ਵੀ ਸਾਡੇ ਪਿੰਡੋਂ ਹੀ ਲਿਆ ਸੀ ਤੇ ਆਖਰੀ ਵਾਰੀ ਬੁਢੇਪੇ 'ਚ ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਵੀ ਏਥੇ ਹੀ ਲਾਈ ਸੀ। ਉਹਨੂੰ ਪਿੰਡ ਦੇ ਮੁਹਤਬਰਾਂ ਨੇ ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਲਾਉਣ ਵਰਜਿਆ ਸੀ ਤੇ ਖੜਤਾ ਸਹੇੜਨ ਤੋਂ ਹਟਣ ਲਈ ਆਖਿਆ ਸੀ। ਗੰਗੂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਭਰ ਆਈਆਂ ਸਨ, "ਨਾ ਜੀ ਨਾ... ਵੇਖੀ ਜਾਊ (ਬਾਕੀ ਸਫਾਂ 21 ਤੇ)

XPressCargo

Tel.: 317-426-5410

Ext. 2001 & 2403

100% ਓਨਰ ਆਪਰੇਟਰ ਕੰਪਨੀ

Pay Every Week

Pay Single 60 Cent + Team 70 Cent

100% OWNER OPERATOR COMPANY

**IN TO MI BACK TO IN OR IN TO OH TO LOUISVILLE
KY/BOWLING KY BACK TO IN (EVERYDAY HOME)**

ਸਾਰਾ ਸਾਲ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਪੱਕੇ ਰੀਫਰ ਅਤੇ ਡਰਾਈ ਵੈਨ ਦੇ ਲੋਡ ਹਨ ਅਤੇ ਲੋਡ Same Location ਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ।

- ਫਿਊਲ ਐਡਵਾਂਸ ਤੇ ਕੋਈ ਵਾਧੂ ਚਾਰਜ ਨਹੀਂ
- ਸਾਰੇ ਲੰਪਰ ਫੀਸ ਕੰਪਨੀ ਪੇ ਕਰੇਗੀ ।
- ਟਰੱਕ ਦੀ ਲਾਇਸੈਂਸ ਪਲੇਟ
- ਟਰੱਕ ਫਿਜ਼ੀਕਲ ਡੈਮੇਜ ਇੰਸੂਰੈਂਸ
- ਟਰੱਕ ਅਤੇ ਟਰੇਲਰ ਰੈਂਟਲ ਜਾਂ ਲੀਜ਼ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ
- ਟਾਇਰਾਂ ਅਤੇ Oil Change ਤੇ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਸਕਾਉਂਟ

ਅਸੀਂ ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ ਲੋਡ ਸਟੈਗ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

CA >> IN, OH, KY, PA, MD, VA
IN >> KS, TN, WI, MI, KY, IL, GA

ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਸਾਰੀਆਂ ਲੋਕੇਸ਼ਨਾਂ ਤੋਂ ਵਾਪਸੀ ਕੈਲੀਫੋਰਨੀਆ ਤੱਕ ਪੱਕੇ ਲੋਡ ਹਨ

ਅਸੀਂ 2016 ਅਤੇ 2017 ਦੇ USED ਟਰੱਕ ਵੀ ਸੇਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ

Hiring Owner Operators and Drivers

ਸਾਡੇ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਮਾਨਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸਕੂਲ ਵਿੱਚ ਕਮਰਸ਼ੀਲ ਲਾਇਸੈਂਸ ਲਈ ਕਾਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ।

2330 Enterprise Park Dr., Indianapolis, IN 46218

Online Application @ www.xpresscargoinc.com

ਸਿੰਗਲ ਅਤੇ ਟੀਮ ਡਰਾਈਵਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਵੀਕਲੀ ਹੋਮ

ਵੇਅਰ ਹਾਊਸ ਅਤੇ 24/7 ਘੰਟੇ ਰਿਪੋਅਰ ਸ਼ਾਪ ਖੁੱਲੀ ਹੈ

ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ 'ਤੇ ਸ਼ਿਕੰਜਾ-4

ਆਲਮੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸ਼ਾਹਿਦ ਤਾਂਤਰੇ ਨੂੰ ਡਰਾਉਣ ਧਮਕਾਉਣ ਦਾ ਸਿਲਸਿਲਾ ਤੇਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਕਾਰਨ ਉਸ ਵੱਲੋਂ 'ਕਾਰਵਾਂ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਹਨ। ਉਸ ਦੀ ਇਕ ਵਿਸਤਾਰਤ ਰਿਪੋਰਟ ਦਾ ਪੰਜਾਬੀ ਰੂਪ ਸਾਂਝਾ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਸਟੇਟ ਵੱਲੋਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਜ਼ਬਾਨਬੰਦੀ ਬਾਰੇ ਰੌਂਗਟੇ ਖੜ੍ਹੇ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਸਵੀਰ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਪੇਸ਼ ਹੈ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਦੀ ਚੌਥੀ ਕਿਸ਼ਤ।

ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ 'ਚ ਵੜਦੇ ਹੀ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਲਾਲ ਚੌਕ 'ਚ ਬਣੇ ਪ੍ਰੈੱਸ ਐਨਕਲੇਵ ਦੇ ਗੇਟ ਉੱਪਰ ਨਵਾਂ ਬਣਿਆ ਪੁਲਿਸ ਬੰਕਰ ਮਹਿਮਾਨਾਂ ਦਾ ਸਵਾਗਤ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੋਟੋ ਪੱਤਰਕਾਰ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਅਹਿਮਦ ਦੀ ਯਾਦ 'ਚ ਪੱਤਰਕਾਰ ਇਸ ਨੂੰ ਮੁਸ਼ਤਾਕ ਐਨਕਲੇਵ ਕਹਿਣਾ ਪਸੰਦ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਤੰਬਰ 1995 ਵਿਚ ਪਾਰਸਲ ਬੰਬ ਹਮਲੇ ਵਿਚ ਮਾਰਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰ ਅਤੇ ਕਈ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਕੁਆਰਟਰ ਹਨ। ਕੁਝ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਤੱਕ ਇਹ ਚਾਰ ਪੀਦਿਆਂ ਸਟੋਰੀਆਂ ਸਾਂਝੀਆਂ ਕਰਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ

ਸ਼ਾਹਿਦ ਤਾਂਤਰੇ

ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਨਾਲ ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਸ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘਿਆ ਤਾਂ ਉੱਥੇ ਸਿਰਫ ਪੁਲਿਸ ਅਤੇ ਨੀਮ-ਫੋਜੀ ਦਸਤੇ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਏ। ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਪੁਲਿਸ ਦੀ ਕਾਊਂਟਰ-ਇੰਟੈਲੀਜੈਂਸ ਯੂਨਿਟ ਨੇ ਉਸ ਇਮਾਰਤ ਨੂੰ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ ਹੈ ਜੋ ਕਰੀਬ ਤਿੰਨ ਦਹਾਕਿਆਂ ਤੱਕ ਅਨੁਭਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਯੂਸਫ ਜਮੀਲ ਦਾ ਦਫਤਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਸੀ।

ਮੁਹੰਮਦ ਸਈਦ ਮਲਿਕ ਸ਼ਾਇਦ ਅੱਜ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ 'ਚ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਸਭ ਤੋਂ ਬਜ਼ਰਗ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਨ। 1960 ਦੇ ਦਹਾਕੇ 'ਚ ਉਹ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵਿਚ ਛਪਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਸਨ। ਇਸ ਪੇਸ਼ੇ ਉੱਪਰ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੰਡਤਾਂ ਦਾ ਦਬਦਬਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਆਸਤ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਕਦੇ ਵੀ ਮੁਲਕ ਦੇ ਬਾਕੀ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਾਂਗ ਆਜ਼ਾਦ ਰਹੀ ਹੈ। ਪਤਾ-ਦਰ-ਪਤਾ, ਯੁਗ-ਦਰ-ਯੁਗ, ਰਾਜ-ਦਰ-ਰਾਜ ਅਤੇ ਹਾਲਾਤ-ਦਰ-ਹਾਲਾਤ, ਅਸੀਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਪਾਬੰਦੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕੀਤਾ ਹੈ।" ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ 1948 'ਚ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣੇ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹੀ ਤੋਂ ਲੋਕਤੰਤਰ ਵੱਲ ਵਧਿਆ ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰੈੱਸ ਨੇ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਬਦਲਾਵ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ। ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਤੁਸੀਂ ਸਿਰਫ ਹੁਕਮਰਾਨ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਲਿਖਣਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਜਾਂ ਫਿਰ ਤੁਹਾਨੂੰ ਭਜਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਇਹੀ ਨਿਯਮ ਸੀ।"

ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੁਤਾਬਿਕ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀ ਮੌਜੂਦਾ ਜ਼ਬਾਨਬੰਦੀ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਦੇ ਕਾਰਜਕਾਲ ਦੌਰਾਨ ਤੈਅ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ। 1953 'ਚ ਸ਼ੇਖ ਅਬਦੁੱਲਾ ਵਿਰੁੱਧ ਭਾਰਤ ਦੀ ਹਮਾਇਤ ਨਾਲ ਤਖਤਾ ਪਲਟ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਲਾਮ ਮੁਹੰਮਦ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ। ਮਲਿਕ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਕ ਵਰਤਾਰਾ ਸਾਹਮਣੇ ਆਇਆ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੁਝ ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮਾਂ ਅਤੇ ਧਮਕੀਆਂ ਤੋਂ ਨਾਬਰ ਹੋ ਕੇ ਬਹਾਦਰੀ ਨਾਲ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਨੀ ਜਾਰੀ ਰੱਖੀ, ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੇ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਹੀ ਦਿਖਾਉਣ ਲਈ ਮਜਬੂਰ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਜੋ ਦਿੱਲੀ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੀ ਸੀ... ਸਰਕਾਰ ਬਾਹਰੋਂ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਲਿਆਉਂਦੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਦੀ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਜੱਨਤ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਚੱਲ ਰਹੀ ਅਸਾਂਝੀ ਦੀ ਸੱਚਾਈ ਨੂੰ ਲੁਕੇ ਲੈਂਦੀ।" ਇਹ ਉਹ ਪਲ ਸਨ ਜਦੋਂ ਮੁੱਖ ਜਮੀਨ ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਕਸ਼ਮੀਰ

ਦਰਮਿਆਨ ਲੋਹ ਪਰਦਾ ਲਗਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ। ਇਸ ਵੰਡ ਦੇ ਆਰ-ਪਾਰ ਹਾਲਾਤ ਦੀਆਂ ਤਸਵੀਰਾਂ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਸਨ।

1980 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ, ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਵਿਰੁੱਧ ਪ੍ਰਚੰਡ ਬਗ਼ਾਵਤ ਫੁੱਟ ਪਈ। ਮਲਿਕ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ, ਭਾਰਤੀ ਸਟੇਟ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਈ ਲੜ ਰਹੇ

ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇਗੀ।"

ਧਮਕੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਪ੍ਰੈੱਸ ਉੱਪਰ ਕਿਵੇਂ ਅਸਰ ਪਾਇਆ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਇਕ ਮਿਸਾਲ 'ਗ੍ਰੇਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਹੈ। 1987 'ਚ ਖਾਤਮ ਹੋਣ ਦੀ ਚੜ੍ਹਤ ਦੇ ਦਿਨਾਂ 'ਚ

ਕਿੱਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਲਈ ਗਰੀਬੀ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਦਾ ਇੱਕੋ-ਇਕ ਤਰੀਕਾ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਮੀਡੀਆ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਸੁਤੰਤਰ ਪੋਰਟਲਾਂ ਲਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਹੈ ਜੋ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਦਿੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੈਂਸਰ ਕਰਨਾ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਇੰਨਾ ਸੌਖਾ ਨਹੀਂ। ਉਸ

ਫੋਰਸਿਜ਼ (ਸਪੈਸ਼ਲ ਪਾਵਰਜ਼) ਐਕਟ (ਅਫਸਪਾ) ਤਹਿਤ ਲੱਗਭੱਗ ਮੁਕੰਮਲ ਕਾਨੂੰਨੀ ਛੋਟ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹੋਏ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ, ਇੱਥੇ 'ਲੂ-ਲੂ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਜਾਂ 'ਆਜ਼ਾਦੀ' ਨਾਅਰੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਨਾਲ ਹੀ ਇੱਥੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਪੱਖੀ ਇੰਤਹਾਪਸੰਦ ਜਥੇਬੰਦੀ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਿਬਰੇਸ਼ਨ ਫਰੰਟ ਦੇ ਸਹਿ-ਬਾਨੀ ਮਕਬੂਲ ਭੱਟ ਦੀ ਰੰਗੀਨ ਤਸਵੀਰ ਵੀ ਬਣਾਈ ਹੋਈ ਸੀ।

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦਫਤਰ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਤੋਂ ਸਭ ਕੁਝ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਇਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਹੀ ਵੀ ਜਾਪਦਾ ਸੀ। ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦਫਤਰ ਤੋਂ ਨਿਕਲਦੇ ਵਕਤ ਇਕ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੀ.ਸੀ.ਟੀ.ਵੀ. ਕੈਮਰਿਆਂ ਦੀਆਂ ਨਜ਼ਰਾਂ ਹੇਠ ਮੈਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਨੂੰ ਮਿਟਾਏ ਜਾਣ ਦੇ ਸਬੂਤਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਿਆ ਜੋ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਨੂੰ ਫੌਜੀਕਰਨ ਨਾਲ ਖਾਮੋਸ਼ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਇਕ ਖੁੰਜੇ 'ਚ ਕੁਝ ਰਹਿ ਗਿਆ ਸੀ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਵੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਸਕਦਾ ਸੀ: "ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਮਾਰ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਸਾਨੂੰ ਹੌਸਲੇ ਨਹੀਂ ਤੋੜ ਸਕਦੇ।"

ਮੈਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਚੱਲ ਰਹੀ ਕਾਰਵਾਈ ਬਾਰੇ ਕੀ ਸੋਚਦੇ ਹਨ। ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦੌਰਾਨ ਇਕ ਦਰਜਨ ਅਧਿਕਾਰੀ ਮੇਰੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਰਨ ਲਈ ਰਾਜ਼ੀ ਤਾਂ ਹੋ ਗਏ ਪਰ ਆਫ-ਦਿ-ਰਿਕਾਰਡ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਸਿਰਾਂ ਉੱਪਰ ਲਟਕਦੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਜਾਲ ਦੇ ਵਿਰਾਟ ਆਕਾਰ ਨੂੰ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਮੇਰੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ।

30 ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਇਕ ਸੀਨੀਅਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਫੋਨਾਂ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਫੋਨ ਟੈਪ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਬਾਹਰਲੇ ਹਨ। ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਸਰਗਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਸਟੋਰੀਜ਼ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰਨ ਲਈ ਵੱਖਰਾ ਮੀਡੀਆ ਨਿਗਰਾਨੀ ਸੈੱਲ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਦਰਅਸਲ, ਸੁਤੰਤਰ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨਾਂ ਲਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਕਰਦੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਸਾਡੇ ਲਈ ਸਮੱਸਿਆ ਹਨ।"

ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਜੋ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੋਰਟਲਾਂ ਲਈ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਰਕੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸਮਾਚਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ, ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਪਰ ਕਰਤੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਉਹ ਮੁਲਕ ਦਾ ਅਕਸ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਲ ਜਜੀਰਾ, ਟੀ.ਆਰ.ਟੀ. ਵਰਲਡ, ਦਿ ਗਾਰਡੀਅਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ/ਪਾਠਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹਨ। ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੱਖਵਾਦ, ਅਤਿਵਾਦ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਧਾਰਾ 370 ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਨਾ ਕਰਨ।

ਚਾਲੀ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਇਕ ਹੋਰ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ ਘਾਟੀ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਦੇ ਅਖਬਾਰਾਂ/ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪਹਿਲੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ 'ਤੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜਿਹੜੇ ਲੋਕ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਤੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕੁਝ ਹੋਰ ਮੀਡੀਆ ਹਾਊਸਾਂ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰ ਬਾਰੇ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਸਾਡੀ ਰਾਡਾਰ 'ਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਜਾਂਚ ਦਾ ਅਮਲ ਹੈ ਅਤੇ ਅਸੀਂ ਹਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਾਂਗੇ ਜੋ ਸਾਡੀ ਰਾਡਾਰ 'ਤੇ ਹੈ। ਪੱਤਰਕਾਰ (ਬਾਕੀ ਅਗਲੇ ਸਫੇ 'ਤੇ)

2021 ਦੀਆਂ ਗਰਮੀਆਂ 'ਚ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਬਾਹਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸੁਰੱਖਿਆ ਬਲਾਂ ਅਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਖਾੜਕੂਆਂ ਦਰਮਿਆਨ ਹਥਿਆਰਬੰਦ ਟੱਕਰ ਕਵਰ ਕਰ ਰਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰ।

ਜੋ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਪੋਰਟਲਾਂ ਲਈ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਖਾਸ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤੁਰਕੀ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਮਲੇਸ਼ੀਆ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਸਥਿਤ ਸਮਾਚਾਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਲਈ, ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਖਾਸ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਅਲ ਜਜੀਰਾ, ਟੀ.ਆਰ.ਟੀ. ਵਰਲਡ, ਦਿ ਗਾਰਡੀਅਨ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੋਰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਕ/ਪਾਠਕ ਵਿਸ਼ਵਵਿਆਪੀ ਹਨ। ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਕੰਮ ਇਹ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਵੱਖਵਾਦ, ਅਤਿਵਾਦ, ਮਨੁੱਖੀ ਅਧਿਕਾਰਾਂ, ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਹਮਾਇਤ, ਧਾਰਾ 370 ਅਤੇ ਰੱਖਿਆ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਉੱਪਰ ਕੋਈ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਨਾ ਕਰਨ।

ਇੰਤਹਾਪਸੰਦ ਸਮੂਹਾਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਉੱਪਰ ਦਬਾਓ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਖਾਤਮ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਅਖਬਾਰਾਂ ਦੇ ਦਫਤਰਾਂ ਦਾ ਦੌਰਾ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕੀ ਲਿਖਣਾ ਹੈ। ਸਰਕਾਰ ਵੀ ਪਿੱਛੇ ਨਹੀਂ ਰਹੀ। ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਤੋਂ ਖਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬਲੈਕ ਆਊਟ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਹੈ; ਹਾਲਾਂਕਿ, ਦੋਵਾਂ ਪਾਸਿਆਂ ਤੋਂ ਆ ਰਹੀਆਂ ਧਮਕੀਆਂ ਨਾਲ ਦੋਹਰੇ ਦਬਾਓ ਨੇ ਮੀਡੀਆ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ੇਵਰ ਬਣਾਉਣ 'ਚ ਵੀ ਮਦਦ ਕੀਤੀ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਨਿਰਪੱਖ ਭਾਸ਼ਾ 'ਚ ਸਾਵਧਾਨੀ ਵਾਲੀ ਅਤੇ ਤਿੱਖੀ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਦੇ ਸਖਤ ਰਾਹ 'ਤੇ ਚੱਲਣਾ ਪਿਆ। ਮਲਿਕ ਨੇ ਇਹ ਵੀ ਕਿਹਾ ਕਿ 11 ਸਤੰਬਰ 2001 ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਹੋਏ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦੀ ਹਮਲਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹ ਕੇ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨ ਲੱਗੀਆਂ। ਇਸ ਦੇ ਪਹਿਲੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹੋਏ।

ਮੀਡੀਆ ਖੋਜਕਾਰ ਰਾਸ਼ਿਦ ਮਕਬੂਲ ਭੱਟ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਜਿੱਥੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਅਤੇ ਕੇਸ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਧਿਆਨ ਖਿੱਚਦੇ ਹਨ, ਉੱਥੇ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਮੀਡੀਆ ਸੈਂਸਰਸ਼ਿਪ ਅਕਸਰ ਪੇਸ਼ੇ ਦੀ ਭੁੱਖ ਕਾਰਨ ਪ੍ਰੈੱਸ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵੱਲੋਂ ਚੁੱਪ-ਚਾਪ ਚਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਿਹਾ, "ਕਸ਼ਮੀਰ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਜਗ੍ਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇੱਥੋਂ ਦਾ ਮੀਡੀਆ ਉਦਯੋਗ ਆਲਮੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਦਾ ਖੇਤਰ ਹੋਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਬਹੁਤ ਛੋਟਾ ਉਦਯੋਗ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਕੋਈ ਵਧੀਆ ਵਿਕਸਿਤ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਜਾਂ ਆਨਲਾਈਨ ਮੀਡੀਆ ਹਾਊਸ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਖਬਰਾਂ ਮੁੱਖ ਤੌਰ 'ਤੇ ਇਕੱਲੇ ਪ੍ਰਿੰਟ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਅਖਬਾਰ ਆਮਦਨ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸਰੋਤ ਵਜੋਂ ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰ ਹਨ। ਇਸਤਿਹਾਰਾਂ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਸਰੋਤ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। 1990 ਦੇ ਦਹਾਕੇ ਤੋਂ ਇਸ ਨੂੰ ਕੰਟਰੋਲ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਵਜੋਂ ਵਰਤਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸਤਿਹਾਰ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸੂਚਨਾ ਵਿਭਾਗ ਤੋਂ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਕੁਝ ਸਰਤਾਂ 'ਤੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਖਾਸ ਕਿਸਮ ਦੀ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਜਾਂ

ਸਥਾਪਿਤ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਦੀਆਂ ਕੁਝ ਸੁਤੰਤਰ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਬਣ ਗਿਆ। ਇਹ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੁਸਲਮਾਨ ਦੀ ਮਾਲਕੀਅਤ ਵਾਲਾ ਪਹਿਲਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਖਬਾਰ ਸੀ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਥਾਨਕ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ 'ਚ ਜੰਮੂ ਖੇਤਰ ਤੋਂ ਵੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਤ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਇਹ ਅਖਬਾਰ ਘਰ ਘਰ ਜਾਣਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਿਆ ਜਿਸ ਨੇ ਫੋਸਬੁੱਕ ਉੱਪਰ 20 ਲੱਖ ਤੋਂ ਵੱਧ ਲਾਈਕ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲਏ ਅਤੇ ਇਹ ਆਲਮੀ ਦਾਇਰੇ 'ਚ ਫੈਲ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਸਿਖਰ 'ਤੇ ਹੋਣ ਸਮੇਂ 'ਗ੍ਰੇਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਸੌ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਸਨ ਪਰ ਸਰਕਾਰੀ ਦਬਾਓ (ਇਸਤਿਹਾਰ ਬੰਦ ਕਰ ਦੇਣ ਅਤੇ 2019 ਵਿਚ ਐਨ.ਆਈ.ਏ. ਵੱਲੋਂ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਸੰਪਾਦਕ ਫਯਾਜ਼ ਕੁੱਲੂ ਅਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਕ ਰਸੀਦ ਮਖਦੂਮੀ ਨੂੰ ਸੰਮਨ ਭੇਜਣ) ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰ ਸੱਟ ਮਾਰੀ। ਇਸ ਵੇਲੇ ਇਸ ਕੋਲ ਸੌ ਤੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਹਨ, ਕਈ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਘੱਟ ਤਨਖਾਹਾਂ 'ਤੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਖਦੂਮੀ ਅਤੇ ਕੁੱਲੂ ਨੂੰ ਭੇਜੇ ਸੰਮਨਾਂ ਅਤੇ ਛੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਦੀ ਖਬਰ 'ਗ੍ਰੇਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਨੇ ਵੀ ਨਹੀਂ ਛਾਪੀ ਸੀ। ਛੇਤੀ ਹੀ ਕੁੱਲੂ ਨੇ ਐਡੀਟਰਜ਼ ਗਿਲਡ ਆਫ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਸੰਪਾਦਕ ਦੇ ਅਹੁਦੇ ਤੋਂ ਅਸਤੀਫਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਅਖਬਾਰ ਨੇ ਆਪਣੀ ਖਬਰਾਂ ਦੀ ਸੂਰ ਬਦਲ ਲਈ। ਸ਼ਾਹ ਅੱਬਾਸ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਹੋਰਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਫ਼ਾਪੇਮਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ, ਇਹ ਕਿਸੇ ਲਈ ਵੀ ਹੈਰਾਨੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕਿ 'ਗ੍ਰੇਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਦਾ ਉਰਦੂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ 'ਕਸ਼ਮੀਰ ਉਜਮਾ' ਉਸ ਦੇ ਖਿਲਾਫ ਜਾਂਚ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਟਰਮੀਨੇਟ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਹਲਾ ਸੀ। 'ਗ੍ਰੇਟਰ ਕਸ਼ਮੀਰ' ਨੇ ਵੀ ਯੂਸਫ ਦੀ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਸ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਆਪਣੀ ਵੈੱਬਸਾਈਟ ਤੋਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤਾ।

ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਚੰਗੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਘਾਟ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਭੱਟ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਇਸ ਕਾਰਨ ਛੋਟਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਚੰਗੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਅਤੇ ਸੰਪਾਦਕਾਂ ਨੂੰ ਗੁਜ਼ਾਰੇ ਜੋਗੀ ਤਨਖਾਹ ਵੀ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦੀ। ਇਹ ਵਿਹਾਰਕ

ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਇਸ ਨਾਲ ਉਤਸ਼ਾਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੀ ਨਵੀਂ ਪੀੜ੍ਹੀ ਪੈਦਾ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਤੇਵਰ ਸਟੇਟ ਪ੍ਰਤੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਹੈ। ਇਹ ਉਹੀ ਪੱਤਰਕਾਰ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰ ਇਸ ਵਕਤ ਕੇਸਾਂ, ਫ਼ਾਪਿਆਂ ਅਤੇ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਬਣਾ ਰਹੀ ਹੈ।... ਹੁਣ ਰਗਾਂ ਅੰਦਰ ਖੌਫ ਬਿਠਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਿਆਨਕ ਨਿਗਰਾਨੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਅਤੇ ਖੌਫ ਮਨਾਂ 'ਚ ਘਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।... ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਮੀਡੀਆ ਸਦਮੇ ਦੀ ਹਾਲਤ 'ਚ ਹੈ। ਕਈ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਮਰ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਲੱਗਦਾ ਕਿ ਪਿਛਲੇ 30 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਮੀਡੀਆ ਲਈ ਇਸ ਤੋਂ ਵਧੇਰੇ ਗੰਭੀਰ ਦੌਰ ਦੇਖਿਆ ਹੈ।"

ਜਿਹਲਮ ਕੰਢੇ ਸਥਿਤ ਸਰਕਾਰੀ ਯੂਟੂ ਟੂਰਦਰਸ਼ਨ ਦੇ ਦਫਤਰ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜੰਮੂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੀ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦਾ ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੇ ਘਾਟੀ ਵਿਚ ਅਮਨ-ਚੈਨ ਲਿਆਉਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਐਲਾਨੇ ਉਦੇਸ਼ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈ, ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਅਕਸਰ ਫ਼ਾਈਟ ਹਾਊਸ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ, ਪੁਲਿਸ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ-ਗਿੱਛ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਫੋਨ ਇੱਥੋਂ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਨੇ ਇਕ ਵਾਰ ਮੈਨੂੰ ਮਜ਼ਾਕ 'ਚ ਦੱਸਿਆ ਸੀ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਸਦਰ ਮੁਕਾਮ ਬਣਿਆ ਹੈ, ਉਦੋਂ ਤੋਂ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਚਿੱਟਾ ਰੰਗ ਸ਼ਾਂਤੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਨਿਗਰਾਨੀ ਦਾ ਪ੍ਰਤੀਕ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ।

ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦਫਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੀ ਵਿਰਾਸਤ ਭਵਨ ਦੀ ਚਾਰਦੀਵਾਰੀ ਹੁਣ ਦਸਤਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗ ਦਾ ਇੰਮਪੋਰੀਅਮ ਹੈ। ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੀਵਾਰ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀ ਚਿੱਤਰਕਾਰੀ ਨਾਲ ਢੱਕੀ ਹੋਈ ਸੀ ਜੋ ਘਾਟੀ ਦੀਆਂ ਕਈ ਰੋਜ਼ਮੇਰਾ ਦੁੱਖ-ਤਕਲੀਫ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਵਿਚ ਕੁਨਨ-ਪੌਸ਼ਪੋਰਾ ਬਾਰੇ ਨਾਅਰੇ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ। ਉੱਤਰ-ਪੱਛਮੀ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜੁੜਵੇਂ ਪਿੰਡਾਂ ਵਿਚ 1991 'ਚ ਭਾਰਤੀ ਫੌਜ ਦੇ ਜਵਾਨਾਂ ਨੇ 23 ਔਰਤਾਂ ਨਾਲ ਕਬਿਤ ਤੌਰ 'ਤੇ ਸਮੂਹਿਕ ਬਲਾਤਕਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਆਰਮਡ

ਭਾਰਤ ਦਾ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਅਤੇ ਅੜਿੱਕੇ

ਭਾਰਤ ਅੱਜ ਤੋਂ 75 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਜਦੋਂ 1947 ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਕੁੱਲ ਘਰੇਲੂ ਪੈਦਾਵਾਰ (ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ.) 2.70 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਸੀ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ 34 ਕਰੋੜ ਸੀ। ਹੁਣ 2022 ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. 236.65 ਲੱਖ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਅਤੇ ਆਬਾਦੀ 1.30 ਅਰਬ ਤੋਂ ਟੱਪ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਜਿੱਥੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਜੀ.ਡੀ.ਪੀ. 88 ਗੁਣਾ ਵਧ ਚੁੱਕੀ ਹੈ, ਉੱਥੇ ਆਬਾਦੀ ਮਹਿਜ਼ ਚੌਗੁਣੀ ਹੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੁੱਲ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬਿਹਤਰ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਹਨ, ਭਾਵੇਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਕਾਫੀ ਵਧੀ ਹੈ। ਉੱਝ, ਮੁੱਦਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਆਮਦਨ ਦੀ ਵੰਡ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ? ਜੇ ਇਹ ਵੰਡ ਕਾਫੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਮਾਮਲਾ

ਦਾ ਅੰਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਪਬਲਿਕ ਲਾਅ-480 ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਤਹਿਤ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਸਮੁੰਦਰੀ ਜਹਾਜ਼ਾਂ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਅਨਾਜ ਨਾਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦਾ ਢਿੱਡ ਭਰਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਅੱਜ ਹਾਲਤ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਭਾਰਤ ਖੁਦ ਅਨਾਜ ਦਾ ਵੱਡਾ ਬਰਾਮਦਕਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਖਰਾਬ ਮੌਸਮ (ਗਰਮੀ ਦੀ ਲਹਿਰ) ਵਰਗੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਨਜਿੱਠਣ ਲਈ ਮੁਲਕ ਕੋਲ ਅਨਾਜ ਦੇ ਭੰਡਾਰ ਭਰੇ ਹੋਏ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਇਸ ਸਾਲ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਅਮਰੀਕਾ, ਚੀਨ, ਜਪਾਨ, ਜਰਮਨੀ ਅਤੇ ਬਰਤਾਨੀਆ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਛੇਵਾਂ ਵੱਡਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਹੈ।

ਇਹ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣ ਲਈ ਕਿ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ ਨੇ ਕਿੰਨੀ ਕੁ ਤਰੱਕੀ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਇਸ ਦੀ ਚੀਨ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨੀ ਠੀਕ ਰਹੇਗੀ। ਭਾਰਤ ਅਤੇ ਚੀਨ ਹੁਣ ਰਣਨੀਤਕ ਵਿਰੋਧੀ ਹਨ। ਦੋਵਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀ ਆਬਾਦੀ ਕਰੀਬ ਇੱਕੋ ਜਿੰਨੀ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਵਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਵੀ 1940ਵਿਆਂ ਦੇ

ਨੁਕਸਾਨ ਝੱਲ ਲਵੇਗਾ ਤਾਂ ਵੀ ਵੱਡੀ ਵੰਗਾਰ ਇਹੀ ਬਣੀ ਰਹੇਗੀ ਕਿ ਚੀਨ ਤੋਂ ਬਿਹਤਰ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ!

ਚੀਨ ਦੇ ਸਨਅਤੀ ਢਾਂਚੇ ਦੀ ਡੂੰਘਾਈ ਤੇ ਗੁੰਝਲਦਾਰੀ ਦਾ ਕੋਈ ਸਾਨੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਅਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੱਕ ਨੂੰ ਵੀ ਚੀਨ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਪੁਰਜ਼ਿਆਂ 'ਤੇ ਨਿਰਭਰਤਾ ਘਟਾਉਣ ਲਈ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਫੰਡਿੰਗ ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇਣੀ ਪਈ ਹੈ। ਚੀਨ ਤੋਂ ਸੈਮੀ-ਕੰਡਕਟਰ ਚਿਪਸ ਦੀ ਲੋੜੀਂਦੀ

ਨੂੰ ਭਾਰੀ ਨੁਕਸਾਨ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਸੀ।

ਖੇਤੀ ਮੋਰਚੇ 'ਤੇ ਵੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ। ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀ ਕਾਮਿਆਂ ਦੀ ਉਤਪਾਦਕਤਾ ਘੱਟ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਪਿੰਡਾਂ ਤੋਂ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਤਲਾਸ਼ਣ ਵਾਲਿਆਂ ਦਾ ਵਹਾਅ ਲਗਾਤਾਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਅਜਿਹੀਆਂ ਵਧੀਆ ਨਾਗਰਿਕ ਸਹੂਲਤਾਂ ਉਪਲਬਧ ਨਹੀਂ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਸਿਹਤਮੰਦ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਗੁਜ਼ਾਰ ਸਕਣ।

ਇਸ ਨੇ ਨਾਲ ਹੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸ਼ਮੂਲੀਅਤ ਦੀ ਦਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਨੀਵੀਂ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅਜਿਹੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਸ਼ੁਮਾਰ ਹੈ ਜਿੱਥੇ ਔਰਤ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਭਾਗੀਦਾਰੀ ਦਰ ਸਭ ਤੋਂ ਘੱਟ ਹੈ। ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਇਹ ਬੰਗਲਾਦੇਸ਼ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ ਵਰਗੇ ਮੁਲਕਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਪੱਛੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਉਜਰਤ ਕਮਾਉਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਲਾਹੇਵੰਦ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਣਾ ਔਰਤਾਂ ਦੀ ਸਮਾਜਿਕ ਸਥਿਤੀ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਭਾਰਤ ਲਈ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਅਗਾਂਹ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਕੰਮ ਬਹੁ-ਪਸਾਰੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਅਤੇ ਵਧੇਰੇ ਸਿੱਖਿਅਤ ਕਿਰਤ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਜਿਹੇ ਕਿਰਤੀ ਆਧੁਨਿਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰ ਸਕਣ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਚਲਾ ਸਕਣ, ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਰਥਚਾਰਾ ਹੋਰ ਜ਼ਿਆਦਾ ਉਤਪਾਦਕ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕਦਾ। ਜੇ ਚੀਜ਼ ਅਸੀਂ ਦੇਖ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਹੈ ਸਮਾਜਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਖਰਚਿਆਂ ਨੂੰ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਵਧਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਪਰ ਇਸ ਲਈ ਮੌਜੂਦਾ ਦੌਰ ਵਿਚ ਮਾਲੀ ਵਸੀਲੇ ਮੌਜੂਦ ਨਹੀਂ ਹਨ।

ਇਸ ਹਾਲਾਤ ਨੂੰ ਵਿਚਾਰਦਿਆਂ ਅਸੀਂ ਇਹ ਧਾਰਨਾ ਬਣਾਈ ਹੈ ਕਿ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਸਾਡੇ ਤੋਂ ਪਿੱਛੇ ਹਨ, ਭਾਵ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਚੁੱਕੇ ਹਾਂ ਪਰ ਅਜਿਹਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਵਾਇਰਸ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰੂਪ ਲਗਾਤਾਰ ਫੈਲ ਰਹੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖੀ ਕਿਰਤ ਦਿਹਾੜੀਆਂ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਅਤੇ ਸਿਹਤ 'ਤੇ ਖਰਚਿਆਂ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਰਥਚਾਰੇ 'ਤੇ ਲਾਗਤਾਂ ਦਾ ਬੋਝ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ।

ਜਿੱਥੋਂ ਤੱਕ ਜੰਗ ਦਾ ਸਵਾਲ ਹੈ, ਇਸ ਨੇ ਆਲਮੀ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਮਾਲ/ਵਸਤਾਂ ਦੀ ਕਮੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮਹਿੰਗਾਈ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਵੀ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦਰ ਵਧ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਕਾਰਨ ਪਾਬੰਦੀਮੁਖੀ ਮੁਦਰਾ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕਰਨੀਆਂ ਪੈ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਲਈ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਵੱਡੀਆਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਨਾਲ ਮੱਥਾ ਲਾ ਸਕੇ।

ਸੁਬੀਰ ਰਾਏ

ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਭਾਰਤੀਆਂ ਦੀ ਭਲਾਈ ਪੱਖੋਂ ਪੱਖੀ ਸੁਨੇਹਾ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ।

ਸਾਲ 2021 ਦੇ ਅੰਕੜੇ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਭਾਰਤ ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਮਹਿਜ਼ 10 ਫੀਸਦੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਦਾ 57 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂਕਿ ਕੁੱਲ ਭਾਰਤੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਅੱਧਿਆਂ, ਭਾਵ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਹੇਠਲੀ 50 ਫੀਸਦੀ ਆਬਾਦੀ ਦੇ ਪੱਲੇ ਕੌਮੀ ਆਮਦਨ ਦਾ ਮਹਿਜ਼ 13 ਫੀਸਦੀ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਜੇ 75 ਸਾਲ ਪਿਛਾਂਹ ਝਾਤ ਮਾਰੀਏ ਤਾਂ ਭਾਰਤ ਨੇ ਕਾਫੀ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ, ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਚੋਖਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਅਜੇ ਵੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮਾ ਪੈਂਡਾ ਤੈਅ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ, ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਕਹਿ ਸਕਾਂਗੇ ਕਿ ਸਾਰੇ ਭਾਰਤੀ ਇੰਨੇ ਕੁ ਪੱਧਰ ਤੱਕ ਕਮਾਈ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਮਾਣ-ਸਨਮਾਨ ਨਾਲ ਜੀਅ ਸਕਣ।

ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀ ਦੇ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ 1947 ਤੋਂ ਦੋ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਪਹਿਲੀ 1960ਵਿਆਂ ਤੱਕ ਸੀ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਅੰਨ ਦੀ ਕਮੀ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਸੀ; ਜਦੋਂ ਖਰਾਬ ਮੌਨਸੂਨ ਕਾਰਨ ਸੋਕੇ ਜਾਂ ਭਾਰੀ ਮੀਂਹਾਂ ਕਾਰਨ ਆਉਣ ਕਾਰਨ ਅਨਾਜ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ 'ਤੇ ਮਾੜਾ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਾਰਿਆਂ ਲਈ ਲੋੜੀਂਦੇ ਅਨਾਜ ਦੀ ਉਪਲੱਬਧਤਾ 1970ਵਿਆਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਭਵ ਹੋ ਸਕੀ ਜਦੋਂ ਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹਰੇ ਇਨਕਲਾਬ ਦੇ ਫਾਇਦੇ ਮਿਲਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ। ਹਰਾ ਇਨਕਲਾਬ ਬਾਹਰੋਂ ਲਿਆਂਦੇ ਚਮਤਕਾਰੀ ਬੀਜਾਂ ਨੇ ਸੰਭਵ ਬਣਾਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਸਾਇੰਸਦਾਨਾਂ ਨੇ ਸਥਾਨਕ ਹਾਲਾਤਾਂ ਮੁਤਾਬਕ ਢਾਲ ਲਿਆ ਸੀ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਅਨਾਜ ਦੀ ਸੰਕਟ ਵਾਲੀ ਹਾਲਤ

ਦੂਜੀ ਵੱਡੀ ਰੁਕਾਵਟ 1990ਵਿਆਂ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਦੇ ਭਾਰੀ ਸੰਕਟ ਕਾਰਨ ਆਈ। ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਲਾਗੂ ਕੀਤੀਆਂ ਖਾਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਸੀ। ਇਹ ਨੀਤੀਆਂ ਇੱਕ ਪਾਸੇ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਗ੍ਰਾਮ ਸਵਰਾਜ, ਕੁਟੀਰ ਤੇ ਲਘੂ ਉਦਯੋਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੁਲਾਰਾ ਦੇਣ ਅਤੇ ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਸੋਵੀਅਤ ਸੰਘ ਦੀ ਪੈਰੋਕਾਰੀ ਕਰਦਿਆਂ ਜਨਤਕ ਖੇਤਰ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਹੇਠ ਵੱਡੇ ਪੈਮਾਨੇ ਦਾ ਉਦਯੋਗੀਕਰਨ ਕਰਨ ਦੀ ਯੋਜਨਾਬੰਦੀ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਸਨ ਜਿਸ ਦਾ ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਸਮਰਥਨ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਮੁਦਰਾ ਕਾਰਨ ਅਦਾਇਗੀਆਂ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਸੰਕਟ ਦਾ ਸਿੱਟਾ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਨਵੀਆਂ ਆਰਥਿਕ ਨੀਤੀਆਂ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਨਿਕਲਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤਹਿਤ ਸਨਅਤੀ ਲਾਇਸੈਂਸਿੰਗ ਅਤੇ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਕੰਟਰੋਲ ਵਾਲਾ ਢਾਂਚਾ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਮਾਲ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੇ ਬਰਾਮਦ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ।

ਅੱਜ ਜੇ ਖਰੀਦ ਸ਼ਕਤੀ ਸਮਰੱਥਾ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰਾ ਦੁਨੀਆ ਦਾ ਤੀਜਾ ਵੱਡਾ ਅਰਥਚਾਰਾ ਹੈ। ਅਮਰੀਕੀ ਡਾਲਰ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰਾ

ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਇੱਕੋ ਸਮੇਂ ਹਾਸਲ ਕੀਤੀ। ਭਾਰਤ ਜਿੱਥੇ ਅਮਰੀਕੀ ਕਣਕ ਦੀ ਮਦਦ ਨਾਲ ਭੁੱਖ ਤੋਂ ਨਿਜਾਤ ਪਾਉਣ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਰਿਹਾ, ਉੱਥੇ ਚੀਨ ਨੂੰ 'ਗ੍ਰੇਟ ਲੀਪ ਫਾਰਵਰਡ' (ਚੀਨੀ ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀ ਵੱਲੋਂ 1958 ਤੋਂ 62 ਤੱਕ ਚਲਾਈ ਖਾਸ ਆਰਥਿਕ ਤੇ ਸਮਾਜਿਕ ਮੁਹਿੰਮ) ਕਾਰਨ ਭਾਰੀ ਝਟਕਾ ਲੱਗਾ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਦੀ ਹਾਲਤ ਵਿਗੜ ਗਈ। ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਮੁਲਕ ਵਿਚ ਕਾਲ ਪੈਣ ਕਾਰਨ ਕਰੀਬ 3 ਕਰੋੜ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਜਾਨ ਗਈ। ਚੀਨ ਦੇ ਆਰਥਿਕ ਸੁਧਾਰ 1970ਵਿਆਂ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਮਾਓ ਜ਼ੇ-ਤੁੰਗ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ 'ਚਾਰ ਆਧੁਨਿਕੀਕਰਨਾਂ' (ਖੇਤੀਬਾੜੀ, ਸਨਅਤ, ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਕਨਾਲੋਜੀ) ਨਾਲ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਖੇਤੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਤੇ ਆਮਦਨ ਵਿਚ ਭਾਰੀ ਵਾਧਾ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਤਿਆਰ ਵਸਤਾਂ/ਉਤਪਾਦਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਵਿਚ ਵੀ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਇਜ਼ਾਫਾ ਹੋਇਆ।

ਹੁਣ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਆਪਣੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਮਨਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਰਥਿਕ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀਕੋਣੀ ਕੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਕੀ-ਕੀ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਰਪੇਸ਼ ਹਨ? ਹੁਣ ਜੇ ਅਸੀਂ ਇਹ ਵੀ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਭਾਰਤ ਕੋਵਿਡ-19 ਮਹਾਮਾਰੀ ਅਤੇ ਯੂਕਰੇਨ ਜੰਗ ਕਾਰਨ ਲੱਗਿਆ ਵੱਡਾ ਆਰਥਿਕ

ਸਪਲਾਈ ਨਾ ਮਿਲਣ ਕਾਰਨ ਭਾਰਤ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਕਾਂ ਵਿਚ ਕਾਰਾਂ ਦੀ ਪੈਦਾਵਾਰ ਘਟੀ ਹੈ।

ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਤੋਂ ਪਾਰ ਪਾਉਣ ਲਈ ਭਾਰਤ ਨੇ 'ਪੈਦਾਵਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪ੍ਰੋਤਸਾਹਨ' (ਪੀ.ਐੱਲ.ਆਈ.) ਨਾਮੀ ਵੱਡੀ ਪਹਿਲਕਦਮੀ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਤਹਿਤ ਆਲਮੀ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਕੰਪਨੀਆਂ ਨੂੰ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਸਹਾਇਤਾ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਉਹ ਕੁਝ ਸਾਲਾਂ ਦੌਰਾਨ ਪੈਦਾਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਸਕਣ ਪਰ ਇਸ ਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸੁਚਾਰੂ ਅਤੇ ਸੈਮੀ-ਕੰਡਕਟਰ ਚਿਪਸ ਵਰਗੇ ਨਵੇਂ ਉਤਪਾਦਾਂ ਨੂੰ ਘਰੇਲੂ ਬਾਜ਼ਾਰ ਮਿਲਣਾ ਯਕੀਨੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਅੜਿੱਕੇ ਲਾਗੂ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਵਪਾਰ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈਆਂ 1990ਵਿਆਂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀਆਂ ਨਵੀਆਂ ਮਾਲੀ ਨੀਤੀਆਂ (ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਮੁਕਾਮ ਉਤੇ ਪਹੁੰਚਾਇਆ) ਤੋਂ ਪੈਰ ਪਿਛਾਂਹ ਖਿੱਚਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਜਾਪਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ 'ਭਾਰਤ 75ਵੇਂ ਸਾਲ ਮੌਕੇ' ਚੀਨ ਨਾਲ ਅਣਔਲਾਨੀ ਜੰਗ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਮੁਲਕ ਲਈ ਵਧੀਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬਿਲਕੁਲ 1962 ਦੀ ਭਾਰਤ-ਚੀਨ ਜੰਗ ਵਾਂਗ ਜਦੋਂ ਮੁਲਕ ਦੇ ਇਸ ਉੱਤਰੀ ਗੁਆਂਢੀ ਨਾਲ ਹੋਈ ਜੰਗ ਨੇ ਭਾਰਤੀ ਅਰਥਚਾਰੇ

ਆਲਮੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਪਹੁੰਚ

(ਪਿਛਲੇ ਸਫੇ ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਦੀ ਆਲੋਚਨਾਤਮਕ ਰਿਪੋਰਟਿੰਗ ਸਾਡੇ ਕੰਮ ਲਈ ਸਵੈ-ਸਿਰਜਤ ਡੋਜੀਅਰ ਹੈ। ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਵਿਭਾਗ 'ਚ ਹਰ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦੀ ਫਾਈਲ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਲੁੱਕ ਆਉਣ ਸਰਕੂਲਰ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਪੱਤਰਕਾਰ ਦਾ ਨਾਂ ਲੁੱਕ ਆਉਣ ਸਰਕੂਲਰ ਸੂਚੀ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਹ ਮੁਲਕ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਸਫਰ ਕਰਨ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੇ ਯੋਗ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਦੋ ਸੌ ਲੋਕ ਇਸ ਸੂਚੀ 'ਚ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਸਥਾਨਕ ਪੱਤਰਕਾਰ, ਵਕੀਲ, ਅਕਾਦਮਿਕ, ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਅਤੇ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਆਗੂਆਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ।

ਉਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਇਹ ਸਮਝਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਕਿ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਹਿਤਾਂ ਦੀ ਰਾਖੀ ਲਈ ਇਹ ਕਾਰਵਾਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਕਸ਼ਮੀਰ 'ਚ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਮੁਲਕ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੁੱਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਬਾਹਰੀ ਪਾਸਾਰ ਵੀ ਹਨ। ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਚੁਣੌਤੀਆਂ ਦਾ ਸਾਹਮਣਾ ਕਰਨਾ ਪੈ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਮੁੱਦੇ ਦਾ ਆਲਮੀ ਪ੍ਰਭਾਵ ਵੀ ਹੈ।" ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ

ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੀਆਂ ਐਸੀਆਂ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਅਧਿਕਾਰੀ ਦੀ ਉਲੰਘਣਾ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਕਿਹਾ, "ਆਜ਼ਾਦੀ ਤੇ ਮੁਕਤੀ ਵਰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੱਛਮੀ ਵਿਚਾਰ ਹਨ ਅਤੇ ਉਥੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਵੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ 'ਤੇ ਚੱਲਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਤੀਜੇ ਦਰਜੇ ਦੇ ਤਸੀਹਿਆਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਾਂਗੇ ਜੋ ਤਫਤੀਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਜ਼ਿਆਦਾਤਰ ਕਥਿਤ ਅਪਰਾਧੀਆਂ ਉੱਪਰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।" ਆਪਣੀਆਂ ਉਂਗਲਾਂ 'ਤੇ ਗਿਣਦੇ ਹੋਏ ਅਫਸਰ ਨੇ ਦੱਸਿਆ, "ਤਿੰਨ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਹਨ- ਹਥਿਆਰ ਰੱਖਣ ਵਾਲੇ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ, ਚਿੱਟ-ਕਾਲਰੀਏ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜੋ ਕਾਰੋਬਾਰੀ ਭਾਈਚਾਰੇ 'ਚ ਹਨ ਅਤੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ ਜੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਦਲੀਲਾਂ ਘੜਦੇ ਹਨ।" ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਹਿ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਮੁਕਾਈ, "ਦੇਸ਼ ਦਲੀਲ ਸੁਨਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਤੈਯਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ।"

ਇਸ ਅਫਸਰ ਵਾਂਗ ਮੈਂ ਕਈ ਹੋਰ ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ, ਧਾਰਾ 370 ਨੂੰ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਤਲਖੀ ਸੀ। ਹਾਲਾਂਕਿ ਨਵੀਂ ਵਿਵਸਥਾ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀ ਨਾਗਰਿਕਾਂ ਨਾਲ ਮਨਮਰਜ਼ੀ ਨਾਲ ਪੇਸ਼ ਆਉਣ ਦੀ ਖੁੱਲ੍ਹੀ ਛੁੱਟੀ ਦੇ ਦਿੱਤੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਚਿੰਤਤ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਘਾਟੀ ਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਧਿਕਾਰੀ ਅਚਾਨਕ ਲਿਆ ਕੇ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਵਾੜ ਦਿੱਤੇ। ਇਹੀ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਲਈ ਵੀ ਸੱਚ ਸੀ ਜਿੱਥੇ ਦਸ ਸਭ ਤੋਂ ਸੀਨੀਅਰ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਸੱਤ ਬਾਹਰਲੇ ਸਨ। ਜਾਪਦਾ ਸੀ, ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਅਫਸਰਾਂ ਨੇ ਦਹਿਸ਼ਤਵਾਦ ਵਿਰੋਧੀ ਕਾਰਵਾਈਆਂ ਸਮੇਤ ਜਿੰਨੇ ਸਾਲ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਸੀ, ਉਸ ਦਾ ਕੋਈ ਖਾਸ ਮਹੱਤਵ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਅਤੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ ਦੇ ਹੁਕਮਰਾਨਾਂ ਲਈ ਵੀ ਇਉਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਪੈਦਾਇਸ਼ ਮਾਇਨੋ ਰੱਖਦੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੀ ਵੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਹੋਵੋ।

ਮੁਸੀਬਤਾਂ 'ਚ ਵੀ ਕਸ਼ਮੀਰੀਆਂ ਦੇ ਲਚਕੀਲੇਪਣ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕ ਚਿਨਾਰ ਦੇ ਰੁੱਖ ਹੇਠਾਂ ਬੈਠੇ ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਸ਼੍ਰੀਨਗਰ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਕਸ਼ਮੀਰ ਵਿਚ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਅੰਕੜਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ 180 ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਦਰਜ ਕਰ ਲਏ ਹਨ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਜੋ ਸਵਾਲ ਪੁੱਛੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਰਿਹਾਇਸ਼ੀ ਮਕਾਨਾਂ, ਵਾਹਨਾਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਜਾਇਦਾਦਾਂ ਦੇ ਵੇਰਵੇ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਵਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਨਿਹਚਾ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਦੋਸਤਾਂ ਅਤੇ

ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਦੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ ਹਾਂ। ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪਣੇ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ ਖਾਤਿਆਂ, ਆਮਦਨੀ ਦੇ ਸਰੋਤਾਂ ਅਤੇ ਬੈਂਕ ਖਾਤਿਆਂ ਦੇ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪੱਤਰਾਂ ਦੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਦੇਣ ਲਈ ਵੀ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਹੈ।" ਇਕ ਤੀਜੇ ਪੁਲਿਸ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਧਾਰਾ 370 ਖਤਮ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੱਗਭੱਗ 180 ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਲਈ ਬੁਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ।

ਚੌਥੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਇਕ ਪੱਤਰਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁੱਛਗਿੱਛ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੀ.ਆਈ.ਡੀ. ਦੁਆਰਾ ਭਰੇ ਜਾਣ ਵਾਲੇ ਸਵਾਲਨਾਮੇ ਦੀ ਕਾਪੀ ਦਿਖਾਈ। ਇਹ ਨਾ ਸਿਰਫ ਪੱਤਰਕਾਰ ਬਾਰੇ, ਸਗੋਂ ਉਸ ਦੇ ਮਾਤਾ-ਪਿਤਾ, ਭੈਣ-ਭਰਾ, ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਸਾਥੀ ਬਾਰੇ ਵੀ ਸਵਾਲ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਭ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਭਾਗ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਸ ਦੇ ਨਜ਼ਦੀਕੀ ਦੋਸਤਾਂ, ਤੇ ਜੇਕਰ ਉਸ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰ 'ਚ ਕੋਈ ਫੌਜ ਜਾਂ ਪੁਲਿਸ ਵਿਚ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਉਸ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਮੰਗਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ 'ਆਪਣਾ ਸੰਖੇਪ ਇਤਿਹਾਸ' ਲਿਖ ਕੇ ਦੇਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤੀਹ ਕੁ ਸਾਲ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੀਡੀਆ ਨਿਗਰਾਨ ਸੈੱਲ "ਕਸ਼ਮੀਰੀ ਖਬਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਸੂਰ ਤੈਅ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।"

ਅਧਿਕਾਰੀ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਵਾਲਨਾਮੇ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਸ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਕਸ਼ਮੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਤੋਂ ਦਰਜ ਕੀਤੀਆਂ ਰਿਪੋਰਟਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਲੇਸ਼ਣ ਕਰਨਾ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਦਾਅਵਾ ਵੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ

ਕੋਈ ਮੀਡੀਆ ਰਿਪੋਰਟ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਤਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਇਹ ਸਥਾਨਕ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਮੀਡੀਆ 'ਚ ਹੋਵੇ, ਉਸ ਰਿਪੋਰਟ ਨੂੰ ਹਟਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰਫ ਇਕ ਫੋਨ ਕਾਲ ਹੀ ਕਾਫੀ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਜੇ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ ਖਬਰ ਸਟੇਟ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉੱਚ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਫੋਨ ਕਰਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਜੋ ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੰਦੇਸ਼ ਪੁੱਜਦਾ ਕਰ ਸਕੀਏ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਕੀ ਨਤੀਜੇ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।"

ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰਕਾਰਾਂ ਉੱਪਰ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਣ ਲਈ ਕਿਸ ਗੱਲ ਨੇ ਪ੍ਰੇਰਿਆ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਨਿਗਰਾਨੀ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਡਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਖਾਸ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਝੁਕਾਅ ਹੈ। ਉਹ ਪੱਤਰਕਾਰੀ ਦੀ ਆੜ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਬਿਰਤਾਂਤ ਦੀ ਇਸ ਜੰਗ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਔਕਾਤ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ।" ਉਸ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਸਥਾਨਕ ਮੀਡੀਆ ਦੀ ਸਟਾਈਲ ਸ਼ੀਟ ਉੱਪਰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਰੱਖਦਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਵਰਤੇ ਜਾਂਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੀ ਬਾਰੀਕੀ 'ਚ ਜਾਂਚ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਲਈ, (ਧਾਰਾ 370) ਰੱਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ 'ਖਾੜਕੂ' ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸਾਫ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਦਹਿਸ਼ਤਗਰਦ' ਸ਼ਬਦ ਹੀ ਵਰਤਣਾ ਹੈ।" (ਚੱਲਦਾ)

ਅਨੇਕਾਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਦਵਾਨ

ਜਿਸ ਕੋਲ ਬਹੁਤੀਆਂ ਮੁਹਾਰਤਾਂ ਹੋਣ, ਉਸ ਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤੇ ਟੋਪਾਂ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸੇ ਤਰਜ਼ 'ਤੇ ਇਕ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਦਵਾਨ ਨੇ ਪਗਤੀਧਾਰੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੂੰ ਬਹੁਤੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲਾ ਵਿਦਵਾਨ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ 1945 ਵਿਚ ਰਾਵਲਪਿੰਡੀ ਵਿਚ ਜੰਮਿਆ, ਅੰਬਾਲਾ ਤੋਂ ਕੁਰਕਸ਼ੇਤਰ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਨਿਊਯਾਰਕ ਤੋਂ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿੱਲੀ, ਹੈਦਰਾਬਾਦ, ਜੈਪੁਰ ਅਤੇ ਰੋਡ ਆਈਲੈਂਡ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਨ ਕੀਤਾ, ਅੰਤ ਉਹ ਇੰਗਲੈਂਡ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਤੋਂ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਰਿਟਾਇਰ ਹੋਇਆ। ਅੱਜਕਲ੍ਹ ਉਹ ਆਸਟਨ (ਟੈਕਸਸ) ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਦੀ ਵਿਲੱਖਣਤਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਬਲੈਕ ਅਮਰੀਕਨ ਸਾਹਿਤ ਵਿਚ ਉਦੋਂ ਪੀਐੱਚ.ਡੀ. ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਇਸ ਪਾਸੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੋਈ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਸੀ।

1965 ਵਿਚ ਦਿੱਲੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਅਧਿਆਪਨ ਤੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਕੇ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਮੁਲਕਾਂ ਦੀਆਂ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਅਤੇ ਲੈਕਚਰ ਦਿੱਤੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਲੰਮੀ-ਚੌੜੀ ਸੂਚੀ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ, ਕੈਨੇਡਾ, ਸ਼੍ਰੀਲੰਕਾ, ਜਪਾਨ, ਦੱਖਣੀ ਕੋਰੀਆ, ਸਿੰਗਾਪੁਰ, ਨੇਪਾਲ, ਪਾਕਿਸਤਾਨ, ਜਰਮਨੀ, ਫਿਨਲੈਂਡ, ਫਰਾਂਸ, ਸਵਿਟਜ਼ਰਲੈਂਡ, ਆਸਟਰੀਆ, ਘਾਨਾ, ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ, ਮਿਸਰ, ਨੀਦਰਲੈਂਡ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਉਹ ਪੰਜ ਵਾਰ ਫੁੱਲਬਰਾਈਟ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪ ਸਮੇਤ ਕਈ ਹੋਰ ਸਕਾਲਰਸ਼ਿਪਾਂ ਨਾਲ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਥਾਈਂ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਹੈ।

ਆਤਮਜੀਤ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98760-18501

ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਗਰਮਜੋਸ਼ੀ ਨਾਲ ਅਧਿਐਨ-ਅਧਿਆਪਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਚਾਰਲਸ ਜਾਨਸਨ ਵਰਗਾ ਕੌਮੀ ਐਵਾਰਡ ਜੇਤੂ ਕਹਾਣੀ-ਨਾਵਲ ਲੇਖਕ ਉਸ ਨੂੰ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿੱਖ ਸਕਾਲਰ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕੀ ਅਮਰੀਕਾ ਵੱਸਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਪੰਜਾਬੀ ਸ਼ਬਦ-ਸਾਧਕ ਨੂੰ ਇਹ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ? ਸ਼ਾਇਦ ਨਹੀਂ।

ਉਹ ਹੈਮਿੰਗਵੇ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ ਪਰ 1969 ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੇਖਕ ਰਿਚਰਡ ਰਾਈਟ ਦਾ ਨਾਵਲ 'ਨੋਟਿਵ ਸਨ' ਪੜ੍ਹਿਆ। ਇਹ ਨਾਵਲ ਵੀਹ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਉਸ ਗਰੀਬ ਸਿਆਹਦਾਮ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਹੈ ਜੋ ਸਮਾਜ ਤੋਂ ਟੁੱਟ ਗਿਆ ਸੀ। ਉਸ ਉੱਤੇ ਫੌਜਦਾਰੀ ਦੇ ਕੇਸ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਵਕੀਲ ਸਾਬਤ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਨਸਲਵਾਦੀ ਸਮਾਜ ਉਸ ਵਰਗੇ ਨੌਜਵਾਨ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਖਸੀ ਬਰਾਬਰੀ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਅਤੇ ਸਵੈਮਾਣ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਤੋਂ ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਨਾ ਦੇਖੀ ਗਈ। 1940 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ 'ਨੋਟਿਵ ਸਨ' ਦੀਆਂ ਤਿੰਨ ਹਫਤਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰੀਬ ਦੋ ਲੱਖ ਕਾਪੀਆਂ ਵਿਕੀਆਂ ਸਨ। ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਵੀ ਅਜਿਹੀ ਵਿਕੀ ਕਿ ਉਸ ਨੇ ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੇਖਕਾਂ ਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਆਪਣੇ ਅਧਿਐਨ ਦਾ ਮਰਕਜ਼ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਨਾਵਲਕਾਰ ਰਾਈਟ ਬਾਰੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਕਿਤਾਬਾਂ ਛਪੀਆਂ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਉਸ ਨੇ 'ਹਾਰਲੇਮ ਰੈਨੇਸਾਂਸ' ਦੇ ਨਾਵਲਕਾਰਾਂ ਉੱਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਵੀਹਵੀਂ ਸਦੀ ਦੇ ਸ਼ੁਰੂ ਵਿਚ ਅਤਿਵਾਦ ਉਭਾਰ ਉੱਤੇ ਸੀ, ਉਦੋਂ ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਕੋਹਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਉਸ ਸਮੇਂ 'ਜਿਮ ਕਰੋ' ਦੇ ਨਸਲੀ ਪੱਖਪਾਤ ਵਾਲੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਲੱਗ-ਥਲੱਗ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਅਤੇ ਉਹ ਦੱਖਣ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰਕੇ ਉੱਤਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਲੱਗ ਪਏ। ਕਈ ਹੋਰ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਾਂਗ ਟੁਲਸਾ ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ 1200 ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੋਕ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਸਨ। ਪਰਵਾਸੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਟਿਕਾਣਾ ਨਿਊਯਾਰਕ ਵਿਚਲਾ ਇਲਾਕਾ ਹਾਰਲੇਮ ਸੀ। ਇਸ ਸਾਰੀ ਉੱਥਲ-ਪੁੱਥਲ ਅਤੇ ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਉੱਥਰੀ ਜਾਗ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਹਿਤ ਅਤੇ ਦੁਜੀਆਂ ਕਲਾਵਾਂ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਕੀਤਾ ਗਿਆ, ਉਸ ਨੂੰ 'ਹਾਰਲੇਮ ਰੈਨੇਸਾਂਸ' (1914-1937) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਡਾਕਟਰ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਨੇ 1976 ਵਿਚ ਇਸੇ ਖੋਜ ਨੂੰ ਪੁਸਤਕ 'ਦਿ ਨੌਵਲਜ਼ ਆਫ ਦਿ ਹਾਰਲੇਮ ਰੈਨੇਸਾਂਸ' ਦੇ ਨਾਂ ਹੇਠ

ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਲੇਖਕ ਚਾਰਲਸ ਜਾਹਨਸਨ ਨਾਲ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਸਿੰਘ।

ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਲਹਿਰ ਨਾਲ ਜੁੜੇ 12 ਲੇਖਕਾਂ ਦੇ 21 ਨਾਵਲਾਂ ਦੀ ਚਰਚਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ ਸੱਠਵਿਆਂ ਵਿਚ ਅਰੂਜ਼ 'ਤੇ ਆਈ 'ਬਲੈਕ ਆਰਟਸ ਮੂਵਮੈਂਟ' 'ਹਾਰਲੇਮ ਰੈਨੇਸਾਂਸ' ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਨਾਲੋਂ ਕਿਤੇ ਜ਼ਿਆਦਾ ਤਿੱਖੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਵੱਖਵਾਦੀ ਅਤੇ ਅਤਿਵਾਦੀ ਸੀ। ਲੈਰੀ ਨੀਲ ਦਾ ਮਤ ਹੈ ਕਿ 'ਬਲੈਕ ਆਰਟਸ ਮੂਵਮੈਂਟ' ਦਾ ਲੁਕਿਆ ਉਦੇਸ਼ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭੰਨਣਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਤੀਸਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੋੜਨਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਲਈ ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੇਖਕਾਂ ਨੇ ਲੋਕ-ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਸ਼੍ਰੋਤਾਂ ਨੂੰ ਅਪਣਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਪਰ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਅਨੁਸਾਰ, 'ਹਾਰਲੇਮ ਰੈਨੇਸਾਂਸ' ਦੇ ਲੇਖਕ ਭਾਵੇਂ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਯੂਰਪੀ ਲਹਿਜੇ ਵਿਚ ਹੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵੀ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਦੇਣ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਸ ਲਹਿਰ ਦੇ ਲੇਖਕਾਂ ਬਾਰੇ ਫੈਲੀਆਂ ਕੁਝ ਭ੍ਰਾਂਤੀਆਂ ਖਤਮ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਹੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲਿਆਂਦਾ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਲੈਂਗਸਟਨ ਹਿਊਜ਼, ਰੁਡੋਲਫ ਫਿਸ਼ਰ, ਵੈਲੇਸ ਬਰਮੈਨ, ਜ਼ੋਰਾ ਨੀਲ ਹਰਸਟਨ ਆਦਿ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਬਰਮੈਨ ਦੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਤਾਂ ਚੱਜ ਨਾਲ ਸਾਹਮਣੇ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਸਿਹਰਾ ਵੀ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਡੇਨੀਅਲ ਸਕਾਟ ਅਤੇ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਦੇ ਸਿਰ ਬੱਝਦਾ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ 2003 ਵਿਚ 'ਕੁਲੈਕਟਡ ਰਾਈਟਿੰਗਜ਼ ਆਫ ਵੈਲੇਸ ਬਰਮੈਨ' ਨਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਿਤ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੇ ਬਰਮੈਨ ਨੂੰ ਸਾਹਿਤ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਦੁਬਾਰਾ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਕੀ ਲੰਮੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਕਾਨੂੰਨਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਹੋ ਜਾਣ ਪਿੱਛੋਂ ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਸਿਫਤੀ ਤਬਦੀਲੀ ਆਈ? ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਹਰ ਵਿਦਵਾਨ ਪਾਸ ਵੱਖਰੇ ਸੁਰ ਵਾਲਾ ਜਵਾਬ ਹੈ ਪਰ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਅਨੁਸਾਰ ਭਾਵੇਂ ਬਰਾਕ ਓਬਾਮਾ ਦਾ ਦੋ ਵਾਰ ਰਾਸ਼ਟਰਪਤੀ ਬਣਨਾ ਸ਼ੁਭ ਸ਼ਗਨ ਸੀ ਪਰ ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਗਲਤ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਹੁਣ ਅਮਰੀਕਾ ਦਾ ਨਸਲਵਾਦ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਅਤੇ ਗੱਲਬਾਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਯਾਦ ਰੱਖਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਹੱਸ ਕੇ ਦੱਸਦਾ ਹੈ- "ਕੁਝ ਲੋਕ ਵਡੇਰੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਰੱਬ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਨ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਮੈਂ ਇੰਡੀਆ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹਾਂ।" ਇਸੇ ਲਈ ਉਹ ਇਹ ਵੀ ਆਖਦਾ ਹੈ- "ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਕਈ ਮੁਹਾਰਤਾਂ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਤਰੱਕੀ ਹੋਈ ਹੈ ਪਰ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਵਧਣਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਗੋਰਿਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਵੱਧ ਚਿੰਤਾ ਹੈ। ਕੁਝ ਗੋਰਿਆਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਹਦਾਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਕੀ ਇਹ ਹਾਲਤ ਭਾਰਤ ਦੇ ਬਹੁ-ਗਿਣਤੀ ਹਿੰਦੂ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ (ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਦਲਿਤਾਂ) ਨੂੰ

ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਬਹੁਤ ਰਿਆਇਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ?" ਭਾਰਤ ਦੀ ਮਜ਼ਹਬੀ ਅਤੇ ਜਾਤੀਗਤ ਨਫਰਤ ਨੂੰ ਉਹ ਅਮਰੀਕੀ ਨਸਲੀ ਨਫਰਤ ਵਾਂਗ ਹੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਪੀਟਰ ਸਮਿਟ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਿਤਾਬ 'ਪੋਸਟ ਕੋਲੋਨੀਅਲ ਬਿਊਰੀ ਐਂਡ ਯੂਨਾਈਟਡ ਸਟੇਟਸ: ਰੇਸ, ਐਥਨੀਸਿਟੀ ਐਂਡ ਲਿਟਰੇਚਰ' (2000) ਬਾਰੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਮਾਲਾ ਸ਼੍ਰੀ ਲਾਲ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਇਨਸਾਨੀ ਪਛਾਣ ਦੀ ਸਿਰਜਣਾ ਦੇ ਮਸਲੇ 'ਤੇ ਹੁੰਦੀ ਬਹਿਸ ਵਿਚ ਇਹ ਪੁਸਤਕ ਨਵਾਂ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ ਵੰਡ ਦੀਆਂ ਕਹਾਣੀਆਂ ਸਬੰਧੀ ਉਸ ਦੁਆਰਾ ਸਹਿ-ਸੰਪਾਦਿਤ ਕਿਤਾਬ 'ਰੀਵਿਜ਼ਿਟਿੰਗ ਇੰਡੀਆਜ਼ ਪਾਰਟੀਸ਼ਨ' ਨੂੰ ਵੀ ਇਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਜਾਏ ਕਿਸੇ ਅਧਿਆਪਕ ਵਾਸਤੇ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕੀ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਸਨਮਾਨ ਵਿਚ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਵਕਾਰੀ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। 'ਕਰਾਸਿੰਗ ਬਾਰਡਰਜ਼: ਐਸੇਜ਼ ਆਨ ਲਿਟਰੇਚਰ, ਕਲਚਰ ਐਂਡ ਸੁਸਾਇਟੀ ਇਨ ਆਨਰ ਆਫ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਸਿੰਘ' ਨਾਂ ਦੀ ਵੱਡ-ਅਕਾਰੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਸੰਪਾਦਨ ਤਪਨ ਬਾਸੂ ਅਤੇ ਤਸਨੀਮ ਸ਼ਾਹਨਾਜ਼ ਨੇ ਕੀਤਾ ਜਿਸ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਨ ਫੇਅਰਲੇ ਡਿਕਨਸਨ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਪ੍ਰੈੱਸ ਵੱਲੋਂ 2017 ਵਿਚ ਹੋਇਆ। ਵੱਖ ਵੱਖ ਪਿਛੋਕੜਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੇ ਲੇਖਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਵਿਚ ਲਗਭਗ ਤਿੰਨ ਦਰਜਨ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਦੇ ਕੰਮ ਅਤੇ ਸ਼ਖਸੀਅਤ ਬਾਰੇ ਬੜੀਆਂ ਬੇਬਾਕ ਰਾਵਾਂ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਾਵਾਂ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਆਸਾਨੀ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਬਹੁਤ ਦਲੇਰ ਇਨਸਾਨ ਹੈ ਅਤੇ ਸੱਚ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਕਦੇ ਉੱਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦਾ ਸੱਚ ਸਿੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਕਬੀਰ, ਬੁੱਧ, ਗਾਂਧੀ, ਨਹਿਰੂ, ਅੰਬੇਦਕਰ ਤੇ ਟੈਗੋਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਵ੍ਰਾਈਟ ਹਾਊਸ ਵਿਚ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਉੱਤੇ ਬੋਲਣ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਦਸੰਬਰ 2015 ਵਿਚ ਸੱਦਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਲਿੰਕਨ, ਲਿੰਡਨ ਜਾਨਸਨ, ਡੂਬੋਇਸ, ਰੋਜ਼ਾ ਪਾਰਕਸ ਅਤੇ ਮਾਰਟਿਨ ਲੂਥਰ ਕਿੰਗ ਵਰਗੇ ਸੱਚੇ ਅਤੇ ਕਦਰਾਂ-ਕੀਮਤਾਂ ਵਾਲੇ ਲੋਕ ਉਸ ਦੇ ਅਮਰੀਕੀ ਹੀਰੋ ਹਨ। ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਗਲਤ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹਰਗਿਜ਼ ਬਰਦਾਸ਼ਤ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਲੋਕ ਨਾ ਸਿਰਫ ਉਸ ਨੂੰ ਚੱਜ ਕੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਕਈ ਵਿਚਾਰ-ਮੰਡਲੀਆਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਹਨ। ਇਸੇ ਲਈ ਉਸ ਦੇ ਦੋਸਤਾਂ, ਸਹਿਕਰਮੀਆਂ ਅਤੇ ਵਿਦਿਆਰਥੀਆਂ ਦਾ ਬਹੁਤ ਵਿਸ਼ਾਲ ਘੇਰਾ ਹੈ। ਉਹ ਸੌਨਾ ਸਿੰਘ ਬਾਲਡਵਿਨ ਵਰਗੀ ਕੈਨੇਡੀਅਨ ਪੰਜਾਬੀ ਲੇਖਕ ਦਾ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸ੍ਰੋਤ ਬਣਿਆ। ਅਨੇਕਾਂ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਨੇ ਉਸਦੀ ਪੈਂਤ ਨੱਧ ਕੇ ਅਮਰੀਕੀ-ਅਫਰੀਕੀ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਖੋਜ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ।

ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਨੇ ਪੁਰਾਣੀ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੀ ਦੋਸਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਨਵੀਆਂ ਵਾਸਤੇ ਬਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਰੱਖਿਆ ਹੈ। ਇਸੇ ਲਈ ਅਕਾਦਮਿਕ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਮੈਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਘੇਰੇ ਵਾਲੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ। ਉਹ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਦਾ ਵਿਦਵਾਨ ਹੈ ਪਰ ਪੰਜਾਬੀ ਨੂੰ ਉਸ ਨੇ ਭੁਲਾਇਆ ਨਹੀਂ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਸ ਲਈ ਕਿ ਉਹ 'ਕੇਸਰੀ ਪੰਜਾਬੀ ਗਰਾਮਰ' ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਕੇਸਰ ਸਿੰਘ ਉਬਰਾਇ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਹੈ। ਉਸ ਦੀ ਇਨਸਾਨੀਅਤ ਅਤੇ ਧਰਮ ਤੋਂ ਉਤਾਹ ਉਹ ਕੇ ਸੋਚਣ ਦੀ ਤਾਕਤ ਪਿੱਛੋਂ ਵੀ ਸ਼ਾਇਦ ਉਸ ਦਾ ਪਿਤਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ ਵਿਨੋਭਾ ਭਾਵੇਂ ਵੀ ਰਚਨਾ 'ਗੀਤਾ ਪ੍ਰਵਚਨ' ਦਾ ਬਹੁਤ ਉਮਾਹ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬੀ ਅਨੁਵਾਦ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਬਹੁਤ ਖੂਬਸੂਰਤ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਅਮ੍ਰਿਤਜੀਤ ਨੇ ਗੁਰਚਰਨ ਰਾਮਪੁਰੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਦਾ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਤਰਜਮਾ ਵੀ ਛਪਵਾਇਆ ਹੈ। ਉਸ ਦੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਅਤੇ ਅਨੁਵਾਦੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ ਵੱਡੇ ਅਮਰੀਕਨ ਅਤੇ ਭਾਰਤੀ ਰਸਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਛਪੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੁਭਾਅ ਵਾਂਗ ਉਹ ਕਿਸੇ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨ ਤੋਂ ਵੀ ਗੁਰੇਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਸਾਡਾ ਇਹ ਲੋਕਲ ਬੰਦਾ ਸਹੀ ਅਤੇ ਸਾਰਥਕ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗਲੋਬਲ ਬਣਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨੂੰ ਮਾਣ ਹੈ।

ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ

ਕਾਲਮ 'ਆਖ ਤਸਵੀਰਾਂ ਬੋਲਦੀਆਂ' ਨੇ ਪਾਠਕਾਂ ਦੇ ਦਿਲਾਂ ਅੰਦਰ ਬੈਠੇ ਸ਼ਾਇਰ ਨੂੰ ਖੂਬ ਹਲੂਣਿਆ ਹੈ। ਤਸਵੀਰ ਦੇਖ ਕੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਜੋ ਵਲਵਲੇ ਉਠਦੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਵਿਤਾ ਦੀਆਂ ਦੋ ਤੋਂ ਚਾਰ ਸਤਰਾਂ 'ਚ ਸਾਨੂੰ ਤਸਵੀਰ ਦੇ ਸਿਰਲੇਖ ਦੇ ਤੌਰ 'ਤੇ ਭੇਜੋ। ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਲਈ, ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਫੋਟੋ ਨਾਲ ਕਾਵਿ ਟੋਟਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਵਾਰ ਕੈਪਸ਼ਨ ਭੇਜਣ ਲਈ ਆਖਰੀ ਤਾਰੀਖ 27 ਅਗਸਤ 2022 ਹੈ। -ਸੰਪਾਦਕ

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-548

ਨੰਗ ਧੜੰਗਾ ਬਚਪਨ ਖੇਡੇ, ਚਾਹੇ ਹਾੜ੍ਹ ਹੋਵੇ ਜਾਂ ਸਾਉਣ, ਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖੀ ਗਰੀਬੀ, ਵਗੇ ਲੂਅ ਚਾਹੇ ਠੰਢੀ ਪੌਣ ਮੁੱਦਤਾਂ ਤੋਂ ਚੱਲਦਾ ਆਉਂਦਾ, ਅਮੀਰ ਰੱਖਦਾ ਗੋਡਾ ਪੌਣ, ਅਸੀਂ ਹਾਂ ਮਹਿਲ ਉਸਾਰਦੇ, ਆਖਰ ਮੌਜਾਂ ਲੁੱਟਦਾ ਕੌਣ ?

ਕੈਪਸ਼ਨ ਮੁਕਾਬਲਾ-546

ਸੌਣ ਮਹੀਨਾ, ਦਿਨ ਤੀਆਂ ਦੇ, ਵੀਰ ਸੰਧਾਰੇ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ। ਮਾਵਾਂ ਪੀਏ ਭਰ ਭਰ ਭੋਜਣ, ਗੱਠਤੀਆਂ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਗਿਫਟ ਲਿਜਾਂਦੇ। ਭੈਣਾਂ ਦੀ ਨਿਗਾਹ ਬੂਹੇ 'ਤੇ ਰਹਿੰਦੀ, ਮਾਂ-ਜਾਏ ਕਦ ਮਿਲਣੇ ਆਉਂਦੇ। -ਗੁਰਦੇਵ ਸਿੰਘ ਢਪਾਲੀ ਗੁਰੂ ਤੇਗ ਬਹਾਦਰ ਨਗਰ, ਬਠਿੰਡਾ। ਫੋਨ: 94176-49275

ਪੂਰੀ ਤਿਆਰੀ ਕਰਦੀ ਬੇਬੇ ਸੰਧਾਰੇ ਦੀ ਰੁੱਤ ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਵੇ। ਦੁੱਧ, ਖੰਡ, ਘਿਓ ਪਾ ਝੋਲੇ ਵਿਚ ਛਾਣ ਕੇ ਆਟਾ ਪੀਏ ਪਾਵੇ। ਚਾਵਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਸਿਰ 'ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਘਰ ਦੇ ਬਿਸਕੁਟ ਕਢਾ ਲਿਆਵੇ। ਓਧਰ ਭੈਣਾਂ ਕਰਨ ਉਡੀਕਾਂ ਕਦ ਵੀਰੇ ਦਾ ਸਾਈਕਲ ਆਵੇ। -ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ ਪੰਧਰ ਫੋਨ: 204 296 3177

ਦਿਨ ਤਿਉਹਾਰ 'ਤੇ ਦੇਣਾ ਸੰਧਾਰਾ, ਹੈ ਵਿਰਸੇ ਦੀ ਰੀਤ ਪੁਰਾਣੀ, ਧੀ ਨੂੰ ਸੂਟ ਜਵਾਈ ਲਈ ਪਗਤੀ, ਬਿਸਕੁਟ ਤੇ ਨਿਕ-ਸੁਕ ਜਾਣੀ

ਬਹਾਨੇ ਨਾਲ ਸੁੱਖ-ਸਾਂਦ ਜਾ ਲੈਣੀ, ਵੀਰਾਂ ਜਾ ਫਰਜ਼ ਨਿਭਾਉਣਾ, ਚਾਰ ਦਿਨ 'ਕੱਠੇ ਨਣਦ ਭਰਜਾਈ, ਤੀਆਂ ਦੇ ਦਿਨ ਬਿਤਾਉਣਾ। -ਜੇਵਾ ਸਿੰਘ ਨੂਰਪੁਰੀ

ਤੀਆਂ ਤੀਜ ਦੀਆਂ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਹੁੰਦੀ ਬੇਬੇ ਪੈਲ ਚੱਲੀ ਬਿਸਕੁਟ ਬਣਵਾ ਕੇ ਲੈ ਆਈ। ਚੀਨੀ ਆਟਾ ਘਿਓ ਦੇ ਪੈਕੇਟ ਝੋਲੇ ਪਾ ਪਿੰਡ ਵਿਚੋਂ ਹੀ ਆਵੇ ਤੋਂ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾ ਲੈ ਆਈ। ਕੁੜੀ ਕੋਲ ਤਾਂ ਸੰਧਾਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਪੇ ਭਰਾ ਪਹੁੰਚ ਫੋਨ 'ਤੇ ਫੋਨ ਖੜਕਾਏ ਕੁੜੀ ਕਾਹਲੀ ਪੈਕੇ ਆਉਣ ਦੀ ਸਹੇਲੀਆਂ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦੀ ਤਾਂਘ ਨਾਲੇ ਗਿੱਧੇ ਵਿਚ ਪਾਉਣਾ ਭੜਸੂ ਤੇ ਪੀਘ ਚੜ੍ਹਾਉਣ ਦੀ। -ਅਮਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਤੂਰ ਕੁਲਬੁਰਫਾਂ (ਪਟਿਆਲਾ) ਫੋਨ: 98784-69639

ਸੌਣ ਮਹੀਨਾ ਤਿਉਹਾਰ ਤੀਆਂ ਦਾ ਧੀ ਆ ਨਾ ਸਕੇ ਜੇ ਵੀਰ ਨੇ ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਚਾਵਾਂ ਸਧਰਾਂ ਨਾਲ ਭਰਿਆ ਵੀਰ ਜਾਂਦਾ ਲੈ ਸੰਧਾਰਾ। ਫਰ ਬੇਬੇ ਕਾਹਲੀ ਜ਼ਿਆਦਾ ਲੈ ਸੁੱਕਾ ਸੌਦਾ ਭਰ ਪੀਘ ਚੱਲ ਪਈ ਧੀ ਨੂੰ ਦੇਣ ਧੀ ਫੁੱਲੀ ਨਾ ਸਮਾਵੇ ਨੱਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗੁਆਂਢੀ ਤਾਅਨੇ ਮਾਰਦੇ ਰਸਮਾਂ ਗਰੀਬ ਲਈ ਭਾਰ ਹੁੰਦੀਆਂ ਕੁੜੇ ਬੰਡੇ ਤੌਰਾ ਭਰਾ ਕੀ ਲਿਆਇਆ ਤੀਆਂ ਦਾ ਆ ਗਿਆ ਜੋ ਆਉਣਾ ਸੀ ਚਾਚੀ ਮਾਧੂਸੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ। -ਦਰਸ਼ਨ ਪਾਲ ਦੋਸਾਂਝ।

ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੇ 75 ਸਾਲਾਂ 'ਤੇ ਇਕ ਝਾੜ

ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ ਦੀਆਂ 75 ਵਰ੍ਹੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਬਾਰੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਬਿਆਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ 75ਵੀਂ ਵਰ੍ਹੇਗੰਢ ਦੇ ਜਸ਼ਨ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਤੇ ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਦੀ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਦੇਣ ਦੀਆਂ ਖੋਜੀਆਂ ਉਠਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਛਾਤੀ ਨੌਕ ਕੇ ਲਲਕਾਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਕੁਝ ਸੁਤੰਤਰ ਭਾਰਤ 70 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਸੱਤਾਂ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਸੱਤਰ ਦਹਾਕੇ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ ਨੂੰ ਨਕਾਰਨ ਵਾਲੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਰਤਮਾਨ ਸਰਕਾਰ ਹੈ। ਏਥੇ ਫਿਰਕੂ ਵੋਟਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਫੜਤਾ ਮਾਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਬੋਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਜਾਦੂ ਸੁਤੰਤਰਤਾ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੋਂ ਬੌਧਾ ਪਹਿਲਾਂ ਮੁਹੰਮਦ ਅਲੀ ਜਿਨਾਹ ਦੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਵਿਚ ਘਰ ਕਰ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਜਿਸਦੇ ਸਿੱਟੇ ਵਜੋਂ ਅਖੰਡ ਤੇ ਮਹਾਨ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਦੇ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਅੱਜ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਤੇ ਆਰਥਿਕ ਵਿਕਾਸ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਥੋਂ ਦੀ ਆਮ ਜਨਤਾ ਅੱਜ ਵੀ 60-70 ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਵਾਲੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਖੜੀ ਹੈ। ਰੁੱਖਾਂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸੜਕਾਂ ਉਦੋਂ ਵਾਂਗ ਹੀ ਭੋੜੀਆਂ ਹਨ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਘਰ ਕੱਚੇ ਹਨ। ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਪੱਕੀਆਂ ਇੱਟਾਂ ਵਰਤੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਸੀਮਿੰਟ ਦੀ ਟੀਪ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾ ਸਕਿਆ। ਕਸਬਿਆਂ ਤੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਵਿਚ ਫਲ ਫਰੂਟ ਤੇ ਸੌਦਾ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਮੀਂਹ ਕਣੀ ਤੇ ਸਰਦੀ ਗਰਮੀ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ ਲਈ ਸਦੀਆਂ ਪੁਰਾਣੇ ਬਾਸਾਂ ਉੱਤੇ ਕੱਪੜੇ ਦੇ ਤੰਬੂ ਲਾਈ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਭਾਰਤ ਦੇ ਅਜੋਕੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਉੱਘੇ ਚਿੰਤਕ ਕਾਰਲ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਕਥਨ ਚੇਤੇ

ਕਰਵਾਉਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਇਤਿਹਾਸ ਆਪਣੀ ਚਾਲ ਚੱਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਰੁਕਦਾ ਨਹੀਂ। ਪਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਉਣਾ ਜ਼ਰੂਰ ਹੈ। ਪਹਿਲੇ ਪੜਾਅ ਉੱਤੇ ਸੋਗਮਈ ਦੁਖਾਂਤ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਤੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪਿੱਛੋਂ ਹਾਸੇਹੀਣੇ ਢਕੋਂਸਲੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ। ਸਿਆਣੇ ਤੇ ਸੁਲਝੇ ਹੋਏ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੁਖਾਂਤ ਵਾਲੀ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਢਕੋਂਸਲੇ ਵੱਲ ਤਿਲਕਣ ਤੇ ਖਿਸਕਣ ਤੋਂ ਬਚਾਉਣ। ਕੇਵਲ ਫੜਤਾ ਮਾਰ ਕੇ ਨਹੀਂ। ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਵਾਂਗ ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਤੋਂ ਕੰਮ ਲੈ ਕੇ। ਲੋੜ ਹੈ ਤਾਂ ਵਰਤਮਾਨ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਟੁਕੜੇ ਟੁਕੜੇ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਦੀ। ਅਜਿਹਾ ਨਾ ਹੋਵੇ ਕਿ ਭੂਤਕਾਲ ਦੇ ਸਿਆਸਤਦਾਨਾਂ ਵਲੋਂ ਉੱਤਰ, ਦੱਖਣ, ਪੂਰਬ, ਪੱਛਮ ਨੂੰ ਸਮੇਈ ਬੈਠਾ ਭਾਰਤ ਹਿੰਦੁਸਤਾਨ ਤੋਂ ਹਿੰਦੀ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਕੇਂਦਰੀ ਰਾਜਾਂ ਤਕ ਸੀਮਤ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਜਾਵੇ। ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਰਾਜਕਾਲ ਵਿਚ ਇਸੇ ਧਾਰਨਾ ਉੱਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਸਨੇ ਅਨੇਕਤਾ ਵਿਚ ਏਕਤਾ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਿਧਾਂਤ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਇਸਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ਵਾਸੀਆਂ ਦੀ ਧਰਮ-ਨਿਰਪੱਖ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦੇ, ਮੌਢੇ ਨਾਲ ਮੌਢਾ ਡਾਹ ਕੇ। ਇਸਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਦੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਆਇਆ। ਪਹਿਲਾਂ 'ਨਯਾ ਦੌਰ' (1957) ਵਿਚ ਫੇਰ 'ਧੂਲ ਕਾ ਫੂਲ' (1959) ਵਿਚ: ਸਾਥੀ ਹਾਥ ਬੜਾ ਨਾ ਏਕ ਅਕੇਲਾ ਥਕ ਜਾਏਗਾ ਮਿਲ ਕਰ ਬੋਝ ਉਠਾਨਾ ਤੂੰ ਹਿੰਦੂ ਬਨੇਗਾ ਨਾ ਮੁਸਲਮਾਨ ਬਨੇਗਾ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੈ ਇਨਸਾਨ ਬਨੇਗਾ।

ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਕੌਮਲ ਕਲਾਵਾਂ ਦਾ ਵੀ ਰਸੀਆ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕੇਵਲ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ, ਸੰਗੀਤ ਨਾਟਕ ਅਕਾਡਮੀ ਤੇ ਲਲਿਤ ਕਲਾ ਅਕਾਡਮੀ ਹੀ ਸਥਾਪਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀਆਂ ਫਿਲਮ ਐਂਡ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਇੰਸਟੀਚਿਊਟ ਤੇ ਫਿਲਮ ਡਿਵੈਲਪਮੈਂਟ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਵੀ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ। ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਥਾਪਨਾ ਵਿਚ ਯੋਗ ਅਗਵਾਈ ਲੈਣ ਲਈ ਉਸਨੇ ਦੁਨੀਆ ਭਰ ਦੇ ਮਾਹਿਰਾਂ ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਸੱਦਿਆ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਸਨਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਐਵੇਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਖਵਾਜਾ ਅਹਿਮਦ ਅੱਬਾਸ, ਚੇਤਨ ਆਨੰਦ, ਰਾਜ ਕਪੂਰ ਤੇ ਮਹਿਬੂਬ ਖਾਨ ਉਸਦਾ ਆਦਰ ਕਰਦੇ ਰਹੇ। ਦਲੀਪ ਕੁਮਾਰ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਨਾਇਕ ਮੰਨਦਾ ਸੀ। ਜਵਾਹਰ ਲਾਲ ਨਹਿਰੂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਰਚਨਾ 'ਡਿਸਕਵਰੀ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' (ਭਾਰਤ ਦੀ ਪਹਿਚਾਣ) ਕੇਵਲ ਲਿਖੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜੀਵੀ ਵੀ। ਇਹ ਕੋਈ ਛੋਟੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਦੱਖਣੀ ਅਫਰੀਕਾ ਦੇ ਨੇਤਾ ਨੈਲਸਨ ਮੰਡੇਲਾ ਨੇ 27 ਸਾਲ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਪਿੱਛੋਂ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਵਾਗਡੋਰ ਸੰਭਾਲਣ ਸਮੇਂ ਨਹਿਰੂ ਦੀਆਂ ਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ਼ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਕੀਤਾ। ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦੇਸ਼ ਫੜਤਾ ਮਾਰਿਆਂ ਉਨਤੀ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਦੂਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਲੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਕੀਤੀਆਂ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਨਾ ਹੀ ਅਗਨੀਪਥ ਰਾਹੀਂ ਬੌਤ ਚਿਰੀ ਸਿਖਲਾਈ ਦੇ ਕੇ ਕਾਰਪੋਰੇਟ ਅਦਾਰਿਆਂ ਲਈ ਸਸਤੇ ਬਾਡੀਗਾਰਡ ਤੇ ਗੇਟਕੀਪਰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨੂੰ ਅਜਿਹੇ ਅਦਾਰਿਆਂ ਦੀ ਚੁੰਗਲ ਵਿਚ ਸੁੱਟ ਕੇ। ਮੈਨੂੰ 27 ਮਈ, 1964 ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਦੀ

ਘਟਨਾ ਕੱਲ੍ਹ ਵਾਂਗ ਚੇਤੇ ਹੈ ਜਦੋਂ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦਾ ਦੇਹਾਂਤ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਮੈਂ ਪਟਿਆਲਾ ਤੋਂ ਦਿੱਲੀ ਵਾਲੀ ਬੱਸ ਵਿਚ ਸਫਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਾਂ। ਪਾਣੀਪਤ ਤੋਂ ਲੰਘਦੇ ਸਮੇਂ ਅਫਸੋਸ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਲੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਜਲੂਸ ਏਨਾ ਵੱਡਾ ਸੀ ਕਿ ਸਾਡੀ ਬੱਸ ਦੇ ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰ ਤੋਂ ਅਚਾਨਕ ਹੀ ਹਾਰਨ ਵਜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਕੋਈ ਉਸਦੀ ਸੀਟ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਖਿੱਚ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਸੂਬੇ ਦੀ ਮੰਗ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਤੇ ਹਰਿਆਣਵੀਆਂ ਵਿਚਕਾਰ ਤਣਾਅ ਦੇ ਦਿਨ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਬੋਲੋਤੀ ਘਟਨਾ ਦੇ ਬਚਾਅ ਲਈ ਮੈਂ ਬੱਸ ਤੋਂ ਬੱਲੇ ਉਤਰ ਕੇ ਡਰਾਈਵਰ ਦੀ ਸੀਟ ਵੱਲ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਕੀ ਵੇਖਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਿੱਖ ਡਰਾਈਵਰ ਨੂੰ ਡਾਟ ਕੇ ਬੱਲੇ ਨੂੰ ਘੜੀਸਣ ਵਾਲਾ ਖੁਦ ਵੀ ਸਿੱਖ ਹੀ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਬੜੀ ਤਸੱਲੀ ਹੋਈ ਕਿ ਪੰਡਤ ਨਹਿਰੂ ਦੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹਿੰਦੂ ਸਿੱਖ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਤਣਾਵਾਂ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਵੀ ਭਰਾਵਾਂ ਵਾਂਗ ਵਿਚਰਦੇ ਸਨ। ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਔਲਾਦ ਹੋਣ ਸਦਕਾ ਇਨਸਾਨ ਬਣ ਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤਾ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਉੱਨਤੀ ਸੋਚਦੇ ਸਨ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਫਿਰਕੇ ਦੀ ਨਹੀਂ। ਕਿਸੇ ਇਕ ਨੇਤਾ ਦਾ ਆਪਣੀ ਹਿੱਕ ਥਾਪਤਨਾ ਕੋਈ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਸੀ ਰੱਖਦਾ ਜਿੱਥੋਂ ਤਕ ਨਵੇਂ ਦੌਰ ਦਾ ਸਬੰਧ ਹੈ, ਖੰਨਾ ਮੰਡੀ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਇਕ ਜਾਣੂ ਛੱਜੂ ਰਾਮ ਖੰਨਾ ਨੇ ਇਕ ਸਿਅਰ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦੇ ਕੇ ਇਸਨੂੰ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਗਰਦਾਨਿਆ ਹੈ। ਸਿਅਰ ਅੰਤਿਕਾ ਵਿਚ ਪੇਸ਼ ਹੈ। ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦਿਆਂ ਕੇਂਦਰੀ ਸਾਹਿਤ ਅਕਾਡਮੀ ਦੇ ਸਾਬਕਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਗੋਪੀ ਚੰਦ ਨਾਰੰਗ ਦੇ ਦੇਹਾਂਤ ਦੀ ਖਬਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ 1956 ਵਿਚ ਐਮ. ਐਸ. ਰੰਧਾਵਾ ਦੀ

ਨਿੱਕ ਸੁੱਕ
ਗੁਲਜ਼ਾਰ ਸਿੰਘ ਸੰਧੂ
ਫੋਨ: 91-98157-78469
Sandhugulzar@yahoo.com

ਦੂਰਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਚੇਤੇ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਉਹ ਭਾਰਤੀ ਖੇਤੀਬਾੜੀ ਖੋਜ ਕੌਸ਼ਲ ਦੇ ਵਾਈਸ ਪ੍ਰੈਜ਼ੀਡੈਂਟ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਖੋਜ ਕੌਸ਼ਲ ਦੀਆਂ ਖੋਜਾਂ ਨੂੰ ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਰਤ ਦੇ ਕਾਸ਼ਤਕਾਰਾਂ ਤਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣ ਲਈ ਖੇਤਰੀ ਭਾਸ਼ਾਵਾਂ ਦੇ ਦਰਜਨ ਤੋਂ ਵੱਧ ਅਨੁਵਾਦਕ ਨਿਯੁਕਤ ਕੀਤੇ। ਸਬ ਐਡੀਟਰ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਕੇ। ਮੈਂ ਪੰਜਾਬੀ ਭਾਸ਼ਾ ਲਈ ਸਾਂ ਤੇ ਨਾਰੰਗ ਉਰਦੂ ਲਈ। ਤਾਮਿਲ ਦਾ ਮੁੱਢੂਸਵਾਮੀ ਤੇਲਗੂ ਦਾ ਰਾਮਚੰਦਰ ਰਾਏ, ਮਰਾਠੀ ਦਾ ਵੀਰੇਂਦਰ ਅਢੀਆ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਇਕੋ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਬਹਿੰਦੇ ਸਾਂ, ਹਿੰਦੀ ਵਾਲਾ ਬ੍ਰਾਜੇਸ਼ ਭਾਟੀਆ ਤੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਾਲੀ ਰਾਧਾ ਮੈਨਨ ਸਮੇਤ। ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਦੀ ਰਹਿਣੀ-ਸਹਿਣੀ ਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਜਾਣਨ ਦਾ ਵੀ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ। ਉਰਦੂ ਭਾਸ਼ਾ ਦੀ ਅਣਗਹਿਲੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਪਰ ਰੰਧਾਵਾ ਨੇ ਕਿਸੇ ਦੀ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਦਲੀਲ ਦਿੱਤੀ ਕਿ ਉਰਦੂ ਵਾਲੀ ਸਮੱਗਰੀ ਜੰਮੂ-ਕਸ਼ਮੀਰ ਲਈ ਹੈ। ਆਲੋਚਕ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਗਏ।
ਅੰਤਿਕਾ
ਸਰਦਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪਾਗਲ ਦੀ ਡਾਇਰੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਦੌਰ-ਏ-ਤਰੱਕੀ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਦੌਰ-ਏ-ਤਬਾਹੀ ਹੈ ਸੀਸੋਂ ਕੀ ਅਦਾਲਤ ਮੇਂ, ਪੱਥਰੋਂ ਕੀ ਗਵਾਹੀ ਹੈ।
ਏਕੇ ਦੇ ਵਿਚ ਬੰਨ੍ਹੇ।

ਆਜ਼ਾਦੀਏ ਨੀ !

ਆਜ਼ਾਦੀਏ ਨੀ ਆਜ਼ਾਦੀਏ ਨੀ!
ਨਾਮ ਦੀਏ ਆਜ਼ਾਦੀਏ!
ਬੋਝਿਆਂ ਲਈ ਆਜ਼ਾਦੀਏ ਨੀ,
ਬਹੁਤੀਏ ਬਰਬਾਦੀਏ।

ਸਾਇਦ ਤੂੰ ਭੁੱਲ ਗਈ ਹੈਂ ਨੀ,
ਸੰਤਾਲੀ ਵਾਲੇ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ,
ਪਾੜ ਕੇ ਹਿੱਕ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਨੀ,
ਹੰਢਾਏ ਚੰਦਰੇ ਪਾਪ ਨੂੰ।

ਸੀਨਾ ਬੰਗਲ ਦਾ ਚੀਰ ਨੀ,
ਅਜਾਈ ਡੁੱਲ੍ਹੇ ਲਹੂ ਦੇਖ,
ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਭਾਈ ਵੈਰੀ ਨੀ,
ਬੇਪੱਤ ਧੀ ਭੈਣ ਬਹੂ ਦੇਖ।

ਰਾਜਿਉਂ ਭਿਖਾਰੀ ਹੋ ਗੇ ਨੀ,
ਉੱਜੜੇ ਪਰਿਵਾਰ ਕਿੰਨੇ,
ਖੜ੍ਹ ਨਾ ਸਕੇ ਪੈਰਾਂ ਉੱਤੇ ਨੀ,
ਦਰਦਾਂ ਅਤੇ ਪੀੜਾਂ ਵਿੰਨ੍ਹੇ।

ਕੁਰਬਾਨ ਹੋਏ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਨੀ,
ਕੱਟ ਜੇਲ੍ਹਾਂ ਕਾਲੇ ਪਾਣੀਆਂ,
ਵਾਰੀ ਸੀ ਜਵਾਨੀ ਤੈਥੋਂ ਨੀ,
ਗਦਰੀ ਦੀਆਂ ਢਾਈਆਂ।

ਸਰਾਬੇ, ਪਿੰਗਲੇ, ਢੀਂਗਰੇ ਨੀ,
ਭਗਤ, ਸੁਖਦੇਵ ਵਾਰ'ਤੇ,
ਰਾਜਗੁਰੂ, ਚੰਦਰ ਸ਼ੇਖਰ ਨੀ,
ਅਸ਼ਫਾਕ, ਦੱਤ ਵਾਰ'ਤੇ।

ਉਧਮ, ਨੇਤਾ ਸੁਭਾਸ਼ ਜੀ ਨੀ,
ਪਾਏ ਵਕਤ ਫਿਰੰਗੀ ਨੂੰ,
ਲਾ ਗਏ ਉਹ ਤੇਰੇ ਲੇਖੇ ਨੀ,
ਰੂਹ-ਜਿੰਦ ਸਤਰੰਗੀ ਨੂੰ।

ਸਾਲ ਚੌਹੱਤਰ ਦੀ ਹੋਈ ਨੀ,
ਸਾਡੇ ਵਿਹੜੇ ਸੁੰਨਮ-ਸੁੰਨੇ,
ਵੈਣ ਹਾਲੇ ਮੁੱਕਦੇ ਨਾਹੀਂ ਨੀ,
ਨੈਣ ਰੋ ਰੋ ਕੇ ਹੋਏ ਚੁੰਨੇ।

ਗੁਰਬਤਾਂ ਦੇ ਹਮਸਫਰ ਨੀ,
ਪੈਂਡੇ ਵੀ ਨੇ ਲੰਬੇ ਬਿਖੜੇ,
ਅਨਪੜ੍ਹਤਾ ਜਲਾਲਤਾਂ ਨੀ,

ਆਜ਼ਾਦੀ ਦਿਹਾੜੇ 'ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼

ਉਚ-ਨੀਚ ਤੀਰ ਤਿੱਖੜੇ।

ਕਿੱਥੇ ਤੂੰ ਫੁਪਾਉਣਾ ਮੂੰਹ ਨੀ,
ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਫਿਰੇਂ ਸਹਿਕਦੀ,
ਮਜ਼੍ਹਬਾਂ ਨੇ ਅੱਗ ਲਾਈ ਨੀ,
ਫਿਰਕਾਪ੍ਰਸਤੀ ਹੈ ਸੇਕਦੀ।

ਰਾਜਸੀ ਤਿਕਤਮਬਾਜ਼ੀ ਨੀ,
ਸੋਸ਼ਣਬਾਜ਼ਾਂ ਲੁੱਟ ਪਾਈ ਹੈ,
ਜ਼ਮੀਰ ਵਾਲੇ ਮੁੱਕ ਗਏ ਨੀ,
ਨੇਤਾ ਬਣਗੇ ਹਰਜਾਈ ਹੈ।
-ਸੇਵਾ ਸਿੰਘ 'ਨੂਰਪੁਰੀ'

ਆਜ਼ਾਦੀ ਬਨਾਮ ਬਰਬਾਦੀ

ਲੋਗ ਟੂਟ ਜਾਤੇ ਹੈਂ
ਏਕ ਘਰ ਬਨਾਤੇ ਹੂਏ
ਤੁਮ ਤਰਸ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ
ਬਸਤੀਆਂ ਜਲਾਤੇ ਹੂਏ।

ਤੀਲਾ-ਤੀਲਾ ਜੋੜ ਕੇ
ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਘਰ ਬਣਾਏ।
ਬਚਪਨ, ਜਵਾਨੀ ਤੋਂ ਬੁਢੇਪਾ
ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਬਿਤਾਏ।

ਏਥੋਂ ਉਜੜੇ ਕਿੱਥੇ ਵਸਣਾ
ਸੋਚੀ ਪਏ ਵਿਚਾਰੇ
ਤੁਰ ਪਏ ਲੋਕੀਂ ਸੁੰਝੇ ਛੱਡ ਕੇ
ਵਸਦੇ ਮਹਿਲ ਚੁਬਾਰੇ।

ਕਦੇ ਸੋਚਿਆ ਨਹੀਂ ਕਿਸੇ ਨੇ
ਐਸਾ ਵੇਲਾ ਆਉਣਾ
ਛੱਲੀ ਪੂਣੀ ਜੋ ਕਮਾਈ
ਪੈ ਗਿਆ ਅੱਜ ਗਵਾਉਣਾ।

ਕਿਵੇਂ ਭੁੱਲਣਗੇ ਮਾਤ ਭੂਮੀ ਨੂੰ
ਲੋਕੀਂ ਕਰਮਾਂ ਮਾਰੇ।
ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਭਾਵੇਂ ਚੋਗ ਚੁਗੇਂਦੇ
ਪੰਡੀ ਹਸਦੇ ਗਾਉਂਦੇ।

ਸ਼ਾਮਾਂ ਪਈਆਂ ਪਰਤ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਆਲੂਣਿਆਂ ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ।
ਅੱਜ ਸ਼ਾਮਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਪਈਆਂ
ਜਿਸ ਕਈ ਘਰ ਉਜਾੜੇ।

ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬਾਲ ਕਈਆਂ ਦੇ
ਮਨ ਦੇ ਬਿਲਕੁਲ ਕੋਰੇ
ਪੁੱਛਣ ਜਦ ਕੁਝ ਝਿੜਕਣ ਮਾਵਾਂ
ਉਗਲੀ ਲਾ ਕੇ ਤੋਰੇ।

ਕਈ ਬਚਪਨ ਦੇ ਸਾਥੀ ਛੱਡ ਕੇ
ਤੁਰ ਪਏ ਕੱਢਦੇ ਹਾੜ੍ਹੇ
ਰੀਝਾਂ ਲਾ ਲਾ ਤੱਕਦੇ ਲੋਕੀਂ
ਕਈ ਬਹੁਹਾਂ ਵੱਲੇ
ਕਈ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਕਈ ਚੋਕੇ ਵੇਖਣ
ਹੋ ਗੇ ਲੱਗਦੇ ਝੱਲੇ।

ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਖੋਫ ਅਜਬ ਹੈ,
ਕੀ ਕਿਸਮਤ ਦੇ ਕਾਰੇ
ਕਿਵੇਂ ਬਚਾਉਣੀ ਇੰਜਤ ਧੀਆਂ ਦੀ,
ਜ਼ਾਲਮ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ।

ਨਿਰਦੋਸ਼ਾਂ ਦਾ ਲਹੂ ਬਚਾਉਣਾ,
ਕਿੰਦਾਂ ਜੋਕਾਂ ਕੋਲੋਂ।
ਜੁੜੇ ਹੱਥ ਨਾ ਦੇਖੇ ਕੋਈ,
ਨਾ ਕੋਈ ਸੁਣਦਾ ਹਾੜ੍ਹੇ।

ਹਾਕਮ ਲੋਕੀਂ ਵਿਉਂਤਾਂ ਘੜਦੇ,
ਕਿਵੇਂ ਹਕੂਮਤ ਕਰਨੀ।
ਕੀ ਫਰਕ ਗੁਰਮੇਵਕ ਸਿੰਘਾ,
ਕਿੰਨੀ ਖ਼ਲਕਤ ਮਰਨੀ।

ਸਮਝਣ ਕਦ ਭੋਲੇ ਲੋਕੀਂ,
ਇਹ ਦੁਸ਼ਟਾਂ ਦੇ ਕਾਰੇ।
ਤੁਰ ਪਏ ਲੋਕੀਂ ਸੁੰਝੇ ਛੱਡ ਕੇ,
ਵਸਦੇ ਮਹਿਲ ਚੁਬਾਰੇ।
-ਡਾ. ਗੁਰਸੇਵਕ ਸਿੰਘ ਪਧਰੀ
ਫੋਨ: 99153-64709

ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ

ਪੁੱਤਾਂ ਵਾਲੀ ਹੋ ਕੇ ਵੀ,

ਮੈਂ ਲੋਕੋ ਹੋਈ ਨਿਪੁੱਤੀ,
ਗੈਰਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਲੁੱਟਿਆ ਹੀ ਸੀ,
ਅੱਜ ਆਪਣਿਆਂ ਵੀ ਲੁੱਟੀ।
ਆਪਣਿਆਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ,
ਆਪ ਹੀ ਕੀਤਾ ਰੰਡੀ,
ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਲੋਕੋ,
ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ।

ਹਿੰਦੂ-ਮੁਸਲਿਮ ਸਿੱਖ ਈਸਾਈ
ਹਿੱਕ ਮੇਰੀ ਦੇ ਜਾਏ,
ਮੋਹ ਮੁਹੱਬਤ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ,
ਖੂਨ ਦੇ ਫ਼ਿਰਨ ਤਿਹਾਏ।

ਆਪਣੇ ਹੀ ਅੱਜ ਆਪਣਿਆਂ ਦੀ,
ਹੱਥੀ ਵੱਢਣ ਘੰਡੀ
ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਲੋਕੋ,
ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ।

ਲੱਖਾਂ ਧੀਆਂ ਰੰਡੀਆਂ ਹੋਈਆਂ,
ਲੱਖਾਂ ਪੁੱਤ ਲੁਟਾਈ,
ਪੁੱਤ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗੱਭਰੂ ਮਰਗੇ,
ਮਾਂਵਾਂ ਦੇਣ ਦੁਹਾਈ।

ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾਈ ਫਿਰਦੀਆਂ ਤਾਹੀਂ,
ਮਮਤਾ ਰੱਤ 'ਚ ਰੰਗੀ
ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਲੋਕੋ,
ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ।

ਭਗਤ ਸਿੰਘ, ਕਰਤਾਰ ਸਰਾਭਾ
ਮੇਰੇ ਉਧਮ ਸਿੰਘ ਪੁੱਤ ਵਰਗੇ,
ਮੇਰੀ ਪੁੱਤ ਬਚਾਵਣ ਦੇ ਲਈ,
ਹੱਸ ਹੱਸ ਫਾਂਸੀ ਚੜ੍ਹਗੇ।

ਦੁਰਯੋਧਨ ਜਿਹੇ ਰਹਿ ਗਏ ਬਾਕੀ,
ਮੇਰੀ ਪੁੱਤ ਕਰਨ ਲਈ ਨੰਗੀ
ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਲੋਕੋ
ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ।

ਲੋੜ ਸਮੇਂ ਦੀ ਫਿਰ ਰਣਬੀਰ,
ਕੋਈ ਪੀਰ ਪੈਗੰਬਰ ਜੰਮੇ,
ਭਾਰਤ ਪਾਕਿਸਤਾਨ ਨੂੰ ਜਿਹੜਾ,

ਜਾ ਅੱਜ ਮੁੜ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ,
ਗੋਬਿੰਦ ਫੇਰ ਲਿਖਣ ਅੱਜ ਚੰਡੀ,
ਮੈਂ ਭਾਰਤ ਦੀ ਧਰਤੀ ਲੋਕੋ
ਦੋ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਵੰਡੀ।
-ਰਣਬੀਰ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਿੰਸ
ਫੋਨ: 98722-99613

ਗਜ਼ਲ
ਸ਼ਰੇਆਮ ਓਹ ਢੋਂਗ ਝੂਠ ਦਾ,
ਨੰਗਾ ਵੇਚ ਗਏ,
ਦੇਸ਼ ਭਗਤੀ ਦੀ ਆੜ 'ਚ ਓਹ,
ਤਿਰੰਗਾ ਵੇਚ ਗਏ।

ਵੇਚ ਗਏ ਓਹ ਵੇਚ ਗਏ ਜੀ,
ਆਪਣੀ ਰਾਜਨੀਤੀ,
ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਓਹ ਤੇ ਆਪਣਾ,
ਦੰਗਾ ਵੇਚ ਗਏ।

ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਹੈ ਪਵਿੱਤਰ,
ਦੇਸ਼ ਦੇ ਪਵਨ ਪਾਣੀ,
ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਵੋਟਾਂ ਆਈਆਂ ਤੇ,
ਗੰਗਾ ਵੇਚ ਗਏ।

ਰਹਿੰਦ ਖੁੰਹਦ ਆਖਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ,
ਜਨਤਾ ਦੇ ਹਿੱਸੇ,
ਚੁਣ ਚੁਣ ਨੇਤਾ ਜੀ ਮੁਨਾਫਾ,
ਚੰਗਾ ਚੰਗਾ ਵੇਚ ਗਏ।

ਲਿਪਟੀ ਲਾਸ਼ ਤਿਰੰਗੇ ਦੇ ਵਿਚ,
ਸਲਾਮ ਹੈ ਫੌਜੀ ਨੂੰ,
ਕਫਨ ਵੇਚ ਗਏ ਕਈ ਏਥੇ ਤੇ,
ਫੰਦਾ ਵੇਚ ਗਏ।

ਵਿਚ ਵਿਦੇਸ਼ੀ ਲਾ ਕੇ ਬੈਠੇ ਜਾਅ,
ਚੂਨਾ ਬੈਂਕਾਂ ਨੂੰ,
ਕਰ ਕਰ ਭਾਸ਼ਣ ਝੂਠੇ ਕਈ ਤੇ,
ਸੰਘਾ ਵੇਚ ਗਏ।

ਬੋਦਲਾਂ ਦੇ ਸੁੱਖਵਿੰਦਰਾ ਤੂੰ ਨਾ,
ਜ਼ਮੀਰ ਆਪਣਾ ਵੇਚੀਂ,
ਲੇਖਕ ਕਈ ਨੇ ਜੋ ਕੇ ਆਪਣਾ,
ਮਤੰਗਾ ਵੇਚ ਗਏ।
-ਸੁੱਖਵਿੰਦਰ ਬੋਦਲਾਂਵਾਲਾ

ਕਾਲੇ ਦਿਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ

ਵਿਅੰਗ

ਦੌਲਤ ਫੱਤੂ ਕਾ ਸਾਰਾ ਪਰਿਵਾਰ ਹੀ ਬੜਾ ਅਵੱਲਾ ਸੀ। ਮਾੜੀ ਮੋਟੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਵਜਾਹ ਹੀ ਲੜ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਇੱਕ ਵਾਰ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਦੌਲਤੀ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਬਿਸ਼ਨਾ ਦੌਲਤੀ ਨੂੰ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਬਾਪੂ ਬੱਟਰੀ ਲੈਣੀ ਐ।” ਜੁਬਾਨ ਮੋਟੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬਿਸ਼ਨਾ ‘ਬੱਟਰੀ’ ਨੂੰ ‘ਬੱਟਰੀ’ ਆਖ ਰਿਹਾ ਸੀ।

—“ਤੂੰ ਬੱਟਰੀ ਕੀ ਕਰਨੀ ਐ ਉਏ ਗਿੱਡਲਾ?” ਦੌਲਤੀ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੂੰ ਚਾਰੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਆਇਆ।

—“ਭੱਡ ਪੀਆ ਕੜ੍ਹੀ।” ਉਸ ਨੇ ਉੱਤਰ ਦਿੱਤਾ।

—“ਪੀਆ ਕਰੁਗਾ ਚੁੱਧ ਇਹੇ। ਥਾਂ ਤਾਂ ਹੈਨੀ, ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ ਮਾਂ ਨੂੰ ਕਿੱਥੇ?”

—“ਭੱਡ ਪੀਆ ਕੜ੍ਹੀ।”

—“ਕੀ ਕਿਰੈ? ਰਸੋਈ ‘ਚ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ...?’

—“ਕੀ ਕਿਰੈ? ਰਸੋਈ ‘ਚ ਬੰਨ੍ਹੇਗਾ...?’

—“ਦੌਲਤੀ ਹੋਰ ਭੜਕ ਪਿਆ।

—“ਹਾਂ,

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ
ਫੋਨ: 44 78533-17891

ਭਸੋਈ ‘ਚ ਬੰਨ੍ਹੀ।’ ਸੁਣ ਕੇ ਦੌਲਤੀ ਦਾ ਪਾਰਾ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਉਸ ਨੇ ਆ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਤਾਅ, ਘੋਟਣਾ ਚੁੱਕ ਕੇ ਜੁਆਕ ਦੇ ਪੱਟ ‘ਤੇ ਮਾਰਿਆ ਅਤੇ ਲੱਤ ਭੰਨ ਦਿੱਤੀ। ਨਾ ਬੱਟਰੀ ਲਿਆਂਦੀ ਅਤੇ ਨਾ ਰਸੋਈ ‘ਚ ਬੰਨ੍ਹੀ, ਪਰ ਲੱਤ ਵਾਧੂ ਦੀ ਤੁੜਵਾ ਲਈ। ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਮੁੰਡੇ ਦੀ ਲੱਤ ਬੰਨ੍ਹਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਲੱਤ ਤਾਂ ਅਖੀਰ ਜੁੜ ਗਈ, ਪਰ ਬਿਸ਼ਨਾ ਲੰਗ ਮਾਰ ਕੇ ਤੁਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਦਾ ਬੱਜ ਪੈ ਗਿਆ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ ਲੰਗੜਦੀਨ ਪਾ ਲਿਆ। ਪਿੱਛੋਂ ਦੌਲਤੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਪਛਤਾਵਾ ਕੀਤਾ। ਪਰ ਬਣ ਕੀ ਸਕਦਾ ਸੀ? ਚਿੜੀਆਂ ਖੇਤ ਚੁਗ ਗਈਆਂ ਸਨ, ਹੁਣ ਗਾਲਾਂ ਦੇਣ ਦਾ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਸਕੂਲ ਲਾਇਆ ਬਿਸ਼ਨਾ ਤਾਂ ਲੰਗੋ-ਡੰਗ ਹੀ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਪੜ੍ਹਾਈ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਨਾ ਦਿੰਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਦੌਲਤੀ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਾਹੀ ਵਿਚ ਹੀ ਉਤੰਗ ਲਿਆ। ਵਾਹੀ ਵਿਚ ਉਸ ਨੇ ਕੀ ਲੱਲੂਰ ਲਾਉਣਾ ਸੀ? ਘਰਦਿਆਂ ਦਾ ‘ਕੱਲਾ-ਕੱਲਾ ਪੁੱਤ, ਸੀਰੀਆਂ ਦੀ ਬੁਰੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ, ਨਸ਼ਿਆਂ ਵਿਚ ਡੁੱਬ ਗਿਆ। ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਰੀ ਛੁਪੇ ਬੀੜੀਆਂ, ਸਿਗਰਟਾਂ ਪੀਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਉਮਰ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤਰੱਕੀ ਵਧਦੀ-ਵਧਦੀ ਚਲਦਾ ‘ਤੇ ਪੁੱਜ ਗਈ। ਫਿਰ ਤੁਰਦੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਬਿਸ਼ਨਾ ਅਫ਼ੀਮ, ਡੋਡੇ ਅਤੇ ਭੁੱਕੀ ਵੀ ਚਾੜ੍ਹਨ ਲੱਗ ਪਿਆ।

ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੀ ਮਾਂ ਬਿਸ਼ਨੇ ਅੱਗੇ ਬਥੇਰੇ ਤਰਲੇ ਪਾਉਂਦੀ, “ਹਾੜ੍ਹੇ ਵੇ ਪੁੱਤਾ! ਨਸ਼ੇ ਛੱਡ ਦੇਹ, ਭਾਵੇਂ ਪੈਰੀਂ ਚੁੰਨੀ ਧਰਾ ਲੈ। ਹਾੜ੍ਹੇ ਮੇਰਾ ਸ਼ੇਰ! ਜੇ ਕਹੋਂ ਤੇਰੇ ਅੱਗੇ ਮੈਂ ਦੁੱਧ ਘਿਉ ਦੀਆਂ ਨਦੀਆਂ ਵਗਾ ਦਿਆਂ।” ਬੁੜੀ ਹੱਥ ਜੋੜਦੀ।

—“ਕੋਈ ਨਾ ਬੋਥੇ, ਛੱਡ ਦਿਉਗਾ। ਅਜੇ ਬਥੇਰੀ ਉਮਰ ਪਈ ਐ ਨਸ਼ੇ ਛੱਡਣ ਦੀ। ਕੋਈ ਨੂੰ ਨਸ਼ਿਆਂ ਨਾਲ ਗੋਲੀ ਵੱਜਦੀ!” ਬਿਸ਼ਨਾ ਅੱਗਿਓਂ ਸੁਣਾਈ ਕਰਦਾ।

ਬੁੜੀ ਹੱਥ ਜੋੜਦੀ ਹੰਭ ਜਾਂਦੀ। ਪਰ ਬਿਸ਼ਨੇ ਅੱਗੇ ਬੀਨ ਵਜਾਉਣ ਦਾ ਕੋਈ ਫਾਇਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਬਿਸ਼ਨਾ ਬੰਧਾ ਘੜਾ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ, ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੂੰਦ ਕੋਈ ਅਸਰ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ।

ਰੱਬ ਅੱਗੇ ਕਿਸ ਦੀ ਵਾਹ? ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੀ ਮਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਨਾਨਕਾ ਮੇਲ ਗਈ, ਜਾਗੋ ਦੀ ਗਾਗਰ ਚੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ ਤਿਲੁਕ ਕੇ ਡਿੰਗ ਪਈ। ਔਧਾ ਸਰੀਰ ਝੁਲਸਿਆ ਗਿਆ। ਤਕਰੀਬਨ ਮਹੀਨਾ ਭਰ ਹਸਪਤਾਲ ‘ਚ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ‘ਪੂਰੀ’ ਹੋ ਗਈ। ਘਰ ‘ਭਾਂ-ਭਾਂ’ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੇ ਅਮਲ ਹੋਰ ਵਧਾ ਦਿੱਤਾ। ਜੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦਾ ਬਾਪੂ ਉਸ ਨੂੰ ਨਸ਼ੇ ਬਾਰੇ ਟੋਕਦਾ ਤਾਂ ਅੱਗੋਂ ਬਿਸ਼ਨਾ ਬੜੇ ਮਜਾਜ ਨਾਲ ਜਵਾਬ ਮੋੜਦਾ, “ਇਹ ਨਸ਼ੇ ਮੈਂ ਚਾਅ ਨੂੰ ਨੂੰ ਖਾਂਦਾ ਬਾਪੂ! ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਬੇਬੇ ਯਾਦ ਆਈ ਜਾਂਦੀ ਐ।”

ਪਰ ਦੌਲਤੀ ਸੜਦਾ ਕੜ੍ਹਦਾ ਚੁੱਧ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਸੰਤੀ ਦੇ ਮਰਨ ਪਿੱਛੋਂ ਘਰ ਵਿਚ ਰੋਟੀ-ਟੁੱਕ ਦਾ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਗਿਆ। ਦੌਲਤੀ ਨੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰਾਂ ਵਿਚ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਗੱਲ ਚਲਾਈ। ਅਖੀਰ ਰੱਬ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕੀਤੀ। ਮਾੜੇ ਮੋਟੇ ਘਰੋਂ ਅਮਲੀ ਨੂੰ ‘ਬਹੂ’ ਮਿਲ ਗਈ। ਖੁਸ਼ਕਿਸਮਤ ਅਮਲੀ ਸੰਧੂਰੀ ਪੱਗ ਦੀ ਤੁਰਲੀ ਛੱਡ ਕੇ ਮੁਕਲਾਵਾ ਲੈ ਆਇਆ। ਬਹੂ ਬਿਸ਼ਨੇ

ਸ਼ਿਵਚਰਨ ਜੱਗੀ ਕੁੱਸਾ ਨੇ ਆਪਣੇ ਨਾਵਲਾਂ ਅਤੇ ਕਹਾਣੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਪੰਜਾਬੀ ਰਹਿਤਲ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਬਾਜ਼ੀਦਿਆਂ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਈ ਹੈ। ਸਾਧਾਰਨ ਪਾਤਰ ਉਹਦੀਆਂ ਰਚਨਾਵਾਂ ਅੰਦਰ ਸਮਾ ਕੇ ਅਸਾਧਾਰਨਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਸ ਦਾ ਇਹੀ ਰੰਗ ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਿਅੰਗ ਰਚਨਾਵਾਂ ਉਤੇ ਵੀ ਸਾਫ਼ ਝਲਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਅੰਗ ਰਚਨਾਵਾਂ ਵਿਚ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਧੜਲੇ ਨਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਦੀ ਬੰਜਰ ਉਜਾੜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਫੁੱਲ ਬਣ ਟਹਿਕ ਪਈ ਸੀ। ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਵਿਚ ਸੁਖ-ਅਰਾਮ ਮਹਿਸੂਸ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਵਿਚਾਰਾ ਬਾਹਰ ਦੇਹਲੀ ‘ਤੇ ਬੈਠਾ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਤੀਮੀਆਂ ਦੇਖ, ਰੱਬ ਨੂੰ ਹੀ ਗਾਲਾਂ ਕੱਢੀ ਜਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ, “ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੂਟਲ ਜੇ ਟਣਕ-ਟਣਕ ਵਿਆਹੋ ਜਾਂਦੇ ਐ, ਸਾਡੇ ਵਾਰੀ ਰੱਬ ਦੇ ਪਤਾ ਨੂੰ ਕਿਉਂ ਕੱਤੇ ਫੇਲੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਐ? ਤੂੰ ਵੀ ਰੱਬਾ ਬੱਸ ਕੱਕੜ੍ਹ ਘੜ੍ਹ ਈ ਐ...!”

ਮੁੰਡੇ-ਖੁੰਡੇ ਬਿਸ਼ਨੇ ਨੂੰ ਮੁਕਲਾਵੇ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਦੇ।

—“ਕਿਉਂ ਅਮਲੀਆ, ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ ਮੈਰ ਰਾਤ...?” ਤਾਂ ਅਮਲੀ ਅੱਗੋਂ ਚਾਂਭਲ ਗਿਆ, “ਗਹਿ ਗੱਡਮਾ ਰਿਹਾ ਬਾਈ ਸਿਆਂ, ਗਹਿ ਗੱਡਮਾ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਗਾਹ। ਕੜਬ ਦਾ ਬਣਾਤਾ ਟਾਂਗਰ। ਰਾਤ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਕੋਈ ਪੀ. ਟੀ. ਮਾਫਟਰ ਨੂੰ ਸੀ ਰੀਸ ਕਰ ਸਕਦਾ!”

—“ਵਾਹ ਉਏ ਬੁੜੀ ਦਿਆ ਪੁੱਤਾ! ਤਬੀਤਾਂ ਈ ਖੁਸ਼ ਕਰਤੀਆਂ!” ਮੁੰਡੀਹਰ ਬਾਪੀਆਂ ਦਿੰਦੀ।

ਮਾੜੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਕੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਬਿਸ਼ਨੇ ਕੇ ਘਰ ‘ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਕਹਿਰ ਟੁੱਟ ਪਿਆ। ਬਿਸ਼ਨੇ ਦਾ ਬਾਪੂ ਰੱਸਾ ਕੱਸਦਾ-ਕੱਸਦਾ ਲਾਂਗੇ ਦੇ ਭਰੇ ਗੱਡੇ ਤੋਂ ਡਿੰਗ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ। ਦੋ ਜੀਅ ਦੋ ਮਹੀਨਿਆਂ ਵਿਚ ਤੁਰ ਗਏ। ਘਰ ਉੱਜੜ ਗਿਆ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਨਸ਼ੇ ਨੂੰ ਦੁੱਗਣਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਘਰੇ ਡਾਂਗ ਖੜਕਣ ਲੱਗ ਪਈ। ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੇ ਘਰਵਾਲੀ ਧੰਨ ਕੌਰ ਨਸ਼ੇ ਤੋਂ ਬਥੇਰਾ ਵਰਜਦੀ। ਪਰ ਅਮਲੀ ਨੇ ਇੱਕ ਨਾ ਮੰਨੀ।

ਸਗੋਂ ਉਹ ਅੱਗੋਂ ਟਕੇ ਵਰਗੀ ਗੱਲ ਸੁਣਾਉਂਦਾ, “ਮੈਂ ਤੇਰੇ ਪਿਉ ਤੋਂ ਮੰਗ ਕੇ ਖਾਨੈਂ, ਕੁੱਤੀਏ?”

ਆਖਰਕਾਰ ਅਗਲੀ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਕਿਸੇ ਅਫ਼ੀਮ ਵੇਚਣ ਵਾਲੇ ਨਾਲ ਤੁਰ ਗਈ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਮੂੰਹੋਂ-ਮੂੰਹ ਪਤਾ ਚੱਲ ਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਬਿਸ਼ਨੇ ਦੀ ਤੀਵੀਂ ਬਿੱਲੂ ਬਲੈਕੀਏ ਨਾਲ ਨਿਕਲ ਗਈ ਸੀ। ਪਰ ਅਮਲੀ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਹਿਰ ਨਾ ਕਰਦਾ।

ਜੇਕਰ ਮੁੰਡੀਹਰ ‘ਸੋਲ੍ਹੇ’ ਫਿਲਮ ਦਾ ਡਾਇਲਾਗ ਕੱਸ ਕੇ ਪੁੱਛਦੀ, “ਕਿਉਂ ਅਮਲੀਆ? ਭਾਗ ਗਈ ਤੇਰੀ ਧੰਨੋਂ?!” ਤਾਂ ਅਮਲੀ ਅੱਗੋਂ ਕੜਾਕੇਦਾਰ

ਗੱਲ ਕਰਦਾ, “ਨਹੀਂ ਬਾਈ! ਉਹ ਤਾਂ ਬਿਚਾਰੀ ਬੱਤੀ ਸੁਲੱਖਣੀ ਗੋਪਾਲ ਮੋਚਨ ਨਾਉਣ ਗਈ ਐ। ਗੱਲ ਮੁੰਡਿਓ ਸੋਚ ਕੇ ਕਰਿਆ ਕਰੋ! ਚੰਦ ‘ਤੇ ਬੁੱਕਿਆ ਆਬਦੇ ਮੂੰਹ ‘ਤੇ ਪੈਦੈ!”

ਪਰ ਮੁੰਡੀਹਰ ਹੱਸ ਛੱਡਦੀ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਖਰਚੇ ਵਧਦੇ ਗਏ ਤਾਂ ਉਸ ਨੇ ਜ਼ਮੀਨ ਨੂੰ ਵਾਢਾ ਪਾ ਲਿਆ।

ਹੁਣ ਅਮਲੀ ਮੁੰਡੀਹਰ ਦਾ ਪ੍ਰਧਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਘੜਿੱਤਾਂ ਸਿਖਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ।

ਬਿਸ਼ਨੇ ਕੇ ਪਿੰਡ ਇੱਕ ਸਾਧ ਆ ਗਿਆ। ਉਹ ਸਾਧ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਜਲਧਾਰਾ ਕਰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਗਰਮੀਆਂ ਵਿਚ ਧੁੰਡਾਂ ਤਾਪਦਾ ਸੀ। ਸਾਲ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਸਵਾ-ਸਵਾ ਮਹੀਨਾ ਇੱਕ ਲੱਤ ‘ਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਪਾਠ ਕਰਦਾ ਸੀ। ਕਾਫ਼ੀ ਚਰਚਾ ਸੀ ਇਸ ਸਾਧ ਦੀ ਇਸ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ।

ਇੱਕ ਦਿਨ ਅਮਲੀ ਆਪਣੀ ਕੌਂਸਲ ਸਮੇਤ ਸੱਥ ਵਿਚ ਬੈਠਾ ਬਾਤਾਂ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਮੁੰਡੀਹਰ ਨੂੰ ਸਾਧ ਸੱਥ ਵੱਲ ਆਉਂਦਾ ਨਜ਼ਰ ਪਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਮੁੰਡੀਹਰ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਈ।

—“ਅਮਲੀਆ, ਖੜ੍ਹਾ ਹੋ ਜਾ।” ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ।

—“ਕਿਉਂ? ਕਾਹਤੋਂ?” ਅਮਲੀ ਦਾ ਨਸ਼ਾ ਖਿਤਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ।

—“ਬਾਬੇ ਆਉਂਦੇ ਐ-।”

—“ਬਾਬੇ ਆਉਂਦੇ ਐ ਲੰਘ ਜਾਣਗੇ, ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਣ ਨੂੰ ਬਾਬੇ ਕਿਹੜਾ ਮੋਕ ਮਾਰਦੇ ਐ ਬਈ

ਛਿੱਟੇ ਪੈ ਜਾਣਗੇ?”

ਹੱਸਦੀ ਮੁੰਡੀਹਰ ਦੀਆਂ ਵੱਖੀਆਂ ਟੁੱਟ ਗਈਆਂ।

ਹੁਣ ਅਮਲੀ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮਾੜੇ ਹਾਲਾਤ ਨੇ ਬੜਾ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਉਹ ਆਪਣੇ ‘ਸਾਗਿਰਦਾ’ ਨੂੰ ਮੱਤਾਂ ਦਿੰਦਾ, “ਮੁੰਡਿਓ ਗੱਲ ਸੁਣ ਲਓ, ਓਪਰੇ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਸਾਸਰੀਕਾਲ ਕਹਿ ਕੇ, ਨਿਮਰਤਾ ਨਾਲ ਬੁਲਾਇਆ ਕਰੋ। ਉਹ ਗੱਲ ਨਾ ਹੋਵੇ ਬਈ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਨਾਲ ਆਕੜ ਪਵੋ ਤੇ ਕੁਦਰਤੀ ‘ਉਹ’ ਨਿਕਲ ਆਉਣ, ਗੋਲੀ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਪੜੰਦਰ ਚੁਕਦੇ ‘ਚ ਮਾਰਦੇ ਐ। ਸਮਝਗੇ?”

ਅੱਜ ਅਮਲੀ ਨੇ ਨਵਾਂ-ਨਵਾਂ ਕਿੱਲਾ ਗਹਿਣੇ ਧਰਿਆ ਸੀ। ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀਆਂ ਢਿੱਬਰੀਆਂ

ਟਾਈਟ ਸਨ ਅਤੇ ਜੇਬ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਗਰਮ ਸੀ। ਅਮਲੀ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ‘ਸਾਸਰੀਕਾਲ’ ਬੁਲਾਈ।

—“ਆ ਬਈ ਬਿਸ਼ਨ ਸਿਆਂ, ਆ ਬੈਠ, ਸੁਣਾ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਤਾਜੀ। ਤੂੰ ਤਾਂ ਸ਼ਹਿਰੋਂ ਆਇਐ।” ਕਿਸੇ ਨੇ ਫਾਂਟ ਚਾੜ੍ਹੀ।

—“ਕਾਹਦੀ ਨਮੀ ਤਾਜੀ ਐ, ਟਰੱਕ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਬੋਰਿਆ ਦਾ ਭਰਿਆ ਡੋਡਾ।” ਅਮਲੀ ਨਸ਼ੇ ਦੀ ਲੋਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਹੋਰ ਹੀ ਕਹੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

—“ਕੀ ਕਿਰੈ?” ਕਿਸੇ ਦੇ ਕੱਖ ਪੱਲੇ ਨਹੀਂ ਪਿਆ ਸੀ।

—“ਮੈਖਿਆ ਟਰੱਕ ਫੜਿਆ ਗਿਆ ਬੋਰਿਆ ਦਾ ਭਰਿਆ ਡੋਡਾ। ਹੋਰ ਮੈਂ ਕਿਹੜਾ ਸੰਸਕਿਰਤ ਬੋਲਦੈ?” ਅਮਲੀ ਨੇ ਦੁਹਰਾ ਕੇ ਨੁਣਾਂ ਅਗਲੇ ਦੇ ਸਿਰ ਹੀ ਭੰਨਿਆਂ।

ਪਰ ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਸੁਆਲੀਆ ਨਜ਼ਰਾਂ ਨਾਲ ਝਾਕ ਰਹੇ ਸਨ।

—“ਉਏ ਇਹਨੂੰ ਲੰਡੀਆਂ ਖਾਧੀਆਂ ‘ਚ ਪਤਾ ਨੂੰ ਲੱਗਦਾ। ਪਤੈ ਇਹੋ ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੈ?” ਕੋਈ ਗੂੰਗੇ ਦੀ ਮਾਂ, ਰਮਜ ਸਮਝਣ ਵਾਲਾ ਕੋਲ ਹੀ ਬੈਠਾ ਸੀ।

—“ਕੀ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੈ?” ਮੁੰਡੀਹਰ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

—“ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਚਾਹੁੰਦੈ ਬਈ ਡੋਡਿਆਂ ਨਾਲ ਭਰੇ ਬੋਰਿਆਂ ਦਾ ਟਰੱਕ ਫੜਿਆ ਗਿਆ।” ਉਸ ਨੇ ਅਮਲੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ ਨਿਖਾਰ ਕੇ ਦੱਸਿਆ।

—“ਕਿਹੜੈ? ਚੱਕ ਤਾਰੇਆਲੇ ਆਲਿਆਂ ਦਾ ਰਣਜੀਤ ਤਾਂ ਨੂੰ ਤੂੰ?” ਅੱਧੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹਦੇ ਅਮਲੀ ਨੇ ਅਵਾਜ਼ ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ ਪੁੱਛਿਆ।

—“ਆਹੋ ਚਾਚਾ, ਮੈਂ ਈ ਆਂ।”

—“ਉਏ ਬੱਲੇ ਉਏ ਮੇਰਿਆ ਸੋਹਣਿਆਂ! ਪਾੜਿਆ ‘ਖਬਾਰ ਖਬੂਰ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਿਆ?”

—“ਪੜ੍ਹਿਐ ਚਾਚਾ, ਆਹ ਦੇਖ ਲੈ, ਨਾਲ ਈ ਚੱਕੀ ਫਿਰਦੈ।”

—“ਦੇਖਗਾਂ ਕੋਈ ਖਬਰ ਖੁਬਰ।”

—“ਖਬਰ ਐ: ਦਾਜ ਦੀ ਖਾਤਰ ਇੱਕੀ ਸਾਲਾਂ ਦੀ ਮੁਟਿਆਰ ਮਿੱਟੀ ਦਾ ਤੇਲ ਪਾ ਕੇ ਸਾੜ ਦਿੱਤੀ।”

—“ਬਾਖਰੂ! ਬਾਖਰੂ!” ਅਮਲੀ ਨੇ ਸਿਰ ਫੇਰਿਆ, “ਕੀ ਲੋਹੜੈ ਬਈ, ਕੁਛ ਨੂੰ ਕਰਦੀ ਆਪਣੀ ਗੌਰਮਿਲਟ ਵੀ। ਉਪਰ ਬੈਠੇ ਭਕਾਈ ਮਾਰੀ ਜਾਣਗੇ: ਹਮਾਰਾ ਦੇਸ਼ ਬਹੁਤ ਖੁਸ਼ਹਾਲ ਹੈ। ਆਹ ਗੋੜੇ ਦੇਣੀ ਗੌਰਮਿਲਟ ਨੂੰ ਕਰਨ ਮੇਰੇ ਕੋਲੇ। ਗਿੱਟੇ ਈ ਗਿੱਟੇ ਕੁੱਟਾਂ ਮਾਵਾ ਖਾ ਕੇ। ਹਾਂ ਪਾੜਿਆ ਹੋਰ ਕੋਈ ਖਬਰ?”

—“ਅੱਗੇ ਖਬਰ ਐ ਚਾਚਾ, ਅਖਬਾਰਾਂ ਵੰਡਣ ਵਾਲੇ ਦੇ ਹਾਕਰ ਗੋਲੀਆਂ ਨਾਲ ਹਲਾਕ, ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਹਰ ਹਾਕਰ ਨੂੰ ਦੋ ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਦੇ ਜਵਾਨ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ।”

—“ਆਹ ਅਖਬਾਰਾਂ ਆਲੇ ਦਾ ਤਾਂ ਬੜਾ ਮਸੇਰ ਹੋਇਆ। ਪਰ ਆਪਣੀ ਗੌਰਮਿਲਟ ਐਨੀ ਫੁੱਫੂ ਕਿਉਂ ਐ ਯਾਰ? ਅਖਬਾਰ ਵੰਡਣ ਆਲੇ ਨੂੰ ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਦੇ ਦੋ ਜੁਆਨ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਐ? ਸੀ ਆਰ ਪੀ ਆਲਿਆਂ ਨੂੰ ਈ ‘ਖਬਾਰਾਂ ਕਿਉਂ ਨੂੰ ਵੰਡਣ ਲਾ ਦਿੰਦੇ? ਪਰ ਗੌਰਮਿਲਟ ਨੂੰ ਘਰੋਂ ਖਾ ਕੇ ਕਿਹੜਾ ਮੱਤ ਦੇਵੇ? ਹਾਂ, ਅੱਗੇ ਬੋਲ ਪਾੜਿਆ!”

—“ਅੱਗੇ ਖਬਰ ਐ ਚਾਚਾ, ਇੱਕ ਅਧਿਆਪਕਾ ਨੇ ਚਾਰ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ।”

—“ਇਹ ਅਧਿਆਪਕਾ ਕੀ ਹੁੰਦੀ ਐ?” ਅਮਲੀ ਨੇ ਪੁੱਛਿਆ।

—“ਅਧਿਆਪਕਾ ਚਾਚਾ ਮਾਸਟਰਨੀ ਹੁੰਦੀ ਐ।”

—“ਕੌਣੇ ਚਾਰ ਬੱਚੇ?”

—“ਹਾਂ ਜੀ!”

—“ਬੱਲੇ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਦੀਏ ਸ਼ੇਰ ਬੱਚੀਏ...!” ਅਮਲੀ ਡੰਡ ਬੈਠਕਾਂ ਕੱਢਣ ਲੱਗ ਪਿਆ, “ਕਮਾਲ ਈ ਕਰਤੀ ਬਈ! ਸਾਡੀ ਮੌਲਤ ਜੀ ਕੰਜਰ ਦੀ ਇੱਕ ਨੂੰ ਜੰਮ ਸਕੀ।” ਅਮਲੀ ਨੇ ਨੱਕ ਚਾੜ੍ਹਿਆ।

—“ਹੂੰ...! ਉਠਿਆ ਅਖੇ ਆਪ ਤੋਂ ਨਾ ਜਾਵੇ, ਫਿੱਟੇ ਮੂੰਹ ਗੋਡਿਆਂ ਦੇ! ਕਣ ਕੰਡਾ ਅਮਲੀਆ ਤੇਰੇ ‘ਚ ਹੈਨੀ ਸੀ ਤੇ ਗਾਲਾਂ ਵਿਚਾਰੀ ਧੰਨੇ ਨੂੰ? ਛੱਡਦਾ ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲੇ, ਜੇ ਜੋੜੇ ਜੁਆਕ ਨਾ ਸਿੱਟਦੀ।” ਕਿਸੇ ਨੇ ਪਾਸਿਓਂ ਚੋੜ ਭਰੀ ਤਰਕ ਲਾਈ।

—“ਤੂੰ ਕੀਹਦਾ ਕੁਛ ਐ ਉਏ ਹਰਾਮਦਿਆ?” ਅਮਲੀ ਸਾਹਣ ਵਾਂਗ ਭੂਸਰ ਗਿਆ।

ਦੇਵੇਂ ਜੱਫੇ-ਜੱਫੀ ਹੋਣ ਹੀ ਲੱਗੇ ਸਨ ਕਿ ਮੁੰਡੀਹਰ ਨੇ ਵਿਚ ਪੈ ਕੇ ਛੁੜਾ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਫਿਰ ਅਚਾਨਕ ਮੀਂਹ ਵਰੁ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮੇਲਾ ਵਿਛੜ ਗਿਆ।

ਸਾੜੇ ਦਾ ਉਬਾਲਾ !

ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੀ ਅਮਰੀਕਾ ਆਇਆਂ ਅਠਾਰਾਂ ਸਾਲ ਹੋ ਚੱਲੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਉਦੋਂ ਦੀ ਹੈ ਜਦ ਵੱਡੀ ਭੈਣ ਵਲੋਂ ਮੇਰੀ ‘ਬਲੱਡ ਰਿਲੇਸ਼ਨ’ ਵਾਲੀ ਪਟੀਸ਼ਨ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਸੀ। ਕਿਸੇ ਕੰਮ ਲਾਗਲੇ ਪਿੰਡ ਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸਾਂ। ਗਰਮੀਆਂ ਦੀ ਰੁੱਤੇ ਪਿੰਡ ਦੇ ਬੌਹੜ ਥੱਲੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨੇ ਮਹਿਫਲ ਲਾਈ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ‘ਚ ਬੈਠਾ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ

ਤਰਲੋਚਨ ਸਿੰਘ ‘ਦੁਪਾਲਪੁਰ’
ਫੋਨ: 001-408-915-1268

ਪਿੰਡ ਆਇਆ ਇੱਕ ਮੁੰਡਾ ਉੱਥੋਂ ਦੇ ਕਲਚਰ ਤੇ ਕੰਮਾਂ ਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਰੰਗ-ਬਰੰਗੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਪੇਂਡੂ ਮੁੰਡੇ ਬੜੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਨਾਲ ਉਹਨੂੰ ਸੁਣ ਰਹੇ ਸਨ।

ਅਮਰੀਕਾ ਬਾਰੇ ਅਗਾਉਂ ਸੋਝੀ ਲੈਣ ਦੀ ਮਨਸ਼ਾ ਨਾਲ ਮੈਂ ਵੀ ਉੱਥੇ ਬਹਿੰ ਗਿਆ। ਇੱਕ ਮੁੰਡੇ ਵਲੋਂ ਉਹਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਵਿਚ ਗਲੀ-ਮੁਹੱਲਿਆਂ ਤੇ ਘਰਾਂ ਮਕਾਨਾਂ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛਿਆ

ਗਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਹਮਣੇ ਇੱਕ ਦੋ-ਮੰਜਲੀ ਕੋਠੀ ਵੱਲ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਦੱਸਣ ਲੱਗਾ ਕਿ ਉੱਥੇ ਮੇਰਾ ਘਰ ਔਹ ਕੋਠੀ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਕਾਫ਼ੀ ਵੱਡਾ ਐ!

ਏਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਇਸੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਇੱਕ ਉਹ ਮੁੰਡਾ ਵੀ ਆਪਣੀ ਟ੍ਰੈਕਟਰ-ਟਰਾਲੀ ਲੈ ਕੇ ਆ ਪਹੁੰਚਾ, ਜਿਹਦੇ ਬਾਰੇ ਪਿੰਡ ‘ਚ ਚੁਰ-ਚੁਰਾ

ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ‘ਡਿਪੋਰਟ’ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਪਰ ਉਹ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਉੱਥੇ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੱਗਾ, ਤਦ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ !! ਮਿੱਤਰਾਂ ਦੀ ਮਹਿਫਲ ਦੇਖ ਉਹ ਵੀ ਟ੍ਰੈਕਟਰ ਖੜ੍ਹਾ ਕਰ ਕੇ ਉੱਥੇ ਆ ਸਜਿਆ!

ਅਮਰੀਕਾ ਵਾਲੇ ਮੁੰਡੇ ਮੂੰਹੋਂ ਆਪਣੇ ‘ਵੱਡੇ

ਘਰ’ ਦੀਆਂ ਸਿਫਤਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਮੁੰਡਾ, ਆਪਣੀ ਟਰਾਲੀ ਵੱਲ ਨੂੰ ਹੱਥ ਕਰ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ,

‘ਉਏ ਕੰਤਿਆ, ਮੈਂ ਦੇਖੇ ਹੋਏ ਆ ‘ਤੇਰੇ ਅਮਰੀਕਾ’ ਵਾਲੇ ਘਰ ਵੀ ਭਰਾਵਾ!... ਬਣੇ ਹੋਏ ਓਸ ਘਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਫੱਟੇ-ਫੱਟੀਆਂ, ਜੇ ਢਾਹ ਕੇ ਲੱਦਣੇ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮੇਰੀ ਔਹ ਇੱਕੋ ਟਰਾਲੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲੱਦ ਹੋ ਜਾਣੈ!’

ਮਹਿਫਲ ‘ਚ ਹਾਸਤ ਮੱਚ ਗਈ !!

ਕੁਝ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਹਿਰ ‘ਚ ਆਹ ਘਰ ਬਣਦਾ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਉਕਤ ਗੱਲ ਯਾਦ ਆ ਗਈ! ਉਦੋਂ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਲੱਗਿਆ ਸੀ ਕਿ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਮੁੜੇ

ਹੋਏ ਮੁੰਡੇ ਨੇ ਸਾੜੇ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕਹੀ ਹੋਊ ਪਰ ‘ਫੱਟੇ ਫੱਟੀਆਂ’ ਨਾਲ ਬਣ ਰਿਹਾ ਘਰ ਦੇਖ ਕੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਉਸਨੇ ਸਚਾਈ ਹੀ ਤਾਂ ਦੱਸੀ ਸੀ!

ਦੋਸਤੋ ਸਚਾਈ ਮੰਨੀਏ ਕਿ ਸਾੜਾ? ਨਜ਼ਰੀਆ ਤੇ ਸੋਚਣੀ ਆਪੋ ਆਪਣੀ!

ਪੱਛਮੀ ਉਦਾਰਵਾਦ, ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਤੇ ਗੁਰਮਤਿ

ਨੌਂ ਅਗਸਤ ਦੀ ਰੋਜ਼ਾਨਾ ਪੰਜਾਬੀ 'ਅਜੀਤ' ਅਖਬਾਰ ਵਿਚ ਅਭੈ ਕੁਮਾਰ ਦੂਬੇ ਦੀ ਇਕ ਲਿਖਤ ਛਪੀ ਹੈ, 'ਪੱਛਮੀ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਨੂੰ ਉਦਾਰ ਬਣਾਉਣਾ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ। ...ਜੇਕਰ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਨੇ ਆਪਣੀਆਂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ਤਾਵਾਂ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣੀਆਂ ਹਨ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਉਸ ਨੂੰ ਪੱਛਮ ਦੇ ਉਦਾਰਵਾਦ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦੀ। ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਝਾਤ ਮਾਰਨੀ ਹੋਵੇਗੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਸੁਭਾਵਿਕ ਤੇ ਸਹਿਜ ਬਹੁ-ਧਾਰਮਿਕਤਾ ਨਾਲ ਸਹਿਣਸ਼ੀਲਤਾ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਾਉਣਾ ਪਵੇਗਾ।'

ਗੁਰਬਚਨ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: +91-98156-98451

ਦੂਬੇ ਨੇ 6 ਅਗਸਤ ਦੀ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਵਿਚ ਅਸ਼ਵਿਨ ਸੰਘੀ ਦੀ ਛਪੀ ਇਕ ਲਿਖਤ ਦਾ ਦੂਬੇ ਨੇ 6 ਅਗਸਤ ਦੀ 'ਟਾਈਮਜ਼ ਆਫ ਇੰਡੀਆ' ਵਿਚ ਅਸ਼ਵਿਨ ਸੰਘੀ ਦੀ ਛਪੀ ਇਕ ਲਿਖਤ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਵੀ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਸੰਘੀ ਨੇ ਉਸ ਲਿਖਤ ਵਿਚ ਮੋਦੀਕਿਆਂ ਵਲੋਂ ਫੈਲਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਿੰਦੂਤਵੀ ਕੱਟੜਵਾਦ ਬਾਰੇ ਚਿੰਤਾ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਦਿਆਂ ਸੁਆਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ "ਬਹੁਤੇ ਹਿੰਦੂ ਉਦਾਰਵਾਦ ਨੂੰ ਛੱਡਦੇ ਕਿਉਂ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ?" ਸੰਘੀ ਦੇ ਕਥਨ ਅਨੁਸਾਰ, "ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਵੱਖਰੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਸਤਿਕਾਰ ਕਰਨਾ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮਾਨਤਾ ਦੇਣੀ" ਹੀ ਉਦਾਰਵਾਦ ਹੈ ਅਤੇ "ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਕੱਟੜ ਬਣਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਕੱਟੜ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਉਦਾਰ ਬਣਾ ਕੇ ਹੀ ਸਮੱਸਿਆ ਦਾ ਹੱਲ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।"

ਬਦਕਿਸਮਤੀ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਬੁੱਧੀਜੀਵੀ ਪੱਛਮੀ ਉਦਾਰਵਾਦ ਦੀ ਸਨਾਤਨ ਧਰਮ ਨਾਲ ਤੁਲਨਾ ਕਰਨ ਲੱਗਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ (ਗੁਰਮਤਿ) ਵਲੋਂ ਇਸ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਹੱਲ ਲਈ ਦਿੱਤੀ ਗਈ ਮਹਾਨ ਦੇਣ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਹੀ ਅਣਗੌਲਿਆ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ।

ਮਿਹਰਬਾਨ ਵਾਲੀ ਜਨਮਸਾਖੀ ਵਿਚ ਦਰਜ ਹੈ : "ਤਬ ਏਕ ਦਿਨਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਜੀ ਪੰਜਾਬ ਕੀ ਧਰਤੀ ਨਗਰਿ ਕਰਤਾਰ ਪੁਰਿ ਬੈਠਾ ਥਾ। ਤਬ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕ ਜੀ ਕਉ ਮਾਤਾ ਜੀ ਅਰੁ ਪਿਤਾ ਕਹਿਆ ਜਿ, "ਬੇਟਾ ਏਹ ਤੂ ਜਿ ਹੋਰਤ ਕਿਤੇ ਸੁਤਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕਉ ਅਰਾਧਤਾ ਹੈ, ਜਿ ਏਹ ਗਲ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ। ਤੂ ਤਿਉ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕਉ ਅਰਾਧਿ, ਜਿਉ ਏਹ ਬੈਸਨਉ ਅਰਾਧਦੇ ਹੈਨਿ। ਏਹ ਮਹਾ ਕਠਨ ਜੁਗਤਿ ਰਹਦੇ ਹੈਨਿ ਅਰ ਨੇਮ ਬਰਤ ਮਹਾ ਸੰਜਮ ਵਿਚਿ ਰਹਦੇ ਹੈਨਿ। ਏਹ ਭਲੇ ਧਰਮ ਦੇ ਮਾਰਗ ਵਿਚਿ ਰਹਦੇ ਹੈਨਿ। ਕੁੰਗੂ ਦੀਆਂ ਅਰੁ ਅਗਰ ਚੰਦਨ ਕੀਆਂ ਬਾਸਨਾ ਮਹਿ ਰਹਤੇ ਹੈਨਿ ਅਰ ਤੀਰਥ ਕਰਤੇ ਹੈਨਿ। ਏਹਿ ਆਪੁਨੇ ਘਰ ਕੀ ਭੀ ਕਿਰਤਿ ਕਰਤੇ ਹੈਂ। ਦੇਖਾ ਓਇ ਕਿਛੁ ਘਟਿ ਗਏ ਹੈਨਿ? ਜਿ ਏਤੁ ਮਤਿ ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਰਾਧਤੇ ਹੈਨਿ। ਬੇਟਾ ਤੂ ਏਹ ਮਤਿ ਛੱਡਿ। ਨਾ ਤੂ ਟਿਕਾ ਕਰਹ ਨਾ ਧੋਤੀ ਨਾ ਚਉਕਾ। ਬੇਟਾ ਨਾ ਏਹੁ ਬੈਸਨੋ ਕਾ ਮਾਰਗ। ਨ ਸੰਸਾਰੀਆ ਕਾ ਮਾਰਗ। ਨਾ ਅਉਧੁਤਾ ਕਾ ਮਾਰਗ। ਨਾ ਜੋਗੀਆ ਕਾ

ਮਾਰਗ। ਨਾ ਸੰਨਿਆਸੀਆ ਕਾ ਏਹੁ ਮਾਰਗ। ਬੇਟਾ ਕਿਛੁ ਓਨਾ ਦੀ ਮਤਿ ਬੁਰੀ ਹੈ? ਜਿ ਏਉ ਅਰਾਧਤੇ ਹੈਂ। ਏਹ ਜੁ ਤੁਸਾਡੀ ਮਤਿ ਹੈ, ਸੁ ਕਿਆ ਹੈ? ਜਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝਦੇ ਹਰੁ ਸਾ ਅਸਾਨੋ ਭੀ ਦਿਖਾਇ ਸਮਝਾਇ ਦੇਹਿ, ਜਿ ਮਤਿ ਤੁਸੀਂ ਸਮਝੀ ਹੈ।"

ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕ ਤਿਤੁ ਪ੍ਰਸਥਾਇ ਬਾਨੀ ਬੋਲਿ ਉਠਿਆ :
ਕੁੰਗੂ ਕੀ ਕਾਇਆ ਰਤਨਾ ਕੀ ਲਲਿਤਾ ਅਗਰਿ ਵਾਸੁ ਤਨਿ ਸਾਸੁ ॥
ਅਨਸਠਿ ਤੀਰਥ ਕਾ ਮੁਖਿ ਟਿਕਾ ਤਿਤੁ ਘਟਿ ਮਤਿ ਵਿਗਾਸੁ ॥
ਓਤੁ ਮਤੀ ਸਾਲਾਹਣਾ ਸਚੁ ਨਾਮੁ ਗੁਣਤਾਸੁ ॥ ੧॥
ਬਾਬਾ ਹੋਰ ਮਤਿ ਹੋਰ ਹੋਰ ॥
ਜੇ ਸਉ ਵੇਰ ਕਮਾਈਐ ਕੂੜੈ ਕੂੜਾ ਜੋਗੁ ॥
੧॥ ਰਹਾਉ ॥ (ਪੰਨਾ ੧੭)

ਅਰਥਾਤ (ਪਿਤਾ ਜੀ) ਸਾਡਾ ਆਪਣਾ ਇਹ ਸਰੀਰ ਕੇਸਰ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿਚਲੀ ਸਾਡੀ ਆਪਣੀ ਜ਼ਬਾਨ ਹੀਰੇ ਦੀ ਨਿਆਈਂ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਸਾਹ ਦਾ ਚੱਲਣਾ ਅਗਰ ਦੀਆਂ ਸੁਗੰਧੀਆਂ ਬਿਖੇਰਣ ਵਾਂਗ ਹੈ। ਅਠਾਹਠ ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਟਿੱਕੇ ਵਾਂਗ ਸਾਡੇ ਚਿਹਰੇ ਉਤੇ ਭਾਹ ਮਾਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਸਿਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਮਤਿ ਭਾਵ ਸਿਆਣਪ ਖਿੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਿਆਣਪ ਨਾਲ ਗੁਣਾਂ ਦੇ ਖਜ਼ਾਨੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਉਣੇ ਹੀ ਰੱਬ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਹੈ। ਬਾਬਾ! ਭਾਵ ਹੋ ਸਿਆਣੇ ਦਾਨੇ ਮਨੁੱਖ! ਇਸ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਸਾਰੇ ਮਤਿ ਝੂਠੇ ਹਨ। ਝੂਠ ਨੂੰ ਭਾਵੇਂ ਸੌ ਵੇਰ ਧਿਆਈ ਜਾਈਏ ਪਰ ਉਸ ਨੇ ਝੂਠ ਹੀ ਰਹਿਣਾ ਹੈ। ਝੂਠ ਨੂੰ ਸੌ ਵੇਰ ਧਿਆਉਣ ਨਾਲ ਉਸ ਨੇ ਸਚ ਨਹੀਂ ਬਣ ਜਾਣਾ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਸਨਾਤਨੀ ਮਤਿ ਨਾਲ ਇਸ ਸੱਚ ਦੇ ਆਧਾਰ ਉਤੇ ਨਿਖੇੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਮਿਲਿਆ ਉਸ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਉਸ ਸਿਰਜਣਹਾਰ (ਰੱਬ) ਦੀ ਹੋਈ ਮਿਹਰ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣਾ ਤੇ ਤੰਦਰੁਸਤ ਰੱਖਣਾ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਹੋਣੀ ਹੈ। 'ਰੱਬ' ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੇ ਨਾਂ ਉਤੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਬਾਕੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਆਡੰਬਰ ਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਕੂੜ ਭਾਵ ਝੂਠੇ ਅਤੇ ਫਜੂਲ ਹਨ। ਤਿਨਿ ਕਰਤੈ ਇਕੁ ਖੇਲੁ ਰਚਾਇਆ॥ ਕਾਇਆ ਸਰੀਰੈ ਵਿਚਿ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਪਾਇਆ॥ (ਪੰਨਾ 117)

ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋਵੈ ਸੁ ਕਾਇਆ ਖੋਜੈ ਹੋਰ ਸਭ ਭਰਮਿ ਭੁਲਾਈ॥ (ਪੰਨਾ 754)
ਕਰਤਾ ਭਾਵ ਸਿਰਜਣਹਾਰ (ਨਾਨਕ ਸਚੁ ਦਾਤਾਰੁ ਸਿਨਾਖਤ ਕੁਦਰਤੀ॥ (ਪੰਨਾ 141)) ਨੇ ਇਕ ਐਸੀ ਖੇਡ ਰਚੀ ਹੈ ਕਿ ਕਾਇਆ-ਸਰੀਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀ ਚੇਤਨਾ ਦਾ ਮੂੰਹ ਗੁਰੂ ਵਲ ਕਰ ਕੇ ਭਾਵ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਖੀ ਮੰਨ ਕੇ ਆਪਣੀ ਕਾਇਆ ਨੂੰ ਖੋਜਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਖੁਦ ਦਾ ਭੇਦ ਪਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਹੋਰ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਇਕ ਭਰਮਜਾਲ ਹੈ। ਖੁਦ ਦਾ ਭੇਦ ਪਾਉਣ ਦਾ ਮਤਲਬ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਾਗਰਿਤ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਜਾਗਰਿਤ ਮਨ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ ਦੀ ਸੂਚੇਤ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਿਰਫ ਇਉਂ ਕਰ ਕੇ ਹੀ ਹਉਮੈ (ਆਪਣੀ ਝੂਠੀ ਪਛਾਣ) ਤੇ ਤ੍ਰਿਸਨਾ (ਕਲਪਿਤ ਲੋੜਾਂ) ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾਇਆ ਜਾ

ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦਇਆ ਅਤੇ ਸੰਤੋਖ ਦਾ ਧਰਮ ਨਿਭਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਕਾਇਆ ਨਗਰੀ ਇਹੁ ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਪੰਚ ਵਸਹਿ ਵੀਚਾਰੀ॥ (ਪੰਨਾ 907)
ਤਨੁ ਕਰਿ ਮਟੁਕੀ ਮਨ ਮਾਹਿ ਬਿਲੋਈ॥ ਇਸੁ ਮਟੁਕੀ ਮਹਿ ਸਬਦੁ ਸੰਜੋਈ॥ (ਪੰਨਾ 478)
ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਕਿਨਿ ਸਮਝਾਈਐ ਮਨੁ ਰਾਜਾ ਸੁਲਤਾਨੁ॥ (ਪੰਨਾ 61)
ਮਨੁਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰੀ ਮਨ ਹੀ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਸੁਲਤਾਨ ਹੈ। ਤਨ ਨੂੰ ਮਟਕੀ ਬਣਾ ਕੇ ਇਸ ਵਿਚ ਮਨ ਦੀ ਮਧਾਣੀ ਪਾਈ ਹੋਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸਬਦ ਦੀ ਜਾਗ ਲਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਉਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਚੱਲਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਜਿਵੇਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਯਕੀਨਨ ਇਸ ਦਾ ਗਿਆਨ ਸਿਰਫ ਗੁਰੂ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ।

ਸਾਰਾ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ (ਫਿਲਾਸਫੀ) ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰੀ ਮਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਵਿਹਾਰ ਵਿਚ ਢਲਦਾ ਹੈ। ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖੀ ਮਨ ਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਆਪਸੀ ਅਨੁਭਵੀ ਸੁਮੇਲ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਕ੍ਰਿਸਮੇ ਕਰਨ ਦੇ ਯੋਗ ਬਣਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲੇ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਏ ਆਤਮਿਕ ਗਿਆਨ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰੀ ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਸਾਂਝ ਹੀ ਇਕ ਅਜਿਹੀ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੇ ਮਨੁੱਖੀ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚਲੇ ਮਹਾਨ ਅਤੇ ਅਹਿਮ ਮੌਤਾਂ ਨੂੰ ਜਨਮ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖੀ ਸਮਾਜ ਨੂੰ ਬਦਲਣ ਵਿਚ ਅਹਿਮ ਰੋਲ ਨਿਭਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਧਾਰਮਿਕ ਪੈਗੰਬਰ ਅਤੇ ਮਹਾਨ ਹਸਤੀਆਂ ਇਸੇ ਕਰਾਮਾਤੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਉਪਜ ਹਨ।

ਮਨੁ ਜੋਗੀ ਮਨੁ ਭੋਗੀਆ ਮਨੁ ਮੂਰਖੁ ਗਾਵਾਰੁ॥

ਮਨੁ ਦਾਤਾ ਮਨੁ ਮੰਗਤਾ ਮਨ ਸਿਰਿ ਗੁਰੁ ਕਰਤਾਰੁ॥ (ਪੰਨਾ 1330)

ਭਾਵ ਮਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਜੋਗੀ ਜਾਂ ਭੋਗੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਹੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਕੋਲੋਂ ਮੂਰਖਾਂ ਤੇ ਮਹਾਂਮੂਰਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਹਰਕਤਾਂ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਹੀ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੀ ਕਿਸੇ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦਾਤਾ ਭਾਵ ਕੋਲੋਂ ਕੁਝ ਦੇਣ ਵਾਲਾ ਸੰਤੋਖੀ ਤੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਮੰਗਤਾ ਭਾਵ ਹਰ ਵੇਲੇ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਤਬਾ ਲੋਭੀ ਤੇ ਕਮੀਨਾ ਬਣਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਸਰੀਰੀ ਮਨ ਹੀ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਗੁਰੂ ਅਤੇ ਕਰਤਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ।

ਮਨ ਸਾਧੈ ਸਿਧਿ ਹੋਇ॥ (ਪੰਨਾ 342)

ਮਨਿ ਜੀਤੈ ਜਗੁ ਜੀਤੁ॥ (ਪੰਨਾ 6)
ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸਾਧਣ (ਭਾਵ ਸਵੈ-ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਕਰਨ) ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਸਿੱਧ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਭਾਵ ਸਵੈ-ਜ਼ਬਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਅਜਿਹਾ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਆਪਣੀਆਂ ਸਰੀਰੀ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਦਾ ਮਾਲਕ ਬਣ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਇੰਦ੍ਰੀਆਵੀ ਜਜ਼ਬਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਆਗਮਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸਰਬ-ਵਿਆਪੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਸਰੀਰ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਰਾਜ ਪੁੰਜੀ ਹੈ। ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸੁਭਾਇਮਾਨ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਮਨ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਭਾਵ ਉਸ ਨੂੰ

ਹਰਕਤਸ਼ੀਲ ਰੱਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ। ਇਸ ਮਨ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਜ਼ਬਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣ ਲਈ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਚੇਤਨਾ ਜੇ ਆਪਣੀ ਲਿਵ ਗੁਰੂ ਵਲੋਂ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੇ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਹਿਜ ਸੁਖੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਬਾਕੀ ਦਾ ਸਾਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਆਡੰਬਰ ਤੇ ਕਰਮਕਾਂਡ ਫਜੂਲ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣਾ ਚੇਤਨ ਮਨ ਹੀ ਹਉਮੈ ਰਾਹੀਂ ਬਣੀ ਆਪਣੀ ਝੂਠੀ ਪਛਾਣ ਤੇ ਬੋਲੋਤੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ (ਤ੍ਰਿਸਨਾ) ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਪਾ ਕੇ ਸਹਿਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਜੀਐ ਸਕਦਾ ਹੈ।

(ਅੰਗਦ ਜੀ ਨੂੰ ਉਪਦੇਸ਼) ਏਕ ਦਿਨਿ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ ਜੀ ਬੈਠਾ ਥਾ। ਅਰੁ ਅੰਗਦ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਜੀ,

"ਜਿ ਮਿਹਰਵਾਨ ਇਕ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਜੇ ਤੁਧ ਭਾਵੇ।"

ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕੁ ਜੀ ਕਹਿਆਂ, "ਆਖੁ ਪੁਰਖਾ ਅੰਗਦਾ ਜਿ ਕਿਛੁ ਤੇਰੇ ਜੀ ਹੈ ਸੁ ਤੂ ਅਰਦਾਸ ਕਰਿ।"

ਤਬ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕਹਿਆ ਜਿ "ਜੀ ਪਾਤਿਸਾਹ ਮੇਰੀ ਏਹ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਜਿ ਸੰਸਾਰੁ ਕੋਈ ਤੀਰਥੀ ਗੈਆ। ਕਿੰਨੇ ਵੇਦ ਕੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹੀ। ਕਿੰਨੇ ਸੰਨਿਆਸੁ ਮਾਰਗੁ ਕਮਾਇ। ਕੋਈ ਜਤੀ ਹੋਇ ਕਰਿ ਜੋਗੁ ਲਾਗਾ ਕਮਾਵਣ। ਕਿੰਨੇ ਦੇਹ ਸਾਧੀ ਨਗਨੁ ਹੋਇ ਕਰਿ ਦਿਗੰਬਰ ਦੇ ਰੂਪਿ ਹੋ ਫਿਰਿਆ। ਦਿਖਾ ਜੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅਸਾਡੀ ਕਵਨ ਗਤਿ। ਅਸਾਂ ਤਾਂ ਇਨਾਂ ਗਲਾਂ ਵਿਚਹੁ ਕਾਈ ਗਲ ਨਾ ਹੋਇ ਆਈਆ ਜੀ। ਅਸੀ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ ਜਾਣਦੇ ਜਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕਿਨੀ ਗੁਣੀ ਪਾਈਦਾ ਹੈ। ਪਰਮੇਸੁਰ ਨੂੰ ਕਵਣ ਸੇਵਾ ਭਾਵਦੀ ਹੈ। ਅਤੇ ਕਿਤੁ ਸੰਜਮਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਖੁਸੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜੀ। ਜਿਤੁ ਕਿਤੇ ਗਲ ਪਰਮੇਸੁਰ ਸੁ ਪ੍ਰਸੰਨੁ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਜੀ। ਅਸਾ ਨੇ ਮਿਹਰ ਕਰਿ ਕਰਿ ਓਹ ਗਲ ਸਮਝਾਈਐ ਜੀ। ਜਿਤੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਅਸਾਡੇ ਜੀ ਦੀ ਗਤਿ ਹੋਇ ਜੀ। ਇਸੁ ਜੀਅ ਨੁ ਜਮੁ ਪੋਹਿ ਨਾ ਸਕੈ ਜੀ। ਜਮ ਕੀ ਸਾਸਨਾ ਤੇ ਜਿਤੁ ਏਹੁ ਜੀਉ ਉਬਰੈ ਸਾ ਵਿਧਿ ਸਮਝਾਈਐ।"

ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬੇ ਨਾਨਕੁ ਜੀ ਕਹਿਆ ਜਿ, 'ਪੁਰਖਾ ਅੰਗਦਾ ਨਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਖੁਸੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਵੇਦ ਕੀ ਵਿਦਿਆ ਪੜ੍ਹਿਆਂ ਅਰੁ ਬੀਚਾਰਿਆਂ। ਅਤੇ ਨਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਖੁਸੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਸੰਨਿਆਸ ਰੂਪ ਕੀਤੇ। ਨਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਖੁਸੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਤੀਰਥ ਵਾਸੁ ਕੀਤਿਆਂ। ਨਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਖੁਸੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਜਤਿ ਜੋਗ ਕਮਾਇਐ। ਨਾ ਪਰਮੇਸੁਰ ਖੁਸੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ ਦਿਗੰਬਰ ਰੂਪ ਫਿਰਿਆਂ।'

ਤਬ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਕਹਿਆ ਜਿ 'ਗਰੀਬ ਨਿਵਾਜ! ਮਿਹਰਵਾਨੁ ਹੋਇ ਕੈ ਕਹੀਐ ਜਿਤੁ ਗਲੈ ਪਰਮੇਸੁਰੁ ਖੁਸੀ ਹੋਂਦਾ ਹੈ।'

ਤਬ ਗੁਰੂ ਬਾਬਾ ਨਾਨਕੁ ਜੀ ਆਸਾ ਰਾਗ ਮਹਿ ਬਾਨੀ ਓਪਦੇਸੀ।

ਬੋਲਿ ਉਠਿਆ ਜਿ ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ॥ ਜਾ ਪੰਚ ਰਾਸੀ ਤਾਂ ਤੀਰਥ ਵਾਸੀ ॥ ੧॥

ਘੁੰਘਰੁ ਵਾਜੈ ਜੇ ਮਨੁ ਲਾਗੈ ॥ ਤਉ ਜਮੁ ਕਹਾ ਕਰੇ ਮੈ ਸਿਉ ਆਗੈ ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ ॥

ਆਸ ਨਿਰਾਸੀ ਤਉ ਸੰਨਿਆਸੀ ॥ ਜਾਂ ਜਤੁ ਜੋਗੀ ਤਾਂ ਕਾਇਆ ਭੋਗੀ ॥ ੨॥

ਦਇਆ ਦਿਗੰਬਰੁ ਦੇਹ ਬੀਚਾਰੀ ॥ ਆਪਿ ਮਰੈ ਅਵਰਾ ਨਹ ਮਾਰੀ ॥ ੩॥

ਏਕੁ ਤੂ ਹੋਰਿ ਵੇਸ ਬਹੁਤੇਰੇ ॥ ਨਾਨਕੁ ਜਾਣੈ ਚੋਜ ਨ ਤੇਰੇ ॥

(ਆਸਾ ਮਹਲਾ 1 ਘਰ 2 ਚਉਪਦੇ। 25। (356)॥)

ਯਥਾ ਵਿਦਿਆ ਵਿਚਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਕੇ ਬੰਦਾ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਬਣੇ। ਗਿਆਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਤਮ ਵਿਚ ਵਸਾ ਕੇ ਪੰਜਾਂ ਵਿਕਾਰਾਂ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਅਤੇ ਹੰਕਾਰ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਏ। ਇਉਂ ਤੀਰਥ ਵਾਸੀ ਹੋਣ ਦਾ ਅਨੰਦ ਮਾਣਿਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਨੂੰ ਸਵੈ-ਜ਼ਬਤ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਯਥਾ ਆਪਣੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਉਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਕੇ ਸਦੀਵੀ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤੀਰਥਾਂ ਉਤੇ ਜਾ ਕੇ ਵਸਣ ਦਾ ਮੰਤਵ ਵੀ ਇਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਿਦਿਆ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਗਿਆਨ ਜੇ ਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਸਹਿਮਤ ਕਰ ਲਵੇ ਤੇ ਮਨ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਘੁੰਘਰੁ ਵਜਣ ਭਾਵ ਅਨਹਦ ਨਾਦ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨਾਲ ਮਨ ਵਿਸਮਾਦ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਸਿੱਧੇ ਅਨੁਭਵੀ ਰਿਸ਼ਤੇ ਦਾ ਅਹਿਸਾਸ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਜਮਾਂ ਦਾ ਡਰ ਉੱਝ ਹੀ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਨਰਕ-ਸੁਰਗ-ਜਮ ਆਦਿ ਸਭ ਐਵੇਂ ਦੇ ਭਰਮ ਭੁਲੇਖੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਹੋਂਦ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਰਾ ਮਨੁੱਖਵਾਦ (ਬ੍ਰਾਹਮਣਵਾਦ) ਦਾ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਭਰਮਜਾਲ ਹੈ। ਇਸ ਗਿਆਨ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਜਮਾਂ ਦੀ ਹੋਂਦ ਹੀ ਮਨੁੱਖੀ ਚੇਤਨਾ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਡਰ ਦਾ ਕੋਈ ਮਤਲਬ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਜਾਂਦਾ। ਇਸੇ ਲਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਮ ਮੇਰਾ ਕੀ ਵਿਗਾੜ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਮਨ ਤ੍ਰਿਸਨਾ ਭਾਵ ਬੋਲੋਤੀਆਂ ਇਛਾਵਾਂ ਤੋਂ ਸੁਰਖਰੁ ਹੋ ਜਾਏ ਤਾਂ ਬੰਦਾ ਸੰਨਿਆਸੀਆਂ ਵਾਲਾ ਅਹਿਸਾਸ ਘਰ ਬੈਠਿਆਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਜਤੀ ਭਾਵ ਵਿਕਾਰ ਰਹਿਤ ਮਨੁੱਖ ਹੀ ਜੋਗੀ ਹੈ। ਜੋਗੀ ਭਾਵ ਜਤੀ ਬਣ ਕੇ ਹੀ ਕਾਇਆ ਯਥਾ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਭੋਗਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਤਬਾ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਾਰੇ ਅਸਲੀ (ਕੁਦਰਤੀ) ਰਸ-ਕਸ ਮਾਣੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਦਿਆਲੂ ਹੋਣਾ ਹੀ ਦਿਗੰਬਰ ਭਾਵ ਤਰਕਸ਼ੀਲ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਮਾਰ ਕੇ ਭਾਵ ਸਵੈ-ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਰੱਖ ਕੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ। ਭਾਵ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਆਪਣੇ ਕਿਰਦਾਰ ਤੇ ਵਿਹਾਰ ਨੂੰ ਉਚਾ ਚੁੱਕਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਨਾ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਬਚਨ ਹਨ : ਹੇ ਸਿਰਜਣਹਾਰ! ਤੂੰ ਇਕ ਹੈਂ ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਤੇਰੇ ਅਡ ਅਡ ਵੇਸ ਭਾਵ ਰੂਪ ਹਨ। ਤੇਰੇ ਸਾਰੇ ਕੋਟਕਾਂ ਦਾ ਭੇਦ ਨਹੀਂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤੇਰਾ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਜਾਣਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਤੂੰ ਬੇਅੰਤ ਹੈਂ।

ਪੁਰਖਾ ਬੋਲਣੇ ਕਾ ਏਹੋ ਫਲੁ ਹੈ ਜਿ ਕਿਛੁ ਬੋਲੀਐ। ਸੁ ਪਰਮੇਸੁਰ ਕਾ ਨਾਮ ਹੀ ਬੋਲੀਐ ਬਿਚਾਰੀਐ ਗਾਈਐ ਸੁਣੀਐ ਸਿਖੀਐ ਸਮਝੀਐ। ਤਿਤੁ ਕਰਿ ਕਰਿ ਇਸ ਨੂੰ ਲਾਗਾ ਹੈ। ਪੁਰਖਾ ਅੰਗਦਾ ਤੋਂ ਬਹੁਤੁ ਭਲਾ ਕੀਆ ਜਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਦੀ ਗਲ ਚਿਤਿ ਅਣਾਈ। ਏਤੁ ਗਲ ਕਿਛੁ ਅਸਾਨੋ ਲਾਗਾ ਹੈ। ਪੁਰਖਾ ਮੈ ਭਾਂਦੀ ਹੈ ਏਹ ਗਲ।" ਬੋਲਹ ਵਾਰਗੁਰੂ। ਪੰਨੁ ਗੁਰੂ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਾਬਾਸਿ। ਸਾਬਾਸਿ ਗੁਰੂ ਜਿਸ ਕੇ ਨਾਮ ਲੀਏ ਪਾਪ ਜਾਹਿ।

ਬਾਜ਼ੀ ਮੇਰੇ ਪਿੰਡ ਦੀ: ਨਿੰਦਰ ਘੁਗਿਆਣਵੀ

(ਸਫਾ 14 ਦਾ ਬਾਕੀ)
ਜੇ ਹੋਉ... ਬਸ ਆਖਰੀ ਸੂਲੀ ਦੀ ਛਾਲ ਐ ਮੇਰੀ ਘੁਗਿਆਣਵੀ, ਜੇ ਮੌਤ ਏਥੇ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਤਾਂ ਵੀ ਕੋਈ ਪਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਪਿੰਡ ਨੇ ਰਿਜ਼ਕ ਦੇਈ ਰੱਖਿਆ ਮੈਨੂੰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ।" ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਵਰਜਣ ਦੇ ਬਾਵਜੂਦ ਗੰਗੂ ਨੇ ਅੱਧ ਅਸਮਾਨੇ ਪੌੜੀਆਂ 'ਤੇ ਬੱਧੀ ਛਤਰੀ ਵਰਗੀ ਪਟੜੀ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਪੁੱਠੀ ਛਾਲ ਲਾ ਹੀ ਦਿੱਤੀ। ਲੋਕ ਆਲੇ ਦੁਆਲੇ ਖੇਸ ਤੇ ਦੋੜੇ ਫੜੀ ਖੜ੍ਹੇ ਸਨ ਕਿ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਪਾਸੇ ਪੈਰ ਨਿਕਲ ਗਏ ਤਾਂ ਖੇਸਾਂ ਦੋੜਿਆਂ 'ਤੇ ਬੋਚ ਕੇ ਬਚਾ ਲਵਾਂਗੇ। ਪਰ ਇਸ ਦੀ ਨੌਬਤ ਨਾ ਆਈ।
ਕਮਾਲ ਹੋ ਗਈ। ਗੰਗੂ ਦੀ ਸੂਲੀ ਦੀ ਆਖਰੀ ਛਾਲ ਸਫਲ ਰਹੀ। ਉਹ ਪਟੜੀ ਤੋਂ

ਪੁੱਠੀ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਮੁੜ ਪਟੜੀ 'ਤੇ ਅਡੋਲ ਆ ਖੜ੍ਹਾ। ਉਸ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦ ਕੀਤਾ। ਜਦ ਉਹ ਪਟੜੀ ਤੋਂ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਉਸਨੂੰ ਮੋਢਿਆਂ ਉੱਤੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ। ਬੜਾ ਮਾਣ ਮਿਲਿਆ ਉਹਨੂੰ ਉਸ ਦਿਨ। ਪਿੰਡ ਵੱਲੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਕੈਠਾ ਪਾਇਆ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੇ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਪਿੰਡ ਦਾ ਚੌਕੀਦਾਰ ਆਸ਼ਕੀ, ਗੰਗੂ ਨਾਲ ਨੇੜਲੇ ਪਿੰਡਾਂ ਬੇਗੁਵਾਲਾ, ਝੋਟੀਵਾਲਾ ਤੇ ਬੁਰਜ ਮਸਤੇ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਉਹ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਪਟਵੰਤਿਆਂ ਨੂੰ ਬਾਜ਼ੀ ਵੇਖਣ ਆਉਣ ਲਈ ਸੱਦੇ ਦਿੰਦੇ ਸਨ। ਦੱਸਦੇ ਨੇ ਕਿ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਨੇ ਪਿੰਡ ਵੰਡੇ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪੋ ਆਪਣੇ ਵੰਡੇ ਹੋਏ ਪਿੰਡੀਂ ਹੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਸ ਵਿਚ ਝਗੜਾ-ਝੇੜਾ ਨਹੀਂ ਸਨ ਕਰਦੇ। ਹੁਣ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਰੰਗ ਰੂਪ ਬਦਲ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਬਹੁਤੀਆਂ ਵਿਰਾਸਤੀ ਖੇਡਾਂ ਤਾਂ ਖਤਮ ਹੀ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ। 2022 ਦੇ ਫਰਵਰੀ ਮਹੀਨੇ 'ਚ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ

ਪੰਜਾਬ ਕਲਾ ਭਵਨ ਵਿਖੇ ਡਾ ਐਮ ਐਸ ਰੰਧਾਵਾ ਕਲਾ ਉਤਸਵ ਮੌਕੇ ਆਬਣੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਨੇ ਬਾਜ਼ੀ ਪਾਈ ਤਾਂ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹੀਏ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਮਨ ਮੋਹੇ ਗਏ। ਉਥੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰਾਂ ਨੇ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੁਣ ਸਾਡਾ ਵੇਲਾ ਬੀਤ ਗਿਆ ਸਮਝੋ। ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਕਦੇਸਾਡੀ ਬਾਂਹ ਨਹੀਂ ਫੜੀ ਤੇ ਇਸ ਲੋਕ ਖੇਡ ਨੂੰ ਕਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹਿਤ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ। ਕਿਸੇ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਕੀ ਲਾਉਣੀ ਸੀ, ਕਦੇ ਮਾਤੀ ਮੋਟੀ ਆਰਥਕ ਮੱਦਦ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ। ਨਾ ਹੀ ਸਰਕਾਰੀ ਨੌਕਰੀਆਂ ਵਿਚ ਬਣਦਾ ਕੋਈ ਕੋਟਾ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ। ਟੋਲੀ ਦੇ ਮੁਖੀਏ ਨੇ ਭਰੇ ਮਨ ਨਾਲ ਕਿਹਾ, ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਸਦਾ ਵਿਤਕਰਾ ਹੀ ਕੀਤਾ ਗਿਐ। ਉਹ ਜਿੰਨਾ ਕੁ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਦਰਸ਼ਨ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੇ ਬਲਬੋਤੇ ਹੀ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਪਟਿਆਲੇ ਵਿਖੇ ਸਥਾਪਤ ਨਾਰਥ ਜੋਨ ਕਲਚਰਲ ਸੈਂਟਰ ਕੁਝ ਟੀਮਾਂ ਨੂੰ ਖੇਡ ਕਲਾਵਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ

ਲਈ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਠਿੰਡੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਦੇ ਮੰਡੀ ਕਲਾਂ ਤੇ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੀ ਕਸਾਈਵਾੜਾ ਬਸਤੀ ਦੇ ਕੁਝ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਹਾਲੇ ਵੀ ਸਰਗਰਮ ਹਨ ਅਤੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਜ਼ਿਲ੍ਹੇ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਵੀ ਕੁਝ ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਬਾਜ਼ੀਆਂ ਪਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਫਰੀਦਕੋਟ ਸ਼ਹਿਰ ਵਿਚ ਇਸ ਕਬੀਲੇ ਦੀ ਪੂਰੀ ਬਸਤੀ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਹੀ 'ਬਾਜ਼ੀਗਰ ਬਸਤੀ' ਹੈ।

ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵਲੈਤ ਦੇ
ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਗੇਤੀਆਂ ਲਾਉਂਦਿਆਂ ਉਥੋਂ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਮੈਂ ਦੂਣ ਸਵਾਇਆ ਹੋਈ ਜਾਵਾਂ...ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਦੇ ਨਿੰਗਰ ਜੁੱਸੇ, ਚੌੜੀਆਂ ਛਾਤੀਆਂ, ਵੇਲਣਿਆਂ ਵਰਗੇ ਪੱਟ, ਖੇਡ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਿਚ ਵਜਦੀਆਂ ਵਿਸਲਾਂ। ਦਰਸਕਾਂ ਦੇ ਲਲਕਾਰੇ। ਜੇਤੂਆਂ ਦੀਆਂ ਕਿਲਕਾਰੀਆਂ। ਆਓਭਗਤ ਪੂਰੀ, ਕਿਧਰੇ ਤੰਦੂਰੀ ਚਿਕਨ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਦੇਸੀ ਘਿਓ ਦੀ ਚੂਰੀ। ਕਿਧਰੇ ਜੁਸ, ਕਿਧਰੇ ਮੁਰਗ-ਮੁਸੱਲਮ ਤੇ ਕਿਧਰੇ ਮੱਛੀ ਦੇ

ਪਕੌੜੇ। ਮਾਂਹ ਛੋਲਿਆਂ ਦੀ ਦਾਲ ਦੇ ਦੇਗੇ। ਕੋਈ ਤੋਟ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਕੋਈ ਖੋਟ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਮੈਦਾਨਾਂ ਵਰਗੇ ਮੇਲੀਆਂ ਗੋਲੀਆਂ ਦੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦਿਲ। ਖੇਡ ਪ੍ਰੇਮੀ ਕਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਡਿੱਕੀਆਂ ਭਰੀ ਲਿਆਉਣ। ਖਾਵੀ ਪੀਵੀ ਜਾਣ ਤੇ ਕਬੱਡੀ ਵੇਖੀ ਜਾਣ। ਜਾਣੇ ਅਣਜਾਣੇ, ਇੱਕ ਦੂਜੇ ਨੂੰ ਹਾਕਾਂ ਮਾਰੀ ਜਾਣ, ਆਜੋ ਬਾਈ ਛਕੋ...। ਸਾਡਾ ਵੱਸਦਾ ਰਹੇ ਪੰਜਾਬ! ਸੱਚੀਓ ਪਰਦੇਸਾਂ ਵਿਚ ਪੰਜਾਬ ਵਸਾਈ ਬੈਠੇ ਨੇ ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀ ਭਰਾ...ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉਤੋਂ ਡਾਲਰ/ਪੈਂਡ ਬਰਸਾਈ ਜਾਣ ਸਾਵਣ ਦੇ ਮੀਂਹ ਵਾਂਗਰਾਂ... ਨਹੀਂ ਭੁਲਣੇ ਉਹ ਨਜ਼ਾਰੇ! ਗੋਰੇ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਹੋ-ਹੋ ਵੇਖਣ, ਫੋਟੋਆਂ ਖਿੱਚਣ, ਵੀਡੀਓ ਬਣਾਉਣ ਤੇ ਵੰਡਰਫੁੱਲ-ਵੰਡਰਫੁੱਲ ਕਰੀ ਜਾਣ। ਕਦੇ ਲਿਖਾਂਗਾ ਦੇਸ਼ ਵਿਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਖੀਂ ਡਿੱਠੇ ਖੇਡ ਮੇਲੇ। ਪਾਵਾਂਗਾ ਕਲਮ ਦੀਆਂ ਕਬੱਡੀਆਂ। ਪੰਜਾਬੀ ਖੇਡ ਸਾਹਿਤ ਲਈ ਹਾਲੇ ਏਨਾ ਕੁ ਤਿਲ-ਫੁੱਲ ਲਈ ਕਰੋ ਪਰਵਾਨ। ਬਾਕੀ ਕਦੇ ਫੇਰ...।

ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਦੀ ਲਾਪਰਵਾਹੀ, ਲੋਕਾਂ ਤੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਲੁਕਿਆ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣਾ

ਸਿਆਸਤ ਦਾ ਪਿੱਛਾ

ਜਤਿੰਦਰ ਪਨੂੰ
ਫੋਨ: 91-98140-68455

ਪੰਜਾਬ ਇਸ ਵੇਲੇ ਉਸ ਮੋੜ ਉੱਤੇ ਖੜੋਤਾ ਹੈ, ਜਿੱਥੇ ਲੋਕ ਨਵੀਂ ਬਣੀ, ਪਰ ਪੰਜ ਮਹੀਨੇ ਰਾਜ-ਸੁਖ ਮਾਣ ਚੁੱਕੀ ਸਰਕਾਰ ਵੱਲ ਇਸ ਆਸ ਨਾਲ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਇਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਸਲਿਆਂ ਦਾ ਹੱਲ ਪੇਸ਼ ਕਰੇਗੀ। ਏਦਾਂ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਬਟਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਵੇਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਦਸ-ਵੀਹ ਜਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਮਲਾਈਦਾਰ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠੇ ਰਹਿਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਚੁੱਕੇ ਅਫਸਰ ਨਵੀਂ ਸਰਕਾਰ ਵੇਲੇ ਫਿਰ ਓਦਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਆਣ ਬੈਠੇ ਹਨ। ਕੋਈ ਦਾਅ ਲਾ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਏਥੇ ਪਹੁੰਚਣ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਰੱਦ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਪਰ ਨਾ ਵੀ ਪੁੱਜਦੇ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਯੂਨੀਅਨ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਪਬਲਿਕ ਸਰਵਿਸ ਕਮਿਸ਼ਨ ਵਰਗੀਆਂ ਥਾਵਾਂ ਤੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਿਹੜੀ ਨਿਯੁਕਤੀ ਮਿਲੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਭਾਗ ਭਾਵੇਂ ਬਦਲ ਜਾਵੇ, ਅਫਸਰੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕਰਨੀ ਹੀ ਕਰਨੀ ਹੈ। ਇੱਕ ਕੁਰਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੋਲੋਂ ਖੋਹੀ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦੂਸਰੀ ਮਿਲਣ ਤੋਂ ਰੋਕੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁਰਸੀਆਂ ਉੱਤੇ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਸਾਰੇ ਅਫਸਰ ਬੇਈਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਈਮਾਨਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਜਿਹੜੇ ਸੰਜੇ ਪੋਪਲੀ ਵਾਂਗ ਸੋਨੇ ਦੀਆਂ ਏਟਾਂ ਨਾਲ ਅਲਮਾਰੀਆਂ ਭਰਨ ਵਾਲੇ ਹਨ, ਉਹ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਲੱਗਣਗੇ, ਆਪੋ ਵਿਚ ਸੈਨਤ ਮਿਲਾ ਕੇ ਕਾਲੀ ਕਮਾਈ ਕਰਨਗੇ ਹੀ ਕਰਨਗੇ। ਈਮਾਨਦਾਰ ਅਫਸਰਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਵੱਡੀ ਮੁਸ਼ਕਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਰ ਕੋਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਈਮਾਨਦਾਰ ਮੰਨਦਾ ਅਤੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਈਮਾਨਦਾਰ ਮੰਨਣ ਦੀ ਥਾਂ ਹਰ ਵੇਲੇ ਸ਼ੱਕੀ ਅੱਖ ਨਾਲ ਵੇਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੁਝ ਕਾਲਖ ਲੱਭ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਲੱਭ ਲਵਾਂ ਅਤੇ ਕਹਿ ਸਕਾਂ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਰਗਾ ਹੋਰ ਕੋਈ ਈਮਾਨਦਾਰ ਕਿਤੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਉਲਟ ਮੁਫਤ ਦਾ ਮਾਲ ਖਾਣ ਵਾਲੀ ਧਾੜ ਮੰਨੇ ਜਾਂਦੇ ਅਫਸਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਾ ਵੀ ਬਣਦੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਜਣਾ ਫਸਦਾ ਵੇਖ ਕੇ ਉਹੋ ਜਿਹੇ ਦਸ ਜਣੇ ਕੋਈ ਏਦਾਂ ਦਾ ਰਾਹ ਲੱਭਣ ਲੱਗਦੇ ਹਨ, ਜਿਸ ਨਾਲ ਫਸੇ ਹੋਏ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਬਚਾਉਣ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਲਈ ਵੀ ਅਗਲਾ ਦਾਅ ਅਗੇਤਾ ਤਿਆਰ ਹੋ ਜਾਵੇ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਅਫਸਰਾਂ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਪਿਛਲੱਗਾਂ ਅਤੇ ਰਾਜਸੀ ਗਲਿਆਰਿਆਂ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਣ ਦੇ ਆਦੀ ਦਲਾਲਾਂ ਦੀ ਧਾੜ ਇਸ ਨਵੀਂ ਬਣੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਰਾਹ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਦੂਸਰਾ, ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੀ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਵਰਕਰਾਂ ਦਾ ਆਪ-ਹੁਦਰਪਣ ਬਹੁਤ ਹੈ। ਆਜ਼ਾਦੀ ਲਹਿਰ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮਹਾਤਮਾ ਗਾਂਧੀ ਜਦੋਂ ਚਰਚਿਤ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਗਾਂਧੀ ਕੋਈ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਆਜ਼ਾਦੀ ਘੁਲਾਟੀਏ ਦਾ ਰੁਤਬਾ ਸਮਝਿਆ ਜਾਣ ਲੱਗਾ ਸੀ ਤੇ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਅਫਗਾਨਿਸਤਾਨ ਦੀ ਹੱਦ ਨਾਲ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਖਾਨ ਅਬਦੁੱਲ ਗਫਾਰ ਖਾਂ ਨੂੰ 'ਸਰਹੱਦੀ ਗਾਂਧੀ' ਕਹਿਣਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਦੋਆਬੇ ਦੇ ਕਾਂਗਰਸ ਲੀਡਰ ਮੂਲ ਰਾਜ ਨੂੰ ਵੀ ਲੋਕ 'ਦੋਆਬੇ ਦਾ ਗਾਂਧੀ' ਆਖਦੇ ਸਨ। ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਅਰਵਿੰਦ ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਜਿਹੜੇ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਲੀਡਰ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਰਕਰ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰ ਆਈ ਵੇਖ ਕੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦਾ 'ਕੇਜਰੀਵਾਲ' ਮੰਨੀ ਫਿਰਦੇ ਹਨ। ਕੇਜਰੀਵਾਲ ਨੇ ਕਦੀ ਆਪਣੀ ਨਿੱਜੀ ਕਾਰ ਉੱਤੇ ਬਿਨਾਂ ਰਜਿਸਟਰੇਸ਼ਨ ਤੋਂ ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਨੰਬਰ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ, ਪਰ ਏਥੋਂ ਦਾ ਇੱਕ ਵਿਧਾਇਕ ਆਪਣੀ ਕਾਰ ਉੱਤੇ ਵੀ ਆਈ ਪੀ ਨੰਬਰ ਲਿਖੀ ਫਿਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਮਿਸਾਲ ਹੈ, ਵੱਡੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਏਥੋਂ ਤੱਕ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਕਿ ਇੱਕ ਹਲਕੇ ਦੇ ਵਿਧਾਇਕ ਵਿਰੁੱਧ ਟਰੱਕਾਂ ਦੇ ਮਾਲਕਾਂ ਨੇ ਹਤਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮਹੀਨਾ ਮੰਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇੱਕ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕ ਨੇ ਆਪਣੇ ਇਲਾਕੇ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਫੜ੍ਹ ਮਾਰਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਯੋਗ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੁਲਸ ਦੇ ਮੁਖੀ ਨੇ ਕਹਿਣਾ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ ਤਾਂ ਬਦਲੀ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤੀ ਹੈ। ਇਹ ਕੁਝ ਪਹਿਲੀਆਂ ਦੇ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਆਗੂ ਵੀ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ, ਜੇ ਇਹੋ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਸੀ ਤਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਜਨਤਾ ਨੂੰ ਅਸਲੋਂ ਨਵੀਂ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ, ਦਾ ਵਾਅਦਾ ਦੇਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਪਈ ਸੀ! ਏਦਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਕੇਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਕੇ ਰੱਖਣੀ ਪਵੇਗੀ, ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੇ ਉਹ ਕੁਝ ਮਾਤਾ-ਚੰਗਾ ਕਰ ਬੈਠੇ ਅਤੇ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਵੱਡਾ ਪੁਆੜਾ ਪੈ

ਗਿਆ ਤਾਂ ਬਦਨਾਮੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਨਹੀਂ, ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਹੁੰਦੀ ਫਿਰੇਗੀ। ਤੀਸਰੀ ਗੱਲ ਇਹ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਟਿਕਾਏ ਲਿਆਉਣ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਏਦਾਂ ਦਾ ਕਰਨਾ ਪੈਣਾ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਕਈ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਚੁਭਣਾ ਹੈ। ਪਿਛਲੇ ਪੰਝੀ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਇਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ-ਫੇਰੀ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਮਾਲ ਦੀ ਲੁੱਟ ਦਾ ਚਮਕਾ ਲੱਗ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਵਾਂਗ ਚੰਬੜੇ ਹੋਏ ਜਾਅਲੀ ਪੈਨਸ਼ਨਰਾਂ ਦੀ ਜਾਂਚ ਕਰ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕਈ ਲੋਕ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅੱਜ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਮ੍ਰਿਤਕਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਉੱਤੇ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਰਕਾਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਚਲਾਉਣ ਤੁਰ ਪਈ ਤਾਂ ਏਸੇ ਵਿਚ ਉਲਝ ਜਾਵੇਗੀ। ਇਸ ਦਾ ਇੱਕੋ ਰਾਹ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਖਾਤੇ ਬੰਦ ਕਰ ਕੇ ਅੱਗੇ ਲਈ ਲੁੱਟ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨਿਕਲ ਗਏ ਸੱਪ ਦੀ ਲਕੀਰ ਉੱਤੇ ਸੋਟੇ ਮਾਰਨ ਵਰਗੀ ਕਾਰਵਾਈ ਕਰਨ ਦੇ ਕੰਮ ਵਾਸਤੇ ਸਮਾਂ ਤੇ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਗੁਆਵੇ। ਉੱਜ ਵੀ ਇਹ ਕੰਮ ਸਿਰਫ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਨਹੀਂ, ਦੇਸ਼ ਦੇ ਕਈ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਹੋਈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਹਫਤੇ ਸਾਡੇ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਹਰਿਆਣਾ ਬਾਰੇ 'ਕੈਂਗ' (ਕੰਪਟਰੋਲਰ ਐਂਡ ਆਡੀਟਰ ਜਨਰਲ) ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਪੇਸ਼ ਹੋਈ ਤਾਂ ਭੇਦ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਇਕਾਨਵੇਂ ਹਜ਼ਾਰ ਚਾਰ ਸੌ ਛੱਤੀ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਦੇਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਜਿਹੜੇ ਚਿਰੋਕਣੇ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਾਰਸ ਪੈਨਸ਼ਨ ਲੈ ਰਹੇ ਹਨ। ਅਗਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਇੱਕ ਹਜ਼ਾਰ ਬਾਨਵੇ ਮੁਰਦਿਆਂ ਦੀਆਂ ਪੈਨਸ਼ਨਾਂ ਸੂਰੂ ਹੀ ਓਦੋਂ ਹੋਈਆਂ, ਜਦੋਂ ਉਹ ਮਰ ਚੁੱਕੇ ਸਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਰ ਚੁੱਕਿਆਂ ਦੀ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦੀ ਤਸਦੀਕ ਕਿਸ ਅਫਸਰ ਨੇ ਕਿੱਦਾਂ ਕੀਤੀ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਪੁਣ-ਛਾਣ ਕਰਨ ਦਾ ਕੰਮ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਨਹੀਂ ਕਰੇਗਾ। ਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਪੜਤਾਲਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਧ ਏਦਾਂ ਦੇ ਕੇਸ ਮਿਲ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਫਿਰ ਪੜਤਾਲ ਹੀ ਹੁੰਦੀ ਰਹੇਗੀ, ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਣਾ। ਚੌਥੀ ਗੱਲ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਮਾਨਸਿਕਤਾ ਨਾਲ ਜੁੜੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਮੁੱਦੇ ਦੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਝੋਲੀ

ਵਿਚ ਪਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਚੱਲੀ ਸੀ ਤੇ ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਹਰ ਪਾਸੇ ਤਿੱਖਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਕੇਂਦਰ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਹੀ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਸਾਡੀ ਏਦਾਂ ਦੀ ਕੋਈ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਕੇਂਦਰੀਕਰਨ ਵੱਲੋਂ ਗੱਲ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰੁਕ ਗਈ, ਪਰ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਸਿੰਗ ਫਸਾਈ ਰੱਖਣ ਲਈ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਾਲੀ ਬੇਹੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਇੱਕ ਵਾਰ ਫਿਰ ਉਬਾਲਾ ਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਹਰਿਆਣਾ ਵੱਖ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਉਸ ਦੀ ਕਮਾਨ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੂੰ ਸੌਂਪੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਹੜਾ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦਾ ਸਿਰੇ ਦਾ ਵਿਰੋਧੀ ਸੀ। ਉਸ ਰਾਜ ਵਿਚ ਚਾਲੀ ਫੀਸਦੀ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਜਦੋਂ ਓਥੇ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਪੰਜਾਬੀ ਹੋਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ, ਤਾਂ ਕਿ ਗੁਆਂਢੀ ਰਾਜ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਵਿਚ ਅੜਿੱਕਾ ਨਾ ਪਵੇ, ਓਦੋਂ ਚੌਧਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੇ ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਤੇ ਤੇਲੰਗਾਨਾ ਦੀ ਤੇਲਗੂ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਵਜੋਂ ਪੜ੍ਹਾਉਣ ਦਾ ਹੁਕਮ ਦਾਗ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਫਿਰ ਜਦੋਂ ਦੋ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਆਂਧਰਾ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਉਚੇਚੇ ਭੋਜੇ ਟੀਚਰਾਂ ਦੇ ਪੱਲੇ ਵੀ ਉਹ ਭਾਸ਼ਾ ਨਾ ਪਈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਥਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਪਰੇ ਦੀ ਤਾਮਿਲ ਨਾਡੂ ਵਾਲੀ ਤਾਮਿਲ ਭਾਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਤੌਰ ਉੱਤੇ ਦੂਸਰੀ ਭਾਸ਼ਾ ਦਾ ਦਰਜਾ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਓਸੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਚੌਧਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਨੇ ਨਵੰਬਰ 1973 ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਅਠਾਰਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਿਆਂ ਦੇ 63 ਕਾਲਜ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਨਾਲੋਂ ਕੱਟ ਲਏ ਸਨ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਅਗਲੀ ਵਾਰੀ 1998 ਵਿਚ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਿਆ ਤਾਂ ਇਸ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੀ ਸੈਨੇਟ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਭੇਜਣ ਦਾ ਕੰਮ ਖਤਮ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣੇ ਵਿਚ ਭੁਪਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਹੁਡਾ ਦੀ ਕਾਂਗਰਸੀ ਸਰਕਾਰ ਅਤੇ ਕੇਂਦਰ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸੀ ਅਗਵਾਈ ਵਾਲੀ ਡਾਕਟਰ ਮਨਮੋਹਨ ਸਿੰਘ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਵਕਤ 2008 ਵਿਚ ਏਸੇ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨੂੰ ਕੇਂਦਰੀ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਗੱਲ ਪਹਿਲੀ ਵਾਰ ਚਲਾਈ ਗਈ ਸੀ। ਇਹ ਤਜਵੀਜ਼ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਵਾਲੀ ਕੇਂਦਰ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਜਦੋਂ ਪਿਛਲੇ ਮਹੀਨੇ ਇੱਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਠੱਪ ਕਰ ਦਿੱਤੀ ਤਾਂ ਬੀਤੇ ਹਫਤੇ ਹਰਿਆਣਾ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਵਿਚ ਕਾਂਗਰਸ ਦੀ ਇੱਕ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ

ਬੀਬੀ ਨੇ ਮਤਾ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਵਿਚ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹਿੱਸੇ ਬਹਾਲ ਕਰਵਾਏ ਜਾਣ। ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੀਬੀ ਦਾ ਰੱਖਿਆ ਇਹ ਮਤਾ ਭਾਜਪਾ ਵਾਲਿਆਂ ਨੇ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਅਤੇ ਫਿਰ ਮਾਮੂਲੀ ਜਿਹੀ ਬਹਿਸ ਦੇ ਬਾਅਦ ਉਹ ਹਿੱਸੇ ਬਹਾਲ ਕਰਨ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਸਰਬ ਸੰਮਤੀ ਨਾਲ ਪਾਸ ਹੋ ਗਈ, ਜਿਹੜੇ ਹਿੱਸੇ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨਾਲ ਹਰਿਆਣਾ ਦੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬੰਸੀ ਲਾਲ ਦੀ ਉਚੇਚੀ ਨਫਰਤ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਸ ਰਾਜ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਖੁਦ ਹੀ ਛੱਡੇ ਸਨ। ਸਾਨੂੰ ਇਸ ਗੱਲ ਨਾਲ ਹੈਰਾਨੀ ਹੋਈ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦੀ ਬੇਹੀ ਕੜੀ ਵਿਚ ਉਠੇ ਇਸ ਉਬਾਲ ਬਾਰੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ, ਵਿਰੋਧੀ ਧਿਰ ਵਾਲਿਆਂ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹੋਰ ਧਿਰ ਨੇ ਕੋਈ ਬਿਆਨ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਹਰਿਆਣੇ ਲਈ ਪਾਣੀ ਦਾ ਤੁਪਕਾ ਤੱਕ ਦੇਣ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਦੀਆਂ ਫੋਕੀਆਂ ਟਾਹਰਾਂ ਓਦੋਂ ਮਾਰੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਜਦੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਪਾਣੀ ਅੱਜ ਵੀ ਹਰਿਆਣੇ ਨੂੰ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਿੱਤਾਂ ਵਾਸਤੇ ਲੜਨ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਿਆਸੀ ਧਿਰਾਂ ਅਮਲ ਵਿਚ ਓਨਾ ਪੰਜਾਬ ਜਾਂ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੇ ਹੱਕਾਂ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਲੜ ਰਹੀਆਂ, ਜਿੰਨਾ ਇਸ ਬਹਾਨੇ ਇੱਕ ਦੂਸਰੀ ਨੂੰ ਝੁੱਟੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਦੇ ਹਿੱਰੇ ਸਾਬਤ ਕਰਨ ਲਈ ਭਿੜਦੀਆਂ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਵੀ ਏਹੋ ਜਿਹਾ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਆਗੂ ਜੋ ਮਰਜ਼ੀ ਕਰੀ ਜਾਣ, ਪਰ ਏਨੀ ਗੱਲ ਚੇਤੇ ਰੱਖਣ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਕਚਹਿਰੀ ਵਿਚ ਕਿਸੇ ਦਿਨ ਸਾਰਾ ਕੁਝ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਣਾ ਹੈ।

ਸਾਹਿਤ ਦਾ ਭਰ ਵਗਦਾ ਦਰਿਆ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ

ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਮਾਨ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚੋਂ ਸ਼ਬਦ ਕੱਢ ਕੇ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਕਾਗਜ਼ 'ਤੇ ਸਜਾਉਣ ਦੇ ਮਾਹਿਰ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀ ਬਾਰੇ ਕੁਝ ਕਹਿਣਾ ਜਾਂ ਲਿਖਣਾ ਓਨਾ ਹੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੈ ਜਿੰਨਾ ਸਮੁੰਦਰ ਦੀ ਗਹਿਰਾਈ ਜਾਂ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਜਾਂ ਆਸਮਾਨ ਦੀ ਉਚਾਈ ਦਾ ਅਨੁਮਾਨ ਲਾਉਣ ਬਾਰੇ ਕੋਈ ਕੁਝ ਕਹਿਣ ਦਾ ਵਿਅਰਥ ਯਤਨ ਕਰੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਅੱਜ ਮੈਂ ਵੀ ਇੱਕ ਨਿਮਾਣੀ ਜਿਹੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਨ ਬਾਰੇ ਸੋਚ ਰਹੀ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ

ਸੁਰਜੀਤ ਕੌਰ ਸੈਕਰਮੈਂਟੋ

ਦੀ 75ਵੀਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ ਜੀ ਦੀ ਇੱਕ ਵਾਇਸ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੁਣਨ ਦਾ ਮੈਨੂੰ ਸੁਭਾਗ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਜੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵੱਲੋਂ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਭੇਜੀ ਗਈ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਅਨੇਕਾਂ ਉਤਰਾਅ ਚੜ੍ਹਾਅ ਆਏ। ਜਦ ਗਿੱਲ ਭਾਅ ਜੀ ਆਪਣੇ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਮਾਤਾ ਜੀ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕਰਦੇ ਆਖਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਦੋਂ ਵੀ ਕਦੀ ਘਰ ਵਿਚ ਭਾਰਤ-ਪਾਕਿ ਵੰਡ ਜਾਂ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਜਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮਾਂ ਹੁਕੂਕਾ ਭਰ ਡੱਬ-ਡਬਾਈਆਂ ਅੱਖਾਂ ਨਾਲ ਆਖਦੀ, 'ਕਿਹੜੀ ਆਜ਼ਾਦੀ, ਕਾਹਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ? ਮਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਹੀ ਉਸ ਰੱਤ ਰੰਗੇ ਸਮੇਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜਿਆਂ ਵੇਲੇ ਦਾ ਸਮਾਂ ਆਖਦੀ ਆਖਦੀ ਰੱਦੀ ਅਤੇ ਹੁਕੂਕੇ ਭਰਦੀ

ਹੀ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋ ਗਈ। ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਯਾਦ ਆਇਆ ਇਹ ਦੋ-ਧਾਰੀ ਤਲਵਾਰ ਜਿਹਾ ਤਿੱਖਾ ਸ਼ਬਦ, ਜਦ ਮੇਰੀ ਮਾਂ ਵੀ ਹਰ ਗੱਲ ਵਿਚ ਏਸੇ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਹੀ ਵਾਰ-ਵਾਰ ਬੋਲਦੀ ਤੇ ਆਖਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ, 'ਹਾਇ ਉਹ ਉਜਾੜਿਆਂ ਦਾ ਵੇਲਾ ਤਾਂ ਰੱਬ ਕਦੀ ਵੀ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਾ ਦਿਖਾਵੇ'। ਮੈਂ ਪੁੱਛਣਾ ਬੇ ਜੀ ਕੀ ਹੋਇਆ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਕੁਝ ਦੱਸੋ ਤਾਂ ਮਾਂ ਨੇ ਕਹਿਣਾ, 'ਕੀ ਕੀ ਦੱਸਾਂ'? ਤਾਂ ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਬੋਲ ਪੈਣਾ, 'ਜੀਤ ਪੁੱਤਰ ਤੂੰ ਤਾਂ ਉਜਾੜੇ ਮਗਰੋਂ ਏਧਰ ਆ ਕੇ ਜਨਮ ਲਿਆ ਸੁਣ ਕੇ ਕੀ ਕਰੇਗੀ, ਹਰ ਪਾਸੇ ਲਾਸ਼ਾਂ ਹੀ ਲਾਸ਼ਾਂ ਸਨ, ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਅਤੇ ਮੁਸਲਮਾਨ ਵੱਖਰੇ ਵੱਖਰੇ ਕਿੱਥੇ ਸਾਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਘਰਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਸਾਂਝੀਆਂ, ਸਾਡੀਆਂ ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਦੇ ਵੱਟਾਂ ਬੰਨ੍ਹੇ ਸਾਂਝੇ, ਸਾਡੇ ਕੋਠਿਆਂ ਦੇ ਬਨੇਰੇ ਸਾਂਝੇ, ਸਾਡੇ ਤਾਂ ਉਹ ਸਾਰੇ ਹੀ ਆਪਣੇ ਸਨ ਸਾਡੇ ਚਾਚੇ-ਤਾਏ ਨਾਨੇ-ਮਾਮੇ, ਪਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਆਹ ਫਿਰੰਗੀ ਦਾ ਬੋਤਾ ਗਰਕ ਜਾਵੇ ਸਾਡੀਆਂ ਸਾਰੀਆਂ ਸਾਂਝਾਂ ਮਾਰ ਮੁਕਾ ਕੇ ਸਾਨੂੰ ਵਸਦਿਆਂ ਨੂੰ ਉਜਾੜ ਕੇ ਆਪ ਤੁਰਦਾ ਬਣਿਆ'। ਪਿਤਾ ਜੀ ਨੇ ਹੱਥ ਜੋੜ ਸਿਰ ਝੁਕਾ ਕੇ ਆਖਣਾ, ਏਤੀ ਮਾਰ ਪਈ ਕੁਰਲਾਣੇ ਤੋਂ ਕੀ ਦਰਦ ਨ ਆਇਆ ॥ ਗੁਰਬਾਣੀ ॥ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦੀ ਰਿਕਾਰਡਿੰਗ ਸੁਣਦੇ-ਸੁਣਦੇ ਕਦੀ ਕਦੀ ਤਾਂ ਐਵੇਂ ਵੀ ਲੱਗਿਆ ਜਿਵੇਂ ਉਜਾੜਿਆਂ ਵੇਲੇ ਜੋ 10 ਲੱਖ ਜਾਂ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਇਨਸਾਨ ਮਾਰੇ ਗਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਸੂਰ ਕੀ ਸੀ ਜਾਂ ਮਾਰੇ ਗਏ ਬੇ-ਦੋਸ਼ਿਆਂ ਦੇ ਖੂਨ ਦੀ ਇਸ ਆਜ਼ਾਦੀ ਜਾਂ ਬਰਬਾਦੀ ਦੇ ਹੱਥੀ ਪੈਰੀ ਮਹਿੰਦੀ ਲਾ ਉਸਨੂੰ ਨੁਹਾਉਣਾ ਵੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਰਾਹ ਅਤੇ ਗਲੀਆਂ ਵੀ ਖੂਨ ਨਾਲ ਹੀ ਧੋਏ ਸਨ।

ਏਥੇ ਹੀ ਬੱਸ ਨਹੀਂ ਕਰੋੜ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਭਾਵ ਅਣਗਿਣਤ ਪਰਿਵਾਰ ਘਰੋਂ ਬੇ-ਘਰ ਹੋ ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੀਕ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਰੁਲਦੇ ਫਿਰੇ ਅਤੇ ਉਜਾੜਿਆਂ ਭਰੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਹਾਸਲ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ

ਵਿੱਛੜ ਗਿਆਂ ਅਤੇ ਮਰ ਗਿਆਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰ ਕਰ ਕੀਰਨੇ ਅਤੇ ਵੈਣ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਪਿੱਛੇ ਛੱਡ ਆਏ ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੇ ਘਰ, ਹਵੇਲੀਆਂ, ਜ਼ਮੀਨਾਂ ਅਤੇ ਖੂਹਾਂ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹੁਕੂਕੇ ਭਰਦੇ ਇਸ ਦੁਨੀਆਂ ਤੋਂ ਰੁਖ਼ਸਤ ਹੋ ਗਏ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦੁਖਦਾਈ ਸਮਾਂ ਉਹ ਸੀ ਜਦੋਂ

ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਇਆਂ ਨੂੰ ਏਧਰ ਵਸੇਦੇ ਲੋਕ ਪਨਾਹ-ਗੀਰ ਆਖ ਕੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਬਾਣ ਮਾਰਦੇ ਤਾਂ ਉਹ ਉੱਜੜ ਕੇ ਆਏ ਬਦ-ਨਸੀਬ ਲੋਕ ਮੂੰਹ ਲੁਕਾ ਕੇ ਅੱਬਹੂ ਪੁੱਝਦੇ ਅਤੇ ਰੁੱਖਾਂ ਦੀ ਜੀਰਾਂਦ ਵਾਂਗ ਸਭ ਕੁਝ ਸਹਿ ਜਾਂਦੇ। ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਨੇ ਜਿਸ ਸਿੱਦਤ ਨਾਲ ਇਸ ਦਰਦ ਕਹਾਣੀ ਨੂੰ ਕਲਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਜਿਸ ਪੀੜ ਪਰੰਨੀ ਅਵਾਜ਼ ਵਿਚ ਇਸਦਾ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਈ ਮੈਂ ਕਿੱਥੋਂ ਸ਼ਬਦ ਲਿਆਵਾਂ, ਉਹ ਹੁਕੂਕੇ ਹਾਵੇ ਅਤੇ ਹਟਕੋਰਿਆਂ ਦੀ ਦਾਸਤਾਂ ਭਲਾ ਕੋਈ ਕਲਮ ਨਾਲ ਕਿਵੇਂ ਲਿਖੇ। ਸਭਨਾ ਉਪਰਿ ਨਦਰਿ ਪ੍ਰਭ ਤੇਰੀ ॥ ਕਿਸੈ ਬੋੜੀ ਕਿਸੈ ਹੈ ਘਨੇਰੀ ॥ ਗੁਰਬਾਣੀ ॥ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦਾ ਸਮੁੱਚਾ ਜੀਵਨ ਹੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਅਤੇ ਸਾਹਿਤ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਜਦ ਵੀ ਪੜ੍ਹੋ, ਸੁਣੋ ਤਾਂ ਰਸ਼ਕ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਪੁਰਖਿਆਂ ਦੀ ਪਰੰਪਰਾ ਅਤੇ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਸਦੀਵ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਕਦਮ ਪੁੱਟਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਾਦਰ ਕਰਤਾਰ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ 'ਤੇ ਅਟੱਲ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ। ਉਹ ਜਦ ਸਰਬ-ਸਾਂਝੀਵਾਲਤਾ 'ਤੇ ਲਿਖਦੇ ਜਾਂ ਬੋਲਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਕੋਈ ਫਰਿਸ਼ਤਾ ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਮਗਰੋਂ ਅਜ ਪ੍ਰਭੂ ਮਾਰਗ ਤੋਂ ਭਟਕੀ ਹੋਈ ਮਨੁੱਖਤਾ ਨੂੰ ਮੁਖ਼ਾਤਿਬ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਅਤੇ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਗੁਰਭਜਨ ਗਿੱਲ ਦਾ ਅਟੁੱਟ ਲਗਾਉ ਹੈ, ਉਹ ਜਦ ਸ਼ਬਦ ਗੁਰੂ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਨਾਲ ਜੁੜਦੇ ਅਤੇ ਜੋੜਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਗਿਆਤਾ ਵੀ ਸਾਹ ਰੋਕ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਹਨ।

ਉਹ ਜਦੋਂ ਗੁਰ ਇਤਿਹਾਸ ਨਨਕਾਣਾ ਸਾਹਿਬ, ਚਾਂਦਨੀ ਚੌਕ ਜਾਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਸਮਾਂ ਵੀ ਬੰਮੁ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਹਟਕੋਰੇ ਭਰ ਭਰ ਰੋਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਰਤ ਦੀ 75ਵੀਂ ਅਖੌਤੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਸੰਬੰਧ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੁਸਤਕ (ਖ਼ੈਰ ਪੰਜਾਂ ਪਾਣੀਆਂ ਦੀ) ਇੱਕ ਹਫਤੇ ਵਿਚ ਤਿਆਰ ਹੋ ਕੇ ਸਾਹਿਤ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਗਿੱਲ ਸਾਹਿਬ ਸੱਚੇ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਪੁਜਾਰੀ ਹਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਕਲਮ ਦਾ ਦੁਨੀਆਂ ਭਰ ਵਿਚ ਸਤਿਕਾਰ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਸਪੁੱਤਰ ਸਾਂਝੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਨ, ਬਾਨ ਅਤੇ ਸ਼ਾਨ ਹੈ। ਪੰਜਾਬੀ ਮਾਂ ਬੋਲੀ ਦਾ ਇਹ ਮਾਣਮੱਤਾ ਸਪੁੱਤਰ ਚੜ੍ਹਦੇ ਅਤੇ ਲਹਿੰਦੇ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਇੱਕ ਮੰਨਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਦੋਹੀ ਬਾਈ ਫੁਪਦਾ ਤੇ ਪੜ੍ਹਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖੀਆਂ ਨਜ਼ਮਾਂ, ਗੀਤਾਂ, ਗੁਜ਼ਲਾਂ ਅਤੇ ਰੁਬਾਈਆਂ ਦੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਦੀ ਲੜੀ ਬਹੁਤ ਲੰਮੀ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਪੁਸਤਕਾਂ ਸ਼ਾਹਮੁਖੀ ਵਿਚ ਵੀ ਫੁਪ ਚੁਕੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਪ੍ਰੋਫੈਸਰ ਗੁਰਭਜਨ ਸਿੰਘ ਗਿੱਲ, ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕ ਵਿਰਾਸਤ ਅਕਾਦਮੀ ਲੁਧਿਆਣਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਹਨ ਅਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਸੰਸਥਾਵਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਪੰਜਾਬ, ਪੰਜਾਬੀਅਤ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬੀ ਸਾਹਿਤ ਦੇ ਉਚ ਦੁਮਾਲਤੇ ਅਲੰਬਰਦਾਰ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸ਼ਖ਼ਸੀਅਤ ਕਿਸੇ ਵੀ ਜਾਣ-ਪਛਾਣ ਦੀ ਮੁਹਤਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮੁਹਤਾਜ਼ ਹੋਵੇ ਵੀ ਕਿਵੇਂ ਇਸ ਸਦੀ ਦੇ ਮਹਾਨ ਪੁਰਸ਼ ਡਾਕਟਰ ਸ ਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਗੁਰੂ ਪਿਤਾ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਸਿਰ 'ਤੇ ਹੱਥ ਜੋ ਹੈ। ਰੱਬ ਮਿਹਰਾਂ ਕਰੇ ਇਹ ਸਨੇਹ ਭਰਿਆ ਹੱਥ ਅਤੇ ਸਾਥ ਸਦੀਵ ਬਣਿਆ ਰਹੇ।

ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਹੱਤਿਆ

9 ਸਤੰਬਰ 1945 ਨੂੰ ਭਾਰਤ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਮੁਹਿੰਮ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਣ ਤੋਂ ਠੀਕ ਬਾਅਦ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ (ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ.) ਦੇ ਚੋਟੀ ਦੇ ਕਾਰਿੰਦੇ ਆਪਣੇ ਨਾਗਪੁਰ ਸਦਰ-ਮੁਕਾਮ ਵਿਖੇ ਜੁੜੇ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨ ਦੀਆਂ ਯੋਜਨਾਵਾਂ 'ਤੇ ਚਰਚਾ ਕੀਤੀ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿਚ ਇਸ ਮੀਟਿੰਗ ਦੇ ਵੇਰਵਿਆਂ ਦਾ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ੀਕਰਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਹੁਣੇ ਜਿਹੇ ਹੀ ਪਹੁੰਚ ਕਰਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ, ਸੰਘ ਦੇ ਬੇਕਿਰਕ ਰਾਜਸੀ ਉਦੇਸ਼ਾਂ ਬਾਰੇ ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੌਜੂਦ ਸਬੂਤਾਂ 'ਚ ਹੋਰ ਵਾਧਾ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੋਏ ਵਿਚਾਰ-ਵਟਾਂਦਰੇ ਨੂੰ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਸਵਾਲਾਂ-ਜਵਾਬਾਂ ਦੇ ਰੂਪ 'ਚ ਹੱਥ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜੋ 30 ਜਨਵਰੀ 1948 ਨੂੰ ਮੋਹਨਦਾਸ ਕਰਮਚੰਦ ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸਦਰ-ਮੁਕਾਮ ਤੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕੀਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ਾਂ ਦਾ

ਧੀਰੇਂਦਰ ਕੇ ਝਾਅ
ਅਨੁਵਾਦ: ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ

ਹਿੱਸਾ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਾਰੇ ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਇਹ ਕਾਪੀ ਪੁਰਾਲੇਖਾਂ ਵਿਚ ਦੱਬੀ ਰਹੀ।

ਮੰਨਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੀਟਿੰਗ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਚੋਟੀ ਦੀ ਲੀਡਰਸ਼ਿਪ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਮੁੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਾ ਸੀ ਜੋ ਉਸ ਸਮੇਂ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨਾਲ ਬਾਕਾਇਦਾ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਇਸ ਸੰਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਹੇਠਾਂ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਾਉਣਗੇ। ਇਹ ਵਰਨਣ 1945 'ਚ ਹੀ ਰਾਜਸੀ ਸੱਤਾ ਹਥਿਆਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਭਾਰਤੀ ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਮੁਲਕ ਨੂੰ ਚੁਣਾਵੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਲੀਹਾਂ 'ਤੇ ਵਿਕਸਿਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਨਾਕਾਮ ਕਰਨ ਦੀ ਸੰਘ ਦੀ ਗੁਪਤ ਖਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਜਿਸ ਵਿਚ ਉਪਰੋਕਤ ਕਾਪੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਮੀਟਿੰਗ 'ਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸਰਵਉੱਚ ਨੇਤਾ, ਯਾਨੀ ਭਵਿੱਖ ਦੇ ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਮਧੂਕਰ ਦੱਤਾ ਤੇਜ ਦੇਵਰਸ ਦੇ ਨਾਲ-ਨਾਲ ਸੰਘ ਦੇ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਆਰਗੇਨਾਈਜ਼ਰ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹੋਏ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਪੀ.ਵੀ. ਸਾਵਰਕਰ, ਦੱਤਾ ਵੈਦਿਆ, ਅੰਨਾ ਪਾਂਧਰੀਪਾਂਡੇ, ਬਾਬੂਰਾਓ ਸਾਵਤਕਰ, ਨੰਦਲਾਲ ਵਰਮਾ, ਨਾਨਾ ਨਾਰਲੇ, ਕਸ਼ੀਰਾਜਗਰ, ਮਧੂਕਰ ਓਕ ਤੇ ਤਾਤਿਆਜੀ ਸਨ। ਕਾਪੀ ਵਿਚਾਰ-ਚਰਚਾ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਦੇਵਰਸ ਸਿਆਸਤ ਪ੍ਰਤੀ ਜਥੇਬੰਦੀ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਬਾਰੇ ਸਵਾਲਾਂ ਦੇ ਜਵਾਬ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸ਼ੁਰੂ 'ਚ ਹੀ ਕਾਪੀ ਵਿਚ ਇਹ ਦਰਜ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਇਹ ਮੀਟਿੰਗ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮੱਦੇਨਜ਼ਰ ਆਪਣੇ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਸੰਘ ਦੀ ਸਿਆਸਤ ਦੀਆਂ ਬਾਰੀਕੀਆਂ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਲੈਸ ਕਰਨ ਦੇ ਉਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਬੁਲਾਈ ਸੀ। ਉਸ ਵਕਤ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਐੱਮ.ਐੱਸ. ਗੋਲਵਲਕਰ ਸਨ ਜੋ ਅੱਜ ਵੀ ਸੰਘ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਜੀ ਵਜੋਂ ਸਤਿਕਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਪਰ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨਾਲ ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਜੁੜੇ ਹੋਏ ਹੋਣ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਮੁੱਖ ਪ੍ਰਬੰਧਕਾਂ ਅਤੇ ਅਧਿਆਪਕਾਂ ਨਾਲ ਨਿੱਜੀ ਸੰਪਰਕ ਰੱਖਦੇ ਹੋਣ ਕਾਰਨ ਦੇਵਰਸ ਨੂੰ ਉਸ ਸਮੇਂ ਜਥੇਬੰਦੀਆਂ ਦੀਆਂ ਰਾਜਸੀ ਰਣਨੀਤੀਆਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਾਉਣ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਆਗੂ ਵਜੋਂ ਦੇਖਿਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਜਥੇਬੰਦਕ ਢਾਂਚੇ ਵਿਚ ਇਸ ਖਾਸ ਦਰਜੇ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਦੇਵਰਸ 1973 ਵਿਚ ਗੋਲਵਲਕਰ ਦੀ ਮੌਤ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਬੜੇ ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਉਸ ਦੇ ਜਾਨਸ਼ੀਨ ਬਣੇ।

ਆਪਣੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਤੋਂ ਹੀ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਕਸਰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਾਜੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰਕ ਜਥੇਬੰਦੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇੱਥੋਂ ਤੱਕ ਕਿ 2020 'ਚ ਵੀ ਮੌਜੂਦਾ ਸਰਸੰਘਚਾਲਕ ਮੋਹਨ ਭਾਗਵਤ ਨੇ ਦਾਅਵਾ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸੰਘ ਦਾ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤੱਥ ਸਾਇਦ ਹੀ ਕੋਈ ਗੁੱਝੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਸਿਆਸਤ ਹਮੇਸ਼ਾ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਕੰਮ ਦਾ ਧੁਰਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਵਿਚ ਵੀ ਇਹ ਗੱਲ ਦਰਸਾਈ ਗਈ ਹੈ।

ਪੀ.ਵੀ. ਸਾਵਰਕਰ ਦੇ ਇਕ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਕਹਿਣਾ ਗਲਤ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡਾ ਸਿਆਸਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਲੈਣਾ-ਦੇਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ।" ਉਸ ਸਪਸ਼ਟ ਕੀਤਾ ਕਿ ਇਕ ਵਾਰ ਗੋਲਵਲਕਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦਾ "ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ" ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਚੋਣਾਂ ਲੜਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਦੱਸਿਆ।

ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਅੱਜ ਸਾਡੀ ਯੋਜਨਾ ਪੂਰੇ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਨੂੰ ਜਥੇਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਕ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਸੰਸਥਾ ਬਣਾਉਣ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਰਬ-ਭਾਰਤੀ ਏਕਤਾ ਲਿਆਉਣ ਅਤੇ ਢੁੱਕਵੇਂ ਮੌਕੇ 'ਤੇ ਸਾਡੇ ਆਗੂ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ 'ਤੇ ਸੱਤਾ ਉੱਪਰ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਜ਼ਾਹਿਰ ਹੈ ਕਿ

ਅੱਜ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿੰਗ- ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ, ਦੀ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਨੂੰ ਨਿਗਲ ਰਹੀ ਹੈ, ਉਸ ਬਾਰੇ ਚਰਚਾ ਵੀ ਕੁਝ ਘੇਰਿਆਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਚੱਲਦੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਉਘੇ ਪੱਤਰਕਾਰ ਧੀਰੇਂਦਰ ਕੇ ਝਾਅ ਨੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਖਾਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਕੱਢ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਕਿਵੇਂ ਜਮਹੂਰੀਅਤ ਦੀ ਦੁਸ਼ਮਣ ਹੈ। ਇਸ ਦਸਤਾਵੇਜ਼ ਦਾ ਅਨੁਵਾਦ ਸਾਡੇ ਕਾਲਮਨਵੀਸ ਬੂਟਾ ਸਿੰਘ ਮਹਿਮੂਦਪੁਰ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੈ।

1945 ਦੀ ਪੁਲਿਸ ਰਿਪੋਰਟ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਸਿਆਸੀ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਦੀ ਗੁਪਤ ਖਾਹਿਸ਼ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਸੁਕ੍ਰਿਤੀ ਅੰਨਾ ਸਟੈਨਲੀ ਦੁਆਰਾ ਚਿੱਤਰਨ; ਚਿੱਤਰ ਵਿਕੀਮੀਡੀਆ ਕਾਮਨਜ਼, ਨਹਿਰੂ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਮਿਊਜ਼ੀਅਮ ਲਾਇਬ੍ਰੇਰੀ ਦੇ ਧੰਨਵਾਦ ਸਹਿਤ।

ਇਹ ਸੱਤਾ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਲਈ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਨਾ ਵਰਤਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਧਿਆਨ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਨਾ ਭਟਕੇ।

ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਵਾਲਿਆਂ ਲਈ ਰਾਜਸੀ ਮਨੋਰਥ ਨੂੰ ਖਿੱਚ ਭਰਪੂਰ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਪ੍ਰਾਚੀਨ ਹਿੰਦੂ ਮਹਾਂਕਾਵਿ ਮਹਾਂਭਾਰਤ ਦੇ ਇਕ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕਾਂਡ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ। ਪਾਂਡਵਾਂ ਅਤੇ ਕੌਰਵਾਂ ਦੇ ਗੁਰੂ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਨੇ ਆਪਣੇ ਚੇਲਿਆਂ ਨੂੰ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਲੋਕਤੰਤਰ ਦੀ ਚਿੱਤ੍ਰ 'ਤੇ ਆਪਣਾ ਨਿਸ਼ਾਨਾ ਲਗਾਉਣ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉੱਥੇ ਕੀ ਨਜ਼ਰ ਆਇਆ ਹੈ। ਵੱਖ-ਵੱਖ ਰਾਜਕੁਮਾਰ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦੇ ਵੱਖੋ-ਵੱਖਰੇ ਤੱਤਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਅਰਜੁਨ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਸਿਰਫ ਪੰਛੀ ਦੀ ਅੱਖ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੀ ਹੈ। ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕੀ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਅਰਜੁਨ ਇਸ ਗੱਲੋਂ ਬੇਖਬਰ ਸੀ ਕਿ ਦਰੋਣਾਚਾਰੀਆ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ ਅਤੇ ਚਿਤ੍ਰੀ ਰੁੱਖ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਸੀ? ... ਜਦੋਂ ਨਜ਼ਰ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਸਤੂ ਉੱਪਰ ਟਿਕੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਵੱਲ ਭਟਕਣ ਨਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ।"

ਸਾਇਦ ਦੇਵਰਸ ਸੰਘ ਦੇ ਇਰਾਦਿਆਂ ਦੇ ਕੁਝ ਸ਼ੱਕੀ ਪਹਿਲੂਆਂ ਤੋਂ ਜਾਣੂ ਸੀ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਨੇ "ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ" ਨੂੰ ਭੰਡਣ ਅਤੇ ਸੰਘ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਦਲੀਲ ਦੇਣ ਲਈ ਮਰਾਠਾ ਰਾਜਾ ਅਤੇ ਮਹਾਰਾਸ਼ਟਰ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਸਤਿਕਾਰਤ ਰਾਜਸੀ ਹਸਤੀ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਦਾ ਹਵਾਲਾ ਦਿੱਤਾ: 'ਕੀ ਸ਼ਿਵਾ ਜੀ ਨੇ ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਕੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਦੇ ਸਾਮਰਾਜ ਦਾ ਤਖਤਾ ਪਲਟਿਆ ਸੀ? ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਦੇ ਨਵੇਂ ਢੰਗ ਕਾਰਨ ਹੋਂਦ 'ਚ ਆਈ ਹੈ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਰਾਜ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਨੁਕਸਾਨ ਤੋਂ ਗੁਰੇਜ਼ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਰੋਮਨ ਢੰਗ ਅਪਣਾਇਆ। ਗੁਲਾਮ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਪੈਦਾ ਹੋਣੀਆਂ ਹੀ ਹਨ, ਇਸ ਲਈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਖਾਰਜ ਕਰਨ ਲਈ ਨਿਕਾਸ ਦਵਾਰ ਬਣਾਇਆ ਅਤੇ ਕਾਨੂੰਨ ਅਨੁਸਾਰ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਕੀਤਾ ... ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ ਇਸੇ ਸਿਸਟਮ ਦੀ ਉਪਜ ਹੈ। ਮੌਜੂਦਾ ਸਿਆਸਤ ਦੇ ਫਲ ਵੀ ਸੀਮਤ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਟੈਕਸਾਂ ਵਿਚ ਸਾਧਾਰਨ ਕਟੌਤੀ ਜਾਂ ਕੁਝ ਮਾਮੂਲੀ ਹੱਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ... ਇਹ ਸੋਚਣਾ ਗਲਤੀ ਸੀ ਕਿ ਕੁਝ ਸੁਧਾਰ ਜਾਂ ਕੁਝ ਅਧਿਕਾਰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਹੋਇਆ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਭ ਆਪਣੇ ਸਵਾਰਥ ਲਈ ਕੀਤਾ ਹੈ।'

ਪਾਂਧਰੀਪਾਂਡੇ ਵੱਲੋਂ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੂੰ ਲੋਕ ਅੰਦੋਲਨ

ਵਿਚ ਬਦਲਣ ਬਾਰੇ ਪੁੱਛੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ 'ਚ ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸੰਘ ਦੀ ਯੋਜਨਾ ਹੈਰਾਨੀਜਨਕ ਸੀ। ਉਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਭ ਕੁਝ ਯੋਜਨਾ ਅਨੁਸਾਰ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ, ਭਾਵੇਂ ਅਸੀਂ ਸੋਚਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਕਦਮ-ਦਰ-ਕਦਮ ਕੰਮ ਕਰਾਂਗੇ, ਇਸ ਗੱਲ ਦੀ ਕੋਈ ਗਾਰੰਟੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਅਖੀਰ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਫੈਕਟਰ ਬਣੇ ਰਹਿਣਗੇ।"

ਰਿਪੋਰਟ ਅਨੁਸਾਰ, ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਸਵੈਮਸੇਵਕਾਂ ਵੱਲੋਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਨਿਭਾਈ ਜਾਣ ਵਾਲੀ ਭੂਮਿਕਾ ਬਾਰੇ ਵੀ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਬਜ਼ਾ ਕਰਨ ਲਈ ਜਥੇਬੰਦਕ ਤੌਰ 'ਤੇ ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਜਾਂਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਨਰਲੇ ਦੇ ਸਵਾਲ ਦੇ ਜਵਾਬ ਵਿਚ ਕਿਹਾ, "ਇਹ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਪਵੇਗੀ। ਇਹ ਵੀ ਸੰਭਵ ਹੈ ਕਿ ਸੰਘ 5-10 ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸਿਆਸੀ ਪਾਰਟੀ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਭ ਕੁਝ ਸੰਭਵ ਹੈ। ਇਹ ਸਾਡੀ ਆਮ ਯੋਜਨਾ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਮੌਕੇ ਦੇ ਅਨੁਕੂਲ ਖਾਸ ਕਦਮ ਚੁੱਕਾਂਗੇ। ਨੈਪੋਲੀਅਨ ਦੇ ਇੰਪੀਰੀਅਲ ਗਾਰਡ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਢੁੱਕਵਾਂ ਪਲ ਆਉਣ ਤੱਕ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸੰਭਵ ਖੁਰਾਕ ਖਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਢੁੱਕਵੇਂ ਸਮੇਂ 'ਤੇ ਉਹ ਹਮਲਾਵਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਕਦੇ ਕਦੇ ਅਸੀਂ ਬੇਸਬਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।"

ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੀ ਆਗਾਮੀ ਚੋਣਾਂ ਵਿਚ ਹਿੱਸਾ ਲੈਣ ਦੀ ਕੋਈ ਯੋਜਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਪਰ ਇਸ ਦੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟਾਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਪੁੱਛੇ ਜਾਣ 'ਤੇ ਕਿ ਵਲੰਟੀਅਰਾਂ ਨੂੰ ਵੋਟ ਕਿਉਂ ਪਾਉਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਦੇਵਰਸ ਨੇ ਕਿਹਾ, "ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ

ਖਾਸ ਲੇਖ

ਅਸੀਂ ਹੱਕ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਉਹ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਪੈਣਗੇ। ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮੀ ਦੇ ਹੱਕ 'ਚ ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਫਿਰ ਵੀ ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚ ਰਹਿ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਚੋਣਾਂ ਦੇ ਮਾਮਲੇ 'ਚ ਵੀ ਅਜਿਹਾ ਹੀ ਹੋਵੇਗਾ।"

ਸੰਘ ਦੀ ਲੋਕਤੰਤਰ ਪ੍ਰਤੀ ਦੁਸ਼ਮਣੀ ਦਾ ਇਹ ਸਾਇਦ ਇਕੋ-ਇਕ ਸਬੂਤ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਇਸੇ ਰਸਾਲੇ ਦੀ ਮੁੱਖ ਪੰਨੇ ਦੀ ਆਪਣੀ ਪਿਛਲੀ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਨਾਜ਼ੀਵਾਦ ਨਾਲ ਸਬੰਧ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਸੀ, "1930ਵਿਆਂ ਅਤੇ 1940ਵਿਆਂ ਦੇ ਅਖੀਰ 'ਚ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੈਂਬਰ ਯੂਰਪੀ ਫਾਸ਼ੀਵਾਦੀਆਂ ਉਪਰ ਮੋਹਿਤ ਸਨ। ਸਮਕਾਲੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਸ ਸਮੇਂ ਗੋਲਵਲਕਰ ਨੇ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਨੂੰ ਨਾਜ਼ੀ ਤਰਜ਼ ਦੀ ਮਿਲੀਸ਼ੀਆ 'ਚ ਬਦਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਉਦੇਸ਼ ਅੰਤ 'ਚ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਿਟਲਰ ਵਾਂਗ ਤਾਨਾਸ਼ਾਹ ਮੁਖੀ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਤ ਕਰਨਾ ਸੀ।

ਉਸ ਵਕਤ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਣ ਦੀ ਆਪਣੀ ਯੋਜਨਾ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਵਿਚ ਸਫਲ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਿਆ ਸੀ। ਗਾਂਧੀ ਦੇ ਕਤਲ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਉੱਪਰ ਜ਼ੋਰਦਾਰ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਕੰਜਾ ਕੱਸਿਆ ਗਿਆ ਸੀ। ਡੇਢ ਸਾਲ ਲਈ ਇਸ 'ਤੇ ਪਾਬੰਦੀ ਲੱਗੀ ਰਹੀ ਅਤੇ ਇਸ ਦੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਆਗੂਆਂ ਅਤੇ ਕਾਰਕੁਨਾਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫਤਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਗਿਆ। ਜੁਲਾਈ 1949 'ਚ ਪਾਬੰਦੀ ਹਟਾਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਹ ਸਖਤ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਅਧੀਨ ਪੂਰੀ ਚੌਕਸੀ ਨਾਲ ਆਪਣੇ ਕੰਮ 'ਚ ਜੁੱਟਿਆ ਰਿਹਾ।

ਅੱਜ ਆਪਣੇ ਚੋਣ ਵਿੰਗ, ਭਾਰਤੀ ਜਨਤਾ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਮੁਕੰਮਲ ਸੰਸਦੀ ਬਹੁਮਤ ਨਾਲ ਬਾਗਬਾਗ ਹੋਏ ਰਾਸ਼ਟਰੀ ਸਵੈਮਸੇਵਕ ਸੰਘ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਾਈ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਦੇ ਸ਼ਾਸਨ ਵਾਲੇ ਰਾਜਾਂ ਵਿਚ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀਆਂ ਅਤੇ ਸਿਆਸੀ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਵਿਰੁੱਧ ਤਾਕਤ ਦੀ ਬੇਤਹਾਸ਼ਾ ਵਰਤੋਂ, ਮਨਮਾਨੀਆਂ ਨਜ਼ਰਬੰਦੀਆਂ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਤਰੀਕੇ ਨਾ ਸਿਰਫ ਇਹ ਦਰਸਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਆਰ.ਐੱਸ.ਐੱਸ. ਅਜੇ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕਤੰਤਰੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣ ਤੋਂ ਅਸਮਰੱਥ ਹੈ ਸਗੋਂ ਇਹ ਵੀ ਕਿ ਇਹ ਸਿਆਸਤ ਨੂੰ ਵੀ ਵੱਖਰੇ ਨਜ਼ਰੀਏ ਨਾਲ ਦੇਖਦਾ ਹੈ।

Sher-E-Punjab

Sports & Cultural Society Cincinnati (OHIO)

**Sher-E-Punjab
Khed Mela XI**
August 27th, 2022

(Saturday, 8am-6pm)

Royal Blue Event Center

6459 Manchester Rd, Middletown, OH 45005

Kabaddi Match's

Women's Kabaddi Team Sponsor by Grewal Brothers.

**Royal Blue
Event Center**
6459 Manchester Rd,
Middletown, OH 45005
Royalblueeventcenter.com

Amrik Tiwana 513-410-4101 Gurbpreet Gill 513-510-1913
Charanjit Brar 317-903-7400 Surjeet Mavi 513-616-4530

Sports, Entertainment and a lot more

**Sports: Athletics Games for Men,
Women & Kids**

Races, Three Leg Race, Shot Put, Tug of War & Other
Activities. **Kids Attraction:** Inflatable Bounce Houses
and Board Games and much more.

No alcohol allowed. Drug Free Games.

Live Concert

**SHER-E-PUNJAB
SPORTS & CULTURAL SOCIETY
Cincinnati Ohio**

Anchor : Anmol Mavi
KHED MELA XI

**Open Invitation
To All**

Volleyball Show Match (Over 60 Years)
Soccer & Cricket Matches Timing
August 26 and 27, 2022 (8am to 6pm)

KABADDI KABADDI KABADDI

**1st
Prize
Sponsor**

info@kalgroupp.com 800.385.8006

KAL Freight KAL Tires KALWAY KALPartz KVL Tires

Lucky Draw

1st Prize
Motorcycle
2nd Prize Laptop
Entry
fee \$100

HACKNEY
Since 1891

**Khan
SIGNS & AWNINGS**

Tibbi

GEMINI JEWELERS
4836 Business Center Way
Cincinnati, OH 45246
Showroom: 513-874-9303 Factory: 513-783-8889
www.geminijewelers.com

**SATYA
WHOLESALE**
CONVENIENCE STORE CASH & CARRY

Volleyball: 1st & 2nd Prize Sponsors

NOW HIRING
COMPANY DRIVERS & OWNER OPERATORS

Kuldeep Whiskey **MOGA DHALIWAL** 937-216-9390

Cricket: 1st & 2nd Prize Sponsors

Ravi Ghotra **Iqbal Singh**
(Mr. Singh Transport)

**Shoot Volleyball
1st Prize Sponsor**

Jivan Waraich **Sehaj Sidhu**

**FOR ALL YOUR
REAL ESTATE NEEDS**

Pooja Mehta
814.460.7036

**KK
Distributors**

Kabaddi Contact :
Surjeet S. Mavi 513-616-4530
Amrik S. Tiwana 513-410-4101
Happy Matot 513-484-7879
Palwinder Dhillon 718-578-5372

Volleyball Contact:
Happy Mundi 513-816-2636
Nirpaul Sandhu 513-550-6140

Event Contacts:
Gurbpreet Gill 513-510-1913

Shoot Volleyball Contact:
Hardeep Saran 937-545-1960
Surinder Cheema 513-324-9043
Kuldeep Deol 937-604-7317

Cricket Contact:

Iqbal Sabi 513-516-6527
Simranjit Malhi 513-212-1893
Narinder Tatla 937-581-5005
Ravi Ghotra 917-244-2098

Soccer Contact:
Goldy Mundi 732-208-2216
Parmjit Garcha 228-263-2222
Aman Rawal 513-658-9415

HARJAS
The authentic INDIAN grocery store in Ohio
Photography & Dermatology

India Bazar
Open 7 Days
4870 Union center
Pavilion Dr. Vandal center, Ohio
513 869 4672

Ghoman Group
Harry Ghoman
Ph: 615-416-4714
Amarbir Ghoman
Ph: 317-600-9820

SAGAR THAKKAR
LDI Group
Jay Bedi 513-748-5126

Prizes

Kabaddi	2 nd Prize \$4100	2 nd Prize \$3100
1 st Prize \$21,000	Shoot Volleyball	Shoot Volleyball
2 nd Prize \$19,000	1 st Prize \$4100	1 st Prize \$4100
3 rd Prize \$17,000	2 nd Prize \$3100	2 nd Prize \$3100
4 th Prize \$15,000	Cricket	Kids Game (Cash Prizes)
Volleyball	1 st Prize \$5100	1 st Prize \$100
1 st Prize \$5100	2 nd Prize \$4100	2 nd Prize \$50
	Soccer	Participant \$20
	1 st Prize \$4100	

President of Sher-e-Punjab

Charanjit Singh Brar

Chief Guest (Salhan Family)

Jathedar Tara Singh Salhan, Baldev Singh Salhan, Gurmit Singh Salhan, Sarabjit Singh Salhan

Grand Sponsor (Ghoman Brothers)

Harry Ghoman & Amarbir Ghoman, Harvinder Walia Founder President

Guest of Honor

Lakhbir Dhindsa, Ajit Atwal Cleveland, OH

Platinum Sponsors

Surjeet S. Mavi, Amrik Tiwana, Harinder Kang, Jaswant S Jassi, Gurminder Sandhu, Palwinder Dhillon, Amarjit Aggarwal, Gurpreet Gill, Pritampaul Singh, Jaspreet Singh Attorney At Law

Surmukh Singh Kang, Happy Matot, Narinder Pal Tatla, Happy Mundi, Sukhdev Singh Garcha, Vineet Gupta, Pamma Dhillwan, Neetu Garcha, Onkar Singh Jalalpur

Diamond Sponsors

Late Bahadur Singh Mundi, Balbir Bath, Gurmail Singh Fagura, Pushpinder Bhatti, Sukhinder Pandher, Jas (Amber India), Manpreet (Happy Tibbi), Dhaminder Singh, Kavita Goyal, Devinder Singh Khalon, Sonu Sirhand Cleveland, Ohio, Inderjit Begowal, Surinder Cheema, Gurnek Singh, Parampal Singh Nangal Indian Fusion Restaurant, Hardeep Tiwana, Balbir Grewal

Gold Sponsors

Dalbir Gill, Agyapal Singh Bath, Simranjit Malhi, Pabvinder Gill, Rajinder Multani, Dr. Rajesh Kalyan Rawal Singh, Jasbir Singh Dipty, Jatinder Bhatti, Nippy Tiwana, Makhan Badesha, Malkit S. Uppal, Prithpal Pal Ghotra, Nater Khalil Bhangu, Kuldeep Deol, Sukha Mundi, Madan Kailey & Harbhajan Samra, Gurjinder Mundi, Hardip Nijjar

Rajan Lakhvir, Sam Sehdev Singh Moreb, Samvart Deol, Gurvinder Guraya Singh, Jagir Gill, Raju Dharni, Gurbir Kang, Mandeep Sidhu, Gurdeep Dhillon, Paramjit Tiwana, Cherry Singh, Ravi Singh, Kaban Singh, SP Singh Benipal, Gurjeet Singh, Gursimer Nagra, Tarlochan Gilzian, Satnam Tother, Chirmal Tother, Nirmla Village Baddon, Parmar Brothers, Parminder 5911

Guests

Amarjit Dhindsa, Didar Dhanoa, Gurwinder Babbu, Sarbjit Sidhu, Rimpay Khatra, Dharminder Khatra, Kuldip Lang, Pyara S. Bhatti, Gurmit Bath, Mandip Bhura, Nidhan Matot, Darshan Darar, Varinder Sahi, Happy Heer, Harjinder Khaira, Jaskarn Dhalwal

Purwinder Aujja, Ranjit Kalthon, Babbi Mianni, Rajan Sidhu, Vikas Madam, Pappi Badasha, Jagir Sabji Mandi, Amandeep Ubhi Edmonton, Channa Shergill Edmonton, Kuldeep Wraich, Happy Raj, Bhuinder Sodhi, Jass Thandi, Deepa Gakha, Kamal Gakhal, Manveer Gakhal, Neetan Malhotra

For More Information, Please contact at:
Sherepunjabsociety@gmail.com
Charanjit S. Brar
 Ph: 317-903-7400
Surjeet S. Mavi
 Ph: 513-616-4530

Entry, Food & Parking Free

Design by Kuljeet Dyalpuri

ਸ਼ੁਕਰ ਐ

ਕਮਲ ਨੇ ਜਦੋਂ ਦਾ ਜਾਣ ਬਾਰੇ ਕਿਹਾ, ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਉਦੋਂ ਦੇ ਡੋਬੂ ਪੈ ਰਹੇ ਨੇ। ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਦਾ ਸਿਰ ਗੋੜੇ ਖਾਈ ਜਾਂਦੀ। ਐਂ ਲੱਗਦੇ ਜਿਵੇਂ ਸਿਰ ਦਾ ਪਟਾਕਾ ਪਉ। ਰੋਟੀ ਦੀ ਬੁਰਕੀ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਉੱਕਾ ਚਿੱਤ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਭੁੱਖ ਮਰ ਗਈ ਐ। ਮੂੰਹ ਸੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ। ਮੰਜੇ ਕੋਲ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਪਈ ਗੜਵੀ 'ਚੋਂ ਵਾਰੀ-ਵਾਰੀ ਪਾਣੀ ਦੀਆਂ ਘੁੱਟਾਂ ਨਾਲ ਜੀਭ ਗਿੱਲੀ ਕਰ ਰਹੀ ਐ। ਸੰਘ ਫੇਰ ਵੀ ਸੁੱਕੀ ਜਾਂਦੀ। ਅੰਦਰਲਾ ਟਿਕਾਉਣ ਦੇ ਬਬਰੇ ਹੀਲੇ ਕਰਦੀ ਐ। ਮਨ ਟਿਕਦਾ ਨੀ। ਬੈਠੀ ਜ਼ਰੂਰ ਐ। ਸਾਹ-ਸਤ ਸੂਤੇ ਪਏ ਨੇ। ਦਿਲ ਫੜਕ-ਫੜਕ ਵੱਜ ਰਿਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਮੂਹਰੇ ਹਨੇਰਾ ਛਾਅ ਗਿਐ। ਲੱਗਦੇ ਕਾਲੀ ਘੁੱਟਾਂ ਚੜ੍ਹ ਆਈ ਐ। ਮੁਸਲਾਧਾਰ ਮੀਹ ਇਕਦਮ ਲਹਿ ਪਿਐ। ਮੀਹ ਦੀ ਨੂੰਰੀ 'ਚ ਮੈਨੂੰ ਸਾਫ਼ ਦਿਸ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ। ਪਾਣੀ 'ਚ ਮੁਟਿਆਰ ਰੁੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਉਸਦੀ ਦੇਹ ਨੂੰ ਕਈ ਜਣੇ ਖਿੱਚੀ ਧੁੰਝੀ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਚੀਕਾਂ ਨਾਲ ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਫਲਣੀ ਹੋਈ ਜਾਂਦੀ। ਬਚਾਅ ਕੋਈ ਨੀ ਰਿਹਾ। ਧੂਹ ਕੇ ਲਿਜਾਣ ਵਾਲੇ ਉਸਨੂੰ ਨੱਚ ਰਹੇ ਨੇ। ਛੁਡਾਉਣ ਨੂੰ ਕੋਈ ਨੀ ਬਹੁਤਦਾ। ਮੇਰੀਆਂ ਚੀਕਾਂ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਕੇ ਅੰਨੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ

ਦਰਸ਼ਨ ਜੋਗਾ
ਫੋਨ: 98720-01856

ਗੁੰਮ ਹੋ ਗਈਆਂ। ਮੈਂ ਬੇਸੁੱਧ ਹੋਈ ਪਈ ਐ। ਕੜਕ ਦੇਣੇ ਗੁਸਲਖਾਨੇ ਦੀ ਕੁੰਡੀ ਖੁੱਲ੍ਹਣ ਤੇ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਚੀਕਣ ਨਾਲ ਭੜਕ ਦੇਣੇ ਬੇ-ਸੁਰਤੀ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਆਉਣੀ ਐ। ਵੇਖਦੀ ਐ, ਕਮਲ ਨਹਾ ਕੇ ਵਿਹੜੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ। ਉਸਦੇ ਲੰਮੇ-ਲੰਮੇ ਵਾਲ ਪਿਛਾਂਹ ਪਿੱਠ 'ਤੇ ਵਿਛੇ ਪਏ ਨੇ। ਵਾਲਾਂ ਹੇਠਲਾ ਮੋਢਿਆਂ 'ਤੇ ਵਿਛਾਇਆ ਗੁਲਾਬੀ ਤੌਲੀਆ ਅੱਧੀ ਢਗੀ ਨੂੰ ਢਕਦਾ, ਉਸਦੇ ਗੋਰੇ ਰੰਗ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮਿਲਿਆ ਪਿਐ। ਨਵੇਂ ਡਜੈਨ ਦੇ ਫੈਸ਼ਨ ਮੁਜਬ ਉਸਦੀ ਖੱਬੀ ਬਾਂਹ ਉੱਤੇ ਖੁਦਵਾਈ ਮੋਟੇ ਪੱਤਿਆਂ ਵਾਲੀ ਕਾਲੀ ਵੇਲ ਸਣੇ ਵੱਡੇ ਸਾਰੇ ਫੁੱਲ 'ਤੇ ਗੁੰਮ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਧੜਕ-ਧੜਕ ਵੱਜਣ ਲੱਗਦੈ।

ਬਦਾਮੀ ਸੂਟ ਤੇ ਓਹੋਜੀ ਨਹੂੰ ਪਾਲਿਸ਼ ਲਾ ਕੇ ਪੈਰੀ ਪਾਈ ਕਰੀਮ ਜੁੱਤੀ ਨਾਲ ਖੜਕਦੀਆਂ ਚੁੜੀਆਂ ਵੇਖ ਕੇ, ਦਰਜੀਆਂ ਦੀ ਚੰਦੇ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਆਖੂ, "ਨੀ ਭਾਨੋਂ ਤੇਰੀ ਨੂੰਹ ਤਾਂ ਪੂਰੀ ਸਰਦਾਰਨੀ ਐ। ਕੋਈ ਸੂਟ ਪਾ ਲੇ, ਗੋਰੇ ਰੰਗ 'ਤੇ ਬਣ-ਬਣ ਉੱਠਦੈ।" ਉਸ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮਨ 'ਚ ਆਉਂਦੀਆਂ, ਮਨ ਗੋੜੇ ਖਾਣ ਲੱਗ ਪਿਐ। ਇਹ ਸਰਦਾਰਨੀ ਆਲੀ ਚਿੱਖ ਬਣੀ ਰਹੇ। ਇਹੀ ਅਰਦਾਸਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਮੂਹਰੇ ਕਰੀ ਜਾਨੀ ਐ। ਇਹਦੇ ਉੱਚੇ ਲੰਮੇ ਕੱਦ ਤੇ ਭਰਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵੰਨੀ ਮੁੜ-ਮੁੜੀਆ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਇਹਦਾ ਨਾਂ ਕਮਲ ਨੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਹੈਈ ਕਮਲ ਦਾ ਫੁੱਲੀਕੀ ਜਿਹੀ ਬੁਨੈਣ ਵਰਗੀ ਅੱਧੀਆਂ ਬਾਹਾਂ ਦੀ ਝੱਗੀ ਤੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਪਜਾਮੇ 'ਚ ਖੜ੍ਹੀ, ਐਂ ਲੱਗਦੀ ਐ, ਜਿਵੇਂ ਫਿਲਮਾਂ ਆਲੀ ਹੋਵੇ। ਮਨ ਵੱਸੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਪਿਐ। ਦੇਹ ਕੰਬਦੀ ਐ। ਜਵਾਨ ਜਹਾਨ ਨੂੰਹ ਐ। ਕਿਮੋਂ ਅੱਖਾਂ 'ਚ ਲਾਡਾਂ ਪਿਆਰਾਂ ਨਾਲ ਲਿਆਂਦੀ ਐ ਘਰੇ।

ਅੱਜ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਾਲ ਆਏ ਹਨੇਰ ਦੇ ਫਿਕਰ ਨੇ ਪਿਛਲੇ ਜਖਮ ਹਰੇ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਨੇ। ਦਰਦਾਂ ਦੀ ਰੀਲ ਤੇਜ਼ੀ ਨਾਲ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗਦੀ ਐ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਹਸਦਾ-ਵਸਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਸੀ। ਖਿੜੀ ਦੁਪਹਿਰ ਇਕਦਮ ਘੁੱਪ ਹਨੇਰੇ 'ਚ ਬਦਲ ਗਈ। ਸਤਿਗੁਰ ਤੇ ਹਾਕਮ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਪਿਛ ਪਲਾਂ 'ਚ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਚੰਗੇ ਭਲੇ ਪਏ-ਪਏ ਦੇ ਦਰਦ ਜਾ ਉੱਠਿਆ। ਉਦੋਂ ਈ ਜੀਪ 'ਚ ਪਾ ਕੇ ਪਿੰਡ ਆਲੀ ਸਰਕਾਰੀ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀ 'ਚ ਲੈਗੇ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਸਾਹਮਣੇ ਬਰਾਂਡੇ 'ਚ ਖੋਖਰ ਆਲੀ ਨਰਸ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ। ਹੈਗੀ ਤਾਂ ਦਾਈ ਸੀ, ਸਰਕਾਰੀ ਕਰਕੇ ਸਾਰੇ ਨਰਸ ਕਹਿੰਦੇ। ਭੱਜ ਕੇ ਸਾਡੇ ਕੰਨੀ ਨੂੰ ਆਗੀ। ਮੇਰੀ ਪੂਰੀ ਸਿਆਣੂ ਸੀ। ਜਦ ਕਦੇ ਜਾਪੇ ਵੇਲੇ ਕਿਸੇ ਤੀਮੀ ਦੀ ਮਰਜ਼-ਤਕਲੀਫ਼ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਨਾ ਸਮਝ ਲੱਗਦੀ, ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਰਾਇ ਵਾਤੀ ਕਰ ਲੈਂਦੀਆਂ। ਵੱਡਾ ਪਿੰਡ ਐ। ਕਿਸੇ ਨਾ ਕਿਸੇ ਅਗਵਾਤ 'ਚ ਕਦੇ ਉਹ ਕਦੇ ਮੈਂ ਜਾਪਾ ਕਰਵਾਉਂਦੀਆਂ, ਆਉਂਦੀਆਂ-ਜਾਂਦੀਆਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ। ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਉਹ ਸਿਰ ਮੁੱਧ ਡਾਕਟਰ ਵੰਨੀ ਭੱਜੀ। ਆ ਕੇ ਵੇਖ ਕੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਪੁੱਠਾ ਹੱਥ ਫੇਰਤਾ ਜੀਪ 'ਚੋਂ ਲਾਹਿਆ

ਵੀ ਨੀ, ਕਹਿੰਦਾ, "ਲੈਜੇ, ਇਹਦੇ 'ਚ ਕੁਛ ਨੀ। ਦਿਲ ਫੇਲ੍ਹ ਹੋ ਗਿਆ।" ਰੋਂਦੇ ਕੁਰਲਾਉਂਦੇ ਘਰੇ ਚੱਕ ਲਿਆਏ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਹਨੇਰ ਛਾਅ ਗਿਆ। ਕੁਛ ਸਮਝ ਨੀ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਬਬਰਾ ਵਿਲਕੀ, ਆਵਦਾ ਸਰੀਰ ਤੋੜਿਆ ਪਰ ਕਿਹੜਾ ਉਹਨੇ ਮੁੜ ਆਉਣਾ ਸੀ। ਅਖੀਰ ਮਨ ਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਤਕੜਾ ਕੀਤਾ। ਜਵਾਕਾਂ ਦੇ ਮੂੰਹ 'ਚ ਪਾਉਣ ਨੂੰ ਚੋਗ ਤਾਂ 'ਕੱਠੀ ਕਰਨੀ ਸੀ। ਬਾਹਰ ਠੀਕਲਦੀ, ਪਰਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਤਿੱਖੇ ਜ਼ਹਿਰੀਲੇ ਤੀਰ ਤਾਂ ਝੱਲਦੀ ਸੀ। ਆਪਣੀਆਂ ਸਕੀਆਂ ਸਰੀਕਣੀਆਂ ਵੀ ਕੋਈ ਕਸਰ ਨਾ ਛੱਡਦੀਆਂ, "ਗਿਆਨ ਕਾਹਦਾ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਇਹਨੂੰ ਤਾਂ ਖੁੱਲ੍ਹ ਹੋਗੀ। ਨਿੱਤ ਨਵੇਂ ਸੂਟ ਬਦਲ-ਬਦਲ ਨਿਕਲਦੀ ਐ। ਪੁੱਛਣ ਆਲਾ ਹੋਵੇ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਜਾਨੀ ਐ ਕਿ ਮੇਲੇ ਜਾਨੀ ਐ।" ਦੂਜੀ ਰਹਿੰਦੇ ਐ ਗਿਆਰੇ ਹੋਰ ਧਰਦੀ ਤੜਫਦੀ 'ਤੇ, "ਬੰਦੇ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕਾਹਦਾ ਡਰ ਐ। ਮਨ ਆਈਆਂ ਕਰਦੀ ਐ।"

ਸਿਰੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਭੈੜੀਆਂ ਹਵਾਵਾਂ ਵਗੀਆਂ। ਝੱਲੀਆਂ ਸਭ ਦੀਆਂ ਮਨ ਪਿੰਡੇ 'ਤੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹ ਹੋ ਕੇ, ਆਵਦੀ ਦੇਹ ਵੇਲੀ। ਐਨੇ 'ਚ ਦੋਵੇਂ ਜੁਆਕ ਉਡਾਰ ਹੋਗੇ।

ਵੱਡਾ ਸਤਿਗੁਰ ਪੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਨੌਕਰੀ ਲੱਗ ਗਿਆ ਬੈਕ 'ਚ। ਬਰੋਬਰ ਦੀ ਘਰ ਆਲੀ ਮਿਲਗੀ ਨੌਕਰੀ 'ਤੇ ਲੱਗੀ। ਇਹ ਛੋਟਾ ਹਾਕਮ, ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਈ ਮੇਰੇ ਹੋਕੇ ਹਾਵਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ, ਨਰਮ ਦਾ ਨਰਮ ਰਹਿ ਗਿਆ। ਸੀਤਗੁਰ ਤਾਂ ਵਿਆਹ ਹੋਣ ਸਾਰ ਤੀਮੀ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਅੱਡ ਹੋ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਬੀਹ ਗਿਆ। ਮਾਂ ਦਾ ਫਿਕਰ ਤਾਂ ਕੀ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜੇ ਕਦੇ ਗੱਲ ਵੀ ਕਰਦੀ, ਉਲਟਾ ਬਘਿਆੜ ਵਾਂਗੂ ਭੱਜ ਕੇ ਪੈਂਦਾ।

ਅਕੇ ਦੱਸ, "ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਸਕੂਲਾਂ 'ਚ ਪੜ੍ਹਾਉਂਦੀ ਰਹੀ ਐ। ਰੁਲ ਖੁਲ ਕੇ ਮੈਂ ਆਵਦੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਰੋਟੀ ਜੋਗਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਤੈਨੂੰ ਕੀ ਦੇ ਦਿਆਂ?"

"ਮਖਿਆਂ ਆਹ ਬਬੇਰਾ ਕੁਛ ਦੇਣਾ ਤੂੰ, ਇਹੀ ਬਹੁਤ ਐ। ਮਾਂ ਨੂੰ ਸੁੱਧ ਬੋਲ ਲਿਆ ਕਰ।"

ਅੰਦਰਲਾ ਮੱਚਦੈ, ਪਰ ਕੀ ਜੋਰ ਐ। ਆਵਦੇ ਢਿੱਡੋਂ ਕੱਢੇ 'ਤੇ। ਆਹੀ ਵਚਾਰੇ ਹਾਕਮ ਨੇ ਮਸਾਂ ਡਿੱਗਦੇ ਪੈਂਦੇ ਨੇ ਬਾਰ੍ਹਾਂ ਕੀਤੀਆਂ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਦਰ-ਦਰ ਦੀਆਂ ਨੌਕਰਾਂ ਖਾਂਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਕੋਈ ਕੰਮ, ਨੌਕਰੀ ਚੱਜਦੀ, ਤਾਂ ਹੀ ਮਿਲੇ ਜੇ ਚੰਗਾ ਪੜ੍ਹਦਾ ਪਿਓ ਵਿਚਾਰਾ ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਜੱਟਾਂ ਦੇ ਖੇਤਾਂ 'ਚ ਦੇਹ ਵੇਲਦਾ ਰੁਲਦਾ ਫਿਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਵਿਆਹ ਸਾਈਆਂ, ਮਰਨੇ-ਪਰਨੇ 'ਤੇ ਅਗਵਾਤ ਦੇ ਲੋਕ ਚੱਲੀ ਆਉਂਦੀ ਰੀਤ ਮੁਜਬ ਮਹਿਰੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ-ਧਾਣੀ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਬੁਲਾਅ ਲੈਂਦੇ। ਓਵੇਂ ਕਦੇ-ਕਦੇ ਹਾਕਮ ਵੀ ਜਾਂਦਾ ਰਿਹੈ ਉਸਦੇ ਮਗਰੋਂ।

ਜਿਉਂਦਾ ਰਹੇ ਆਪਣੇ ਪਿੰਡ ਆਲਾ ਕਰਮ ਸੁੰ ਵਕੀਲ, ਬਲਾਈ ਚੰਗੇ।

ਇਕ ਦਿਨ ਲੰਘਿਆ ਜਾਂਦਾ ਕਹਿੰਦਾ, "ਐਂ ਵਿਹਲਾ ਕਿਉਂ ਤੁਰਿਆ ਫਿਰਦੈ। ਤੂੰ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਕਚਹਿਰੀ ਆਜਾ, ਟਾਈਪ ਕਰਨੀ ਸਿੱਖ ਲੈ, ਓਥੇ ਕਹਿ ਮੈਂ ਦਿਉ। ਵਧੀਆ ਕੰਮ ਚੱਲੂ ਤੇਰਾ।"

ਉਹ ਲੈ ਗਿਆ। ਜਦੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਮ ਸੁੰ ਪਿੰਡ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ ਉਦੋਂ ਇਹ ਛੋਟਾ ਹੁੰਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਘਰੇ ਪਾਣੀ-ਪੂਣੀ ਭਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ, ਟੂਟੀ ਆਈ ਤੋਂ। ਮੋਹ ਰੱਖਦਾ ਸੀ ਕਰਮ ਸਿਉਂ।

ਘਰੋਂ ਪੁਰਾਣਾ ਕੰਪਿਊਟਰ ਚਕਾਤਾ, ਉਹਦੇ ਮੁੰਡੇ ਬਿਕਰਮ ਦਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਈ ਸਾਲ ਹੋਗੇ ਬਾਹਰਲੇ ਦੇਸ਼ ਵਗ ਗਿਐ। ਵਕੀਲ ਨੇ ਕਹਿ ਕੇ ਟਾਈਪ ਸਿਖਾਤੀ। ਪੁਰਾਣੀ ਮੋਪਡ ਖੜ੍ਹੀ ਸੀ ਅੰਦਰ। ਕਹਿੰਦਾ, "ਇਹਨੂੰ ਸਮਰਾਅ ਲੈ।" ਉਹਦੀ ਕੁੜੀ ਰੁਪੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਸਕੂਲ ਇਹਤੇ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਵਿਆਹੀ ਹੋਈ ਐ ਅਬੋਹਰ। ਤਕੜਾ ਘਰ ਐ। ਜਮਾਈ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਅਫ਼ਸਰ ਦੱਸਦੇ ਨੇ। ਕਰਮ ਸੁੰ, ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰ ਤਿੱਬ-ਤਿਹਾਰ ਨੂੰ ਤੌਰ ਦਿੰਦਾ ਕੁੜੀ ਕੋਲੇ, ਚੀਜ਼ ਵਸਤ ਫੜਾਉਣ। ਮੰਡੀਓਂ ਸਿੱਧੀ ਰੇਲ ਜਾਂਦੀ ਐ ਗੰਗਾਨਗਰ ਆਲੀ। ਹਾਕਮ ਦੱਸਦਾ ਹੁੰਦੇ, "ਵੱਡੇ-ਵੱਡੇ ਕਿੰਨੂਆਂ ਦੇ ਬਾਗ ਨੇ।" ਮੁੜਨ ਵੇਲੇ ਗੱਟਾ ਭਰ ਦਿੰਦੇ। ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਅੱਡ ਝੋਲੇ 'ਚ ਦਿੰਦੇ ਜਵਾਕਾਂ ਵਾਸਤੇ। ਕਰਮ ਸੁੰ ਦੀ ਘਰਵਾਲੀ ਵੀ ਚੰਗੀ ਐ। ਕੱਲੇ ਨੇ ਦੋਵੇਂ ਐਂਡੀ ਕੋਠੀ 'ਚ। ਹਾਕਮ ਦਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਸੁਖ ਐ।

ਪੁਰਾਣੇ ਕੰਪਿਊਟਰ ਦੇ ਤਾਂ ਮਗਰੋਂ ਥੋੜ੍ਹੇ-ਥੋੜ੍ਹੇ ਕਰ ਕੇ ਇਹਨੇ ਪੈਸੇ ਦੇਤੇ ਸੀ। ਮੋਪਡ ਦਾ

ਨੀ ਕੁਛ ਵਕੀਲ ਨੇ ਲਿਆ। ਹਾਕਮ ਦਸਦਾ ਹੁੰਦੈ, "ਹੁਣ ਜਾਣ ਸਾਰ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਵਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੁੰਨਾ। ਦੁਪਹਿਰ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜੇ ਵਕੀਲ ਦੇ ਕਾਗਜ਼ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਕਰ ਦਿੰਨਾ।" ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਕੁਝ ਚਿਰ ਵਕੀਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮੂਹਰਲੇ ਬਰਾਂਡੇ 'ਚ ਬਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਆਵਦਾ ਖੋਖਾ ਧਰ ਲਿਆ। ਮੁਕਦੀ ਗੱਲ, ਆਵਦੀ ਖੋਰੀ ਖੋਟਣ ਜੋਗਰਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਸੇ ਰੋਜ਼ਗਾਰ ਕਰਕੇ ਵਿਆਹਿਆ ਵੀ ਗਿਆ। ਘਰ ਘੁਰ ਤੋਂ ਮੈਂ ਕੀ ਲੈਣਾ ਸੀ। ਕੁੜੀ ਮਿਲਗੀ ਕੁੰਜ ਵਰਗੀ। ਇਹ ਤੇਰ੍ਹਾਂ ਜਮਾਤਾਂ ਪਾਸ ਐ। ਤਿੰਨ ਭੈਣਾਂ ਨੇ।

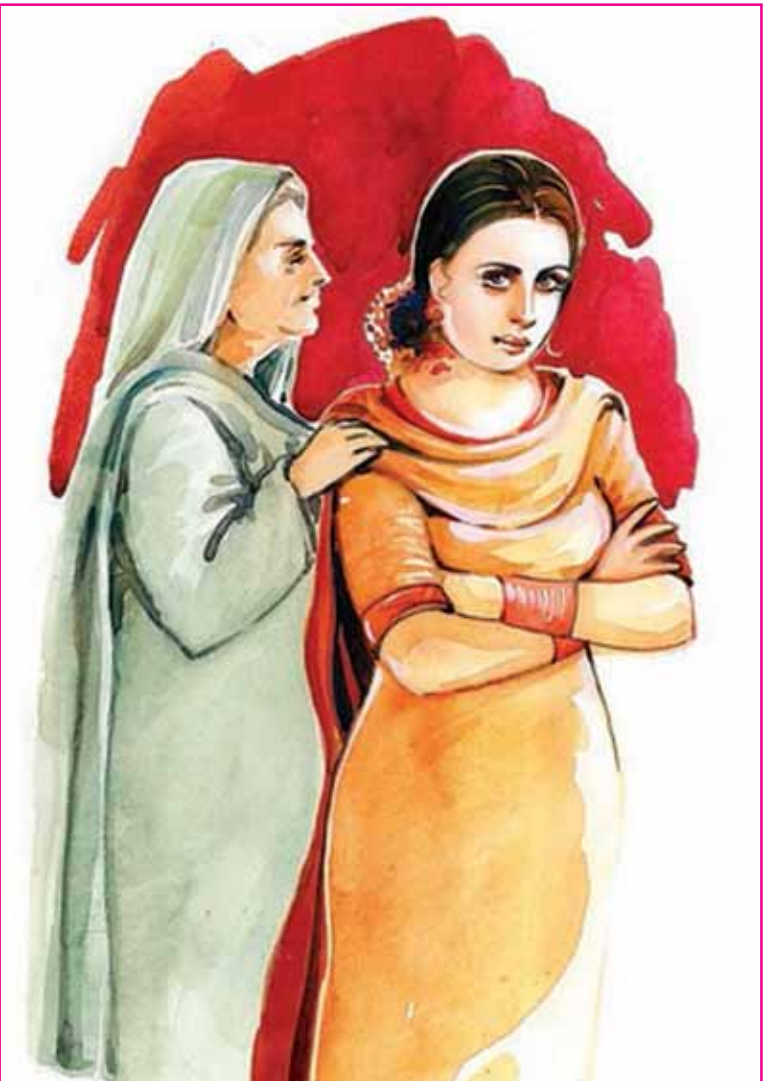
ਹਾਕਮ ਤੜਕੇ ਈ ਮੋਪਡ 'ਤੇ ਰੋਟੀ ਆਲਾ ਡੱਬਾ ਟੰਗ ਕੇ ਤੁਰ ਜਾਂਦੈ। ਆਥਣੇ ਘਰੇ ਆ ਖਾਂਦੈ। ਮੰਡੀ ਕਿਹੜਾ ਦੂਰ ਐ, ਦਸ ਕੋਹ ਵਾਟ ਐ। ਕਿੰਨੇ ਸਾਲ ਹੋਗੇ, ਕੰਮ ਬਾਹਲਾ ਚੰਗਾ ਨੀ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਵੀ

ਆਪਣੀ ਸਮਝ ਵਰਤੀ ਐ। ਹੁਣ ਉਹ ਜਮਾਨਾ ਨੀ, ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਸੀ।"

ਮਖਿਆਂ, "ਨੀ ਸਿਆਣੀਏ ਇਹੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਮੈਂ ਕਹਿੰਨੀ ਐ। ਸਾਡੇ ਵੇਲੇ ਬਬੇਰਾ ਨਰਕ ਉੱਭਰਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਸੀ। ਹੁਣ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ 'ਗਹਾਂ ਲੰਘੇ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ ਲੋਕ। ਇਹ ਦੁਨੀਆਂ ਤਾਂ ਮੁੱਕਣ 'ਤੇ ਆਈ ਖੜ੍ਹੀ ਐ। ਤੂੰ ਸਮਝ ਵਰਤ। ਵਕਤ ਮਾੜੈ। ਮੇਰੀ ਇਕ ਨੀ ਸੁਣੀ।"

ਹਾਕਮ ਵਿਚਾਰਾ ਆਪ ਚੁੱਪ ਕਰ ਜਾਂਦੈ। ਆਖੂ, "ਕਰਨੀ ਤਾਂ ਬੀਬੀ ਇਹਨੇ ਆਵਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਐ।"

ਇਕ ਦਿਨ ਮੇਮ ਨੇ ਹੋਰ ਗੱਲ ਕੱਢ ਮਾਰੀ, ਅਕੇ, "ਬੀਬੀ ਤੂੰ ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਇਹਦਾ ਹਾਕਮ ਧਰ ਲਿਆ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹਦੀ ਹਕੂਮਤ ਕਿਤੇ ਚਲਦੀ ਵੇਖੀ ਨੀ। ਬੱਸ ਉਹ ਵਕੀਲ ਦੇ ਦਫ਼ਤਰ ਮੂਹਰੇ

ਨੀ, ਘਰ ਦਾ ਰੋੜ੍ਹਾ ਰੋੜ੍ਹੀ ਜਾਂਦੈ।

ਉਹ ਤਾਂ ਉੱਠਣ ਸਾਰ ਵਿਚਾਰਾ ਮੰਡੀ ਨੂੰ ਤੁਰ ਗਿਐ ਮੋਪਡ ਲੈ ਕੇ। ਮੈਂ ਕਿੱਧਰ ਨੂੰ ਜਾਵਾਂ। ਇਹਨੇ ਮਗਰੋਂ ਆਹ ਵੰਝ ਗੱਡਤਾ, "ਅਕੇ ਮੈਂ ਜਾਣੈ।" ਦਿਲ ਘਟੀ ਜਾਂਦੈ। ਕੋਈ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਕਮਲ ਦਬਾ-ਦਬ ਜਜ਼ਨ ਤੇ ਪਲਕ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰ ਕੇ, ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਵਾਲੇ ਡੱਬੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਬੇਗਾਂ ਵਿਚ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਪਾਣੀ ਆਲੀਆਂ ਬੋਤਲਾਂ ਉਹ ਹੱਥਾਂ 'ਚ ਲਈ ਵਰਦੀਆਂ ਕਸੀ ਖੜ੍ਹੇ ਆਪਸ 'ਚ ਗੱਲਾਂ ਕਰੀ ਜਾਂਦੇ ਐ। ਜੁਆਕਾਂ ਵੰਨੀ ਵੇਖ ਕੇ ਮਨ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਭਰ-ਭਰ ਆ ਰਿਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਲੂਰਾਂ ਨੂੰ ਕੀ ਪਠੈ, ਆਵਦੀ ਦਾਦੀ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਦਸ਼ਾ ਦਾ। ਸਕੂਲ ਆਲੀ ਬੱਸ ਦਾ ਹਾਰਨ ਵੱਜਦਾ ਸੁਣ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਸਦੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਪਿੱਠਾਂ 'ਤੇ ਬਸਤੇ ਲਮਕਾਈ, ਘਰੋਂ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਤੁਰ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਅੱਜ ਤਾਂ ਪੂਰੇ ਛੋਲੇ ਹੱਥਾਂ ਨਾਲ ਹੋਰ ਕੰਮ ਵੀ ਦਬਾ-ਦਬ ਨਬੋਤ ਰਹੀ ਐ। ਉਸਦੀ ਤੇਜ਼ੀ 'ਚੋਂ ਉਸਦੀ ਫੁਰਤੀ ਦਾ ਪੜਾ ਲੱਗ ਰਿਹੈ। ਰਸੋਈ ਆਲੀ ਟੂਟੀ ਦੇ ਪਾਣੀ ਦੇ ਖੜਕੇ ਤੋਂ ਪੜਾ ਲੱਗਦੈ, ਉਹ ਭਾਂਡੇ ਧੋਈ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਹੁਣ ਰਸੋਈ 'ਚੋਂ ਹਵਾ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਾਲੇ ਪੱਖੇ ਦਾ ਖੜਕਾ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਐ। ਇਹ ਪੱਖਾ ਕਾਹਦਾ ਬੰਦ ਹੋਇਆ, ਲੱਗਦੈ ਅੱਜ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲਾ ਪੱਖਾ ਵੀ ਬੰਦ ਹੋਊਗਾ। ਮੈਂ ਬਬੇਰਾ ਇਹਨੂੰ ਸਮਝਾਇਆ। ਪਰ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ।

ਮੈਨੂੰ ਆਖੂ, "ਬੀਬੀ ਤੁਸੀਂ ਆਵਦੇ ਵੇਲੇ

ਆਉਣੋਂ ਹਟਗੀ। ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਾਰ ਭੇੜ ਲੈਂਦੀ ਐ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਸੁਣਨ ਲੱਗਦਾ, ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਅਤਰ-ਫਲੋਲ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ ਆਉਣ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ। ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੀ ਐ ਚਲੋ ਦੋਵੇਂ ਆਵਦੇ ਘਰੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਚੰਗਾ ਪਹਿਨਣ ਪਚਰਨ ਜੋਗਰੇ ਹੋਗੇ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਅੰਦਰ ਹਿਲਾਇਆ ਪਿਐ। ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਛਿੜਕਣ ਆਲੀਆਂ ਸੀਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁਸਕ ਨਾਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਐ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ, ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ, ਇਹਦਾ ਦੁੱਖ ਮੈਥੋਂ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।"

"ਬੀਬੀ ਆਹ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਪਰੋਂਠਾ ਤੇ ਦਰੀ ਉਦੋਂ ਪਏ ਨੇ, ਖਾ ਲੈ। ਤੇਰੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਮੈਂ ਰਸੋਈ 'ਚ ਰੱਖਤੀ, ਕੰਮ ਆਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਈਂ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਦੇ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਦੁੱਧ ਉਬਾਲ ਕੇ ਫਰਿੱਜ 'ਚ ਰੱਖਤਾ। ਜਜ਼ਨ ਤੇ ਪਲਕ ਸਕੂਲੋਂ ਆਉਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿਲਾਅ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਜੈਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਦੁੱਧ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਭਾਂਡੇ 'ਚ ਪਾਤਾ। ਬਰਾਂਡੇ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ।"

ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬੈਗ ਲੈ, ਚੱਕਵੇਂ ਪੈਰੀ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਗੀ। ਕਿਸੇ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀ ਦੇ ਸਟਾਰਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਐ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਰੱਬ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਐ। ਉਸਦੀਆਂ ਆਪ ਹੁਦਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਤਾਂ ਕੀ, ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਹੋ ਗਈ ਐ। ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਐ ਬੁੱਤ ਬਣੀ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਚਾਦਰ ਵੀ ਤਹਿ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਸੱਪ ਵਾਂਗੂ ਮੇਰੇ ਹੇਠ ਈ 'ਕੱਠੀ ਹੋਈ ਪਈ ਐ। ਬੱਸ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਨੇ ਸਾਹ ਸੂਤ ਰੱਖੇ ਨੇ। ਜਿੰਦ ਕਰਦੀ ਐ ਬਹੁਤ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਜਿੰਦ ਪੁੱਗ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਪਰ ਅੱਜ ਵਰਗੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਿੰਦ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਐ।

ਇਹਦੀਆਂ ਮਨ ਆਈਆਂ ਦੀ ਰੀਲੂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਲਾਟੂ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀ ਐ। ਪੜਾ ਨੀ ਕਿੱਥੋਂ ਇਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਈ, ਆਹ ਬਿਉਟੀ ਪਾਰਲਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ।

ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ ਮਖਿਆ, "ਵੇਖ ਲੋ ਭਾਈ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਐ, ਇੱਥੇ ਇਹੋ ਜਾ ਕੰਮ ਘੱਟ ਈ ਲੋਟ ਆਉਂਦੈ। ਮੈਂ ਘਰ-ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਐ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਸਹਿਰੀ ਹੋਰ 'ਸਾਬ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।"

"ਤੈਨੂੰ ਪੜਾ ਈ ਐ ਬੀਬੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਐ। ਮੈਂ ਘਰੇ ਵਿਹਲੀ ਬੈਠੀ ਐ। ਕੁਛ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਤੇਰ੍ਹਾ ਤੁਰੂ ਘਰ ਦਾ।" ਮੈਂ ਸੁਣ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਗੀ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਈ ਉੱਠ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲੱਗਪੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਜਾਇਆ ਕਰੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਦੀ ਗੱਲ।" ਤੜਕੇ ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਕੱਲੀ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਤੇ ਹਾਕਮ ਕਿੰਨੀਆਂ ਈ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸੀਸੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲਟਰ-ਪਟਰ ਦੇ ਡੱਬੇ ਤਿੰਨ ਪਹੀਆਂ ਆਲੇ ਭੁੰਡ ਜੇ 'ਚ ਲੱਦ ਲਿਆਏ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਡਰ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਐ, ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇਣ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੈਣ ਵੇਲੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਵੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੇ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਬੈਕ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਐ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਐ। ਉਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਰਮ ਸੁੰ ਤੋਂ ਵੀ ਕਹਾਤਾ ਸੀ ਬੈਕ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ। ਬੈਕ ਨੇ ਲੋਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਤਾ।"

ਮੈਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕਦਮ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਆਪੇ ਕਿਸਤ ਭਰਦੀ ਰਹੂ। ਤੈਨੂੰ ਪੜੇ ਇਹਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ, ਤੇਜ਼ ਐ।"

"ਵੇ ਬਹੁਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖੇੜ ਦਿੰਦੀ ਐ।"

"ਕੁਛ ਨੀ ਹੁੰਦਾ", ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਾਹਰਲੀ ਬੈਠਕ ਮੂਹਰੇ ਛੋਟਾ ਜਾਹ ਲਮਕਾਤਾ।

ਆਉਣੋਂ ਹਟਗੀ। ਕੱਪੜੇ ਬਦਲਣ ਵੇਲੇ ਇਹ ਬਾਰ ਭੇੜ ਲੈਂਦੀ ਐ। ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਦੁਬਾਰੇ ਟੈਲੀਵੀਜ਼ਨ ਸੁਣਨ ਲੱਗਦਾ, ਬਾਹਰ ਆਉਂਦੀ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਅਤਰ-ਫਲੋਲ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ਬੋਆਂ ਆਉਣ ਲਗਦੀਆਂ ਨੇ। ਰੱਬ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਦੀ ਐ ਚਲੋ ਦੋਵੇਂ ਆਵਦੇ ਘਰੇ ਭੈਣਾਂ-ਭਾਈਆਂ ਦੇ ਬਰੋਬਰ ਚੰਗਾ ਪਹਿਨਣ ਪਚਰਨ ਜੋਗਰੇ ਹੋਗੇ। ਪਰ ਅੱਜ ਇਹਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨੇ ਮੇਰਾ ਅੰਦਰ ਹਿਲਾਇਆ ਪਿਐ। ਪਿੰਡ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਛਿੜਕਣ ਆਲੀਆਂ ਸੀਸੀਆਂ ਦੇ ਮੁਸਕ ਨਾਲ ਮੈਂ ਤਾਂ ਬੇਸੁਰਤ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਹੋਈ ਪਈ ਐ। ਜੇ ਮੇਰੀ ਇਹ ਮੰਨ ਲੈਂਦੀ, ਚੰਗਾ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਪਰ ਨਹੀਂ ਮੰਨੀ, ਇਹਦਾ ਦੁੱਖ ਮੈਥੋਂ ਵੇਖਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ।"

"ਬੀਬੀ ਆਹ ਸਟੂਲ 'ਤੇ ਪਰੋਂਠਾ ਤੇ ਦਰੀ ਉਦੋਂ ਪਏ ਨੇ, ਖਾ ਲੈ। ਤੇਰੀ ਦੁਪਹਿਰ ਦੀ ਰੋਟੀ ਮੈਂ ਰਸੋਈ 'ਚ ਰੱਖਤੀ, ਕੰਮ ਆਲੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਆਉਣਗੀਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਈਂ ਗਰਮ ਕਰ ਕੇ ਦੇ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਦੁੱਧ ਉਬਾਲ ਕੇ ਫਰਿੱਜ 'ਚ ਰੱਖਤਾ। ਜਜ਼ਨ ਤੇ ਪਲਕ ਸਕੂਲੋਂ ਆਉਣਗੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਚਾਹ ਬਣਾ ਕੇ ਪਿਲਾਅ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਜੈਕੀ ਦੀ ਰੋਟੀ ਤੇ ਦੁੱਧ ਮੈਂ ਉਸਦੇ ਭਾਂਡੇ 'ਚ ਪਾਤਾ। ਬਰਾਂਡੇ 'ਚ ਬੰਨ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ।"

ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ 'ਚੋਂ ਬੈਗ ਲੈ, ਚੱਕਵੇਂ ਪੈਰੀ ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ੇ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਗੀ। ਕਿਸੇ ਮੋਟਰ ਗੱਡੀ ਦੇ ਸਟਾਰਟ ਹੋਣ ਦੀ ਅਵਾਜ਼ ਆਈ ਐ। ਮੇਰੀਆਂ ਤਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਇੰਦਰੀਆਂ ਸੁੰਨ ਹੋ ਗਈਆਂ ਨੇ। ਰੱਬ ਮੂਹਰੇ ਹੱਥ ਬੰਨ੍ਹ ਅਰਦਾਸਾਂ ਕਰਨ ਲੱਗਦੀ ਐ। ਉਸਦੀਆਂ ਆਪ ਹੁਦਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਨਾਲ ਚੁੱਪ ਤਾਂ ਕੀ, ਗੁੰਮ-ਸੁੰਮ ਹੋ ਗਈ ਐ। ਮੰਜੇ 'ਤੇ ਬੈਠੀ ਐ ਬੁੱਤ ਬਣੀ।

ਰਾਤ ਨੂੰ ਉੱਤੇ ਲੈਣ ਵਾਲੀ ਚਾਦਰ ਵੀ ਤਹਿ ਕਰ ਕੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖੀ ਗਈ। ਉਦੋਂ ਸੱਪ ਵਾਂਗੂ ਮੇਰੇ ਹੇਠ ਈ 'ਕੱਠੀ ਹੋਈ ਪਈ ਐ। ਬੱਸ ਇਸਦੀ ਇੱਕ ਗੱਲ ਨੇ ਸਾਹ ਸੂਤ ਰੱਖੇ ਨੇ। ਜਿੰਦ ਕਰਦੀ ਐ ਬਹੁਤ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਜਿੰਦ ਪੁੱਗ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਪਰ ਅੱਜ ਵਰਗੀ ਗੱਲ 'ਤੇ ਕੀਤੀ ਜਿੰਦ ਬੰਦੇ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਐ।

ਇਹਦੀਆਂ ਮਨ ਆਈਆਂ ਦੀ ਰੀਲੂ ਹੋਰ ਤੇਜ਼ ਲਾਟੂ ਵਾਂਗ ਅੰਦਰੇ ਅੰਦਰ ਘੁੰਮਣ ਲੱਗੀ ਐ। ਪੜਾ ਨੀ ਕਿੱਥੋਂ ਇਹਦੇ ਮਨ 'ਚ ਆਈ, ਆਹ ਬਿਉਟੀ ਪਾਰਲਰ ਵਾਲੀ ਗੱਲ।

ਮੈਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੀ ਮਖਿਆ, "ਵੇਖ ਲੋ ਭਾਈ, ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਐ, ਇੱਥੇ ਇਹੋ ਜਾ ਕੰਮ ਘੱਟ ਈ ਲੋਟ ਆਉਂਦੈ। ਮੈਂ ਘਰ-ਘਰ ਆਉਂਦੀ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਐ। ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਸਮਝ ਹੋਰ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਸਹਿਰੀ ਹੋਰ 'ਸਾਬ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।"

"ਤੈਨੂੰ ਪੜਾ ਈ ਐ ਬੀਬੀ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਕਿੰਨਾ ਕੁ ਐ। ਮੈਂ ਘਰੇ ਵਿਹਲੀ ਬੈਠੀ ਐ। ਕੁਛ ਕਰਾਂਗੇ ਤਾਂ ਤੇਰ੍ਹਾ ਤੁਰੂ ਘਰ ਦਾ।" ਮੈਂ ਸੁਣ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰਗੀ।

ਦੂਜੇ ਦਿਨ ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਈ ਉੱਠ ਕੇ ਤਿਆਰ ਹੋਣ ਲੱਗਪੀ। ਮੈਂ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ, "ਮੈਂ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਜਾਇਆ ਕਰੂੰ ਹਫ਼ਤੇ ਕੁ ਦੀ ਗੱਲ।" ਤੜਕੇ ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਜਾਂਦੀ। ਦੁਪਹਿਰੇ ਕੱਲੀ ਮੁੜ ਆਉਂਦੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਹ ਤੇ ਹਾਕਮ ਕਿੰਨੀਆਂ ਈ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਸੀਸੀਆਂ ਤੇ ਹੋਰ ਲਟਰ-ਪਟਰ ਦੇ ਡੱਬੇ ਤਿੰਨ ਪਹੀਆਂ ਆਲੇ ਭੁੰਡ ਜੇ 'ਚ ਲੱਦ ਲਿਆਏ। ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਪੂਰਾ ਡਰ। ਪਿੰਡ ਦਾ ਕੰਮ ਐ, ਕਿਤੇ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਚੰਦ ਨਾ ਚੜ੍ਹਾਅ ਦੇਣ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਪੈਣ ਵੇਲੇ ਹਾਕਮ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ, "ਵੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੇ।"

ਕਹਿੰਦਾ, "ਬੈਕ ਕਰਜ਼ਾ ਦਿੰਦੀ ਐ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਤਾਂ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ ਐ। ਉਹ ਸਰਟੀਫਿਕੇਟ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਮੈਂ ਕਰਮ ਸੁੰ ਤੋਂ ਵੀ ਕਹਾਤਾ ਸੀ ਬੈਕ ਮੈਨੇਜਰ ਨੂੰ। ਬੈਕ ਨੇ ਲੋਨ ਮਨਜ਼ੂਰ ਕਰਤਾ।"

ਮੈਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਇਕਦਮ ਧੱਕਾ ਲੱਗਿਆ, ਕਹਿੰਦਾ, "ਨਹੀਂ ਤੂੰ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਆਪੇ ਕਿਸਤ ਭਰਦੀ ਰਹੂ। ਤੈਨੂੰ ਪੜੇ ਇਹਦੇ ਕੰਮਾਂ ਦਾ, ਤੇਜ਼ ਐ।"

"ਵੇ ਬਹੁਤੀ ਤੇਜ਼ੀ ਵੀ ਬੰਦੇ ਦੇ ਪੈਰ ਉਖੇੜ ਦਿੰਦੀ ਐ।"

"ਕੁਛ ਨੀ ਹੁੰਦਾ", ਕਹਿ ਕੇ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਿਆ।

ਅਗਲੇ ਦਿਨ ਬਾਹਰਲੀ ਬੈਠਕ ਮੂਹਰੇ ਛੋਟਾ ਜਾਹ ਲਮਕਾਤਾ।

ਅੱਜ ਸਕਲ 'ਚ ਮਨਿਆਈ ਦੇ ਦੋ ਡੱਬੇ ਆਏ, ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਵਾਲੇ ਮੈਡਮ ਲਿਆਏ ਸਨ, ਜੋ ਬਰਫੀ ਦਾ ਸੀ ਤੇ ਦੂਜਾ ਗੁਲਾਬ ਜਾਮੁਨਾਂ ਦਾ ਡੱਬਾ ਸਕੂਲ ਦੀ ਸਵੀਪਰ ਲਿਆਈ ਸੀ।

ਮੈਡਮ ਦੇ ਦੋ ਵਰ ਦਾ ਆਉਂਦੇ ਵਿਆਹ ਸੀ ਇਸ ਲਈ ਉਹ ਕਾਰਡ ਨਾਲ ਡੱਬਾ ਲਿਆਈ

ਮੁਹੰਮਦ ਅੱਬਾਸ ਧਾਲੀਵਾਲ
ਫੋਨ: 98552-59650

ਸੀ ਤੇ ਉਧਰ ਸਵੀਪਰ ਆਪਣੀ ਛੋਟੀ ਭੈਣ ਦੇ

ਜਸਨ ਦੱਸੇ, “ਖੁਸ਼ੀ ਬਿਊਟੀ ਪਾਰਲਰ ਖੋਲ੍ਹੋ, ਬੀਬੀ, ਮੇਰੀ ਮੰਮੀ ਨੇ।” ਪਿੰਡ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ, ਬਹੁਆਂ ਦਾ ਤਾਂ ਦਿਨਾਂ 'ਚ ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਮੇਲਾ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪੜ੍ਹੀਆਂ-ਲਿਖੀਆਂ ਵੱਧ ਆਉਂਦੀਆਂ। ਮੇਰਾ ਮਨ ਅੰਦਰੋਂ ਦਹਿਲਿਆ ਕਰੇ। ਮੁਟਿਆਰਾਂ ਧੀਆਂ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ। ਕੋਈ ਕਸੂਤਾ ਪੰਗਾ ਬਿਜ ਗਿਆ, ਚੁਗਣਾ ਔਖਾ ਹੋਜ਼। ਰੋਜ਼ ਨਵੀਆਂ-ਨਵੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਲਿਆ ਕੇ ਵਿਖਾਉਂਦੀ, “ਬੀਬੀ ਵੇਖ ਕਿਸੇ ਲੱਗਦੀ ਐ।” ਕਦੇ ਜਵਾਕ ਚੱਕ ਲਿਆਉਂਦੇ ਸੀਸੀਆਂ-ਡੱਬੀਆਂ ਜੀਆਂ, “ਬੀਬੀ ਆਹ ਵੇਖ, ਔਹ ਵੇਖ।” ਮਖਿਆ, “ਵੇ ਮੈਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੀ ਭੇਤ ਐ?” ਦੁਕਾਨ ਕਰੀ ਤੋਂ ਕੁਛ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਦਰਜੀਆਂ ਦੀ ਚੰਦੋ ਘਰੇ ਆਗੇ। ਬੈਠੀ ਰਹੀ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੀ। ਜਾਣ ਲੱਗੀ ਕਹਿੰਦੀ, “ਨੀਂ ਤੇਰੀ ਨੂੰਹ ਦਾ ਪਾਰਲਰ ਤਾਂ ਵਿਖਾ ਦੇ ਅੰਦਰੋਂ। ਬਾਹਰੋਂ ਤਾਂ ਕੁਛ ਦੀਹਦਾ ਨੀਂ।”

ਬਾਹਰਲੇ ਬਾਰ ਵੰਨੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਅਸੀਂ ਦੋਵੇਂ ਅੰਦਰ ਵਤਰੀਆਂ। ਚਾਰੇ ਪਾਸੇ ਸੀਸ਼ੇ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਵਦਾ ਮੂੰਹ ਵੇਖ ਕੇ ਈ ਭਵੰਤਰਗੀ। ਕੀ ਦਾ ਕੀ ਬਣਿਆ ਪਿਆ। ਖੜ੍ਹੀ ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਵਦੇ ਬੰਨ੍ਹੀ ਝਾਕੀ ਜਾਵਾਂ। ਆਵਦੀਓ ਸਿਆਣ ਨਾ ਆਵੇ। ਮੂੰਹ ਤੇ ਗਰਦਨ ਦਾ ਮਾਸ ਕਿਵੇਂ ਢਿਲਕਿਆ ਪਿਆ। ਕੀ ਦਾ ਕੀ ਬਣ ਗਿਆ ਦੇਹ ਦਾ। ਲੱਤਾਂ ਪੁਰਾਣੇ ਵਣ ਦੇ ਡਾਣਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਵਿੰਗੀਆਂ ਕਮਾਣ ਬਣੀਆਂ ਦਿਸਣ। ਐਡੋ ਵੱਡੇ ਸੀਸ਼ੇ ਮੁਹਰੇ ਮੈਂ ਤਾਂ ਕਦੇ ਖੜ੍ਹੀਓ ਨੀਂ ਸੀ। ਜਿਹਦੇ 'ਚ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤੱਕ ਸਰੀਰ ਦੀਹਦਾ ਹੋਵੇ। ਪਿੱਠ ਭਵਾਂ ਕੇ ਦੁਜੀ ਕੰਧ ਵੰਨੀ ਝਾਕਦੀ ਆਂ, ਸੀਸ਼ਿਆਂ ਆਲੀਆਂ ਆਲਮਾਰੀਆਂ 'ਚ ਨਵੇਂ-ਨਵੇਂ ਡੱਬੇ ਦੇ ਕੁੜੀਆਂ ਆਲੇ ਕੱਪੜੇ ਟੰਗੇ ਪਏ, ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੇ ਰੰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਅੰਗੀਆਂ, ਲੈਸ ਵਾਲੀਆਂ ਸਮੀਜ਼ਾਂ ਤੇ ਹੋਰ ਬਬੇਰਾ ਕੁਛ। ਇਕ ਪਾਸੇ ਗੱਦੇ ਆਲੀਆਂ ਉੱਚੀਆਂ-ਉੱਚੀਆਂ ਦੇ ਕੁਰਸੀਆਂ। ਕੋਲ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਟੂਟੀ, ਮੁਹਰੇ ਮੂੰਹ ਧੋਣ ਆਲਾ ਚਿੱਟਾ ਚੀਨੀ ਦਾ ਬੱਠਲ ਜਾਹ। ਵੇਖ ਕੇ ਚੰਦੋ ਕਹਿੰਦੀ, “ਆਹ ਕਾਹਦੇ ਵਾਸਤੇ ਐ।”

ਮਖਿਆ, “ਮੈਂ ਤਾਂ ਆਪ ਤੇਰੇ ਵਰਗੀ ਆਂ, ਭੈਣੇ। ਮੈਂ ਨੀਂ ਅੰਦਰ ਵਤਰੀ, ਇਹ ਆਵਦਾ ਆਪ ਵੇਖਣ ਸਮਝਣ।” ਮੁੜਦੀ ਦੇ ਦਿਮਾਗ 'ਚ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਨਵਾਂ ਗੁਬਾਰ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ। ਮੈਨੂੰ ਤਾਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਡਰ ਬਹੁਤ ਲੱਗਦੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਈ ਵਾਰੀ ਕਿੰਨੇ ਹੋਰ ਹੋਰ ਜੇ ਖਿਆਲ ਮਨ 'ਚ ਭਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਨੀਂਦ ਨਈਂ ਆਉਂਦੀ। ਨੀਂਦ ਆਉਣੀ ਤਾਂ ਕੀ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਦਹਿਲ ਜਾਨੀ ਆਂ। ਡਰਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਵੀ ਕੁਛ ਨੀਂ ਪੁੱਛਦੀ। ਭੱਜ ਕੇ ਪੈਣਗੇ।

ਕਈ ਵਾਰੀ ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨਾਲ ਹੋਰ ਈ ਭਾਂਤ-ਭਾਂਤ ਦੀਆਂ ਚੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਾਲੀਆਂ ਆ ਖੜ੍ਹਦੀਆਂ ਨੇ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਝੰਗੀਆਂ ਤੇ ਘੁਟਵੀਆਂ ਜੀਆਂ ਲਿਓਤਾਂ ਵਰਗੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਪੈਂਟਾਂ, ਜਿਹਨੂੰ ਇਹ ਜੀਨਾਂ-ਜੀਨਾਂ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਵੇਖ ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ ਜਾਨੀ ਆਂ। ਇਹ ਬਹਿੰਦੀਆਂ ਉੱਠਦੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਨੇ। ਜੇ ਕਿਤੇ ਕਮਲ ਘਰ ਦੇ ਕੰਮ 'ਚ ਏਧਰ-ਓਧਰ ਹੁੰਦੀ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਬਿਠਾਉਣੀਆਂ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ।

ਇਕ ਆਈ ਬਹੁਤ ਚਰਪਰੀ ਪੱਟਕ-ਪੱਟਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰੇ। ਜੈ ਖਣੇ ਦੀ ਮੇਰੀਆਂ ਉਗਲੀਆਂ ਫੜ ਕੇ ਆਖੇ, “ਆਂਟੀ ਜੀ, ਵੇਖੋ ਮੇਰੇ ਪਰਫੇਕਟ ਦਾ ਕਮਾਲ।”

ਮਖਿਆ, “ਫੋਟ ਤੇਰੇ, ਲੱਗਦੀ ਆਂਟੀ ਦੀ।” ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਸੀਸ਼ੀ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਉਗਲੀਆਂ ਦੇ ਨਹੁੰਆਂ 'ਤੇ ਲਾਉਣ ਲੱਗਪੀ। ਮੈਂ ਹੱਥ ਛੁਡਾ ਲਿਆ। ਫੇਰ ਵੀ ਆਹੀ ਜੀ ਹਰਾਬ

ਵਿਆਹ ਦਾ ਡੱਬਾ ਲਿਆਈ ਸੀ। ਇਤਫਾਕ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਵੀ ਐਤਵਾਰ ਦਾ ਹੀ ਸੀ। ਦੋਵਾਂ ਵਿਆਹਾਂ 'ਚ ਫਰਕ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸਵੀਪਰ ਦੀ ਭੈਣ ਦਾ ਵਿਆਹ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੀ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਸੀ ਜਦਕਿ ਮੈਡਮ ਦੇ ਦਿਓਰ ਦੀ ਬਾਰਾਤ ਸ਼ਹਿਰ ਦੇ ਇਕ ਨਾਮੀ ਪੈਲੇਸ ਵਿਚ ਜਾਣੀ ਸੀ।

ਵਿਆਹ ਤੋਂ ਦੋ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਦੀ ਮੀਟਿੰਗ ਸੱਦੀ ਤਾਂ ਕਿ ਸ਼ਗਨ ਦੀ ਰਕਮ ਦੇਣ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਕੋਈ ਫੈਸਲਾ ਲਿਆ ਜਾ ਸਕੇ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਆਖਿਆ ਕਿ 'ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਈ ਹੈ ਕਿ ਕੱਲ੍ਹ ਨੂੰ ਦੋ ਵਿਆਹ ਨੇ ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਮਸ਼ਵਰਾ ਕਰ ਲਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਆਪਾਂ ਦੋਵਾਂ ਵਿਆਹਾਂ ਵਿਚ ਕੀ ਸ਼ਗਨ ਦਈਏ। ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਮੌਜੂਦ ਮਾਸਟਰ ਜਸਪ੍ਰੀਤ ਨੇ ਕਿਹਾ, “ਮੁੱਖ ਅਧਿਆਪਕ ਜੀ ਤੁਸੀਂ ਖੁਦ ਹੀ ਦੱਸ ਦਿਓ ਕਿਨਾ ਸ਼ਗਨ ਪਾਉਣਾ

ਵੇਖੀ, ਹੱਸਦੀ-ਹੱਸਦੀ ਮੇਰੇ ਗੂਠੇ 'ਤੇ ਘਸਾਗੀ ਬਾਰਨਸ ਦੇ ਮੁਸ਼ਕ ਆਲਾ ਪਿਆਜੀ ਜਾ ਰੰਗ। ਮੈਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਚੁੰਨੀ ਨਾਲ ਲਾਹਤਾ। ਐਨੇ ਨੂੰ ਕਮਲ ਆਗੀ। ਉਹ ਲੈਗੀ। ਤੁਰਦੀ ਦੇ ਉੱਚੇ-ਉੱਚੇ ਸੈਡਲ ਤੇ ਤੋਰ ਵੇਖ ਕੇ ਭੈਅ ਆਵੇ। ਕਮਲ ਨੇ ਮਗਰੋਂ ਆ ਕੇ ਦੱਸਿਆ, ‘ਇਹ ਕੰਪਨੀਆਂ ਆਲੀਆਂ ਨੇ। ਇਹ ਨੀਂ ਜਕਦੀਆਂ-ਜੁਕਦੀਆਂ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਐ। ਬਬੇਰੇ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਂਦੀਆਂ ਨੇ ਇਹ।’

“ਮਖਿਆ, ‘ਆਹੋ ਸਾਰਾ ਮੁਲਖ ਤਾਂ ਹੁਣ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੰਮਾਂ 'ਤੇ ਹੋਇਆ ਪਿਆ। ਵਿਆਹੀ ਕੁਆਰੀ ਦਾ ਫਰਕ ਈ ਪਤਾ ਨੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਸਭ ਦੇ ਮੂੰਹ ਸਿਰ ਰੰਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚ ਰਹਿੰਦੀ, ਉੱਠਦੀ ਬਹਿੰਦੀ, ਕਮਲ ਵੀ ਓਨ੍ਹਾਂ ਵਰਗੇ ਉੱਚੇ ਨੀਵੇਂ ਜੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗਪੀ। ਆਖਣੇ ਵਿਹਲੀ ਹੋ ਕੇ ਕਮੀਜ਼ ਸਲਵਾਰ ਦੀ ਥਾਂ ਨਿੱਕੀ ਜਿਹੀ ਬਨੈਣ ਵਰਗੀ ਝੰਗੀ ਤੇ ਲਿਲਕ-ਲਿਲਕ ਕਰਦਾ ਪੈਂਟ ਪਜਾਮਾ ਜਿਹਾ ਪਾ ਕੇ, ਆ ਬਹਿੰਦੀ।’

ਰੋਟੀ ਫੜਾਉਣ ਆਈ ਬੋਲਦੀ, “ਐਨੀ ਗਰਮੀ 'ਚ ਭਾਰੀ ਕੱਪੜੇ ਪਾ ਕੇ ਰਸੋਈ 'ਚ ਕਿੱਥੇ ਕੰਮ ਹੁੰਦੈ।”

ਮਖਿਆ, “ਭਾਈ ਜਿਵੇਂ ਸੂਤ ਆਉਂਦੈਂ ਕਰੀ ਚੱਲੋ।” ਸੂਤ ਆਉਣ ਆਲੀ ਗੱਲ ਤੋਂ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੈਂ, ਉਸ ਦਿਨ ਮੇਰਾ ਚਿੱਤ ਬਹੁਤ ਖਰਾਬ ਹੋਇਆ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੋਂ ਡਰਦੀ ਸੀ! ਦੋਵੇਂ ਜਵਾਕ ਸਕੂਲੋਂ ਆ ਕੇ ਮਾਂ ਕੋਲ ਅੰਦਰ ਵੜੇ ਬੈਠੇ ਵੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ। ਜਸਨ ਤੇ ਪਲਕ ਜਦੋਂ ਸਬਾਤ 'ਚ ਆਏ ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਸਿਆਣ 'ਚ ਈ ਨਾ ਆਉਣ। ਜਸਨ ਦੇ ਸਿਰ 'ਤੇ ਕੱਢ ਵਰਗਾ ਜੂੜਾ ਹੈਨੀ ਸੀ, ਗਿੱਚੀ ਐ ਕੱਚੀ ਪਈ ਮੁੱਚਰ ਵਰਗੀ। ਸਿਰ 'ਤੇ ਨਿੱਕੀਆਂ-ਨਿੱਕੀਆਂ ਬੂਦਰੀਆਂ 'ਤਹਾਂ ਨੂੰ ਐ ਖੜ੍ਹੀਆਂ ਜਿਵੇਂ ਮੀਂਹ ਮੰਗਣ ਵਾਲਾ ਬੋਦਾ ਖੜ੍ਹਾ ਹੁੰਦੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਪਲਕ ਦਾ ਲਿਸ਼-ਲਿਸ਼ ਕਰਦੇ ਪੂਰੀ ਚੂਹੀ ਤੱਕ ਆਉਂਦੇ ਦੀ ਥਾਂ ਲੰਡੇ ਕੀਤੇ ਵਾਲਾਂ ਦੀ ਛੱਤਰੀ ਜੀ ਬਣਾਈ ਪਈ, “ਮਖਿਆ ਇਹ ਕੀ ਵੇ?” ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸਾਹ ਨਿਕਲਣ ਆਲਿਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਚੀਕ ਮਾਰ ਕੇ ਕਮਲ ਨੂੰ ਬੋਲ ਮਾਰਿਆ, ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੀ, “ਮੰਮੀ ਅੱਜ-ਕੱਲ੍ਹ ਤਾਂ ਜਵਾਕ ਵੇਖੋ-ਵੇਖ ਐਈਂ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਕਿੰਨੇ ਦਿਨਾਂ ਦੇ ਤੰਗ ਕਰਦੇ ਸੀ। ਮੈਂ ਕਾਜਲ ਨੂੰ ਕਿਹਾ ਮੁਕਾਅ ਕੰਮ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਨੀ ਹਟਣ।”

ਮਖਿਆ, “ਨੀਂ ਆਪਣੇ ਤਾਂ ਵੱਡ-ਵੱਡੇਰਿਆਂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਨੇ ਕੇਸ।” ਕੁਛ ਕਰੋ ਬਿਨਾਂ ਫੇਰ ਦੁਕਾਨ 'ਚ ਜਾ ਵਤੀ। ਮਨ ਔਖਾ ਰਿਹਾ ਕਈ ਦਿਨ। ਪਰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੀ ਜਵਾਕ ਦੀ ਅਤੀ ਤਾਂ ਸੁਣਦੇ ਆਏ ਆਂ। ਜਦੋਂ ਵੱਡੇ ਵੀ ਅਤੀਆਂ ਕਰਨ, ਫੇਰ ਕੀ ਕਰੀਏ। ਇਹਨੂੰ ਚੰਦਰੀ ਨੂੰ ਐ ਨੀਂ, ਵੀ ਮੇਰੀ ਮਾਂ, ਮੇਰੇ ਮੂਹਰੇ ਬਿਰਤੋ ਪਾਈ ਜਾਂਦੀ ਐ, ਮੈਂ ਕੁਛ ਤਾਂ ਸੋਚਾਂ।

ਨਹੀਂ, ਕਿਸੇ ਗੱਲ 'ਤੇ ਆਈ। ਇਸੇ ਗੱਲ ਦਾ ਡਰ ਐ। ਇਹਦੇ ਕੋਲ ਪਿੰਡ ਤੇ ਨਾਲ ਲੱਗਦੇ ਪਿੰਡਾਂ ਦੀਆਂ ਕੁੜੀਆਂ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਆ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਆਹ ਬਾਹਰਲੇ ਬਾਰ ਮੁਹਰੇ ਕਾਲੇ ਸੀਸ਼ੇ ਲਵਾਏ ਨੇ, ਇਨ੍ਹਾਂ 'ਚੋਂ ਅੰਦਰੋਂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਦੀਹਦੇ ਬਾਹਰੋਂ ਕੁਛ ਪਤਾ ਨੀਂ ਲੱਗਦਾ। ਪਰੁ ਡੇਰੇ ਵੰਨੀਓ ਘਰਾਂਚੋਂ ਆਲੇ ਮਿਸਤਰੀਆਂ ਦੀ ਕੁੜੀ ਕੰਮ ਸਿੱਖਣ ਆਉਂਦੀ, ਪਿੰਡ ਦੇ ਕੁਛ ਲੰਡਰ ਜੇ ਉਹਦੇ ਮਗਰ-ਮਗਰ ਆਇਆ ਕਰਨ। ਗੰਦ ਬਕਿਆ ਕਰਨ। ਇਕ-ਦੋ ਵਾਰੀ ਵੱਡਾ ਗੇਟ ਖੁੱਲ੍ਹਾ ਹੁੰਦਾ, ਮੈਂ ਵੀ ਵੇਖੇ, ਕੁੜੀ ਨੇ ਕਮਲ ਨੂੰ ਦੱਸਿਆ। ਉਹਨੇ ਹਾਕਮ ਨਾਲ ਗੱਲ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਹਾਕਮ ਕਹਿੰਦਾ, “ਚੋਕੀ 'ਚ ਰਪਟ ਲਿਖਾਉਂਦੇ ਆਂ।”

ਲੈ ਕਿਹੜੀ ਚੋਕੀ, ਇਹ ਕਿੱਥੇ ਮੰਨਣ ਆਲੀ ਸੀ। ਚੋਕ 'ਚ ਜਾ ਖੜ੍ਹੀ। ਸਿੱਧੀਆਂ ਸੁਣਾਈਆਂ। ਮੁੜ ਕੇ ਨੀ ਛਿਪੇ ਇਧਰ ਕਦੇ। ਐਨੀ ਨਿਡਰ ਐ। ਮੇਰੇ ਤਾਂ ਓਦੋਂ ਦਾ ਹਰ ਵੇਲੇ ਡਰ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਮੇਰੇ ਸਹਿਮ ਦਾ ਸਬੱਬ ਬਣੀ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ। ਇਹਨੇ ਕੋਈ ਗੱਲ ਈ ਨੀਂ ਗੋਲੀ। ਸਰਸਰੀ ਮੇਰੇ ਸਿਰਹਾਣੇ ਖੜ੍ਹ ਕੇ ਕਹਿ ਗਈ, “ਮੈਂ ਜਾਉਂਗੀ।” ਇਹ ਦੋ ਲਫਜ਼ ਚੇਤੇ ਆਉਂਦੇ ਐ, ਮੇਰਾ ਅੰਦਰਲਾ ਬਾਹਰ ਨੂੰ ਆ ਰਿਹੈ। ਇਹਨੇ ਕੋਈ ਨੀਂ ਸੁਣੀ, ਆਵਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਦੀ ਤੁਰਗੀ। ਬਾਹਰਲਾ ਬਾਰ ਖੜਕਦੈ। ਨਿਗਾਹ 'ਤੇ ਦਿਮਾਗ 'ਤੇ ਪੂਰਾ ਜ਼ੋਰ ਦੇ ਕੇ ਬਾਹਰ ਵੰਨੀਂ ਝਾਕਦੀ ਆਂ। ਗੋਰੀ ਨਿਸ਼ੇਰ ਭਰਵੇਂ ਸਰੀਰ ਵਾਲੀ ਹੱਥ 'ਚ ਵੱਡਾ ਸਾਰਾ 'ਟੈਚੀ ਲਈ ਅੰਦਰ ਨੂੰ ਆਉਂਦੀ ਐ। “ਮੈਮ ਅੱਜ ਪਾਰਲਰ 'ਤੇ ਹੈਨੀ। ਸੋਚਿਆ ਅੰਦਰੋਂ ਪਤਾ ਕਰਲਾਂ।”

ਹੈਸੀਅਤ

ਹੈ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਉਸੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਤੁਹਾਨੂੰ

ਕੁਲੈਕਸ਼ਨ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਸ 'ਤੇ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਕਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ “ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਮੈਡਮ

ਦੇ ਦਿਓਰ ਦੇ ਵਿਆਹ 'ਚ ਇੱਕੀ ਸੌ ਤੇ ਸਵੀਪਰ ਦੀ ਭੈਣ ਨੂੰ ਪੰਜ ਸੌ ਦਾ ਸ਼ਗਨ ਬਹੁਤ ਏ।” ਇਸ 'ਤੇ ਮੈਡਮ ਅਮਰਜੀਤ ਨੇ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਨੂੰ ਹੈਰਾਨੀ ਤੇ ਸਵਾਲੀਆ ਅੰਦਾਜ਼ ਵਿਚ ਪੁੱਛਿਆ “ਸਰ ਪਰ ਇਹ ਸ਼ਗਨ 'ਚ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਕਿਉਂ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਏ ਮੈਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਈ। “ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਝੁੱਠੀ ਵਿਦਵਤਾ ਪ੍ਰਗਟਾਉਂਦਿਆਂ ਆਖਿਆ, ‘ਅਮਰਜੀਤ ਮੈਮ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ, ਭਾਈ ਮੈਡਮ ਦੇ ਦਿਓਰ ਦੇ ਵਿਆਹ ਤਾਂ ਸਾਰਾ ਸਟਾਫ ਹੀ ਜਾਉਗਾ ਇਸ ਲਈ ਘੱਟੋ-ਘੱਟ ਇੱਕੀ ਸੌ ਸ਼ਗਨ ਦੇਣਾ ਤਾਂ ਬਣਦਾ ਈ ਏ ਤੇ ਹਾਂ ਰਹੀ ਗੱਲ ਸਵੀਪਰ ਦੀ ਭੈਣ ਦੇ ਵਿਆਹ ਦੀ ਉਸ ਵਿਚ ਭਲਾਂ ਜਾਣਾ ਹੀ ਕਿਸ ਨੇ ਹੈ, ਤੇ ਜੇ ਕੋਈ ਫਾਰਮੈਲਿਟੀ ਲਈ ਭੇਜਣਾ ਵੀ ਪਿਆ ਤਾਂ ਉਥੇ ਖਾਣਾ ਕਿਸ ਨੇ ਖਾਣਾ ਏ! ਇਸ ਲਈ ਮੈਂ ਸੋਚਿਆ ਪੰਜ ਸੌ ਸ਼ਗਨ ਦਾ ਬਹੁਤ ਏ ਨਾਲੇ ਸ਼ਗਨ ਬੰਦੇ ਦੀ ਹੈਸੀਅਤ ਵੇਖ ਕੇ ਹੀ ਪਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।”

ਕੁੜੀ ਵੀ ਉੱਠਣ ਨੂੰ ਅਹੁਲਦੀ ਐ। ਤੁਰਨ ਲੱਗੀ ਨੂੰ ਐਨਾ ਈ ਆਖਦੀ ਆਂ, “ਬਾਰ ਭੇਤ ਜੀ, ਬੀਬਾ।” ਉਸਦੇ ਜਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਮਨ ਦੀਆਂ ਘੰਟੀਆਂ ਫੇਰ ਭੁਚਾਲ ਪਾਉਣ ਲੱਗਪੀਆਂ ਨੇ। ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਉੱਠ ਕੇ ਗਈ ਐ, ਇਹਦਾ ਮੂੰਹ ਮੁਹਾਂਦਰਾ ਵੇਖ, ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਮਨ ਟਿਕਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਸਗੋਂ ਹੋਰ ਉਖੜ ਗਿਐ। ਸਾਂਭ-ਸੰਭਾਲ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਬਿਰਤੀ ਬਹੁਤ ਪਿਛਾਹ ਤੁਰ ਜਾਂਦੀ ਐ। ਆਵਦੀ ਹੋਈ ਬੀਤੀ ਮੂਹਰੇ ਆ ਖੜ੍ਹਦੀ ਐ। ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਨੂੰਹਾਂ, ਧੀਆਂ ਦੇ ਜਾਪੇ ਤਾਂ ਮੈਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਕਰਵਾਉਂਦੀ ਸੀ। ਹਾਕਮ ਹੋਰਾਂ ਦਾ ਪਿਓ ਤੁਰ ਗਿਆ। ਮੈਂ ਮਨ 'ਚ ਧਾਰਲੀ ਹੁਣ ਇਹ ਜਿੰਦਗੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਈ ਲਾਉਣੀ ਐ। ਨਾ ਦਿਨ ਵੇਖਦੀ, ਨਾ ਰਾਤ, ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਆ ਜਾਂਦਾ ਓਹਦੇ ਨਾਲ ਈ ਤੁਰ ਪੈਂਦੀ। ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ 'ਚ ਮੇਰੀ ਇਹ ਪੂਰੀ ਮਾਨਤਾ ਸੀ, ਲੋਕ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਜਿਹੜੇ ਕੇਸ ਨੂੰ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੀ ਐ, ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਮਿਹਰ ਹੁੰਦੀ ਐ। ਜਿਹਦੇ ਵੀ ਘਰੇ ਗਈ ਐ, ਚੰਗੀ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਬੂਟੇ ਲਾਏ ਨੇ। ਕੀ ਪਤਾ ਹੁੰਦੈ ਵਕਤ ਦਾ।

ਉਹ ਦਿਨ ਕਿੱਥੇ ਭੁਲਦੈ, ਆਲਮ ਕੇ ਕੋਠਿਆਂ 'ਚੋਂ ਭੈਣੀ ਆਲਿਆਂ ਦਾ ਕੋਲਾ ਤੇ ਓਹਦੀ ਤੀਮੀ ਮੇਲੋ ਆਗੇ, ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਕੇ, ਦਿਨ ਛਿਪੇ ਤੋਂ ਮਗਰੋਂ। ਦਬਾ-ਦਬ ਟਰੈਕਟਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਕੇ ਮੇਲੇ ਕਹਿੰਦੀ, “ਭਾਨੋ ਭੈਣੇ ਸਾਰੇ ਪਿੰਡ ਨੂੰ ਪੜੇ ਤੇਰੇ ਹੱਥ ਜਸ ਐ। ਮੇਰੀ ਨਣਦ ਆਈ ਹੋਈ ਐ ਜਾਪੇ ਵਾਸਤੇ। ਸਾਨੂੰ ਭੁਲੇਖਾ ਰਹਿ ਗਿਆ ਉਸਦੇ ਤਾਂ ਇੱਕ ਦਮ ਦਰਦਾਂ ਉਠ ਖੜੀਆਂ। ਤੂੰ ਚੱਲ ਹੁਣੇ ਸਾਡੇ ਨਾਲ। ਕੁੜੀ ਦਾ ਦੂਜਾ ਜਾਪੇ, ਪਹਿਲਾਂ ਗੋਦੀ ਕੁੜੀ ਐ। ਤੇਰੇ ਹੱਥੋਂ ਭਲਾ ਹੁੰਦੈ। ਤੇਰਾ ਮਾਨਤਾਨ ਪੂਰਾ ਕਰਾਂਗੇ। ਚੱਲ ਜ਼ਰੂਰ।”

“ਹਾਂ ਭਾਈ ਭਾਨੋ, ਅਸੀਂ ਵੱਡੀ ਆਸ ਰੱਖ ਕੇ ਆਏ ਆਂ ਤੇਰੇ ਕੋਲ।” ਮਗਰੋਂ ਕੋਲਾ ਬੋਲਦੈ। ਬਿਨਾਂ ਹੀਲ ਹੁੱਜਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਉਸੇ ਵਕਤ ਤੁਰਪੀ। ਕੁੜੀ ਦਰਦਾਂ ਨਾਲ ਕਰਾਹੀ ਜਾਵੇ। ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਛਿਕਰ 'ਚ ਡੁੱਬਿਆ ਪਿਆ। ਜਮਾਈ ਆਇਆ ਬੈਠਾ, ਪਰੁ ਟਾਹਲੀ ਹੇਠ ਬਲਬ ਦੇ ਚਾਨਣੇ। ਮੈਂ ਸਿੱਧੀ ਸਬੂਤ 'ਚ ਵਤਰੀ।

“ਲੈ ਸਰਦਾਰਾ ਲਿਆਂਦੀ ਵਿਹੁ ਮਾਤਾ। ਮੁੰਡਾ ਹੋਊ।” ਕੋਲੇ ਦੇ ਬੋਲ ਮੇਰੇ ਕੰਨੀਂ ਪਏ। ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਤਾਈਂ ਘੋਲ ਕਰਦੀ ਨੇ ਬੱਚਾ ਜਮਾਅਤਾ, ਨਾਤੂਆ ਕੱਟ ਕੇ, ਪੁੱਠਾ ਲਮਕਾਤਾ। ਬੱਚੇ ਦੀ ਕਿਲਕਾਰੀ ਸੁਣ ਕੇ ਦੋਵੇਂ ਸਾਲਾ ਭਣੋਈਆ ਸਬਾਤ ਦੇ ਬਾਰ ਮੂਹਰੇ ਆ ਖੜ੍ਹੇ। ਵਿਚਲਾਂ ਵਿਚ ਦੀ ਕੋਲਾ ਪੁੱਛਦੈ, “ਭਾਨੋ ਕੀ ਬੱਚੈ?”

“ਮਖਿਆ ਰੱਬ ਦੀ ਮਰਜ਼ੀ ਐ ਭਾਈ, ਉਸਦੀ ਰਜ਼ਾਅ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਆਪਾਂ ਨੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਧੀ ਆਗੀ।” ਮੇਰੀ ਗੱਲ ਸੁਣ ਕੇ ਤਖਤ ਐ ਖੜਕੇ ਜਿਵੇਂ ਟੱਕਰ ਮਾਰੀ ਹੋਵੇ ਕਿਸੇ ਨੇ। ਕੁਛ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆ ਕੇ ਕਿਹਾ, “ਲੈ ਮੈਨੂੰ ਛੱਡ ਆਓ।” ਕੋਲੇ ਨੇ ਟਰੈਕਟਰ ਸਟਾਰਟ ਕਰ ਲਿਆ, ਭਣੋਈਆ ਵੀ ਨਾਲ ਬਹਿ ਗਿਆ। ਦੋਵੇਂ ਧੁੱਤ ਹੋਏ ਪਏ। ਮਨ 'ਚ ਆਈ, ਖੈਰ ਰਹੇ। ਟਰੈਕਟਰ ਦਾ ਘਗਾਟ ਪਵਾਈ ਜਾਵੇ। ਧੁੱਧੇ ਆਲੇ ਸਲੈਂਸਰ 'ਚੋਂ ਚਿੰਗਾਤੇ ਨਿਕਲਣ। ਟਰੈਕਟਰ ਪਿੰਡ ਵੰਨੀ ਲਿਜਾਣ ਦੀ ਥਾਂ ਪਰੁ ਮੋਟਰ ਵੰਨੀ ਮੋੜ ਲਿਆ। ਮੇਰਾ ਕਾਲਜਾ ਧੱਕ ਧੱਕ ਕਰੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੋਤਾ ਬਹਿਜੇ ਦੋਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਕੋਠੇ ਅੰਦਰ ਘੜੀਸਕੇ ਲੈਗੇ।

“ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ ਭਰਤੇ ਮੁੰਡਿਆਂ ਨਾਲ ਸਾਡੇ ਕੁੜੀਆਂ ਜਮਾਉਂਦੀ ਐ, ਸਾਲੀਏ।”

ਇਸ 'ਤੇ ਅਮਰਜੀਤ ਨੇ ਗੰਭੀਰ ਹੁੰਦਿਆਂ ਕਿਹਾ, ‘ਪਰ ਸਰ ਮੇਰਾ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਗਨ ਦੋਵਾਂ (ਮੈਡਮ ਤੇ ਸਵੀਪਰ) ਨੂੰ ਇਕੋ ਜਿਹਾ ਦੇਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਬਾਕੀ ਵੇਖਿਆ ਜਾਏ ਤਾਂ ਸਵੀਪਰ ਵਧੇਰੇ ਨੀਡੀ ਵੀ (ਜ਼ਰੂਰਤਮੰਦ) ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਉਸ ਦੀ ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਮਦਦ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ। ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਜਾਰੀ ਰੱਖਦਿਆਂ ਅਮਰਜੀਤ ਨੇ ਅੱਗੇ ਕਿਹਾ, ‘ਜੇਕਰ ਸਾਡੇ ਸਮੂਹ ਸਟਾਫ ਵਲੋਂ ਮਹਿਜ਼ ਪੰਜ ਸੌ ਦਿੱਤੇ ਜਾਣਗੇ ਤਾਂ ਭਲਾਂ ਸਵੀਪਰ ਦੀ ਨਜ਼ਰ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਹੈਸੀਅਤ ਕੀ ਰਹਿ ਜਾਵੇਗੀ?’ ਮੈਡਮ ਅਮਰਜੀਤ ਦੇ ਬੋਧਕ ਬੋਲ ਸੁਣ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਜਿਵੇਂ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ ਤੇ ਉਧਰ ਹੈੱਡਮਾਸਟਰ ਜਿਵੇਂ ਕੱਚਾ ਜਿਹਾ ਹੋਇਆ ਟੇਬਲ 'ਤੇ ਪਏ ਪੇਪਰ ਵੇਟ ਨੂੰ ਲਗਾਤਾਰ ਘੁਮਾ ਰਿਹਾ ਸੀ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਉਹਨੂੰ ਆਪਣੇ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਦੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਬੋਲਿਆ ਸ਼ਬਦ ‘ਹੈਸੀਅਤ’ ਸੂਲ ਵਾਂਗ ਚੁੱਭ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਦੋਵੇਂ ਜਮਦੂਤ ਛੁੱਕਾਰੇ ਮਾਰਨ। ਮੇਰੀ ਇਕ ਨਾ ਸੁਣੀ। ਕਿੰਨੇ ਚਿਰ ਮਗਰੋਂ ਟੁੱਟਦੇ ਸਾਹ ਲੈ, ਡਿਗਦੀ ਪੈਂਦੀ ਮੈਂ ਬਾਹਰ ਆਗੀ। ਬੇਸੁਰਤ ਹੋਈ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨੀਂ ਕੌਣ ਘਰੇ ਛੱਡ ਗਿਆ?

ਸਾਰੀ ਰਾਤ ਵਿਲਕਦੀ ਰਹੀ। ਕੀਹਨੂੰ ਦੱਸਾਂ? ਕੀਹਦੇ ਕੋਲ ਰੋਵਾਂ! ਮਾਸੂਮ ਦੋਵੇਂ ਛੋਟੇ। ਉੱਠਣਾ ਤਾਂ ਕੀ, ਕੋਲ ਪਈ ਗੜਵੀ ‘ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਘੁੱਟ ਲੈਣਾ ਮੁਹਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ। ਮਖਿਆ ਮੇਰੇ ਅਬਲਾ 'ਤੇ ਜੁਲਮ ਕੀਤੇ, ਪਾਪੀਓ ਰੱਬ ਮਾਰੂ ਥੋਨੂੰ। ਇੱਥੇ ਈ ਭੁਗਤੋਂਗੇ। ਦੁਨੀਆਂ ਦੇਖੁਗੀ। ਰੱਬ ਤਾਂ ਫਿਰ ਦਿਖਾਉਂਦੈ ਆਵਦੇ ਰੰਗ। ਉਹ ਮਾਖੇ ਆਲਾ ਝੋਟਾ ਜਾਹ, ਜਿਹਤਾ ‘ਜਾਦੇ ਹੰਕਾਰਿਆ ਸੀ ਲੋਈ ਦੀਆਂ ਬੁੱਕਲਾਂ ਆਲਿਆਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ ‘ਡਿੱਕੇ, ਦਾਰੂ ਦਾ ਡੱਕਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਮੂਹਰੇ ਓਰਲ-ਓਰਲ ਜਾ ਕਰੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹਤਾ ਗੱਡੀ। ਓਸ ਨੇਹੀ ‘ਚ ਕੌਣ ਪੁੱਛਦਾ ਸੀ। ਇੱਥੋਂ ਆਲਾ ਸਾਰਾ ਟੱਬਰ ਲੁਕਦਾ ਫਿਰੇ। ਪਿੰਡ ‘ਚੋਂ ਕੋਈ ਮਕਾਣ ਵੀ ਨੀਂ ਗਿਆ। ਉਹ ਕੋਲਾ ਕੀਤੇ ਪੈਣਾ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਆਵਦੀ ਭੈਣ ਦੀ ਜਮੀਨ ਜਮੂਨ ਵਾਹੁਣ ਟਰੈਕਟਰ ਲੈ ਕੇ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਜਾਂਦਾ ਸਣੇ ਟਰੈਕਟਰ ਭਾਖਣਾ ‘ਚ ਜਾ ਡਿੱਗਿਆ। ਤੀਜੇ ਦਿਨ ਕੁਸਲੇ ਆਲੇ ਹੋਡਾਂ ਤੋਂ ਲਾਸ਼ ਬਿਆਈ ਸੀ। ਡੇਰੇ ਆਲੇ ਸਿਵਿਆਂ ‘ਚੋਂ ਲਟ-ਲਟ ਮਚਦੀਆਂ ਲਾਟਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਬਲਦੀ ਅੱਗ ਦੇ ਭਾਬੜ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੱਠਾ ਕੀਤਾ। ਅੰਗਿਆਰੇ ਤਾਂ ਹਾਲੇ ਵੀ ਉਦੈਂ ਬਲਦੇ ਐ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਦੇ ਨਾਲ ਈ ਜਾਣਗੇ।

ਰੁੜ੍ਹ ਜਾਣੇ ਮਲੰਗ ਸੀ ਸਾਰੇ। ਖੇਤ ਕੱਚੇ-ਕੋਠਿਆਂ 'ਚ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਆਹ ਪਿਛਲਿਆਂ ਵੇਲੇ ਕੁਛ ਜਮੀਨ ਬਿਜਲੀ ਆਲੇ ਕਾਰਖਾਨੇ 'ਚ ਆਗੀ। ਪੈਸੇ ਮਿਲਗੇ। ਔਲਾਦ ਨੇ ਉਹਦੀਆਂ ਕੋਠੀਆਂ ਪਾ ਲਈਆਂ। ਜਮੀਨ ਕਿਹੜੀ ਸੀ ਉਹ ਮਾਰਕੇ ਮੇਰੇ ਦੀ। ਮੂਸੀਆਂ ਕਿਰਲੀਆਂ ਦੀ ਖਾਧ, ਟਿੱਬੇ, ਕੱਕਾ ਰੇਤਾ। ਕਹਾਉਂਦੇ ਤਾਂ ਮਾਰਕੇ ਫੱਠੇ ਖਾਂ ਨੇ ਆਵਦੇ ਆਪਨੂੰ। ਬੈਕ ਦਾ ਕਰਜ਼ਾ ਸਿਰ ਐ।

ਏਨ੍ਹਾਂ ਅੰਨੀਆਂ ਬੋਲੀਆਂ ਹਨੇਰੀਆਂ ਦੀ ਭੰਨੀ ਪਈ ਆ ਪਰ ਇਹਨੂੰ ਕੋਈ ਖਿਆਲ ਈ ਨੀਂ। ਭੱਲਣੀ ਨੇ ਆਹ ਜਿਹੜੀ ਨਵੀਂ ਜਿੰਦ ਫੜੀ ਐ ਇਹਨੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰਲਾ ਨਸੂਰ ਫੇਰ ਉਚੇਤ ਦਿੱਤੇ। ਰਿਸਦਾ ਰਹੂ ਸਾਰੀ ਉਮਰ। ਚੰਦਰੀ ਕੁਸ ਤਾਂ ਅਸਰ ਕਰਦੀ। ਮੇਰੇ ਕਹੋ ਦਾ। ਬਾਹਰਲਾ ਗੇਟ ਖੜਕਦੈ। ਬਰਾਂਡੇ 'ਚ ਬੈਠਾ ਕੁੱਤਾ ਭੱਕਦੈ। ਨਿਵਾਲ ਹੋਇਆ ਪਿਆ ਸਾਰਾ ਸਰੀਰ। ਅੰਨੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਦੀ ਬਚਦੀ ਜੋਤ ਵਿਹੜੇ ਵੰਨੀ ਜਾਂਦੀ ਐ।

ਕਾਹਲੀ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਆਉਂਦੀ ਕਮਲ ਨੇ ਬੈਗ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤੇ। ਮੈਂ ਸੱਕੀ ਨਿਗਾਹਾਂ ਨਾਲ ਉਸਦੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਪੈਰਾਂ ਤੋਂ ਸਿਰ ਤਾਈਂ ਟੋਹਣ ਲੱਗ ਪਈ ਆਂ। ਕਿਧਰੇ ਕੋਈ ਵਿੰਗ ਵਲੇਵਾਂ ਦਿਸਿਆ ਤਾਂ ਹੈਨੀਂ। ਉਸਨੇ ਫਰਿੱਜ 'ਚੋਂ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੋਤਲ ਕੱਢ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਸਿੱਧੀ ਮੂੰਹ ਨੂੰ ਲਾ ਲਈ ਐ। ਬੋਤਲ ਮੇਜ਼ 'ਤੇ ਰੱਖ ਬੋਲਦੀ ਐ, “ਬੀਬੀ ਘਰ ਚੰਗਾ ਤਕਤਾ ਸੀ, ਮਹਿਲ ਵਰਗੀ ਕੋਠੀ। ਵਧੀਆ ਮਾਣ-ਤਾਣ ਕੀਤਾ। ਜਿੰਨੇ ਕੀਤੇ ਸੀ ਉਸ ਤੋਂ ਸੱਤ ਸੌ ਵੱਧ ਦਿੱਤੇ। ਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਕਾਜਲ ਪਾਰਲਰ ਆਉਂਦੀ ਮਿਲਗੀ, ਮੈਂ ਬਾਹਰੋਂ ਈ ਨਾਲ ਲੈਗੀ ਕਾਰ 'ਚ ਬਿਠਾ ਕੇ। ਉਹਨੂੰ ਪੰਜ ਸੌ ਅੱਡ ਦਿੱਤੇ ਐ। ਵਿਆਂਦਤ ਕੁੜੀ ਵਧੀਆ ਸਜਾਤੀ ਅਸੀਂ। ਸਾਰੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਗੇ।”

“ਹੁਣ ਇਹਨੂੰ ਮੈਂ ਕੀ ਦੱਸਾਂ ਕਿ ਉਹ ਵੀ ਉਸੇ ਕੰਜਰ ਕੋਲੇ ਦੀ ਪੋਤੀ ਐ। ਆਹੀ ਬਹੁਤ ਐ, ਇਹ ਸਹੀ ਸਲਾਮਤ ਆਗੀ, ਹੋਰ ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਚਾਹੀਦੈ।” ਮੰਜੇ ਤੋਂ ਉੱਠ ਕੇ ਉਸਨੂੰ ਹਿੱਕ ਨਾਲ ਲਾ ਲਿਆ।

ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ, ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ

ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਹੋਂਦ ਵਿਚ ਆਉਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਇਕ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਿ ਅੱਜ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਦੇ ਵੀ ਕਿਸੇ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਏਨੀ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਉਠਾਈ ਜਿੰਨੀ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਉਠਾ ਕੇ ਰਾਜਸੱਤਾ 'ਤੇ ਕਾਬਜ਼ ਹੋਈ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਰਵਾਇਤੀ ਰਾਜਸੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਤਾਂ ਆਪਣਾ ਮੂਲ ਖਾਸਾ ਹੀ ਬਦਲ ਚੁੱਕੀਆਂ ਹਨ। ਕਾਂਗਰਸ, ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ, ਕਮਿਊਨਿਸਟ ਪਾਰਟੀਆਂ, ਬਸਪਾ ਅਤੇ ਭਾਜਪਾ ਆਦਿ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਪੁਰਾਣੇ ਤੈਅ ਕੀਤੇ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੀਆਂ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਘਾਗ ਸਿਆਸਤਦਾਨ ਅਤੇ ਤਜਰਬੇਕਾਰ ਅਖਵਾਉਣ ਵਾਲੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਲੋਂ ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਪੈਸਾ ਕਮਾਉਣ ਦਾ ਸਾਧਨ

ਹੋਕਾਰ ਭਰਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਅਤੇ ਕੁਰਬਾਨੀਆਂ ਭਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਉਲਟ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਲੋਕਾਂ 'ਤੇ ਹੁੰਦੇ ਜ਼ਬਰ ਵਿਰੁੱਧ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕਦੇ ਜੇਲ੍ਹ ਕੱਟੀ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਰ ਕੁਰਬਾਨੀ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੀ ਸਮਝ ਹੈ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਿਚ ਗੁਰਚਰਨ ਸਿੰਘ ਟੌਹੜਾ ਵਰਗੇ ਲੀਡਰ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਜਿਸ ਨੇ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਨੇਤਾ ਹੁੰਦਿਆਂ ਆਪਣੀ ਪਦਵੀ ਦੀ ਦੁਰਵਰਤੋਂ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਾਰੇ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਜਾਇਦਾਦ ਨਾ ਬਣਾਉਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਹਨ। ਮਾਸਟਰ ਤਾਰਾ ਸਿੰਘ ਆਪਣੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਤਕੜੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾ ਸਨ ਪਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਵੀ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਕੋਈ ਜਾਇਦਾਦ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਾਈ।

ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਭਾਰਤੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਤਾਂ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਸੁਰਜੀਤ ਸਿੰਘ ਬਰਨਾਲਾ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਬਣੀ ਅਕਾਲੀ ਸਰਕਾਰ ਸਮੇਂ ਕੁਰੱਪਸ਼ਨ ਦਾ ਖੂਬ ਬੋਲਬਾਲਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ। ਮੰਤਰੀਆਂ ਵਲੋਂ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਦੀਆਂ ਬਦਲੀਆਂ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੀਆਂ ਮੋਟੀਆਂ ਰਕਮਾਂ ਲੈਣ ਦੇ ਚਰਚੇ ਚਲਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਥਿਤੀ ਇਹ ਬਣੀ ਹੋਈ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਬੋੜਾ ਸਮਾਂ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਵੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਦੌਲਤ ਦੇ ਔਬਾਰ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਲੈਂਦੇ ਹਨ। ਅਤਿਵਾਦ ਦੀ ਲੰਮਾ ਸਮਾਂ ਮਾਰ ਝੱਲਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵੀ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਲਗਪਗ ਠੀਕ ਸੀ। ਪਰ 1997 ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਆਈ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਲੁੱਟ-ਖਸ਼ੂਟ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਮਾਤ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਹਾਲਤ ਡਾਢਾਡੋਲ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਸੰਨ 1997 ਵਿਚ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਵਲੋਂ ਲੰਗਰ, ਮਲੂਕਾ, ਦੰਦਮਾਜਰਾ ਅਤੇ ਜਗਦੀਸ਼ ਗਰਚੇ ਵਰਗੇ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਾੜੇ ਦਿੱਤੀਆਂ ਗਈਆਂ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਕੋਈ ਦੇਣ ਜਾਂ ਲੋਕਾਂ ਲਈ ਕੁਰਬਾਨੀ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਜਿਹੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਭਲੇ ਦੀ ਆਸ ਕਿਵੇਂ ਰੱਖੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਸੁਖਬੀਰ ਬਾਦਲ ਨੂੰ ਉਪ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾਇਆ ਗਿਆ ਜਦਕਿ ਉਸ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨੇਤਾ ਮੌਜੂਦ ਸਨ। ਉਸ ਦੀ ਯੋਗਤਾ ਕੇਵਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਉਹ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਦਾ ਲੜਕਾ ਸੀ।

25 ਸਾਲਾਂ ਵਿਚ ਬਾਦਲ ਪਰਿਵਾਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਅਕਾਲੀ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਇੰਨੀ ਵਧ ਗਈ ਜਿਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਾਉਣਾ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਭਾਜਪਾ ਆਪਣੇ ਮੁੱਖ ਸਿਧਾਂਤ ਹਿੰਦੂਤਵ ਉੱਤੇ ਤਾਂ ਕਾਇਮ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਵਾਜਪਾਈ ਵਰਗੇ ਕੁਝ ਕੁ ਲੀਡਰਾਂ ਦੇ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਹਿਰਦ ਵਤੀਰੇ ਤੋਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੋਈ ਸਬਕ ਨਹੀਂ ਲਿਆ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦੇ ਜੀਵਨ ਦੀ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ। ਇਹ ਸਾਹੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਬਤੀਤ ਕਰਨ ਦੇ ਆਦੀ ਹਨ। ਜਦ ਮੈਂਬਰ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਤੇਜਾ ਸਿੰਘ ਸੁਤੰਤਰ ਦੀ ਪਾਰਲੀਮੈਂਟ ਵਿਚ ਦਿਲ ਦਾ ਦੌਰਾ ਪੈਣ ਕਰਕੇ ਮੌਤ ਹੋਈ ਸੀ ਤਾਂ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੇ ਜਿਹੇ ਝੋਲੇ ਵਿਚੋਂ ਅਚਾਰ ਅਤੇ ਪਰੋਠੀ ਨਿਕਲੇ। ਇਹ ਵੇਖ ਕੇ ਸਭ ਨੇਤਾ ਉਸ ਦੀ ਸਾਦਗੀ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨ ਰਹਿ ਗਏ ਸਨ। ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦੇ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਨੇਤਾ ਅੱਜ ਲੱਭਣੇ ਬਹੁਤ ਔਖੇ ਹਨ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਬਣਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੋਣ ਪ੍ਰਚਾਰ ਸਮੇਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਾਅਦੇ ਕੀਤੇ ਅਤੇ ਗਰੰਟੀਆਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਸਨ। ਇਹ ਚੋਣਾਂ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਸਨ। ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਅਕਾਲੀ-ਭਾਜਪਾ ਅਤੇ ਕਾਂਗਰਸ ਤੋਂ ਦੁਖੀ ਹੋ ਕੇ ਅਤੇ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਦਾ ਚਿਹਰਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਵਿਚ ਪਾਰਟੀ ਨੂੰ ਇੰਨਾ ਵੱਡਾ ਸਮਰਥਨ ਦਿੱਤਾ। ਸਰਕਾਰ ਬਣਦਿਆਂ ਹੀ ਇਸ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਲੋਕਾਂ ਵਲੋਂ ਆਲੋਚਨਾ ਲਈ ਮੁੱਦੇ ਆਪ ਹੀ ਪੈਦਾ ਕਰ ਦਿੱਤੇ। ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਵਲੋਂ ਖੜਕੜ ਕਲਾਂ ਵਿਚ ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ (ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਕ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ) ਦਾ

ਪੰਡਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਮਾਗਮ ਰੱਖਣ ਦੀ ਕੋਈ ਤੁਕ ਨਹੀਂ ਸੀ ਬਣਦੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨ ਦਾ ਦਮ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਵਿਚ ਸਾਦਾ ਪੰਡਾਲ ਬਣਾ ਕੇ ਵੀ ਬੜੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਗਤ ਸਿੰਘ ਪ੍ਰਤੀ ਸਹੁੰ ਚੁੱਕ ਸਕਦੀ ਸੀ। ਇਸ ਦਾ ਆਮ ਪੰਜਾਬੀ ਲੋਕਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ ਹੀ 'ਆਪ' ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਨਾਲ ਨਮੋਸ਼ੀ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤੀ। ਜਿੱਥੇ ਰਵਾਇਤੀ ਪਾਰਟੀਆਂ ਆਪਣੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ 'ਤੇ ਟਿਕੀਆਂ ਨਹੀਂ ਰਹਿ ਸਕੀਆਂ ਉੱਥੇ ਸ਼ੱਕ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਪਾਰਟੀ ਵੀ ਉਸੇ ਰਸਤੇ ਨਾ ਤੁਰ ਪਵੇ।

ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਕੌਮੀ ਅਤੇ ਕੌਮਾਂਤਰੀ ਸਿਆਸੀ ਨੀਤੀ ਵੀ ਅਜੇ ਤਕ ਸਾਹਮਣੇ ਨਹੀਂ ਆਈ। ਦੇਸ਼ ਦੀ ਆਰਥਿਕ ਸਥਿਤੀ ਅਤੇ ਅੰਤਰਰਾਜੀ ਝਗੜਿਆਂ ਦੇ ਮੁੱਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ

ਕੁਝ ਗੱਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ, ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਵਰਕਰਾਂ ਨੇ ਵੀ ਉਸ ਸਮੇਂ ਬੜਾ ਬੁਰਾ ਮਨਾਇਆ ਸੀ ਜਦ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੇ ਇਕ-ਦੋ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਬਾਕੀ ਗੈਰ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਕੈਬਨਿਟ ਮੰਤਰੀ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਦਾ ਦਾਅਵਾ ਭਰਨ ਵਾਲੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਇਕ ਔਰਤ ਮੰਤਰੀ ਅਨਮੋਲ ਗਗਨ ਮਾਨ ਬਾਰੇ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਸਵਿਮਿੰਗ ਪੂਲ ਸਮੇਤ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੀ ਮੰਗ ਬਾਰੇ ਲਿਖੀ ਚਿੱਠੀ ਦੀ ਸੋਸ਼ਲ ਮੀਡੀਆ 'ਤੇ ਖੂਬ ਚਰਚਾ ਚੱਲ ਰਹੀ ਹੈ। ਅਜਿਹੀਆਂ ਖਾਹਸ਼ਾਂ ਰੱਖਣ ਵਾਲੀ ਮੰਤਰੀ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਕੀ ਸੰਵਾਰੇਗੀ? ਹੋਰ ਕੁਝ ਕੁ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਅਤੇ ਮੰਤਰੀਆਂ ਬਾਰੇ ਜੋ ਕਨਸੋਆਂ ਮਿਲ ਰਹੀਆਂ ਹਨ ਉਸ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਨੂੰ

ਆਪਣੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਅਤੇ ਕੰਨ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਣੇ ਪੈਣਗੇ। ਅਜੇ ਕੈਬਨਿਟ ਵੀ ਪੂਰੀ ਨਹੀਂ ਬਣਾਈ ਗਈ ਤਾਂ ਕਿ ਕੁਝ ਹੋਰ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਮੰਤਰੀ ਬਣਨ ਦੀ ਝਾਕ ਰਹੇ ਅਤੇ ਕੋਈ ਬੋਲੇ ਨਾ। ਰਾਜ ਸਭਾ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਨਾਮਜ਼ਦਗੀ ਲਈ ਉਹ ਵਿਅਕਤੀ ਲਏ ਗਏ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਨਾ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਨਾ ਪੰਜਾਬ ਮਸਲਿਆਂ ਵਿਚ ਸੀ। ਦੋ ਮੈਂਬਰ ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਤੇ ਪੰਜਾਬ ਤੋਂ ਲਏ ਗਏ ਮੈਂਬਰ ਵੀ ਕੋਈ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਨਹੀਂ ਸਨ। ਦਿੱਲੀ ਤੋਂ ਸੱਚ ਕੇ ਰਾਘਵ

ਚੰਢਾ ਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਰਾਜ ਸਭਾ ਮੈਂਬਰ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਹੁਣ ਸਲਾਹਕਾਰ ਕਮੇਟੀ ਦਾ ਚੇਅਰਮੈਨ ਬਣਾਇਆ ਹੈ, ਜਿਸ ਸਬੰਧੀ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਸਖ਼ਤ ਰੋਸ ਹੈ। ਰਾਘਵ ਚੰਢਾ ਵੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੁਪਰ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਵਜੋਂ ਪੇਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਦੋਸ਼ ਵਿਚ ਸਾਬਕਾ ਮੰਤਰੀ ਸਾਧੂ ਸਿੰਘ ਧਰਮਸੇਤ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਅਕਤੀਆਂ ਨੂੰ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਚੰਗਾ ਪੱਖ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਵੇਖਣਾ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਯੋਗ ਸਜ਼ਾਵਾਂ ਦਿਵਾਉਣ ਲਈ ਪੂਰੀ ਪੈਰਵਾਈ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਾਂ ਘੱਟੋ ਘੱਟੀਆਂ ਹੀ ਰਲਾਅ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਲੋਂ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਚਰਚੇ ਸੁਣੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜੇ ਇੰਜ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਇਕ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹੋਵੇਗਾ।

ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਇਕ ਵਿਧਾਇਕ, ਇਕ ਪੈਨਸ਼ਨ ਦਾ ਬਿੱਲ ਪਾਸ ਕਰਨਾ, ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਅਸਾਮੀਆਂ ਭਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਕੱਚੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾਂ ਨੂੰ ਪੱਕੇ ਕਰਨ ਲਈ ਕਾਰਵਾਈ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਨਾ, ਡਿਊਟੀ ਦੌਰਾਨ ਸੁੱਖਿਆ ਕਰਮਚਾਰੀਆਂ ਦੀ ਮੌਤ ਹੋਣ 'ਤੇ ਪਰਿਵਾਰ ਨੂੰ ਇਕ ਕਰੋੜ ਸਹਾਇਤਾ ਰਾਸ਼ੀ ਦੇਣਾ (ਕੁਝ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਦਿੱਤੀ ਵੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਹੈ), ਕਿਸਾਨ ਮੋਰਚੇ ਦੌਰਾਨ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋਏ 789 ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਪਰਿਵਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ-ਪੰਜ ਲੱਖ ਪ੍ਰਤੀ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਮੰਗਾਂ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕਰਨ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਹੋਣਾ, ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰੀ ਵਿਰੁੱਧ ਚੌਕਸੀ ਵਰਤਣੀ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਸਿਆਸੀ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਨਾ ਦੇਣ ਲਈ ਆਪਣੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਤਾੜਨਾ ਕਰਨਾ, ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਗੈਰਸਟਰ ਕਲਚਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨ ਲਈ ਪੁਲੀਸ ਨੂੰ ਹਰਕਤ ਵਿਚ ਰੱਖਣਾ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਸ਼ਲਾਘਾਯੋਗ ਕਦਮ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਵਿਧਾਨ ਸਭਾ ਦੀਆਂ ਚੋਣਾਂ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਨੇ ਸਿੱਖਿਆ ਅਤੇ ਸਿਹਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਲਈ ਦਿੱਲੀ ਮਾਡਲ ਦਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਦਿੱਲੀ ਮਾਡਲ ਦੇ ਨਾਂ 'ਤੇ ਸਕੂਲਾਂ ਦੀਆਂ ਕੰਧਾਂ ਨੂੰ ਪੇਂਟ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਜੇ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਲੋੜੀਂਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਹੂਲਤਾਂ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀਆਂ ਜਾਂਦੀਆਂ। ਜੇਕਰ ਸਿਹਤ ਵਿਭਾਗ ਦੀਆਂ ਮੌਜੂਦਾ ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਤਾਂ 15 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 75 ਮੁਹੱਲਾ ਕਲੀਨਿਕ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਣ ਦੀ ਸੰਭਾਵਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਛੱਡੋ ਤਹਿਸੀਲ ਅਤੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਦਾ ਵੀ ਮੰਦਾ ਹਾਲ ਹੈ। ਸਰਕਾਰੀ

ਡਿਸਪੈਂਸਰੀਆਂ ਅਤੇ ਹਸਪਤਾਲਾਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰਅੰਦਾਜ਼ ਕਰ ਕੇ ਮੁਹੱਲਾ ਕਲੀਨਿਕਾਂ ਦਾ ਰਾਗ ਅਲਾਪਣਾ ਨਿਰੀ ਸ਼ੋਸ਼ੇਬਾਜ਼ੀ ਹੈ। ਸ਼ੋਸ਼ੇਬਾਜ਼ੀ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਕਰਨ ਦਾ ਕੋਈ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਮੁਫ਼ਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇ ਨਾਅਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਿੰਘ ਬਾਦਲ ਨੇ 1997 ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ ਜਦ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਟਿਊਬਵੇਲਾਂ ਨੂੰ ਮੁਫ਼ਤ ਬਿਜਲੀ ਦੇਣ ਦਾ ਐਲਾਨ ਕੀਤਾ ਗਿਆ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕੁਝ ਗ਼ਰੀਬ ਤਬਕਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਮੁਫ਼ਤ ਯੂਨਿਟਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਦਿੱਤੀ ਗਈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਐਲਾਨਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਨੂੰ ਕੰਗਾਲ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਹੁਣ ਆਪ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਹਰ ਘਰ ਨੂੰ ਤਿੰਨ ਸੌ ਯੂਨਿਟ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਬਿਜਲੀ ਮੁਫ਼ਤ ਦੇਣ ਕਾਰਨ ਪੰਜਾਬ ਪਾਵਰ ਕਾਰਪੋਰੇਸ਼ਨ ਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਖੂੰਹਦਾ ਵੀ ਭੱਠਾ ਬੈਠ ਜਾਵੇਗਾ। ਬਾਦਲ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਚਲਾਈ ਗਈ ਆਟਾ-ਦਾਲ ਸਕੀਮ ਨੇ ਖੁਰਾਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਨੂੰ ਕਰਜ਼ਾਈ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ 'ਆਪ' ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਕਦਮ ਹੋਰ ਅੱਗੇ ਚਲੀ ਗਈ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨਾਜ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਘਰ-ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਇਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸ ਕੰਮ ਲਈ ਸਟਾਫ਼, ਵਾਹਨ ਅਤੇ ਪੈਸੇ ਕਿੱਥੋਂ ਆਉਣਗੇ ਅਤੇ ਖੁਰਾਕ ਏਜੰਸੀਆਂ ਦੇ ਘਾਟੇ ਦੀ ਭਰਪਾਈ ਕਿਵੇਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੈ।

ਅਜੇ ਹਰ 18 ਸਾਲ ਜਾਂ ਵੱਧ ਉਮਰ ਦੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਹਜ਼ਾਰ ਰੁਪਏ ਪ੍ਰਤੀ ਮਹੀਨਾ ਦੇਣ ਦੀ 'ਗਰੰਟੀ' ਸਿਰ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਲਈ ਬਾਰਾਂ ਹਜ਼ਾਰ ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੈਸਾ ਕਿੱਥੋਂ ਆਵੇਗਾ? ਸਰਕਾਰ ਨੂੰ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਮੁਫ਼ਤ ਸਹੂਲਤਾਂ ਦੇਣ ਦੀ ਬਜਾਏ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦਾ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕਰੇ ਤਾਂ ਜੋ ਲੋਕ ਆਪਣੀ ਰੋਜ਼ੀ ਆਪ ਕਮਾ ਸਕਣ। ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਹਲਤ, ਮੁਫ਼ਤਖੋਰੇ ਅਤੇ ਮੰਗਤੇ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਨੀਤੀ ਛੱਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਦੋਸ਼ ਅਤੇ ਸਮਾਜ ਲਈ ਘਾਤਕ ਹੈ। ਪੰਜ-ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਰਾਜ ਕਰ ਰਹੀ ਪਾਰਟੀ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਵਲੋਂ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨੇ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਲੇਕਿਨ ਵਾਅਦੇ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਲਈ ਤੈਅ ਹੋਈ ਨੀਤੀ ਦਿਸਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਟੈਕਸ ਦੇ ਪੈਸਿਆਂ ਦੇ ਇਸਤਿਹਾਰ ਹਿਮਾਚਲ ਪ੍ਰਦੇਸ਼, ਦਿੱਲੀ ਜਾਂ ਗੁਜਰਾਤ ਵਿਚ ਦੇ ਕੇ ਪੈਸੇ ਦੀ ਬਰਬਾਦੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ। ਇਹ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਏ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਬਿਹਤਰੀ ਲਈ ਖਰਚ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਦੇ ਦਾਅਵਿਆਂ ਅਤੇ ਵਾਅਦਿਆਂ ਮੁਤਾਬਕ ਉਹ 75 ਸਾਲ ਦੇ ਵਿਗੜੇ ਹੋਏ ਪ੍ਰਬੰਧ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰਨਗੇ ਲੇਕਿਨ ਇਸ ਲਈ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਨਜ਼ਰੀਆ ਅਜੇ ਤਕ ਸਪੱਸ਼ਟ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ।

ਅਜੇ ਪੰਜਾਬ ਲਈ ਪਾਣੀ, ਕਿਸਾਨੀ ਅਤੇ ਨੌਜਵਾਨੀ ਦਾ ਸੰਕਟ ਦਰਪੇਸ਼ ਹੈ। ਇਹ ਤਿੰਨੋਂ ਸੰਕਟ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਹਰ ਘਰ ਦੇ ਚੁੱਲ੍ਹਿਆਂ ਤੱਕ ਮਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਸਰਕਾਰ ਲਈ ਗੰਭੀਰ ਚੈਲੰਜ ਹਨ। ਪਾਣੀ ਦੀ ਬੱਚਤ ਲਈ ਸਰਕਾਰੀ ਯਤਨਾਂ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਦਾ ਇਹ ਫ਼ਰਜ਼ ਬਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਘਰ ਅਤੇ ਬਾਹਰ ਜਿੱਥੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਤ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਬਚਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਦਿਲਚਸਪੀ ਲਵੇ। ਦੇਸ਼ ਦਾ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਕਿਸਾਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜੁੜਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਕਿਸਾਨੀ ਸੰਕਟ ਪਹਿਲ ਦੇ ਆਧਾਰ 'ਤੇ ਹੱਲ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਜੇ ਇਹ ਸੰਕਟ ਹੱਲ ਨਾ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਖਮਿਆਜ਼ਾ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਹਰ ਸ਼ਹਿਰੀ ਨੂੰ ਭੁਗਤਣਾ ਪਵੇਗਾ।

ਲੰਮੇ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਪੰਜਾਬ ਦੀਆਂ ਸਰਕਾਰਾਂ ਨੇ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਲਈ ਕੋਈ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਹੀਂ ਵਿਖਾਈ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਨੌਜਵਾਨ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਨੂੰ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਪੰਜਾਬ, ਨੌਜਵਾਨ ਲੜਕੇ ਅਤੇ ਲੜਕੀਆਂ ਤੋਂ ਖਾਲੀ ਹੁੰਦਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਸੰਕਟ ਨੂੰ ਹੋਰ ਗੰਭੀਰ ਹੋਣ ਤੋਂ ਰੋਕਣ ਲਈ ਸਮੁੱਚੇ ਸਰਕਾਰੀ ਵਿਭਾਗਾਂ ਵਿਚ ਖਾਲੀ ਪੋਸਟਾਂ 'ਤੇ ਨਿਯੁਕਤੀਆਂ ਕਰਨੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਰੁਜ਼ਗਾਰ ਦੇ ਹੋਰ ਮੌਕੇ ਪੈਦਾ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਵਾਕਈ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੁੱਧ ਫੈਸਲਾਕੂਨ ਲੜਾਈ ਲੜ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਮਿੱਥੇ ਨਿਸ਼ਾਨੇ ਭਾਵ ਸੰਕਟਗ੍ਰਸਤ ਪੰਜਾਬ ਨੂੰ ਲੀਹ 'ਤੇ ਲੈ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਰਾਜਨੀਤੀ ਵਿਚ ਨਵਾਂ ਅਧਿਆਇ ਹੋਵੇਗਾ ਅਤੇ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਇਸ ਦਾ ਭਾਰੀ ਲਾਭ ਹੋਵੇਗਾ।

ਨਰਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਢਿੱਲੋਂ
ਫੋਨ: 587-436-4032

ਬਣਾਉਣ ਕਰਕੇ ਅੱਜ ਜਿੱਥੇ ਪੰਜਾਬ ਦਾ ਵਾਲ ਵਾਲ ਕਰਜ਼ਾਈ ਹੈ ਉੱਥੇ ਲੋਕ ਗ਼ਰੀਬੀ, ਬੇਰੁਜ਼ਗਾਰੀ ਅਤੇ ਮਹਿੰਗਾਈ ਦੀ ਵੱਧ ਮਾਰ ਖਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਮੈਂ ਕਾਂਗਰਸ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਪੁਰਾਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਨੂੰ ਵੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਤਕਰੀਬਨ ਸਾਰੇ ਪੁਰਾਣੇ ਨੇਤਾ ਪਾਰਟੀ ਲਈ ਹੇਠਲੇ ਪੱਧਰ ਤੋਂ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹੋਏ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਂਬਰ ਪੰਚਾਇਤ/ ਸਰਪੰਚ/ਬਲਾਕ ਜਾਂ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਪੱਧਰੀ ਕਿਸੇ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਚੇਅਰਮੈਨ ਆਦਿ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੀ ਵਿਧਾਇਕ ਜਾਂ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਅਹੁਦੇ 'ਤੇ ਪੁੱਜੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਇਰਦ- ਗਿਰਦ ਚਿੱਟੇ ਕੱਪੜਿਆਂ ਵਾਲੇ ਕਾਂਗਰਸੀ ਬੜੇ ਸਾਦ-ਮੁਰਾਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਵੇਖੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਹ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਿਧਾਂਤ ਨਾਲ ਪ੍ਰਣਾਏ ਹੁੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਸ਼ਾਇਦ ਹੀ ਕਦੇ ਦੋਸ਼ ਲੱਗੇ ਹੋਣ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇੱਕ-ਦੁੱਕਾ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਲਗਪਗ ਸਾਰੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਲੋਕਾਂ ਸਾਹਮਣੇ ਜਵਾਬਦੇਹ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਜੋ ਗੱਲ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਉਸ 'ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਪਰ ਅੱਜ ਉਹ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ। ਅੱਜ ਕਾਂਗਰਸ ਦੇ ਨੇਤਾਵਾਂ ਦੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਕਾਰਜ ਸ਼ੈਲੀ ਅਤੇ ਸਭਿਆਚਾਰ ਹੀ ਹੋਰ ਹੈ। ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਗਿਆਨੀ ਕਰਤਾਰ ਸਿੰਘ ਵਰਗੇ ਨੇਤਾ ਨਹੀਂ ਰਹੇ, ਜੋ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸਿੰਘ ਕੈਰੋਂ ਵਜ਼ਾਰਤ ਵਿਚ ਮੰਤਰੀ ਸਨ। ਜਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵਿਭਾਗ ਅਲਾਟ ਕਰਨ 'ਤੇ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਕੈਰੋਂ ਨਾਲ ਅਣਬਣ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪਣੀ ਸਰਕਾਰੀ ਕੋਠੀ 'ਚੋਂ ਸੋਟੀ ਤੇ ਕਛਹਿਰਾ ਲੈ ਕੇ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਕਿਸੇ ਨੇ ਕਿਹਾ ਮੰਤਰੀ ਜੀ ਆਪਣਾ ਬਾਕੀ ਸਾਮਾਨ ਵੀ ਲੈ ਜਾਓ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, 'ਮੇਰਾ ਇੱਥੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਾਮਾਨ ਨਹੀਂ ਹੈ'। ਹੁਣ ਕਾਂਗਰਸ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਨੇਤਾ ਲੱਭਣੇ ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹਨ।

ਪੁਰਾਣੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਉਹ ਵੀ ਸਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਲੜਾਈ ਵਿਚ ਬੋੜਾ ਜਾਂ ਬਹੁਤਾ ਹਿੱਸਾ ਵੀ ਪਾਇਆ ਸੀ ਅਤੇ ਉਹ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ। ਹੁਣ ਦੇ ਲੀਡਰਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤੇ ਚੋਣਾਂ ਜਿੱਤਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਲੋਕਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਰਾਹੀਂ ਦੌਲਤ ਇਕੱਠੀ ਕਰਨ ਦੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲੱਗਦੇ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਕਈ ਗੁਣਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਇਹ ਵਿਰੋਧੀਆਂ ਨੂੰ ਸਰਕਾਰੀ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਨਾਲ ਦਬਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਹੋ ਹਾਲ ਸ਼੍ਰੋਮਣੀ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦਾ ਹੈ। ਨੀਲੀਆਂ ਪੱਗਾਂ ਵਾਲੇ ਅਤੇ ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਇਕ ਸੱਦੇ 'ਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਜਾਣ ਵਾਲੇ, ਸੰਘਰਸ਼ ਦੌਰਾਨ ਦਰੀਆਂ 'ਤੇ ਸੌਂ ਕੇ ਅਤੇ ਸੁੱਕੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਖਾ ਕੇ ਰਾਤਾਂ ਕੱਟਣ ਵਾਲੇ ਅਕਾਲੀ ਹੁਣ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ। ਬਹੁਤੇ ਸਵਰਗ ਸਿਧਾਰ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਤੇ ਜੋ ਬਚੇ ਹਨ ਉਹ ਗੁੱਠੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਮੁਆਫ਼ ਕਰਨਾ ਹੁਣ ਦੇ ਬਹੁਤੇ ਅਕਾਲੀਆਂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਨਾਂ ਅਕਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਨਾ ਸ਼ਕਲੋਂ ਅਕਾਲੀ ਹਨ। ਅਕਾਲੀ ਦਲ ਦੇ ਮੁਖੀ ਕਦੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਆਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਕਦੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀ। ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੁਸ਼ਿਆਰਪੁਰ ਅਦਾਲਤ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉੱਤੇ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਦੋ ਸੰਵਿਧਾਨ ਰੱਖਣ ਵਿਰੁੱਧ ਕੇਸ ਵੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬਹੁਤਿਆਂ ਦਾ ਲੋਕਾਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਢੰਗ ਹੀ ਫੁੱ-ਫਾਂ ਕਰਦਿਆਂ

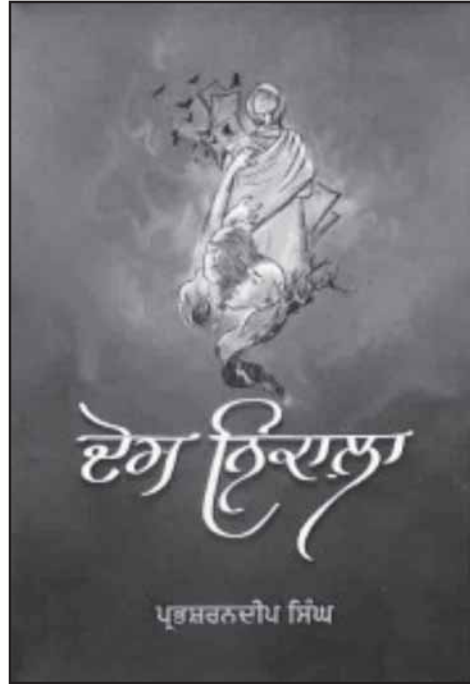
ਦਾ ਕੋਈ ਸਪੱਸ਼ਟ ਸਟੈਂਡ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਆਮ ਆਦਮੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐੱਮ. ਐੱਲ. ਏ. ਨਵੇਂ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਐਸੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਰਾਜਨੀਤਕ ਪਿਛੋਕੜ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਰਾਜਨੀਤੀ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪੁਜ਼ੀਸ਼ਨ ਦੀ ਕਿਵੇਂ ਵਰਤੋਂ ਕਰਨੀ ਹੈ, ਉਹ ਇਸ ਗੱਲ ਤੋਂ ਵੀ ਅਣਜਾਣ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਲੋਂ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਸਾਹਮਣੇ ਰੱਖ ਕੇ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਖ਼ਤਮ ਕਰਨਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਰਕਾਰੀ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਠੀਕ ਢੰਗ ਨਾਲ ਚਲਾਉਣਾ ਹੈ, ਸਰਕਾਰੀ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚ ਗਲਤ ਢੰਗ ਨਾਲ ਕੀਤੀ ਗਈ ਦਖਲ-ਅੰਦਾਜ਼ੀ ਭਾਵ ਮਾਰੇ ਗਏ ਫ਼ਾਇਆਂ ਦੌਰਾਨ ਅਧਿਕਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਟਕਰਾਅ ਅਤੇ ਰੋਸ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਪੈਦਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਕੁਝ ਰਿਸ਼ਵਤਖੋਰ ਅਨਸਰਾਂ ਅੰਦਰ ਦਹਿਸ਼ਤ ਤਾਂ ਪਾਈ ਗਈ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਮੂਲ ਰੂਪ ਵਿਚ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੰਮ ਢੰਗ ਦੇ ਵਿਰੋਧ ਵਿਚ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਹਨ। ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਵਲੋਂ ਇਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਦੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਵਿਹਾਰ ਇਸ ਦੀ ਸਿਖਰ ਹੋ ਨਿਬੜਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਘਟਨਾ ਨੇ ਕੇਵਲ ਡਾਕਟਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮੁੱਚੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਨੂੰ ਹਿਲਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਂਜ ਉਸ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਬਾਰੇ ਵੀ ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਤੀਕਰਮ ਸਾਹਮਣੇ ਆ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਲੋਕ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦਾ ਸਟਾਫ਼ ਧਰਨੇ ਮਾਰ ਕੇ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਬੋਲ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਚਰਚਾ ਹੈ ਕਿ ਕੁਝ ਆਈ. ਏ. ਐਸ. ਅਧਿਕਾਰੀ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਖਫਾ ਹੋ ਕੇ ਡੈਪੂਟੇਸ਼ਨ 'ਤੇ ਦਿੱਲੀ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹੁਣ ਭਗਵੰਤ ਮਾਨ ਮਨਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੇ ਮੰਤਰੀ ਵਿਜੈ ਸਿੰਗਲਾ ਨੂੰ ਵਿਜੀਲੈਂਸ ਵਲੋਂ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਦੇ ਕੇਸ ਵਿਚ ਗ੍ਰਿਫ਼ਤਾਰ ਕਰਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਅਫ਼ਸਰਸ਼ਾਹੀ ਵਿਚ ਜੋ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟਾਚਾਰ ਵਿਰੋਧੀ ਟੁੱਕ ਬਣੀ ਸੀ ਉਹ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਦੀ ਘਟਨਾ ਨੇ ਟੁੱਸ ਕਰ ਦਿੱਤੀ। ਭਾਵੇਂ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਵਾਈਸ ਚਾਂਸਲਰ ਕੋਲੋਂ ਸਿਹਤ ਮੰਤਰੀ ਦੇ ਵਿਹਾਰ 'ਤੇ ਮੁਆਫ਼ੀ ਮੰਗੀ ਅਤੇ ਸਥਿਤੀ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਲੇਕਿਨ ਸਮੁੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਇਹ ਚਰਚਾ ਦਾ ਮੁੱਦਾ ਬਣ ਗਿਆ। ਹੁਣ ਮੁੱਖ ਮੰਤਰੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਪਾਰਟੀ ਦੇ ਸਾਰੇ ਵਿਧਾਇਕਾਂ ਨੂੰ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਮੀਟਿੰਗ ਵਿਚ ਇਸ ਕੰਮ ਢੰਗ ਤੋਂ ਵਰਜਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਰਾਜ ਵਿਚ ਵਿਕਾਸ ਦੀਆਂ ਸਕੀਮਾਂ ਨੂੰ ਲਾਗੂ ਕਰਨ ਲਈ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨਾਲ ਤਾਲਮੇਲ ਬਣਾ ਕੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਹਦਾਇਤ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਸਰਕਾਰ ਬਣੀ ਨੂੰ ਅਜੇ ਪੰਜ ਕੁ ਮਹੀਨੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇੰਨੇ ਕੁ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਸਰਕਾਰ ਦੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤੀਆਂ 'ਤੇ ਟਿੱਪਣੀ ਕਰਨੀ ਵਾਜਬ ਨਹੀਂ ਪਰ

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਦਰਦ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦੀ ਪੁਸਤਕ - ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ

ਸਿੱਖ ਵਿਦਵਾਨ, ਕਵੀ ਤੇ ਫਿਲਾਸਫਰ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਦੀ ਪਲੇਨੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ' ਪੜ੍ਹੀ। ਇਸ ਪੁਸਤਕ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ 'ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ' ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅਜੋਕੀ ਹਾਲਤ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੀੜ (ਮਾਨਸਿਕ ਤੇ ਸਰੀਰਕ) ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਕਹਿ ਤੇ ਅਸਹਿ ਹੈ। ਸਾਡੀ ਇਸ ਪੀੜ ਦੇ ਧੁਰ ਅੰਦਰ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪਾਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਸਿਰਲੇਖ। ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੇ ਸਮਾਜਿਕ, ਆਰਥਿਕ, ਰਾਜਨੀਤਕ ਅਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਅਨਿਆਂ ਦੀ

ਅਨੁਸਾਰ ਸਾਡੇ ਨਾਲ ਹੋ ਰਹੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਹਿੰਸਾ ਸਾਨੂੰ ਕਮਰਵਾਰ ਤੇ ਸੌਤੀ ਸੋਚ ਵਾਲੇ ਦਰਸਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਸਿੱਖਾਂ ਉੱਤੇ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ, ਉਦਾਰਵਾਦੀ, ਹਿੰਦੂ

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ

ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨ ਕੌਰ

ਵਿਆਖਿਆ ਕਿਸੇ ਵੀ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ, ਲਿਬਰਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਵਾਲੀ ਨੁਕਤਾ-ਨਿਗਾਹ ਤੋਂ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਅਸਲੀ ਨਬਜ਼ ਓਹੀ ਫੜ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਜਿਸਨੇ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਵਰਗੇ ਅਹਿਸਾਸ ਨੂੰ ਡੂੰਘੀ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਹੋਵੇ। ਕਵੀ, ਜਿਸ ਨੇ ਇਹ ਪੀੜ ਹੱਡੀ ਹੰਢਾਈ ਹੈ, ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਡੂੰਘੇ ਅਹਿਸਾਸ 'ਚੋਂ ਹੀ ਇਹ ਨਾਮ ਚੁਣਿਆ ਗਿਆ ਲੱਗਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੋ ਅੱਖਰ ਸਿੱਖ ਕੌਮ ਦੀ 1849 ਤੋਂ ਹੁਣ ਤਕ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਬਿਆਨ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਕਾਲਜਾਂ, ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀਆਂ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਗੈਰ-ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਿੱਖ ਸਰੋਕਾਰਾਂ ਬਾਰੇ ਗੱਲ ਛਿੜਦੀ, ਉਦੋਂ ਹੀ ਮਨ ਨੂੰ ਬੇਚੈਨ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਵਾਕਿਆਤ ਹੁੰਦੇ ਸਨ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਅਜਿਹਾ ਲੱਗਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਉਸ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬੋਝ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨ ਮਿਲ ਗਈ ਹੋਵੇ। ਸਿਰਫ ਮੈਂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੰਥ ਦਾ ਕੋਈ ਵੀ ਨੌਜਵਾਨ, ਬਜ਼ੁਰਗ, ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਜੋ ਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਹਿਰਦੇ 'ਚ ਸਮੇਅ ਕੇ ਵਿਚਰਦਿਆਂ, ਜੋ ਇਕੱਲਤਾ, ਬੇਬਸੀ, ਬੇਗਾਨਗੀ ਦੇ ਅਹਿਸਾਸ ਲੈ ਕੇ ਜੀਵਿਆ ਹੈ, ਉਸਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਦਿਆਂ ਕਿਤੇ ਨਾ ਕਿਤੇ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਉਸਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਅਤੇ ਕਵੀ ਦੇ ਅਨੁਭਵ ਸਾਂਝੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਵੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੋਏ ਧੱਕੇ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਸੀ ਤਾਂ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹਿੰਦੂਵਾਦੀਆਂ, ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀ ਵਲੋਂ ਵਿਰੋਧਤਾ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਬਾਅ ਸਹਿਣਾ ਪੈਂਦਾ ਸੀ। ਹਮੇਸ਼ਾ ਇਹ ਅਹਿਸਾਸ ਕਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਉੱਤੇ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ, ਧੱਕੇ ਅਤੇ ਸੱਚ ਬਿਆਨ ਕਰ ਕੇ ਕੋਈ ਬਹੁਤ ਗਲਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਕਵੀ ਵਲੋਂ ਲਿਖੀ ਭੂਮਿਕਾ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸਮਝ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਵਰਤਾਰਿਆਂ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਕਿੱਥੇ ਲੱਗੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪਿੱਛੇ ਕੀ ਕਾਰਨ ਹਨ। ਉਸ ਸਮੇਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਸੀ ਤੇ ਕਈ ਵਾਰ ਸੈ-ਦੁੱਚਿਤੀ 'ਚ ਚਲੇ ਜਾਣਾ। ਕਵੀ

ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਵਰਤਾਰੇ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਤਰਜਮਾਨੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕੌਮ ਨਾਲ ਹੋਏ ਜ਼ੁਲਮ ਨੂੰ ਜ਼ਬਾਨ ਦਿੱਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦਾ ਬਿਰਤਾਂਤ ਸਿਰਜਿਆ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਅਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁੰਝਲਦਾਰ ਸਮੱਸਿਆ ਜਿਸਦਾ ਖੱਬੇ-ਪੱਖੀਆਂ, ਲਿਬਰਲ, ਰਾਸ਼ਟਰਵਾਦੀਆਂ ਨੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਰਲ, ਸਿੱਧਾ ਅਤੇ ਸੱਚ ਤੋਂ ਹੀਣਾ ਅਧਿਐਨ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕੱਚ-ਘਰੜੂ ਅਧਿਐਨ ਨੂੰ ਚੁਣੌਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੀ ਇਹ ਲਿਖਤ ਸਿੱਖ ਸੰਘਰਸ਼ ਵੇਲੇ ਹੋਈ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਹਿੰਸਾ ਦੇ ਕਾਰਨ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵਾਂ ਨੂੰ ਬਾਖੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਲਿਖੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹਨ ਵੇਲੇ ਕਿੰਨੀ ਵਾਰੀ ਹਿਰਦੇ ਅੰਦਰ ਡੂੰਘੀ ਚੀਸ ਲਹਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਅੱਥਰੂ ਆਪ ਮੁਹਾਰੇ ਵਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ।

'ਭਟਕਣ, ਜਬਰ, ਰਿਜ਼ਕ ਦੀਆਂ ਲੋੜਾਂ,

ਦੇਸ ਨਿਕਾਲੇ ਵੱਡੇ ਮੁਲਕ ਬਿਗਾਨਾ ਹੋ ਗਿਆ ਅਸਲੋਂ ਮਾਵਾਂ ਵੀ ਤੁਰ ਗਈਆਂ। ਕਵੀ ਬੋਲੀ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਨੂੰ ਦਰਸਾਉਂਦਾ ਆਖਦਾ ਹੈ:

“ਭੁੱਲੇ ਬੋਲ ਤੇ ਰਹਿ ਗਏ ਪਿੰਜਰ, ਦੁੱਖ ਸੁਣਾਈਏ ਕੇਹੇ। ਬੋਲੀ ਬਾਝੋਂ ਰੁਣ-ਰੁਣ ਨਾਹੀ, ਰੁੱਖੇ ਹੁਕਮ ਸੁਣੇਗੇ।” “ਧਰਤ ਬਿਗਾਨੀ, ਬੋਲ ਬਿਗਾਨੇ, ਦੇਹੀ ਰਹਿ ਗਈ ਮੇਰੀ ਦੇਹੀ ਉੱਤੇ ਭਾਉਦੀਆਂ ਗਿਰਜਾਂ ਨੋਚ ਲੈਣ ਦੀ ਦੇਹੀ।”

ਕਵੀ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਵਿਚ ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਰੰਗ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੈ। “ਹੁਣ” ਕਵਿਤਾ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਪਵਿੱਤਰ ਦਾਤ ਸ਼ਹਾਦਤ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੀ ਹੈ।

ਹੁਣੇ ਮੌਤ ਨੇ ਦਸਤਕ ਦਿੱਤੀ, ਹੁਣੇ ਮੈਂ ਘਰ ਨੂੰ ਜਾਣਾ। ਹੁਣੇ ਵਣਾਂ ਵਿਚ ਜੀਵਨ ਪੁੰਗਰੇ, ਹੁਣੇ ਬਸੰਤ ਅਲਾਣਾ। ਖੇਤ ਸਿਦਕ ਦਾ, ਭੇਟ ਸੀਸ ਦੀ, ਨਾ ਕੋਈ ਭਲਕ ਦੇ ਦਾਈਏ। ਏਸੇ ਪਲ ਹੀ ਬੋਲ ਪੁਗਾਉਣੇ, ਏਸੇ ਪਲ ਮਰ ਜਾਣਾ।

ਇਹ ਸਿੱਖੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਗੜ੍ਹਕ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਪਾ ਵਾਰਨ ਦਾ ਚਾਅ ਉਮੜਦਾ ਹੈ। ਕਵੀ ਦਾ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸੁਨੇਹਾ ਹੈ ਕਿ ਪੰਥ ਬਿਖੜੇ ਰਾਹਾਂ 'ਚੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਜ਼ਾਲਮਾਂ ਦੀਆਂ ਭੀੜਾਂ ਤੋਂ ਖਲਾਸੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਖਸ਼ੇ ਸਿਦਕਾਂ ਦੇ ਆਸਰੇ ਸੀਸ ਵਾਰਨ ਲਈ ਤਿਆਰ ਹੋਣਾ ਪਵੇਗਾ।

“ਮੁੱਢ” ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਹੋਈ ਹਿੰਸਾ, ਨਫਰਤ ਤੇ ਨਸਲਕੁਸ਼ੀ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਕਰਦਾ ਆਖਦਾ ਹੈ: “ਕਿਰਤ, ਕਰਮ, ਕੁਲ, ਧਰਮ, ਭਰਮ, ਦਾ ਨਾਸ ਜਦੋਂ ਸੀ ਹੋਇਆ।

ਹਰਜਨ ਹਰਿਜਨ, ਵਿਗਸੀ ਸੰਗਤ, ਪਾਂਡਾ ਖੁਣ ਸਚ ਮੋਇਆ।”

ਅਗੰਮੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚਲੇ ਇਲਾਹੀ ਸੱਚ ਤੋਂ ਭੈਅਭੀਤ ਪਾਂਡਾ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੀਜ ਨਾਸ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਹੈ। ਨਸਲਕੁਸ਼ੀਆ, ਜ਼ੁਲਮ ਏਸੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਜ਼ਬ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਖਾਹਿਸ਼ਾਂ ਅਤੇ ਖੁੰਦਾਂ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਦੀਆਂ ਹਨ।

ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਜ਼ੁਲਮ ਦੀ ਬਾਤ ਪਾਉਂਦਾ ਕਵੀ ਕਵਿਤਾ

ਪੁਸਤਕ ਚਰਚਾ

“ਮੁਰਦਾਰ” ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੈ, “ਦੇਹ ਦੀਆਂ ਹੱਦਾਂ ਮਿਥ-ਮਿਥ ਜਾਬਰ, ਮਨ ਦੀਆਂ ਜੂਹਾਂ ਟੋਹਦੇ। ਪਿੰਜ-ਪਿੰਜ, ਕੋਹ-ਕੋਹ, ਭੰਨ-ਭੰਨ ਦੇਹੀ, ਸਿਖਰ ਸਿਦਕ ਦੀ ਜੋਹਦੇ। ਦੇਹ ਨਾ ਟੁੱਟੇ, ਪੱਤ ਰੋਲਦੇ, ਕੁੜ੍ਹ-ਕੁੜ੍ਹ ਅੱਗ ਵਰ੍ਹਾਵਣ। ਜ਼ਾਲਮ ਹੋ ਮੁਰਦਾਰ ਕੂਕਦੇ, ਜਿੱਤੇ ਮਨਾਂ ਨਾ ਪੋਹਦੇ। ਕਵੀ ਪੰਥ ਦੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੀ ਆਸ ਕਰਦਾ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

“ਦੁੱਖ ਨਾਂ ਦੱਬਦੇ, ਰੂਹ ਨਾਂ ਮਰਦੀ, ਆਖਰ ਨੂੰ ਦਿਹੂੰ ਚੜ੍ਹਨਾ।” “ਦਇਆ ਤੇਗ ਦੀ ਨਿਰਮਲਧਾਰਾ, ਬਿਪਰੀ ਕਿਲਵਿਖ ਧੋਵੇ, ਜੁਗਾਂ ਜੁਗਾਂ ਤੱਕ ਰਾਜ ਭੋਗਣੇ, ਦਿਲਾਂ 'ਚ ਵਸੇ ਤੂਫਾਨਾਂ।”

ਕਵੀ ਕੋਲ (ਸਿੱਖ) ਸਬਦਾਂ ਦਾ ਅਥਾਹ ਭੰਡਾਰ ਹੈ। ਕਵੀ ਬੜੇ ਪ੍ਰਭਾਵਸ਼ਾਲੀ ਅਤੇ ਭਾਵਪੂਰਤ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਸਿੱਖ ਮਾਂ ਦੇ ਸਿਦਕ ਨੂੰ ਬਿਆਨਦਾ ਹੈ।

“ਪੁੱਤ ਨਿੰਤਰ ਪਏ, ਫੱਟ ਡੂੰਘੇਰੇ, ਦੁੱਖ ਕਲਯੁਗ ਦੀ ਕਾਤੀ। ਮਾਛੀਵਾੜੇ ਪੇੜ੍ਹਾਂ ਦਿਸੀਆਂ, ਉਨ੍ਹੀਂ ਰਾਹੀਂ ਚੱਲਾ।

ਅੱਜ ਵੀ ਸਿੱਖ ਬੀਬੀਆਂ 'ਚ ਇਹੋ ਜਿਹੇ ਸਿਦਕ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਸਿੱਖਾਂ ਕੋਲੋਂ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਤੁਰਿਆ ਜਾਣਾ। ਸਿੱਖ ਬੀਬੀ ਹੀ ਸੰਘਰਸ਼ ਦੀ ਜਨਮ-ਦਾਤੀ ਹੈ।

ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਹਰ ਸਿੱਖ ਵਿਦਿਆਰਥੀ, ਕਾਰਕੁਨ, ਸੰਘਰਸ਼ੀ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਨ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਅੰਦਰ ਗੁਲਾਮੀ ਦੀ ਚੀਸ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਡੂੰਘੀ ਜੜ੍ਹ ਲਾਵੇਗੀ ਅਤੇ ਸੰਘਰਸ਼ ਕਰਨ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਵੀ ਬਣੇਗੀ।

ਇਹੀ ਅਰਦਾਸ ਹੈ ਕਿ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਇਸ ਕਲਮ ਨੂੰ ਹੋਰ ਭਾਗ ਲਾਵੇ ਅਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਰਾਹ ਦਸੇਰੇ ਵਾਲੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਪੰਥ ਦੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ।

-**ਲੇਖਿਕਾ ਨੇ ਆਈ ਆਈ ਟੀ ਕਾਨਪੁਰ ਤੋਂ ਪੀ ਐਚ. ਡੀ ਇਨਾਮਿਕਸ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਹੁਣ ਆਈ ਟੀ ਪ੍ਰੈਸ਼ਨਲ ਵਜੋਂ ਕੰਮ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।**

ਸਿੱਖਾਂ ਵਿਚ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਚਿਣਗ ਜਗਾਉਂਦੀ ਕਿਤਾਬ - ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ

ਸਿੱਖ ਚਿੰਤਕ ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਬੇਵਤਨ ਹੋਣ ਦੇ ਸੰਤਾਪ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਕਿਤਾਬ 'ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ' ਵਿਚ ਬਾਖੂਬੀ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਦਹਾਕਿਆਂ ਬਾਅਦ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਮੂਹਿਕ ਅਵਚੇਤਨ ਵਿਚ ਦੱਬੀ ਹੋਈ ਡੂੰਘੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਨਾਲ ਉਜਾਗਰ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾਵਾਂ

ਪਰਮਿੰਦਰ ਸਿੰਘ

ਪੜ੍ਹ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨਾਲ ਕੋਈ ਜਾਣਕਾਰੀ ਤਾਂ ਸਾਂਝੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਵਾਰਤਕ ਵਿਚ ਕੋਈ ਲੇਖਕ ਆਪਣੇ ਜਜ਼ਬਾਤਾਂ ਨੂੰ ਉਸ ਸ਼ਿੱਦਤ ਨਾਲ ਸਾਂਝੇ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਜਿਵੇਂ ਇਕ ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਰਾਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕਵੀ ਦਾ ਦੁਖ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਪੀੜ ਨੂੰ ਹੁਬਹੂ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਾਇਦ ਇਹੀ ਕਵੀ ਤੋਂ ਉਸਦੀ ਕਵਿਤਾ ਦੀ ਇਕ ਵੱਡੀ ਖ਼ਾਸੀਅਤ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕਲਾ ਤੇ ਤਜਰਬੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪਾਠਕ ਨਾਲ ਸਾਂਝਿਆਂ ਕਰੇ। ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਵਿਚਲਾ ਦਰਦ ਸਮੂਹ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਬੜੇ ਬਾਕਮਾਲ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਅ-ਬੋਲ ਪੀੜ ਨੂੰ ਬੋਲ ਦਿੱਤੇ ਹਨ।

ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਵਿਚੋਂ ਮਾਵਾਂ ਦੇ ਦੁੱਖ ਦੀ ਦੱਸ ਪਾਉਂਦੀ ਇਕ ਕਵਿਤਾ 'ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪੁੱਤ ਮੁੜ ਕਦੇ ਘਰ ਨਾ ਆਏ':

‘ਸੁੰਵੇ ਘਰ’ ਚੁੱਲ੍ਹੇ ਮੁਹਰੇ ਬੈਠੀ ਮਾਤਾ, ਤਵੇ ‘ਤੇ ਰੋਟੀ ਪਾਵੇ। ਸੁੰਵਾ ਵਿਹੜਾ, ਜੱਗ ਓਪਰਾ, ਦਿਲ ਪੁੱਤਰਾਂ ਦੇ ਹਾਵੇ। ਅੱਖੀਆਂ ਬੂਹੇ ਹੇਠਾਂ ਵਿਛੀਆਂ,

ਪਰਛਾਵੇਂ ਦੀਆਂ ਬਿੜਕਾਂ। ਆਸ ਉਡੀਕ ਦੇ ਬਲ ਵਿਚ ਸੁੱਕੀ, ਪੱਤ ਵਿਸਰ ਗਏ ਸਾਵੇ।

ਕਵੀ ਦਾ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਨਾਲ ਨਾਤਾ ਬਹੁਤ ਗੂੜ੍ਹਾ ਹੈ। ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸੋਹਣੇ ਬਾਗਾਂ ਤੋਂ ਵੱਧ ਕਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਧਰਤੀ ਦੀ ਯੂੜ ਚੰਗੀ ਲੱਗਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੇ ਦੇਸ ਪੰਜਾਬ ਵਾਪਸ ਪਰਤਣ ਲਈ ਉਤਸੁਕ ਹੈ। ਕਵੀ ਆਪਣੀ ਕਵਿਤਾ ਵਿਚ ਇਕੱਲਾ ਆਪਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਬਲਕਿ ਹੋਰ ਲੱਖਾਂ ਸਿੱਖ ਨੌਜਵਾਨਾਂ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਸੁੱਚੀ ਆਹ ਦੀ ਵੀ ਬਾਤ ਪਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜਿਹੜੇ ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਤੋਂ ਤੰਗ ਆ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਧਰਤੀ ਤੋਂ ਪਰਵਾਸ ਕਰ ਗਏ ਹਨ:

ਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਉਸ ਯੂੜ ਤੋਂ ਵਿਚੜੇ ਵਿਚ ਬਰਫਾਂ ਤੇ ਬਾਗਾਂ। ਵਿੱਸਰੇ ਨਾ ਉਹ ਨੀਂਦ ਭਲੀ, ਤੇ ਭੁਲਣ ਨਾ ਉਹ ਜਾਗਾਂ। ਚੇਤੇ ਦੇ ਸਾਗਰ ਦੇ ਤਲ 'ਤੇ, ਘੋੜ ਲੈਣ ਅੰਗੜਾਈਆਂ। ਦੇਸ ਬਿਨਾ ਪ੍ਰਦੇਸ ਨਾ ਸੋਹਦੇ ਛੱਡ ਸੋਹਣੀਏ ਵਾਗਾਂ।

ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਤੇ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਦੀ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਹਿੰਸਾ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨਦੇਹੀ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਵਿਚ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ। ਕਵੀ ਦੱਸਦਾ ਹੈ ਕਿ 1849 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਸਿੱਖਾਂ 'ਤੇ ਹਿੰਸਾ ਇਕੱਲੀ ਸਰੀਰਕ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਮਾਨਸਿਕ ਵੀ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚੋਂ ਸਾਰੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਦੇ ਕਾਇਦੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰ ਕੇ ਗਲੀਆਂ ਵਿਚ ਸਾੜੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਵਾਇਤੀ ਵਿੱਦਿਅਕ, ਸਿਆਸੀ ਤੇ ਧਾਰਮਿਕ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਤਹਿਸ-ਨਹਿਸ ਕਰ ਕੇ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਨੇ ਪੱਛਮੀ ਸੱਭਿਆਚਾਰ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਮੱਲੋ-ਜੋਰੀ ਲਾਗੂ ਕੀਤਾ ਸੀ। ਅੰਗਰੇਜ਼ ਸਕੂਲਾਂ ਤੇ ਕਾਲਜਾਂ ਵਿਚ ਪੱਛਮੀ ਵਿੱਦਿਆ ਦੇ ਢਾਂਚੇ ਲਾਗੂ ਕਰ ਕੇ ਪੱਛਮੀ ਬਿਰਤਾਂਤ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬ ਵਿਚ ਲੈ ਕੇ ਆਏ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੀਆਂ ਆਜ਼ਾਦ ਰੂਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਤਾਂ ਜੋ ਸਿੱਖ

ਜ਼ਾਲਮ ਸਰਕਾਰ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਰਨ ਜੋਗੇ ਨਾ ਰਹਿਣ। ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਦੀ ਇਸ ਬਿਰਤਾਂਤਕ ਹਿੰਸਾ ਨੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਮਨ ਮਸਤਕ ਉੱਤੇ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਕੀਤਾ ਉਸ ਨੂੰ ਕਵੀ ਬਿਆਨ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਲਿਖਦਾ ਹੈ:

ਖੋਹ-ਖੋਹ ਕਾਇਦੇ ‘ਕੱਠੇ ਕੀਤੇ, ਆਣ ਫ਼ਰੰਗੀ ਧਾੜਾਂ। ਵੀਹਾਂ ਵਿਚ ਵੇਰ ਲਾ ਫੂਕੇ, ਦੁੱਤੀ ਰਲੇ ਕਰਾੜਾਂ। ਇਲਮ ਦੇ ਸੋਮੇ ਖਾਕ ਰਲਾ ਕੇ ਰੁਹ ਨੂੰ ਦੇਵਣ ਗੰਢਾਂ। ਐਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਹਰ ਕਣੀ ਦੇ ਵੈਰੀ, ਸੱਪ ਫਿਰਨ ਵਿਚ ਨਾੜਾਂ।

ਕਵਿਤਾ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਇਸ ਕਿਤਾਬ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵੀ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਹੈ। ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਕਾਲ ਤੇ ਸਥਾਨ ਦੇ ਸੰਬੰਧਾਂ, ਬੋਲੀ, ਕਵਿਤਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਵਿਸ਼ਿਆਂ ਬਾਰੇ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਵਿਚਾਰ ਦੀਰਘ ਤੇ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਹਨ। ਪੱਛਮ ਦੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਦੇ ਹਵਾਲੇ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਆਏ ਹਨ, ਉਹ ਪੱਛਮ ਵਿਚ ਵੱਡੇ ਵਿਦਵਾਨਾਂ ਵਜੋਂ ਸਥਾਪਿਤ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਹਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸੱਤਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ, ਬਲਕਿ Heidegger, Julia kristeva ਤੇ Derrida ਵਰਗੇ ਵੱਡੇ ਫਿਲਾਸਫਰਾਂ ਦੀਆਂ ਲਿਖਤਾਂ ਦੇ ਲੰਮੇ ਅਧਿਐਨ ਕਰ ਕੇ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਗਏ ਹਨ। ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਫਲਸਫੇ ਦੀਆਂ ਬਹੁਤ ਅੱਖੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਆਸਾਨ ਕਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਆਪਣੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਵਿਚ ਕਾਮਯਾਬ ਵੀ ਹੋਏ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਕੁੱਝੇ ਵਿਚ ਸਮੁੰਦਰ ਨੂੰ ਪਾਇਆ ਹੈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਬਹੁਤ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਇਹ ਗੱਲ ਸਮਝਾਈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਬੋਲੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦੇ ਬਲਕਿ ਬੋਲੀ ਸਾਡੇ ਰਾਹੀਂ ਬੋਲਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਇਹ ਗੱਲ ਸਾਹਮਣੇ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਮ ਤੌਰ 'ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਸਟੇਟ ਤੇ ਹੋਰ ਵੱਡੀਆਂ ਤਾਕਤਾਂ ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ

ਦੇ ਬਿਰਤਾਂਤ (Narrative) ਵਿਚ ਹੀ ਗੱਲ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਪਰ ਕਵਿਤਾ ਹੀ ਇਕ ਜ਼ਰੀਆ ਹੈ ਜਿਸ ਰਾਹੀਂ ਅਸੀਂ ਗੁਲਾਮ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਤੋਂ ਆਜ਼ਾਦ ਹੋ ਕੇ ਆਪਣੀ ਗੱਲ ਰੱਖ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਕਵੀ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ “ਕਾਵਿਕ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਬਿਰਤਾਂਤਾਂ ਦੀ ਨਿਰਧਾਰਤ ਕੀਤੀ ਬੋਲੀ ਨਹੀਂ ਬੋਲਦਾ”।

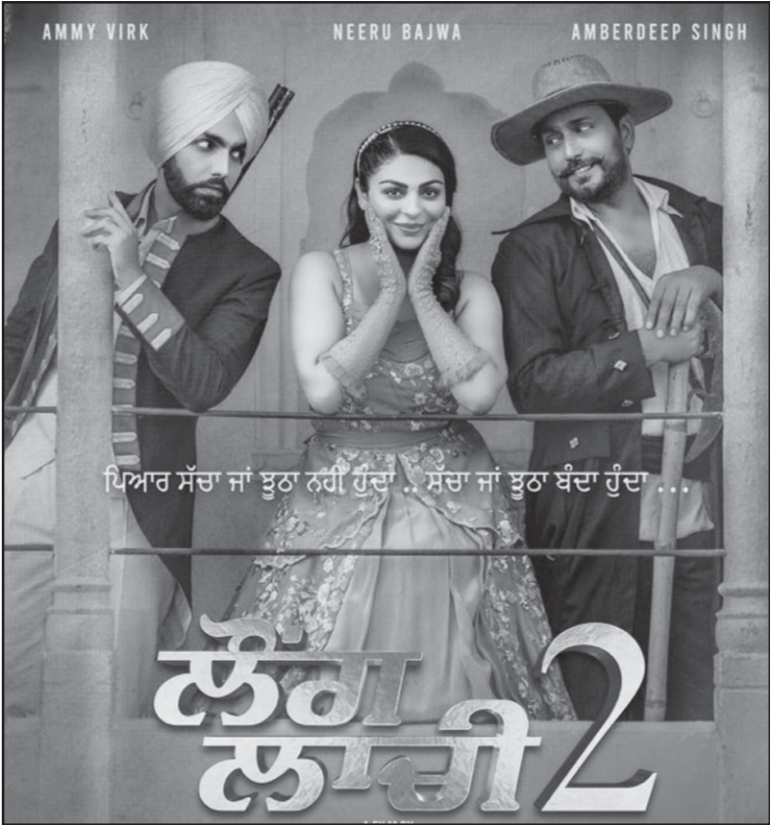
ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ 1947 ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਭਾਰਤ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਵੀ ਅੰਗਰੇਜ਼ਾਂ ਵਾਲੇ ਹਥਕੰਡੇ ਵਰਤ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤਕ ਗੁਲਾਮ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਸਰੀਰਕ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਤਸੱਦਦ ਦੀ ਇਤਰਾ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਬਾਕੀ 'ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ' ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਕਵੀ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕਾਵਿਕ ਸਫ਼ਰ ਨੂੰ ਬਿਆਨ ਕਰਦਿਆਂ ਖੱਬੇਪੱਖੀ ਮਾਰਕਸੀ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਵਲੋਂ ਪੰਜਾਬ ਤੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨਾਲ ਕਮਾਏ ਧਰੋਹ ਬਾਰੇ ਵੀ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਟੇਟ ਤੇ ਕਾਮਰੇਡਾਂ ਮਿਲ ਕੇ ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਫਿਰਕੂਵਾਦੀ ਬਣਾ ਕੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਅਦਾਰਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਪਾਸੇ ਕੀਤਾ। ਭੂਮਿਕਾ ਵਿਚ ਮਾਰਕਸ ਦੇ ਧਰਮ ਦੀ ਪਰਿਭਾਸ਼ਾ ਕਿ ਧਰਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ ਇਕ ਸਾਧਨ ਹੈ, ਦਾ ਵੀ ਨਿਬੇੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਆਖਿਰ ਇਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਦੀ ਭੂਮਿਕਾ ਤੇ ਕਵਿਤਾ ਦੋਵੇਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਚਿੰਤਕਾਂ ਲਈ ਵੱਡੀ ਸੌਗਾਤ ਹਨ, ਜੋ ਸਾਹਿਤਕ ਤੇ ਅਕਾਦਮਿਕ ਦਾਇਰਿਆਂ ਲਈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ। ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦੇਸ ਨਿਕਾਲਾ ਸਿੱਖ ਪੰਥ ਨੂੰ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਸਮੂਹ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਨੂੰ ਇਹ ਕਿਤਾਬ ਜ਼ਰੂਰ ਪੜ੍ਹਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਚਲੀਆਂ ਕਵਿਤਾਵਾਂ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਕੋਈ ਨਾ ਬਿਆਨ ਕੀਤਾ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਸਕੂਨ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਕਵਿਤਾ ਸੱਚੀ ਕੋਈ ਦੇਹੀ ਦੇ ਸੰਗੀਤ ਨੂੰ ਛੇੜਦੀ ਹੈ। ਪ੍ਰਭਾਸ਼ਰਨਦੀਪ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦੀ ਕਿਤਾਬ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਜਾਣਾ ਸਿੱਖਾਂ ਲਈ ਮਾਣ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ। ਉਮੀਦ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਵਿੱਖ ਵਿਚ ਵੀ ਹੋਰ ਕਿਤਾਬਾਂ ਲਿਖ ਕੇ ਸਾਡੀ ਝੋਲੀ ਪਾਉਣਗੇ।

-**ਲੇਖਕ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਆਫ ਅਲਬਰਟਾ ਵਿਖੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦਾ ਵਿਦਿਆਰਥੀ ਹੈ।**

ਪੌਲੀਵੁੱਡ ਵਿਚ ਮੁੜ ਤਹਿਲਕਾ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ-ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਮਚਾਵੇਗੀ 'ਲੌਂਗ-ਲਾਚੀ 2'

2018 ਵਿਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਈ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਨਾਲ ਅੰਬਰਦੀਪ ਦੀ ਬਤੌਰ ਹੀਰੋ ਪਹਿਲੀ ਫਿਲਮ 'ਲੌਂਗ ਲਾਚੀ' ਸੀ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਗੀਤਾਂ ਅਤੇ ਸਾਦਗੀ ਭਰੇ ਵਿਸ਼ੇ ਕਰਕੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਪੂਰ ਪਿਆਰ ਲਿਆ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੇ ਟਾਈਟਲ ਗੀਤ ਨੇ ਤਾਂ ਮਕਬੂਲੀਅਤ ਦੇ ਸਾਰੇ ਰਿਕਾਰਡ ਤੋੜ

ਕਿਰਦਾਰ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਨਾਲੋਂ ਹਟਕੇ ਹੋਵੇਗਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਬਰਕਰਾਰ ਰੱਖਣ ਲਈ, ਨਿਰਮਾਤਾਵਾਂ ਨੇ ਪਹਿਲਾਂ ਟਰੇਲਰ ਤੇ ਹੁਣ 'ਲੌਂਗ ਲਾਚੀ-2' ਦਾ ਟਾਈਟਲ ਟਰੈਕ ਰਿਲੀਜ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਵਲੋਂ ਖੂਬ ਪਸੰਦ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਗੀਤ ਵਿਚ ਨੀਰੂ

ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘ ਜੱਬੇਵਾਲੀਆ

ਸ਼ੌਕੀਨ ਨੇ। ਉਹਦੇ ਬਾਪਤੇ ਨਾਲ ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬਾਂ ਵੀ ਸਿਰੇ ਦੇ ਮੈਚ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਸਿਰ ਧੜ ਦੀ ਬਾਜ਼ੀ ਲਾ ਦਿੰਦੀਆਂ ਨੇ।

ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਟੂਰਨਾਮੈਂਟਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੀ ਕਮੇਟੀਆਂ ਦਾ ਹੌਸਲਾ ਦੂਣਾ-ਤੀਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਤੇ ਮਾਈਕ ਤੋਂ ਅਨਾਊਂਸਮੈਂਟਾਂ ਹੋਣ ਲੱਗ ਪੈਂਦੀਆਂ ਨੇ- 'ਲੌਂਗ ਲਾਚੀ' ਗਿਆ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਸ਼ਾਨ, ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੀ ਰੌਣਕ ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ। ਖਿਡਾਰੀਆਂ ਉਤੋਂ ਹੁਣ ਪੈਸਿਆਂ ਦੀ ਬਾਰਸ਼ ਹੋਵੇਗੀ, ਦੇਖੀ ਜਾਣਾ...। ਫਿਰ ਵਾਕਿਆ ਹੀ ਡਾਲਰਾਂ ਦਾ ਮੀਂਹ ਵਰੁਨ ਲੱਗ ਜਾਂਦੇ...। ਕਜ਼ਨ ਭਰਾ ਜੀਤੀ ਗਰੇਵਾਲ ਵੀ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਪ੍ਰਫੁੱਲ ਵਾਂਗ ਰਹਿੰਦੇ ਤੇ ਸਾਹਾਂ 'ਚ ਸਾਹ ਭਰੀ ਰੱਖਦੇ।

ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਦੇ ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨ ਨੇ। ਗੈਸ ਸਟੇਸ਼ਨਾਂ ਦਾ ਬਿਜ਼ਨਸ ਕਰਦੇ ਉਹਨੂੰ ਤੇਈ ਸਾਲ ਹੋ ਗਏ ਨੇ। ਆਪਣੀ ਨੇਕ ਕਮਾਈ ਦਾ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਦਸਵੰਧ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦੇ ਲੇਖੇ ਲਾਉਂਦੇ। ਬੜੇ ਬੜੇ ਬਿਜ਼ਨਸਾਂ, ਬਿਲਡਿੰਗਾਂ ਪੈਸੇ ਵਾਲੇ ਬੈਠੇ ਨੇ ਪਰ ਦਾਨ ਵੀ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਹਿੱਸੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਪਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਜਾਂ

ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਦੇਣ ਹੀ ਕਿਹਾ ਜਾ ਸਕਦੇ ਜੋ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ ਦਾ ਹਰਫਨ ਮੌਲਾ ਆਸ਼ਕ ਹਿੱਸੇ ਆਈ ਹੈ। ਉਹਦੇ ਬਜ਼ੁਰਗ ਬਾਬੇ ਵੀ ਬੜੇ ਦਾਨੀ ਸੁਭਾਅ ਦੇ ਸਨ। ਦਾਦਾ ਜੀ ਪਹਿਲਵਾਨ ਸੁੱਚਾ ਸਿੰਘ ਪਾਕਿਸਤਾਨੋਂ ਆ ਕੇ ਜ਼ਿਲ੍ਹਾ ਲੁਧਿਆਣਾ 'ਚ ਪੈਂਦੇ ਮੰਡੀ ਅਹਿਮਦਗੜ੍ਹ ਕੋਲ ਪੂਲਕੋਟ ਪਿੰਡ ਜਾ ਵਸੇ ਸਨ। ਪਿਤਾ ਸ. ਮਲਕੀਤ ਸਿੰਘ ਵੀਹ ਸਾਲ ਪਿੰਡ ਪੂਲਕੋਟ ਦੇ ਸਰਪੰਚ ਰਹੇ। ਪਿੰਡ ਦੇ ਵਿਕਾਸ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਪਹਿਲ ਦਿੰਦੇ ਰਹੇ। ਸਰਕਾਰੇ ਦਰਬਾਰ ਪੂਰੀ ਪਹੁੰਚ ਸੀ। ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਰੁਕੇ ਕਾਰਜ ਸਿੰਧ ਕੀਤੇ। ਲੋਕ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਪੈਦਾ ਕੀਤਾ। ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੀਆਂ ਦੁਆਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਅੱਗੇ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਅਸਰ ਪੈਂਦਾ ਅਮਰੀਕਾ ਦੀ ਧਰਤੀ 'ਤੇ ਜਾ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਕਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਘੁੰਟਿਆ, ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਰੱਖਿਆ। ਜੋ ਜੀਅ ਆਵੇ ਸੋ ਰਾਜ਼ੀ ਜਾਵੇ ਵਾਲੀ ਕਹਾਵਤ ਸਿੰਧ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਹ ਪੰਜਾਬ ਦੀ ਮਿੱਟੀ ਨਾਲ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਜੁੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ। ਕਿਸੇ ਵੀ ਲੋੜਵੰਦ ਨੂੰ ਅੱਜ ਤੱਕ ਕਦੇ ਪਿੱਠ ਨਹੀਂ ਮੋੜੀ ਸਗੋਂ ਬਰਾਬਰ ਤੋਂ ਮੂਹਰੇ ਜਾ ਖੜ੍ਹਦਾ। ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਹੋਣ ਜਾਂ ਸਮਾਜਿਕ ਭਲਾਈ ਦੇ ਕੰਮ ਜਾਂ ਗੁਰੂ ਘਰਾਂ ਲਈ ਦਾਨ ਜਾਂ ਕੋਈ ਲੋੜਵੰਦ ਹੋਵੇ ਫਿਕਰ ਨਾ ਕਰ, ਮੈਂ ਹੋਗਾ ਕਹਿ ਦਿੰਦਾ। ਬੜੇ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਉਸ ਦੇ ਜਿਗਰੀ ਮਿੱਤਰ ਮੱਖਣ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀ ਮੌਤ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਝੰਜੋੜ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਉਸ ਦੀ ਯਾਦ ਵਿਚ ਲੁਧਿਆਣੇ ਸਟੇਡੀਅਮ ਵਾਸਤੇ ਵਾਹਵਾ ਮਾਇਆ ਦਾਨ ਕੀਤੀ ਸੀ।

ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਹਰ ਇਕ ਦੇ ਕੰਮ ਆਉਣਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦਾ। ਭਲੇ ਦੇ ਕਾਰਜ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਆਖਰੀ ਸਵਾਸਾਂ ਤੱਕ ਨਿਭਾਉਣ ਦੀ ਮਨ ਵਿਚ ਧਾਰ ਰੱਖੀ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਵੱਡੇ ਵਡੇਰਿਆਂ ਦੇ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤੇ ਬਾਪਤੇ ਨੂੰ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਭੁੱਲਦਾ। ਮਾਤਾ ਮਨਜੀਤ ਕੌਰ ਗਰੇਵਾਲ ਦੀਆਂ ਚੰਗੀਆਂ ਸਿਖਿਆਵਾਂ ਨੂੰ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਦਿਲ 'ਚ ਸਮੋਈ ਰੱਖਦਾ।

ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਿਆਂ ਲਈ ਪੈਸੇ ਤਾਂ ਕੀ ਜਾਨ ਤੱਕ ਅਗਲੇ ਹਵਾਲੇ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਨਿਊਯਾਰਕ/ ਨਿਊਜਰਸੀ ਖੇਡ ਮੇਲਿਆਂ 'ਚ ਹਮੇਸ਼ਾਂ ਉਹਦੀ ਉਡੀਕ ਰਹਿੰਦੀ ਐ। ਉਸ ਦੀ ਹਾਜ਼ਰੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਲਾਤੇ ਬਿਨਾਂ ਜੰਝ ਅਧੂਰੀ ਹੁੰਦੀ ਐ, ਐਨ ਓਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਗਰੇਵਾਲ ਬਿਨਾਂ ਖੇਡ ਮੇਲੇ ਅਧੂਰੇ ਸਮਝੇ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬੜੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਖੇਡ ਕਲੱਬਾਂ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਐ ਹੁਣ ਕੋਈ ਪ੍ਰਵਾਹ ਨਹੀਂ। ਇਸੇ ਸਾਲ ਦਸ ਜੁਲਾਈ ਨੂੰ ਹੋਏ 'ਐਨ ਵਾਈ ਸੀ' ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ ਵਿਚ ਜੱਬਰ ਸਿੰਘ ਦਾ ਬੜਾ ਵੱਡਾ ਸਾਥ ਸੀ। ਕਲੱਬ ਦੇ ਸੱਜਣਾਂ ਨਾਲ ਮੋਢੇ ਨਾਲ ਮੋਢਾ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਐਨ ਵਾਈ ਸੀ' ਕਬੱਡੀ ਕਲੱਬ ਨੂੰ ਹੋਰੀ ਪੁਆਰ ਤੇ ਰਾਜ ਪੁਆਰ ਤੇ ਪਿਤਾ ਸ. ਦਰਬਾਰਾ ਸਿੰਘ ਪੁਆਰ ਜੀ ਦਾ ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਤੇ ਵੱਡਾ ਸਾਥ ਸੀ। ਹੁਣ ਅਗਲੇ ਮਹੀਨੇ ਦਸ ਸਤੰਬਰ ਨੂੰ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ 'ਸਮੋਕੀ ਪਾਰਕ' ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲਾ ਵੱਡਾ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ ਵੀ 'ਮਾਲਵਾ ਬੁਦਰਜ਼ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ, ਪੰਜਾਬੀ ਵਿਰਸਾ ਸਪੋਰਟਸ ਕਲੱਬ ਅਤੇ ਸੰਤ ਪ੍ਰੇਮ ਸਿੰਘ ਕਲਚਰਲ ਐਸੋਸੀਏਸ਼ਨ ਨਿਊਯਾਰਕ ਦੇ ਸਾਂਝੇ ਯਤਨਾਂ ਸਦਕਾ ਇਹ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲਾ ਕਰਵਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ। ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਉਸ ਕਬੱਡੀ ਮੇਲੇ ਦੀ ਨਿਊਯਾਰਕ ਟਰਾਈ ਸਟੇਟ ਦੇ ਸਮੂਹ ਕਬੱਡੀ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਨੂੰ ਬੇਸਬਰੀ ਨਾਲ ਉਡੀਕ ਹੈ।

ਖੇਡ ਸ਼ੌਕ ਪਾਲਣੇ ਬੜੇ ਔਖੇ, ਆਪਾ ਬਰਬਾਦ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ। ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਦੀ ਨਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਹੁੰਦੀ, ਹਰ ਮੁਸੀਬਤ ਨੂੰ ਜਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ। ਖੇਡਾਂ ਦੇ ਆਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ "ਇਕਬਾਲ ਸਿੰਘਾਂ", ਘਰ ਫੁਕ ਤਮਾਸ਼ਾ ਕਰ ਕੇ, ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਏ।

'ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਸਿੰਗਰ-2' ਵਿਚ ਸੁਰਾਂ ਦੀ ਛਹਿਬਰ

ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ ਸਿੰਗਰ-2 ਵਿਚ ਗਾ ਰਹੇ ਛੋਟੀ-ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੰਗੀਤ-ਸਮਝ, ਸੁਰੀਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਅਤੇ ਸਵੈ-ਵਿਸ਼ਵਾਸ 'ਤੇ ਹੈਰਾਨੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸਖ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲੇ ਵਿਚੋਂ ਛਣ ਕੇ ਇੱਥੋਂ ਤਕ ਪੁੱਜੇ ਬਾਲ-ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦਰਮਿਆਨ ਅੱਗੇ ਵੀ ਸਖ਼ਤ ਮੁਕਾਬਲਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਕੁਦਰਤੀ ਪ੍ਰਤਿਭਾ, ਮਿਹਨਤ ਅਤੇ ਰਿਆਜ਼ ਦੇ ਬਲ 'ਤੇ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਦਿਲਚਸਪ ਮੌਜ 'ਤੇ ਪਹੁੰਚ ਗਿਆ ਹੈ। ਹੁਣ ਤਕ ਸੁਪਰ ਸਟਾਰ

ਰਾਜਾਂ ਵਿਚੋਂ ਹਨ। ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਮਾਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ 3-4 ਬੱਚੇ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਬੇਹੱਦ ਪ੍ਰਤਿਭਾਵਾਨ ਹਨ ਅਤੇ ਸਖ਼ਤ ਟੱਕਰਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਬੀਮ ਸੁਪਰਸਟਾਰ ਸਿੰਗਰ ਰੱਖਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਇਸਨੂੰ 34 ਕੜੀਆਂ ਵਿਚ ਖਤਮ ਕੀਤਾ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਜੱਜਾਂ ਵਿਚ ਹਿਮੇਸ਼ ਰੇਸ਼ਮੀਆ, ਅਲਕਾ ਯਾਗਨਿਕ ਅਤੇ ਜਾਵੇਦ ਅਲੀ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਹਰੇਕ ਕੜੀ ਵਿਚ ਫਿਲਮ ਜਗਤ ਦੇ ਨਵੇਂ ਪੁਰਾਣੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਅਦਾਕਾਰ ਅਤੇ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਬਤੌਰ ਮਹਿਮਾਨ ਸ਼ਾਮਲ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਹੋਰ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਹੋਰ ਆਕਰਸ਼ਕ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਐਂਕਰ ਆਦਿਤਯ ਨਰਾਇਣ ਦਾ ਜਵਾਬ ਨਹੀਂ। ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ ਜਾਨ ਪਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਣਾਂ ਦੀ ਖਾਣ ਹੈ। ਉਹ ਖੁਦ ਸੁਰੀਲਾ ਗਾਇਕ ਹੈ। ਬਤੌਰ ਐਂਕਰ ਉਹ ਚੁੰਬਕੀ-ਆਕਰਸ਼ਨ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ।

ਜੋਤਿਆ ਜਾ ਸਕੇ।

7 ਅਗਸਤ ਦੀ ਕੜੀ ਕਿਸ਼ੋਰ ਕੁਮਾਰ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ। ਮਨੀ (ਧਰਮਕੋਟ) ਅਤੇ ਸਾਇਸਾ (ਖਰੜ-ਮੁਹਾਲੀ) ਨੇ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਦਿਲ ਜਿੱਤ ਲਿਆ। ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਹਫ਼ਤੇ ਯਾਦਗਾਰੀ ਛਿਣ ਮਿਲ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚੇਤਿਆਂ ਵਿਚ ਵਸ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਮਨੀ ਅਤੇ ਸਾਇਸਾ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਤੇ ਜੱਜ, ਮਹਿਮਾਨ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਅਸ-ਅਸ ਕਰ ਉਠਦੇ ਹਨ। ਕਈ ਵਾਰ ਮਹਿਮਾਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਤੋਂ ਏਨੇ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਘਰ ਆਉਣ ਦਾ ਸੱਦਾ ਦੇ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਮਾਂ ਸਪੈਸ਼ਲ ਐਪੀਸੋਡ ਵਿਚ ਜਦ ਮਨੀ ਨੇ ਗੀਤ ਗਾਇਆ ਤਾਂ ਜੱਜ ਜਾਵੇਦ ਅਲੀ ਭਾਵੁਕ ਹੋ ਗਏ ਅਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਿਚ ਬਿਆਨ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ। ਉਸਦੇ ਗੀਤ ਬਾਅਦ ਸਾਰੇ ਸਟੂਡੀਓ ਵਿਚ ਸੰਨਾਟਾ ਛਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਰ ਕੋਈ ਖਾਮੋਸ਼ ਸੀ, ਹੈਰਾਨ ਸੀ। ਕੋਈ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰ ਐਨਾ ਵਧੀਆ, ਐਨਾ ਸੁਰੀਲਾ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਗੜ੍ਹਕ ਕਿਵੇਂ ਗਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਉਸਦੀ ਨਿਰਫਲ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਸੋਨੇ 'ਤੇ ਸੁਹਾਗੇ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਪਵਨਦੀਪ ਰਾਜਨ, ਅਰੁਣਿਤਾ ਕਾਂਜੀਲਾਲ, ਸਲਮਾਨ ਅਲੀ, ਮੁਹੰਮਦ ਦਾਨਿਸ਼ ਅਤੇ ਸਿਆਲੀ ਕਾਂਬਲੇ ਬਾਲ-ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਉਂਦੇ ਅਤੇ ਮੁਕਾਬਲੇ ਲਈ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੀ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਬੜੀ ਮਿਹਨਤ ਨਾਲ ਇਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰਤਿਭਾਸ਼ਾਲੀ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਲੱਭਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਸਭ ਨਾਲ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਮਿਆਰੀ ਅਤੇ ਰੌਚਕ ਬਣਿਆ ਹੈ।

ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਮਿਆਰੀ ਤੇ ਹੈਰਾਨਕੁੰਨ ਪੇਸ਼ਕਾਰੀ ਵੇਖ ਕੇ ਕਈ ਵਾਰ ਜੱਜਾਂ ਨੂੰ ਤਾਰੀਫ਼ ਲਈ ਸ਼ਬਦ ਨਹੀਂ ਸੁੱਝਦੇ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਗਾਇਨ ਕਲਾ ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਬਿਠਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਕ ਹਰੇਕ ਹਫ਼ਤੇ ਸੁਰੀਲੀ ਗਾਇਕੀ ਦਾ ਖੂਬ ਲੁਤਫ਼ ਉਠਾਉਂਦੇ ਹਨ।

ਪ੍ਰੋ. ਕੁਲਬੀਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ: 94171-53513

ਸਿੰਗਰ-2 ਨੇ ਲੱਖਾਂ ਕਰੋੜਾਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਜੋੜ ਲਿਆ ਹੈ। ਜਿਹੜਾ ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਵੇਖ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਬਾਲ-ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਗਾਇਨ ਕਲਾ ਦਾ ਚਹੇਤਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੋਨੀ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਟੈਲੀਵਿਜ਼ਨ ਦੁਆਰਾ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਇਸ ਰਿਆਲਟੀ ਸ਼ੋਅ ਵਿਚ 6 ਤੋਂ 16 ਸਾਲ ਤਕ ਦੀ ਉਮਰ ਦੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਮਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਜਨਵਰੀ 2022 ਵਿਚ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਲਈ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਚੋਣ ਆਰੰਭ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਅਤੇ 3 ਅਪ੍ਰੈਲ ਨੂੰ ਇਸਦੀ ਪਹਿਲੀ ਕੜੀ ਪ੍ਰਸਾਰਿਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਇਸ ਸ਼ੋਅ ਦਾ ਦਿਲਚਸਪ ਤੇ ਆਕਰਸ਼ਕ ਪਹਿਲੂ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਇੰਡੀਅਨ ਆਈਡਲ ਦੇ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲਾਂ ਦੇ ਬਿਹਤਰੀਨ ਗਾਇਕ ਕਲਾਕਾਰ ਪਵਨ, ਅਰੁਣਿਤਾ, ਸਿਆਲੀ, ਸਲਮਾਨ ਅਤੇ ਦਾਨਿਸ਼ ਨੂੰ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਨਾਲ ਜੋੜ ਕੇ ਬਾਲ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੰਜ ਟੀਮਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡਿਆ ਗਿਆ ਹੈ। ਟੀਮਾਂ ਦੇ ਨਾਂ ਰੱਖੇ ਗਏ ਹਨ 'ਪਵਨ ਕੇ ਪਟਾਕੇ', 'ਅਰੁਣਿਤਾ ਕੇ ਅਜੁਬੇ', 'ਸਿਆਲੀ ਕੇ ਸੋਲਜਰਸ', 'ਸਲਮਾਨ ਕੇ ਸੁਲਤਾਨ' ਅਤੇ 'ਦਾਨਿਸ਼ ਕੇ ਦਬੰਗ'।

ਸਾਰੇ ਬਾਲ-ਕਲਾਕਾਰ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਹਰਮਨਜੀਤ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਤੇ ਮੰਨਤ ਨੂਰ ਵਲੋਂ ਗਾਇਆ ਗੀਤ 'ਵੇ ਤੂੰ ਲੌਂਗ ਤੇ ਮੈਂ ਲਾਚੀ...' ਯੂਟਿਊਬ ਦੀ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਪਹਿਲਾ ਗੀਤ ਸੀ ਜਿਸਨੇ ਬਾਲੀਵੁੱਡ ਗੀਤਾਂ ਨੂੰ ਪਛਾੜ ਕੇ ਇਕ ਬਿਲੀਅਨ ਵਿਊਜ਼ ਨੂੰ ਟੱਚ ਕੀਤਾ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਵੇਖਦਿਆਂ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਚਿਰਾਂ ਤੋਂ ਮੰਗ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਸੀਕੁਐਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਵੇ, ਹੁਣ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦੀ ਇਹ ਮੰਗ ਪੂਰੀ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ।

19 ਅਗਸਤ ਨੂੰ 'ਲੌਂਗ ਲਾਚੀ 2' ਸਿਨੇਮਾ ਘਰਾਂ 'ਚ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਟਰੇਲਰ ਬੀਤੇ ਦਿਨੀਂ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਇਆ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਦਾ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਮਿਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਨਵਾਂਪਣ ਹੈ ਜੋ ਫਿਲਮ ਦੇ ਕਿਰਦਾਰਾਂ ਦੇ ਪਿਛੋਕੜ ਦੀ ਗੱਲ ਕਰਦੀ ਦਰਸ਼ਕਾਂ ਨੂੰ ਨਵੇਂ ਮਨੋਰੰਜਨ ਨਾਲ ਜੋੜੇਗੀ। ਅੰਬਰਦੀਪ ਨੇ ਇਸ ਫਿਲਮ 'ਤੇ ਬਹੁਤ ਮਿਹਨਤ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ 1947 ਦੀ ਵੰਡ ਵੇਲੇ ਦਾ ਮਾਹੌਲ ਵੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਐਮੀ ਵਿਰਕ ਦਾ

ਬਾਜਵਾ, ਅੰਬਰਦੀਪ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਐਮੀ ਵਿਰਕ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੇ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਤਿਕੜੀ ਗੀਤ ਵਿਚ ਖਾਸ ਅੰਦਾਜ਼ 'ਚ ਨਜ਼ਰ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੀਤ ਨੂੰ ਸਿਮਰਨ ਭਾਰਦਵਾਜ ਨੇ ਗਾਇਆ ਤੇ ਹਰਮਨਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ, ਸੰਗੀਤ ਗੁਰਮੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਅਤੇ ਅਰਵਿੰਦ ਠਾਕੁਰ ਨੇ ਇਸ ਗੀਤ ਦੀ ਕੋਰੀਓਗ੍ਰਾਫੀ ਕੀਤੀ ਹੈ।

ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਐਮੀ ਵਿਰਕ, ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਤੇ ਅੰਬਰਦੀਪ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਗਾਇਕਾ ਜਸਵਿੰਦਰ ਬਰਾੜ, ਅਮਰ ਨੂਰੀ, ਗੁਰਮੀਤ ਸਾਜਨ, ਸਾਹਿਬ ਸਿੰਘ ਆਦਿ ਕਲਾਕਾਰਾਂ ਨੇ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਏ ਹਨ।

ਫਿਲਮ ਦਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਨ ਅੰਬਰਦੀਪ ਨੇ ਖੁਦ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਵਿਲੇਜਰਜ਼ ਫਿਲਮ ਸਟੂਡੀਓ, ਅੰਬਰਦੀਪ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਅਤੇ ਨੀਰੂ ਬਾਜਵਾ ਐਂਟਰਟੇਨਮੈਂਟ ਦੇ ਸਹਿਯੋਗ ਨਾਲ ਬਣਾਈ ਗਈ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਭਗਵੰਤ ਵਿਰਕ ਦੁਆਰਾ ਨਿਰਮਿਤ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ।

-ਸੁਰਜੀਤ ਜੱਸਲ

ਮਿੰਨੀ ਕਹਾਣੀ: ਭਰੋਸਾ

* ਮਲ : ਅਭਿਜੀਤ ਕੁਮਾਰ ਦਬੇ
* ਅਨੂ : ਪ੍ਰੋ. ਨਵ ਸੰਗੀਤ ਸਿੰਘ
ਟਿਕਟ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਬੜੀ ਭੀੜ ਸੀ। ਬੱਸ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਸੀ। ਟਿਕਟ ਛੇਤੀ ਲੈਣ ਲਈ ਯਾਤਰੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਧੱਕਾ-ਮੁੱਕੀ ਵੀ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ। ਮਾਈਕ 'ਤੇ ਘੋਸ਼ਣਾ ਕੀਤੀ ਜਾ ਚੁੱਕੀ ਸੀ ਕਿ ਬਕਸਰ-ਪਟਨਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਸ ਕੁਝ ਹੀ ਦੇਰ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਹੈ। ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਵੀ ਛੇਤੀ-ਛੇਤੀ ਯਾਤਰੀਆਂ ਨੂੰ ਟਿਕਟ ਦੇ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਲੋਕਾਂ ਕੋਲ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੈਸੇ ਨਹੀਂ ਸਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਕੁਝ ਝਗੜਾ ਵੀ ਹੋ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਇਸੇ ਭੀੜ ਵਿਚ ਇਕ ਭਿਖਾਰੀ ਵੀ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਕਾਊਂਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੱਥ ਸਰਕਾ ਕੇ ਉਹ ਬੋਲਿਆ, "ਬਾਬੂ ਜੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿਓ" ਬਾਬੂ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਝਿੜਕ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਚੱਲ ਕਾਊਂਟਰ ਛੱਡ, ਪਰੇ ਹਟ। ਵੇਖਦਾ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਨੀ ਭੀੜ ਹੈ!" ਉਹ ਭਿਖਾਰੀ ਕਾਊਂਟਰ ਤੋਂ ਕੁਝ ਦੂਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਟਿਕਟ ਬਾਬੂ ਫਿਰ ਆਪਣੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਜੁਟ ਗਿਆ। ਹੌਲੀ-ਹੌਲੀ ਭੀੜ ਖਤਮ ਹੋਈ ਤਾਂ ਉਹ ਭਿਖਾਰੀ

ਫਿਰ ਕਾਊਂਟਰ 'ਤੇ ਆਇਆ। ਫਿਰ ਆਪਣੀ ਬੰਦ ਮੁੱਠੀ ਕਾਊਂਟਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕਰ ਕੇ ਕਿਹਾ, "ਬਾਬੂ ਜੀ, ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਪੈਸੇ ਦੇ ਦਿਓ।" ਇਸ ਵਾਰ ਬੁਕਿੰਗ ਕਲਰਕ ਨੇ ਉਹਨੂੰ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਵੇਖਦਿਆਂ ਪੁੱਛਿਆ, "ਕਿੱਥੋਂ ਲਿਆਇਐ?"

"ਬਾਬੂ ਜੀ, ਅੱਜ ਇਕ ਦਿਆਲੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਦਿੱਤੇ ਸਨ। ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਦੇ ਦਿਓ। ਬੜੀ ਭੁੱਖ ਲੱਗੀ ਹੈ, ਜਾ ਕੇ ਰੋਟੀ ਖਾਵਾਂਗਾ।" ਬਾਬੂ ਜੀ ਨੇ ਉਸ ਤੋਂ ਪੈਸੇ ਲਏ ਅਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਦੇ ਦੋ ਨੋਟ ਦਿੱਤਿਆ ਕਿਹਾ, "ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗਿਣ ਲੈ, ਪਿੱਛੋਂ ਨਾ ਕਹੀਂ, ਮੈਂ ਘੱਟ ਦਿੱਤੇ ਨੇ।"

"ਨਹੀਂ ਬਾਬੂ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਦੇਵਤਾ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਘੱਟ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਪੁਰਾ ਭਰੋਸਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ 'ਤੇ। ਪਰਮਾਤਮਾ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖੁਬ ਤਰੱਕੀ ਦੇਵੇ!" ਆਸ਼ੀਰਵਾਦ ਦਿੰਦਾ ਹੋਇਆ ਉਹ ਭਿਖਾਰੀ ਪੰਜਾਹ-ਪੰਜਾਹ ਦੇ ਦੋਵੇਂ ਨੋਟ ਲੈ ਕੇ ਚਲਾ ਗਿਆ।

ਏਧਰ ਬਾਬੂ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਭਿਖਾਰੀ ਵਲੋਂ ਦਿੱਤੇ ਗਏ ਪੰਜ ਸੌ ਦੇ ਨੋਟ ਨੂੰ ਵੇਖ ਰਹੇ ਸਨ।

ਮਿਹਰਬਾਨੀਆਂ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਤੇ ਅਤੁਲ ਕੁਲਕਰਨੀ

ਅੱਜ ਦੀ ਤਾਰੀਖ ਵਿਚ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਧ ਚਰਚਾ ਅਦਾਕਾਰ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ 'ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ' ਦੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਹਿੰਦੂ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਲਗਾਤਾਰ ਵਿਰੋਧ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ ਅਤੇ ਅਗਾਂਹ ਬਾਈਕਾਟ ਦਾ ਸੱਦਾ ਵੀ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੱਦਾ ਫਿਲਮ ਰਿਲੀਜ਼ ਹੋਣ ਤੋਂ ਵੀ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਉਧਰ, ਜਿੰਨੇ ਵੱਡੇ ਪੱਧਰ 'ਤੇ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਇਸ ਦੇ ਹੱਕ ਵਿਚ ਆਵਾਜ਼ ਵੀ ਬੁਲੰਦ ਹੋ

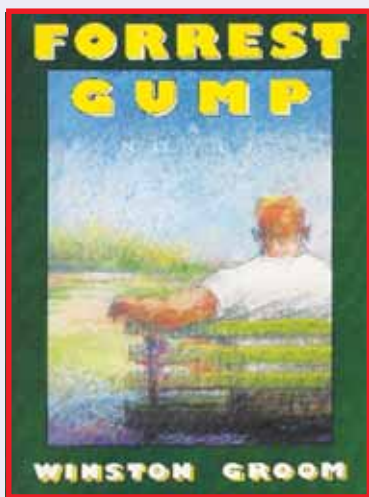
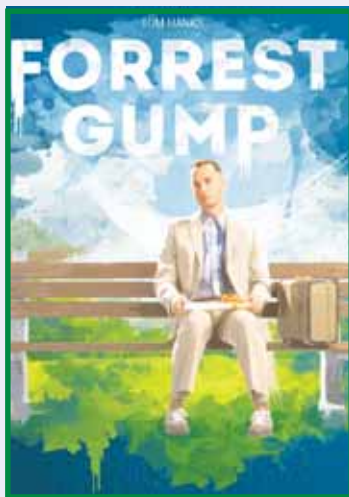
ਆਮਨਾ ਕੌਰ

ਰਹੀ ਹੈ। ਧਰਮ ਨਿਰਪੱਖਤਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਏ ਲੋਕ ਹੋਕਾ ਦੇ ਰਹੇ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਵਿਰੋਧ ਕਿਸੇ ਖਾਸ ਵਜ੍ਹਾ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਸਗੋਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਫਿਲਮ ਹੈ ਅਤੇ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਬਾਰੇ ਬੁਨਾ ਪ੍ਰਚਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਭਾਰਤ ਨੂੰ ਰਹਿਣਯੋਗ ਮੁਲਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਹਾਲਾਂਕਿ ਸਚਾਈ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਦੋਂ ਹਿੰਦੂਤਵ ਨੂੰ ਪ੍ਰਣਾਈ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਖਿਲਾਫ ਨਾਗਰਿਕਤਾ ਸੋਧ ਬਿੱਲ ਲੈ ਕੇ ਆਈ ਸੀ ਤਾਂ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਦੀ ਪਤਨੀ ਕਿਰਨ ਰਾਓ ਨੇ ਸਹਿਜ-ਸੁਭਾਅ ਟਿੱਪਣੀ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਮੁਲਕ ਅਸਹਿਣਸ਼ੀਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਇਥੇ ਤਾਂ ਰਹਿਣਾ ਵੀ ਮੁਸ਼ਕਿਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ! ਹੁਣ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਕੱਟੜਪੰਥੀ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਦੀਆਂ ਹਜ਼ੂਮੀ ਹੱਤਿਆਵਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਸਨ ਅਤੇ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੁਸਲਮਾਨਾਂ ਸਮੇਤ ਘੱਟਗਿਣਤੀਆਂ ਖਿਲਾਫ ਖੋਫ ਵਾਲਾ ਮਾਹੌਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

'ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ' ਫਿਲਮ 1994 ਵਿਚ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ ਬਣੀ ਫਿਲਮ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਦੀ ਰੀਮੇਕ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਘੇ ਅਮਰੀਕੀ ਨਾਵਲਕਾਰ ਵਿੰਸਟਨ ਗਰੂਮ ਦੇ 1986 ਵਿਚ ਛਪੇ ਇਸੇ ਨਾਂ ਵਾਲੇ ਨਾਵਲ (ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ) 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਫਿਲਮ ਇਕ ਅਸਾਧਾਰਨ ਬੱਚੇ/ਮਨੁੱਖ ਦੁਆਲੇ ਘੁੰਮਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਕਹਾਣੀ ਵਿਚ ਮਾਨਵਤਾ ਅਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲਤਾ ਡੱਲ-ਡੁੱਲੂ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਫਿਲਮ ਅਤੇ ਨਾਵਲ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਕਈ ਅਮਰੀਕੀ ਸਕੂਲਾਂ ਦੇ ਸਿਲੇਬਸ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ। ਉੱਝ ਵੀ ਇਹ ਫਿਲਮ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅਕਸਰ ਫਿਲਮ

ਫਿਲਮ 'ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ' ਦਾ ਅਦਾਕਾਰ ਆਮਿਰ ਖਾਨ, ਪਟਕਥਾ ਲੇਖਕ ਅਤੁਲ ਕੁਲਕਰਨੀ ਤੇ ਹਦਾਇਤਕਾਰ ਅਦਵੈਤ ਚੰਦਨ।

ਹਾਲੀਵੁੱਡ ਫਿਲਮ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਦਾ ਪੋਸਟਰ, ਨਾਵਲ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਦਾ ਸਰਵਰਕ ਅਤੇ ਨਾਵਲ ਦਾ ਲਿਖਾਰੀ ਵਿੰਸਟਨ ਗਰੂਮ।

ਦਿਖਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਤਾਬ ਪੜ੍ਹਨ ਦੀ ਸਿਫਾਰਿਸ਼ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਬੱਚਿਆਂ ਅਤੇ ਆਮ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਅਮਨੁੱਖਤਾ ਪੱਖੀ ਸੁਨੇਹਾ ਦਿੱਤਾ ਜਾ ਸਕੇ ਪਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਸਭ ਉਲਟ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਅਸਲ ਵਿਚ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ

ਸਿਆਸਤ ਸੱਤਾਧਾਰੀ ਧਿਰ ਚਲਾ ਰਹੀ ਹੈ, ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਸ ਉਤੇ ਬੜਾ ਤਿੱਖਾ ਵਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ, ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਉਸ ਘੱਟਗਿਣਤੀ ਦੀ ਨੁਮਾਇੰਦਗੀ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਉਤੇ ਵਧੀਕੀਆਂ ਦੀ ਗੱਲ ਅਕਸਰ ਤੁਰਦੀ

ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਪੱਖ ਤੋਂ ਫਿਲਮ ਦੇ ਪਟਕਥਾ ਲੇਖਕ ਅਤੁਲ ਕੁਲਕਰਨੀ ਦੀ ਤਾਰੀਫ ਕਰਨੀ ਬਣਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੇ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਵਾਲੇ ਖਿਆਲ ਦਾ ਭਾਰਤੀਕਰਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਮਾਲ ਦੀ ਸੂਝਬੂਝ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਉਸ ਵਕਤ

ਕੀਤਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਬੁਲੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰਤ ਸੀ। ਫਿਲਮ ਦੇ ਨਿਰਦੇਸ਼ਕ ਅਦਵੈਤ ਚੰਦਨ ਨੇ ਵੀ ਇਸ ਮਾਮਲੇ ਵਿਚ ਜੁਰਅਤ ਦਿਖਾਈ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਨੂੰ 6 ਆਸਕਰ ਇਨਾਮ ਮਿਲ ਚੁੱਕੇ ਹਨ ਅਤੇ ਆਸਕਰ ਦੀ ਕਰਤਾ-ਧਰਤਾ 'ਦਿ ਅਕੈਡਮੀ ਆਫ ਮੋਸ਼ਨ ਪਿਕਚਰ ਆਰਟਸ ਐਂਡ ਸਾਇੰਸ' ਨੇ ਫਿਲਮ 'ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ' ਨੂੰ ਫਿਲਮ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਦਾ ਸਹੀ ਭਾਰਤੀ ਰੂਪਾਂਤਰਨ ਦੱਸਿਆ ਹੈ। ਅਕੈਡਮੀ ਨੇ ਟਵਿੱਟਰ 'ਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਵਾਂ ਫਿਲਮਾਂ ਦੀ ਵੀਡੀਓ ਸਾਂਝੀ ਕਰਦਿਆਂ ਲਿਖਿਆ ਹੈ: "ਰੋਬਰਟ ਜੈਮੈਕਸ ਅਤੇ ਐਰਿਕ ਰੋਬ ਨੇ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਵਿਚ ਅਜਿਹੇ ਸ਼ਖਸ ਦੀ ਕਹਾਣੀ ਲਿਖੀ ਹੈ ਜੋ ਆਪਣੀ ਦਿਆਲਤਾ ਨਾਲ ਸੰਸਾਰ ਨੂੰ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਦੂਜੇ ਪਾਸੇ ਅਦਵੈਤ ਚੰਦਨ ਅਤੇ ਅਤੁਲ ਕੁਲਕਰਨੀ ਨੇ 'ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ' ਨੂੰ ਇਸੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਢਾਲਿਆ ਹੈ। ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਨੇ ਟੌਮ ਹੌਕਸ ਵੱਲੋਂ ਨਿਭਾਈ ਭੂਮਿਕਾ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ।"

ਕਮਾਈ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ 'ਲਾਲ ਸਿੰਘ ਚੱਢਾ' ਪਛੜ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦਾ ਬਜਟ 180 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਨੇ ਮੰਗਲਵਾਰ ਤੱਕ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਦਿਨਾਂ ਦੌਰਾਨ ਸਮੁੱਚੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ 86.57 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਕਮਾਏ ਹਨ। ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਭਾਰਤ ਵਿਚਲੀ ਕਮਾਈ 54.56 ਕਰੋੜ ਰੁਪਏ ਹੈ। ਉੱਝ, ਅੱਖਾਂ ਖੋਲ੍ਹ ਵਾਲਾ ਇਕ ਤੱਥ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ 'ਫੋਰੈਸਟ ਗੰਪ' ਨੂੰ ਵੀ ਬਾਕਸਆਫਿਸ 'ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਸਫਲਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਮਿਲੀ। ਉਦੋਂ ਵੀ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਚਰਚਾ ਖੂਬ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਅੱਜ ਤੱਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਹਾਲ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਕਮਾਈ ਦੇ ਪੱਖ ਤੋਂ ਇਹ ਫਿਲਮ ਆਮਿਰ ਖਾਨ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਟੀਮ ਲਈ ਘਾਟੇ ਵਾਲਾ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟ ਸਾਬਤ ਹੋਵੇਗੀ ਪਰ ਇਹ ਯਾਦ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇਗਾ ਕਿ ਇਹ ਫਿਲਮ ਉਨ੍ਹਾਂ ਸਮਿਆਂ ਦੌਰਾਨ ਬਣਾਈ ਗਈ ਜਦੋਂ ਨਰਿੰਦਰ ਮੋਦੀ ਸਰਕਾਰ ਬੋਲਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਜ਼ਬਾਨ ਕੱਟ ਦੇਣ 'ਤੇ ਉਤਾਰੂ ਹੋਈ ਪਈ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣ ਵਾਲਿਆਂ ਅਤੇ ਦੇਖਣ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੇ ਦਿਲੋਂ ਸਲਾਮ! ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਦੀਆਂ ਰਹਿਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ।

'ਮਹਾਰਾਣੀ' ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ

ਮਸ਼ਹੂਰ ਓ.ਟੀ.ਟੀ. ਸ਼ੋਅ 'ਮਹਾਰਾਣੀ' ਨੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਲਈ ਕੰਮ ਦੇ ਨਵੇਂ ਰਾਹ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਹਨ। ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਮੰਨਣਾ ਹੈ ਕਿ ਹੁਣ ਉਹ ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾ ਵਾਲੇ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਅ ਸਕਦੀ ਹੈ। 'ਗੈਂਗਜ਼ ਆਫ ਵਾਸੇਪੁਰ', 'ਡੀ-ਡੇਅ', 'ਡੇਢ ਇਸ਼ਕੀਆ' ਅਤੇ 'ਬਦਲਾਪੁਰ' ਵਰਗੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਲਈ ਜਾਣੀ ਜਾਂਦੀ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਡਿਜੀਟਲ ਪਲੈਟਫਾਰਮ ਨੇ ਉਸ ਨੂੰ ਵਿਲੱਖਣ ਕਿਰਦਾਰ ਨਿਭਾਉਣ ਦਾ ਮੌਕਾ ਦਿੱਤਾ ਹੈ। ਉਸ ਮੁਤਾਬਿਕ, 'ਮਹਾਰਾਣੀ' ਨੂੰ ਮਿਲੀ ਸਫਲਤਾ ਨਾਲ ਹੁਣ ਮੈਨੂੰ

ਮੁੱਖ ਭੂਮਿਕਾਵਾਂ ਵਾਲੇ ਵੱਡੀ ਗਿਣਤੀ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਦੀ ਪੇਸ਼ਕਸ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਜ਼ਿਕਰਯੋਗ ਹੈ ਕਿ ਹੁਮਾ ਕੁਰੈਸ਼ੀ ਦੇ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੋਜੈਕਟਾਂ ਵਿਚ ਮਸ਼ਹੂਰ ਖਾਨਸਾਮਾ ਤੇ ਲੇਖਕਾ ਤਰਲਾ ਦਲਾਲ ਦੇ ਜੀਵਨ 'ਤੇ ਆਧਾਰਿਤ ਫਿਲਮ, ਦਿਨੇਸ਼ ਵਿਜਨ ਦੇ ਪ੍ਰੋਡਕਸ਼ਨ ਹੇਠ 'ਪੂਜਾ ਮੇਰੀ ਜਾਨ', ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ ਨਾਲ ਕਾਮੇਡੀ ਫਿਲਮ 'ਡਬਲ ਐੱਕਸ.ਐੱਲ.' ਅਤੇ ਨੈੱਟਫਲਿਕਸ ਲਈ ਵਸਨ ਬਾਲਾ ਨਿਰਦੇਸ਼ਿਤ 'ਮੋਨਿਕਾ: ਓ ਮਾਈ ਡਾਰਲਿੰਗ' ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ।

ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਦੀਆਂ ਬਾਤਾਂ

'ਦਿ ਡਰਟੀ ਪਿਕਚਰ', 'ਬੇਗਮ ਜਹਾਂ', 'ਕਹਾਣੀ', 'ਪਰਿਨਿਤਾ' ਵਰਗੀਆਂ ਔਰਤਾਂ ਦੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਵਿਚ ਆਪਣੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਦੇ ਜੋਹ ਦਿਖਾਉਣ ਵਾਲੀ ਅਦਾਕਾਰਾ ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਫਿਲਮ ਨਿਰਮਾਤਾ ਔਰਤਾਂ ਵਾਲੇ ਮੁੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਵਾਲੀਆਂ ਅਜਿਹੀਆਂ ਫਿਲਮਾਂ ਬਣਾਉਣ ਤੋਂ ਤੁਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਉਹਨੇ 'ਮਿਸ਼ਨ ਮੰਗਲ' ਫਿਲਮ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੱਤੀ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਲਈ ਹਰ ਕੋਈ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀਆਂ ਤਾਰੀਫਾਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ ਜਦਕਿ ਤੱਥ ਇਹ ਹਨ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਪੰਜ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਵੀ ਸਨ। "ਕੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਇਸ ਫਿਲਮ ਦੀ ਸਫਲਤਾ ਵਿਚ ਕੋਈ ਯੋਗਦਾਨ ਨਹੀਂ?" ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਇਹ ਸਵਾਲ ਹਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਜਿਹੜੀਆਂ ਪੰਜ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਨੇ ਕੰਮ ਕੀਤਾ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਖੁਦ ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਸੋਨਾਕਸ਼ੀ ਸਿਨਹਾ, ਤਾਪਸੀ ਪੰਨੂੰ, ਨਿਤਿਆ ਮੇਨਨ ਤੇ ਕੀਰਤੀ ਕੁਲਕਰਨੀ ਸ਼ਾਮਿਲ ਹਨ। ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਅਦਾਕਾਰ ਸ਼ਰਮਨ ਜੋਸ਼ੀ ਦਾ ਵੀ ਅਹਿਮ ਕਿਰਦਾਰ ਹੈ।

ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਸਲਸ਼ਟ ਆਖਦੀ ਹੈ, "ਮਸਲਾ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਅਤੇ ਪੰਜ ਅਦਾਕਾਰਾਵਾਂ ਦਾ ਨਹੀਂ, ਮਸਲਾ ਉਸ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦਾ ਹੈ ਜੋ ਲਗਾਤਾਰ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਕੀ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਸਿਰਫ ਅਕਸ਼ੈ ਕੁਮਾਰ ਦੀ ਹੀ ਅਦਾਕਾਰੀ ਹੈ? ਕੀ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਅਦਾਕਾਰਾਂ ਦੀ ਕਲਾਕਾਰੀ ਦਿਸ ਹੀ ਨਹੀਂ ਰਹੀ?" ਇਸ ਦੇ ਨਾਲ ਹੀ ਉਹ ਆਲੀਆ ਭੱਟ ਦੀ ਫਿਲਮ

'ਗੰਗੂਬਾਈ ਕਾਠੀਆਵਾਤੀ' ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਪੁੱਛਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਫਿਲਮ ਵਿਚ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਅਦਾਕਾਰਾ ਦਾ ਕੋਈ ਵੱਡਾ ਕਿਰਦਾਰ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਮਰਦ ਹੀ ਫਿਲਮ ਦਾ ਭਾਰ ਚੁੱਕ ਸਕਦੇ ਹਨ ਤਾਂ ਫਿਰ ਇਹ ਫਿਲਮ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਚੱਲ ਗਈ? ਫਿਰ ਉਹ ਅਗਲਾ ਸਵਾਲ ਦਾਗਦੀ ਹੈ, "ਕੋਈ ਤਾਂ ਤਰਕ, ਕੋਈ ਤਾਂ ਦਲੀਲ ਹੋਵੇ?"

ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਨਿਤਾਰ ਕਰਦੀ ਹੈ, "ਅਸਲ ਵਿਚ ਸਾਡੀ ਫਿਲਮ ਸਨਅਤ ਨੂੰ ਕੋਈ ਬਿਮਾਰੀ ਚਿੰਬੜੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਇਲਾਜ ਵੀ ਕਰਵਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦੀ। ਹੁਣ ਤਾਂ ਸਗੋਂ ਫਿਲਮੀ ਦੁਨੀਆ ਵਿਚ ਹੋਰ ਹੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਵੰਡੀਆਂ ਪਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ।" ਵਾਕਈ ਵਿੱਦਿਆ ਬਾਲਨ ਦੇ ਸਵਾਲ ਵੱਡੇ ਹਨ।

SHER-E-PUNJAB

SPORTS & CULTURAL SOCIETY

Cincinnati Ohio

Anchor : Anmol Mavi

KHED ME LA XI

SATURDAY 27 AUGUST 2022

8 AM TO 6 PM

CONCERT START @4 PM

AN EVENTFUL DAY FILLED WITH

KABADDI, SOCCER, VOLLEYBALL, CRICKET, ENTERTAINMENT & FREE FOOD

LIVE CONCERT

ROYAL BLUE EVENTS CENTER
6459 MANCHESTER RD
MIDDLETOWN, OHIO 45005

FOR MORE INFORMATION:
FB: ME/SHER-E-PUNJABOFFICIAL
WWW.SHEREPUNJABCINCY.COM
SHER-E-PUNJABSOCIETY@GMAIL.COM